N:r 6 för år 1885 åtföljes af en bilaga, sid. 49—80.

Pietisten.

Utgifwen
af
P. Waldenström.
Fyrationdefjerde årgången.

N:r 6 | November | 1885.

Trofast är Herren, hwilken skall stadfästa eder och bewara eder för det onda. 2 Tess. 3: 3.

Hwad wi tro om Gud, wår himmelske fader, deraf kommer hela wårt lif att ära prägel. Tro wi icke af hjertat, att han är en riktig fader, att hans hjerteag är sådant, som det i bibeln beskrifwes, då skall wårt lif alltid blifwa fullt af ro och qwal. Tro wi deremot, att han är en fader öfwer allt, hwad fader heter i himmelen och på jorden, så att alla jordiska fäder och mödrar — äfwen de bästa — i jemförelse med honom blifwa bara onda och dåliga (Luc. 11: 13), då all det öfwer hela wårt lif här på jorden sprida ett outsägligt lugn, en öfwerwinnelig frid samt kasta sköna strålar af himmelskt ljus på wår wandringsstig.

Att weta mycket om Gud och tala mycket om honom, det är ännu icke det samma som att tro. Först när wetandet blifwit hjertats egendom, så att hjertat uppfylles deraf, bygger och litar derpå samt låter sitt lif bestämmas deraf, först då är der tro. Och sådan tro gifwer wißhet, lugn, kraft, mod — mod att lefwa, mod att lida, mod att dö. Det är genom tro, som de heliga i alla tider hafwa triumferat öfwer synden, döden, djefwulen och allt ondt.

Trofast är Gud. En trofast person är en sådan, som man alltid fullkomligt kan lita på. En sådan menniska winner allmänt förtroende. Herren är en trofast Gud, en Gud som man alltid fullkomligt kan lita på, en Gud som aldrig brutit sina löften, en Gud som aldrig gått ifrån, hwad han sagt, om icke för att göra wida utöfwer, hwad han lofwat. Och han har många wittnen derpå. Abraham pröfwade hans trohet. Och han fann, att intet berg kan wara så säkert att bygga på, som Guds trohet. När både han och Sara woro så gamla, att de efter naturens ordning icke kunde föda barn, fick han löfte om en säd så talrik som himmelens stjernor, och han trodde. Han fick wänta ännu i flere år, innan han fick en son. Men han trodde. När sonen war i sin mest blomstrande ungdom, då fick han befallning att gå bort och offra honom. Han lydde, han gick,

han trodde. Han blundade för, hwad menniſſor kalla "werkligheten". Han höll ordet för att wara det werkliga och ſtenet för att wara det owerkliga. Abraham ſåg bakom ordet Guds trohet. Och han fick erfara, att denna Guds trohet war den enda werkliga werkligheten. Hwarje gång hans tro wacklade, fick han oro och begick felſteg, ſom han efteråt måſte bittert ångra. När han orubbligt trodde, då ſtod han ſjelf orubblig; ty han ſtod ſtödd mot Gud, mot den ewiga klippan i lä för alla ſtormar. I ſanning: Abraham är ett pålitligt wittne om Guds trohet.

Jakob är ock ett godt wittne. Och hans wittnesbörd lyder ſå här: Herre, jag är alltför ringa till all den nåd och trohet, ſom du har bewiſat din tjenare (1 Moſ. 32: 10). Han ſäger icke, att Gud warit mindre trofaſt, än han hade wäntat, utan twertom: Gud hade bewiſat ſig mer trofaſt, än Jakob, i betraktande af ſin ringhet, någonſin hade kunnat påräkna. — Ett godt wittne är David. Sin erfarenhet i ſaken ſammanfattar han ſålunda: **Gud håller tro till ewig tid** (Pſ. 146: 6). Och åter: **Herren är min klippa** (Pſ. 71: 3). Den meſt trofaſta menniſkas trohet är i jemförelſe med Guds trohet ſåſom aprilſnö i jemförelſe med hälleberget. — Ett godt wittne är Eſaias och ur ſin erfarenhet talar han ſå här: **Förtröſta på Herren till ewig tid, ty Herren Gud är en ewig klippa** (Eſ. 26: 4). Att Herren liknas wid en klippa, det är en wäldig bild. Allt menniſkowerk förgås. De ſtörſta ſtäder ſåſom Nineve och Babylon med ſina af ſten bygda palats hafwa bliſwit gruſade. Många förr blomſtrande ſtäder äro nu ſå förſwunna, att man ej ens kan få reda på platſen, der de ſtått. Men bergen de ſtå, ſåſom de förr ſtått. Sinai berg ſtår idag precis, ſåſom det ſtod på Abrahams tid. Och Gud — ja han ſtår ännu ſäkrare. Bergen förwandlas i alla fall, faſt än det går ſå utomordentligt ſakta. Bergen ſtola engång wika och högarne falla. Men Gud förbliſwer, den han är. Hos honom är ingen förwandling, ingen omſtiftning af ljus och mörker. Hans ſanning felar icke. Han är en ewig klippa.

Bland gamla teſtamentets män finnes det wäl ändå ingen, ſom i fråga om Guds trohet är ſå wittnesgill ſom Moſes. Han om någon har pröfwat denna trohet. Och ſin erfarenhet uttrycker han ſålunda: **Herren är en Gud, barmhertig och nådig, långmodig och ſtor i kärlek och trohet** (2 Moſ. 24: 6). Moſe hade icke ſummit, att det war en ſärſkild händelſe, om Gud någon gång war trofaſt, utan han hade erfarit, att det aldrig kunde hända annat, än att Gud ſkulle bewiſa trohet och laga ſå, att icke ett enda ord af allt det, ſom han hade talat, ſkulle bliſwa tillbaka. Det har händt, att Gud tagit tillbaka ett domsord, ſom han uttalat öfwer en ſtad. t. ex. öfwer Nineve. Derför har Jona kunnat ſäga: Jag wiſſte, att du är en nådig och barmhertig Gud, långmodig och ſtor i nåd, och ſom ångrar det onda (Jon. 4: 2). Men det har aldrig händt, att han tagit tillbaka ett nådens ord, ſom han talat till dem, ſom frukta honom.

Detta allt böra wi nu taga till lärdom, tröſt och hjelp. Ty allt det, ſom är ſkrifwet, det är ſkrifwet oß till lärdom, på det wi genom uthållighet och ſkrifternas tröſt må hafwa hoppet (Rom. 15: 4). Broder, ſätt fullkomligt förtroende till Gud. Han är det wärd, och du behöfwer det. Det kan wara mörkt för dina ögon ofta. Många Guds barn hafwa det trångt i det lekamliga till följd af fattigdom, ſjukdom eller andra förhållanden. Mången troende bondes ſkörd har ſäkert ſlagit fel i år, och han ſer med bekymmer mot de kommande dagarna. Men broder, repa mod! Sätt förtröſtan till Gud. Låt Gud råda och ſäg: "Fader, jag har nog, att du är min fader. Din regering är mig dunkel, men jag tror; Herre hjelp min otro!" Bakom dunklet brinner fadershjertat alldeles ſom förr. Himmel och jord ſkola förgås. Men hans ord och löfte bliſwer ewinnerligen. Broder, bed och öfwa dig att tro — att tro utan att fela! När bedröfwelſen är öfwer en gång,

du få prisa Gud derför. Förlorar du deremot ditt hjertas fäste i Gud, så skall gå miste om bedröfwelsens wälsignelse och hafwa bara swedan qwar.

Men äfwen i det andliga kan det mången gång wara mörkt för dig, som r på Jesus. När du ser på din egen swaghet, när du ser på de faror, som gifwa dig, när du inom dig känner mycket röra sig, som är orent och syndigt, kan du wäl ibland börja undra, huru det skall gå med dig till sist. Synnerhet somliga troende mycket af en swärmodig och misströstande ande. När de då andra kristna mer glada, frimodiga och starka, så tycker det ner dem ändå mer. understundom äro de nära att uppgifwa allt hopp. Men, bröder, repa mod. ofast är Herren. Han skall stadfästa dig och bewara dig för det onda. Det är på dig det skall komma an utan på honom. Och han skall nog göra sitt. er det än stundom så ut, som frågade han intet efter dig utan bara wille blifwa med dig, så släpp honom ändå icke. Det såg äfwen ut, som wille han blifwa med den kananeiska qwinnan. Men hon gaf sig icke. Nöden gör enwis. Der- tro — tro enwist. Känner du dig syndig, så tro; känner du dig wanmäktig, tro; faller du, så tro — tro och blif qwar hos Jesus och säg: "Herre Jesus, kan icke gå min wäg. Hwart skulle jag taga wägen?" En sådan tro kan komma på skam. Bergen kunna wika, solen kan wändas i mörker, elementen una försmälta, men en tro, som så der hänger wid Jesus, kan icke komma på m. Det wore lika omöjligt, som det är, att Jesus skulle ljuga. Herren säger: ina får skola alls icke förgås till ewig tid, och icke skall någon rycka dem bort min hand (Joh. 10: 29). Der är ingen twetydighet. Bestämda och afgörande hans ord. Och han tillägger, såsom orden enligt de bästa handskrifterna af a testamentets grundtext lyda: Hwad Fadern har gifwit mig, är större än allt, ingen skall rycka dem bort ur faderns hand (v. 30). Tänk: Fadern har gif- t honom fåren, och hwad fadern har gifwit honom, det är för honom större än t annat. Ingenting kan för honom wara wigtigare än att bewara detta. Och gen skall rycka bort det ur Faderns hand. Fadern håller och Sonen håller. So- ns hand är, så att säga, det werktyg, hwarmed Faderns hand håller fast dem, n tillhöra honom. Och det wore wäl besynnerligt, om icke det skulle förslå, så äfwen de allra swagaste kunde wara trygga.

O broder, o syster, ett år har nu så när gått igen. Hwad erfarenheter du må hafwa gjort, wisst är, att icke har du gjort den erfarenheten, att det warit got fel i Guds trohet. Ett nytt år stundar. Ligg på den gamla goda grunden, n ewiga klippan. Det går ett år om sender. Sedan kommer jubeláret. Hwem t, om icke du, som nu läser detta, skall wara i hwilan, innan det nya året tt till ände. O Gud, tack för din trohet under år 1885. I fit till din trohet lja wi ock taga det nya året emot. Jesus, gå med! Jesus, gå med hela wä- n! Amen.

Till Pietistens läsare och wänner.

Wi helsa Eder igen med ett hjertligt tack för Edert tålamod och Eder wän- et under det gångna året. Efter den nåd Gud gifwer, wilja wi äfwen under kommande året försöka tjena Eder med att draga fram, hwad som står skrifwet. äro inne på den synnerligen i wåra dagar wigtiga frågan om helgelsen. I na årgång hafwa wi afslutat en del af Guds ewiga frälsningsråd samt på- ynt en ny, hwilken kommer att handla om Guds wilja med afseende på den ndes förhållande till menniskor i det alldagliga lifwet, i familjen, i samhället, rsamlingen, i sitt yrke o. s. w. äfwensom hans förhållande till de jordiska tin- Af de redan föreliggande betraktelserna kunnen I se, hwartåt det artar sig.

Wår afsigt är att i Guds ewiga frälsningsråd gifwa wåra läsare en samman hängande framställning af den kristna tros- och sedläran, så underwisande, grundlig och så uppbygglig, som Gud gifwer oß nåd till. Må Gud med sin h lige Ande leda oß derwid! Wi weta, att många bland Eder bedja för oß, o det uppmuntrar oß.

Wåra prenumerantsamlare äro wi alltid mycken tack skyldiga för deras besw och hjelp. Låten oß päräkna den samma äfwen för det kommande året! Tröttn icke, ehuru det kan wara beswärligt. Nya prenumerantsamlare mottaga wi ock allti med glädje. Om twå prenumeranter förena sig och samla fem prenumeranter hwa samt sålunda på en hand reqvirera tio exemplar, så hafwa de hwar sitt eget exempl gratis till lön för sin möda. P. W.

Från Pietistens Expedition, Stockholm:

Ansgarius.

Äfwen i år är denna kalender utkommen. Den innehåller följande artiklar:

Jesus Kristus är den samme i går och i dag och till ewiga tider. Af P. Walden ström. — **Om djurplägeri och djurskydd.** Af Henning Wendell. Med planch. — O **äktenskap och hemlif.** Efter utkast af B. C. Rodhe. — **Elsa Borgs mission bland Hwit Bergen.** Af S. G—g. Med porträtt af Elsa Borg samt twå teckningar. — **Nykterhet föreläsning, hållen för Upsala studenter i maj 1885.** Af E. W. Wretlind. — **Ur Daniel lif eller hurn man blir en stor man.** Af Fr. L. — **Till Gud.** Af Fr. L. Med fy planscher efter H. Kaulbach.

Wi hoppas, att Ansgarius skall wara wåra wänner till uppbyggelse och gagn. I fj mißlyckades ett par planscher — twenne porträtt — men i år har det till wår synnerlig glädje lyckats oß att få riktigt fina teckningar. Priset är för häftade exemplar 1 kr. 50 ör för bundna 3 kr. De som samla subskribenter eller ämna taga flere exemplar på en han erhålla dem till 1 kr. 25 öre pr ex. häftadt, 2 kr. 50 öre pr ex. inbundet samt dessutor hwart 6:te ex. gratis. P. W.

Nya Testamentet.

Ny öfwersättning med förklarande anmärkningar af P. Waldenström.

Af detta werk är ättonde häftet under tryckning. Det är fullständigt uppsatt, och u gifningen skall påskyndas så mycket, som med tillbörlig noggranhet är förenligt.

Pietisten

kostar för år 1886 1 krona 25 öre, postbefordringsafgiften deri inberäknad. Prenumer tion kan ske på alla postanstalter äfwensom direkt hos Pietistens Expedition. Prenumeran samlare, som skaffa tio prenumeranter, erhålla twå friexemplar, de som skaffa femto erhålla tre o. s. w., men de måste då prenumerera direkt hos Expeditionen under adres Stockholm.

Sänd till Amerika kostar Pietisten för år 1886, likasom föregående år, 1 krona 2 öre med tillägg af portokostnaden, 35 öre per exemplar, således 1 krona 60 öre. Hwar 6:te exemplar lemnas gratis, dock måste prenumeranten sjelf betala portot äfwen för fr exemplaren.

Nyss utkommet:

"Stycken af lifwets ord",

Betraktelser för hwar dag i året af **P. Waldenström.**

Godtköpsupplaga i fickformat.

Inbunden i wälskt band kostar boken 1 kr. 25 öre pr ex. Wid reqvisition af min 10 ex. lemnas 20 proc. rabatt.

Stockholm, tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1885.

Femtionionde Betraktelsen.

1250. **Så säger han, hwilkens namn är stor och hög, den ewige och helige: Jag bor i höjden och i helgedomen och hos den, som har en förkrossad och ödmjuk ande, på det jag skall wederqwicka de ödmjukas ande och wederqwicka de förkrossades hjertan** (Es. 57: 15). Det är ord af synnerlig wigt profeten här talar. För att med serskildt eftertryck framhålla deras wigt börjar han med att säga, att det är den store, den höge, den helige, den ewige, som talar dem. Herren är stor, upphöjd öfwer allting, derför hafwa hans ord mer att betyda än någon annans. Han är den helige, derför will och talar han intet annat än det, som är godt. Han är den ewige, derför skall icke en prick af det, som han talar, förgås i ewighet. Och hwad är det han då will säga? Jo, att han bor hos den, som har en ödmjuk ande. Han icke bara tillfälligtwis besöker honom, utan han tager sin boning der och blir qwar der och trifwes der. Större ära kan icke tänkas. Och denna ära tillkommer dem, som hålla sig sjelfwa ringa samt gerna tillåta, att äfwen andra hålla dem så. Denna ära är för dem, som hafwa en förkrossad ande, så att de känna sig såsom de aldra owärdigaste menniskor på jorden.

1251. Det är således icke ett dåligt tecken, att en troende tycker sig sjelf wara dålig. Twertom är det ett mycket betänkligt tecken, om han börjar tycka mycket om sig sjelf (Rom. 12: 16). Det kan äfwen en menniska se. Döm sjelf! Om du ser en troende, som är ringa och dålig i sina egna ögon, och du å andra sidan ser en, som är dugtig och förträfflig i sina egna ögon, hwilkendera är då för dig skönare att skåda? Den förre, säger du. Ja, så tycker äfwen Gud. Men när du detta wet, så anwänd det äfwen på dig sjelf, så att du icke tror, att Gud skulle tycka bättre om dig, om du blefwe förträfflig i dina egna ögon. Man ser tywärr ofta, att troende, som warit ringa och dåliga i sina egna ögon, blifwa karska och dugtiga. De tycka sjelfwa, att det är ett framsteg och en tillwäxt. Församlingsföreståndaren i Laodicea war en sådan. Han började tycka om sig sjelf och säga: Jag är rik och har nog och behöfwer intet (Uppb. 3: 17). Men detta war ett framsteg, som misshagade Gud. Och du, broder, huru är det med dig?

1252. "Ja men, säger du, är det då icke Guds mening, att den troende skall wäxa till, och får han icke prisa Gud för det, att hans nåd icke är fåfäng i honom? Så gjorde ju Paulus, när han wid jemförelse mellan sig och de andra sade: Jag har mer arbetat än de alla, dock icke jag utan Guds nåd, som är i mig" (1 Kor. 15: 10). Swar: att wäxa till är godt, att prisa Gud är godt. Men der en werklig tillwäxt är för handen, **der blir man ju längre desto ringare i sina egna ögon.** Och endast i samma mån, som man sjelf blir ringa, blir Guds nåd stor för hjertat. När du derför tycker dig hafwa tillwäxt, så pröfwa arten af denna tillwäxt efter den regeln, om du blifwit ringare nu än förr i dina egna ögon. Det är mycket, som ser ut som tillwäxt, men som icke är det. Man ser ock på sjuka ibland, att feber kan för tillfället uppegga krafterna och färga kinden, så att de känna sig rätt bra och se rätt bra ut. Men det är bara sken och en yrsel. Så kan ock en troende ibland genom hwarjehanda tillfälligheter såsom t. ex. genom någon serskild framgång, eller derigenom att han omfattat någon ny läromening eller kommit in uti något wisst parti o. s. w., känna sig för en tid upplyft och ung och frisk såsom en örn. **Men den egentliga arten** af denna s. k. tillwäxt skall alltid pröfwas derpå, om han ock blifwit mer ödmjuk. Har han det blifwit, då är allting bra. Hwar om icke skall han snart stå der domnad igen. O, låt icke bedraga dig! Djefwulen skall wäl försöka all sin konst på dig. Och förskräckligare bedrägeri kan icke tänkas än det, att någon tycker sig hålla på att wäxa till i Kristus, medan han i sjelfwa werket håller på att dragas bort från honom.

1253. Herren war en gång bjuden till gästabud hos en farise. Der såg han, huru gästerna sökte att få sitta högt wid bordet. Då sade han till dem: När du blir bjuden till gästabud, så sätt dig icke i främsta rummet, utan sätt dig i ytterste rummet, att när han kommit, som bjudit dig, han må säga: Sitt upp bättre (Luk. 14: 10)! Ack broder, har du sådana der låga tankar om dig sjelf? Wi tala nu icke om en sådan ödmjukhet, som består deri, att man sätter sig lågt **för att blifwa sedd med sin ödmjukhet,** utan om en sådan ödmjukhet, **som sätter sig lågt för att icke blifwa sedd alls.** Broder, syster, har du det sinnet? Har du det icke, så är det ett dåligt wittnesbörd om din tillwäxt. Och tycker du ändå, att du har tillwäxt, så är det ett ganska betänkligt tecken. All tillwäxt är falsk, om den icke tillika är en tillwäxt i ödmjukhet.

1254. I Luk. 17: 10 säger Herren till sina lärjungar: När

I haſwen gjort allt, ſom bliſwit eder befaldt, ſå ſägen: Onyttiga trälar äro wi; hwad wi woro ſkyldiga att göra, haſwa wi gjort. Det är ett ganſka wanligt förhållande, att när någon gjort något, ſå tycker han om ſig ſjelf. Och ändå, när man ſer efter, ſå är detta, ſom han gjort, endaſt en obetydlig del af det, ſom han warit ſkyldig att göra. Men nu ſäger Herren: När du gjort allt, icke blott en del utan allt, ſom bliſwit dig befaldt, ſå ſäg: Jag är en onyttig träl. Huru är det, broder? Känner du igen dig? Har du gjort allt, ſom bliſwit dig befaldt? Du måſte kanſke ſwara: Nej långt derifrån — långt, mycket långt! Nuwäl, men har du då icke ſtundom tyckt om dig ſjelf wid det, ſom du gjort, ehuru det endaſt warit en ringa del af det, ſom du warit ſkyldig att göra? Säg Herren och dig ſjelf ärligt, huru det är. Ty aldrig winner du något uppå att föra ett ſpråk, ſom är högre än din werkliga erfarenhet.

1255. Hwad ſom är befaldt, det är, att du ſkall älſka Gud af allt ditt hjerta, af all din ſjäl, af alla dina krafter och af all din håg. Dertill hör, att du ingenting gör för din egen winning, din egen ära o. ſ. w., utan att hela ditt inre och yttre lif rör ſig omkring Herren, att allt, hwad du tänker, talar och gör, endaſt går i den riktningen att förherrliga honom. Dertill hör, att du alltid med glädje lyder honom i allt, i ſtort och ſmått, utan afſeende på winſt eller förluſt, ja för hans ſkull gerna låter fara ära, gods och lif. Dertill hör, att du aldrig knotar eller är mißnöjd med hans ledning utan alltid glad och willig, antingen han leder dig öfwer ljuſa höjder eller i mörka dalar, och att du alltid orubbligt tror och hwilar wid honom o. ſ. w. Men huru är det nu? Nu kanſke du rätt mycket beräknar din egen ära och winning, ja låter dig deraf förledas att icke alltid taga det ſå noga med Guds wilja, att icke alltid ſå flitigt och troget bekänna hans namn. Nu kanſke du rätt mycket knotar öfwer Guds ledning ſamt är till ſinnet knorrigt och mißnöjd deröfwer, att du ſer en annan haſwa större framgång än du.

1256. Hwad ſom är befaldt, är widare, att du ſkall älſka din näſta ſåſom dig ſjelf, ſamt göra emot honom allt, hwad du will, att han ſkall göra emot dig. Dit hör, att du i ditt förhållande ſåſom fader eller moder i alla afſeenden är god och öm och allwarlig ſamt andligen och lekamligen wårdar dig om dina barn ſå, att de ſe, att du helt och hållet leſwer för dem, att deras glädje är din glädje, deras nöd din nöd, deras förluſt din förluſt. Dit hör, att du ſåſom barn är alltid lydig och ödmjuk ſamt har din glädje uti att kunna tjena dina föräldrar och fullgöra deras önſkningar, både när

de synas dig billiga och när de synas dig obilliga, både när föräldrarna se dig och när de icke se dig. Dit hör, att du såsom husbonde faderligen älskar och wårdar dina tjenare, är öm, saktmodig och mån om deras wäl, korteligen i allting med dem handlar så, att du kan säga: "Om jag wore tjenare, skulle jag icke kunna önska mig en bättre husbonde, än jag nu är." Dit hör, att du såsom tjenare i allting är ärlig, trogen, samwetsgrann, pålitlig, ödmjuk, willig, icke genswarig, icke lat, icke ögontjenare o. s. w., korteligen att du förhåller dig så, att du kan säga: "Om jag wore husbonde eller husmoder, så skulle jag icke kunna önska mig en tjenare eller tjenarinna, som wore bättre, än jag nu är." Dit hör, att du såsom arbetsgifware eller arbetare eller köpman eller kund, eller hwad du wara må, handlar med din nästa alldeles så, som du sjelf wille blifwa behandlad. Dit hör, att du i allting tänker och talar om din nästa så, som du wille, att han skulle tänka och tala om dig, och det utan affeende på, om han är din wän eller din owän, bara för det att du wet, att det är din goda Guds wilja, att du skall handla så. Si när du **allwarligt** pröfwar dig efter detta, skall du snart finna, att du ännu är långt ifrån att förtjena den titeln **onyttig träl**, hwilken titel du först då blir wärd, när du gjort **allt**, som blifwit dig befaldt.

1257. I Matt. 25 talar Herren om den dom, som han wid sin återkomst skall hålla. De som troget tjenat honom, dem skall han ställa på den högra sidan och säga till dem: Jag war hungrig och I gåfwen mig äta, jag war törstig och I gåfwen mig dricka o. s. w. Då skola de swara: Herre, när sågo wi dig hungrig och gåfwo dig att äta? När sågo wi dig törstig och gåfwo dig att dricka? o. s. w. Det är ödmjukhet. De hafwa icke låtit den wenstra handen weta, hwad den högra gjort (Matt. 6: 3), och derför äro de såsom omedwetna om de goda gerningar, som Herren prisar dem för. Broder, syster, har du samma sinne? Eller har du twertom det sinne, att du tycker dig wara wäl wärd det beröm, du får, och kanske ännu litet mer? Om du hör någon mycket prisa sig sjelf, säger du, att det är förskräckligt. Du talar sjelf icke stort om dig och dina gerningar. Men hwad **tänker** och **tycker** du i ditt hjerta? Herren förstår och hör icke blott ord utan äfwen hjertats tankar (Ps. 139: 2), och för honom äro de höga tankarna lika wederstyggliga som de höga orden. Ack säg, gäller du i himmelen för att wara en ödmjuk kristen?

1258. När du ransakar ditt wäsende inför Gud i detta stycke,

ſtall du ſäkert finna, att Herren ännu har mycket att göra hos dig, innan du är ſå ödmjuk, ſom han will haſwa dig, och ſom han måſte haſwa dig, om han annars ſtall kunna frälſa dig in i ſitt himmelſka rike. I Matt. 18 berättas, huru lärjungarne frågade Jeſus: Hwilken är den förſte i himlarnas rike? Då kallade Jeſus fram ett barn och ſtällde det midt ibland dem och ſade: Sannerligen ſäger jag eder: Om I icke omwänden eder och bliſwen ſåſom barnen, ſtolen I icke komma in i himlarnas rike (v. 1—3). Lärjungarne woro ſå wiſſa, att de ſkulle få wara med i himlarnas rike, att de nu bara wille weta, hwem af dem, ſom ſkulle bliſwa förſt i detta rike. Men helt annat fingo de höra af Herren. Han ſade dem, att ehuru de woro troende lärjungar, ſå woro de ännu icke ſå beſtaffade, att de kunde **komma in** i Guds rike, mycket mindre bliſwa ſtora der. Och hwad fattades dem då? Swar: dem fattades den rätta barnsliga ödmjukheten. Detta är en högſt allwarlig ſak. Tänk, om det ſkulle wara med dig, ſåſom det war med lärjungarne?

1259. "Ja men, ſäger du, är man då icke beqwäm att gå in i Guds rike, ſå ſnart man bliſwit på Jeſus troende?" Swar: läs frälſarens ord om igen! Apoſtlarne woro utan twiſwel troende. De hade öfwergifwit allt och följt Jeſus. Och när de nu hade wandrat med honom i mer än två år, ja äfwen warit af honom utſända för att predika och göra under, ſå de weta, att de ännu äro ſå beſkaffade, att de icke kunna komma in i Guds rike. Är det icke förſträckligt? Med dem måſte ännu ſke en **omwändelſe**. De måſte warda ödmjuka ſåſom barnen. Och kan icke detſamma wara förhållandet med oß? Skulle wi då icke ur hjertats djup ropa: "Gud, Gud, begagna hwad medel du will! Gör oß bara ödmjuka, riktigt ödmjuka, att wi icke en gång, när du kommer för att upprätta ditt rike, må befinnas obeqwäma att gå derin!"

1260. Men ſkola wi bliſwa ödmjuka, ſå måſte förödmjukelſer komma. Deß förutan går det icke. En käpp böjer ſig icke af ſig ſjelf. Det måſte wara något annat, ſom böjer honom. När man bygger fartyg af trä, måſte man böja ſtora, tjocka plankor för att forma dem, ſåſom fartyget ſkall wara. Detta ſker på det ſätt, att de läggas in i en ſtor, tät ränna, i hwilken man låter het ånga inſtrömma. Genom den heta ångan warda de ſå mjuka, att man kan böja dem huru ſom helſt. Men ångan bränner dem icke. Detta kan tjena ſom en god bild. I den heta ångan uti bedröfwelſens ugn är det, ſom de troende göras mjuka — icke brännas utan göras ödmjuka. Menniſkonaturen är nu engång genom ſynden ſå beſkaffad,

att den icke kan mjukas på annat sätt. Och du är intet undantag från den allmänna regeln. När derför förödmjukelserna träffa dig, så se till, att du tåligt finner dig uti dessa förödmjukelser samt genom stillhet under Guds mäktiga hand låter dem hos dig werka, hwad Herren will.

1261. I 2 Makk. 6: 12—16 läsas följande lärorika ord: Jag måste här förmana läsaren, att han icke låter nedslå sig af sådan jämmer, utan tänka, att straffet icke måtte tjena till förderf utan till wårt folks upptuktelse. Och att syndarena icke i lång tid lemnas ostraffade utan genast bekomma sin näpst, det är ett tecken på stor nåd. Ty icke så som Herren med andra folk bidar, att han må straffa dem, när de hafwa uppfylt sitt syndamått, icke så har Herren beslutit att förfara med oß, på det han icke, när wåra synder nått sin höjd, skall på sistone nödgas taga hämd på oß. Derför drager han aldrig sin barmhertighet alldeles bort från oß; och tuktar han med olycka, så öfwergifwer han dock icke sitt folk. Det samma säger Paulus i 1 Kor. 11: 32 om de straff, hwarmed Herren hemsöker sina barn. När wi dömas, så tuktas wi af Herren, på det wi icke må med werlden warda fördömda. Dessa straff äro alltså en tuktan af nåd till de troendes bewarande, på det de icke till sist må warda med werlden fördömde. Tänk, hwilken förskräcklig olycka och onåd det wore, om Gud läte de sina utan tuktan wäxa wildt! Ären I utan tuktan, så ären I icke barn utan oäkta, säger apostelen (Ebr. 12: 8). Det är alltså ingenting annat än Herrens faderliga trofasthet, som gör, att förödmjukande lidanden måste komma. Han måste göra oß små, mycket små, om wi skola komma in i himlarnas rike. Och emedan han will hafwa oß in i detta rike, så begagnar han de medel, som finnas, för att göra oß små.

1262. Wi anförde i den förra betraktelsen ett par exempel på en troendes förhållande uti sådana lidanden, genom hwilka Gud will förödmjuka honom. Här må wi tillägga ett annat mycket märkwärdigt sådant.

1263. När Absalom gjorde uppror mot sin fader David, så måste David fly. När han gick ut ur Jerusalem, följde presten Zadok och leviterna med och buro arken. Då sade David till Zadok: För Guds ark åter in till staden. Om jag finner nåd för Herrens ögon, så låter han mig wäl komma tillbaka och låter mig få se honom och hans boning. Men om han säger: "Jag har intet behag till dig", si här är jag, han göre med mig så, som honom täckes (2 Sam. 15: 25, 26). Äfwen i denna förskräckliga

händelse såg David alltså Gud, och han ödmjukade sig inför honom, han ställde sig helt till hans förfogande. "Gud, will du hafwa mig till konung widare, så får du mig; will du icke hafwa mig utan sätta mig affides, så gör, hwad du will!" Detta är den rätta ödmjukhetens tal. Ack broder, har du samma sinne? Är du lika nöjd med att warda satt åt sidan och warda förnedrad som att warda framdragen och upphöjd? Och dock wille Gud hos dig finna det sinne, att du alltid wore glad och nöjd, huru han än ledde dig.

1264. Men hör widare. När David wandrade öfwer Oljoberget, kom Simei, en af Sauls hus, hwilken smädade honom och kastade stenar på honom och på alla hans tjenare, sägande: Bort, bort, du blodsman, du ogerningsman! Och Abisai, Zerajas son, sade till David: Hwarför skall den der döda hunden så smäda min herre, konungen? Låt mig gå och slå hufwudet af honom. Och konungen sade: Må han smäda. Ty om Herren har budit honom att smäda David, hwem kan då säga: Hwarför gör du så? Och David sade till Abisai och till alla sina tjenare: Si min son, som är kommen af mitt lif, traktar efter mitt lif; huru mycket mer då denne benjaminiten? Låten honom wara, att han må smäda fritt, ty Herren har så budit honom. Tör hända ser Herren till min nöd och lönar mig med godt för dessa smädelser, som jag lider idag. Och David gick med sitt folk på wägen, och Simei gick wid sidan af berget utmed honom och smädade och kastade stenar och upprörde dam utmed honom (2 Sam. 16: 7—13).

1265. Det låter som ett under att höra dessa ord. David hade warit så hög och herrlig, som någon menniska kunde wara. Och från denna herrlighet blir han genom sin egen sons brott så i grund nedstörtad, att en elak man wågar sig ända in på honom, smädar och kastar stenar och sparkar upp dam på honom. Och ännu i detta ser David bara Gud. Abisai såg endast "en död hund" uti Simei och wille slå hufwudet af honom. David deremot såg Gud uti honom och ödmjukade sig under Guds mäktiga hand. Det war ödmjukhet i sanning. Att säga om sig sjelf: "Jag är en syndare, en dålig menniska", det är ingen konst, det är ofta ingen ödmjukhet utan bara slentrian. Att tåla, att en wän säger: "Du är en stor syndare och en dålig menniska", det är ödmjukhet. Att tåla, att en fiende säger det och att uti detta höra Guds röst och böja sig derför, det är stor ödmjukhet. Men är det sant, att icke ett hår skall falla af mitt hufwud, utan att den himmelske Fadren

will det, så skall icke heller någon kunna behandla mig så, som Simei behandlade David, utan att Gud will och befaller det. Och då bör jag, när det händer, deri se bara Gud och wörda hans goda och wisa ledning. Herren låter icke sådant wederfaras dig, utan att han ser, att du behöfwer det. Den eder rörer, säger han, den rörer min ögonsten (Zak. 2: 8); och sin ögonsten skall nog Gud icke låta någon i otid röra.

1266. Apostelen Paulus omtalar i 2 Kor. 12, huru han hade blifwit upprykt intill tredje himmelen och der haft utomordentliga uppenbarelser. Han hade sett ting och hört ord, som icke kunde på mensktligt tungomål uttryckas. Och nu skulle wäl dessa uppenbarelser hafwa gjort honom så helig och ödmjuk, att icke en enda högmodig tanke fått rum i hans hjerta? Men nej. Twertom säger han sjelf, att Gud nu måste sända honom en serskild påle i köttet, en satans ängel, som skulle kindpusta honom, och detta på det han icke skulle förhäfwa sig öfwer de stora uppebarelser, som han mottagit. Hwad nu denna påle war för något, det säger han icke, men att det war ett swårt lidande, det kunna wi förstå deraf, att han tre gånger bad att blifwa det qwitt men fick nöja sig med det swaret: Min nåd är dig nog. Äfwen denne höge och helige apostel har alltså icke warit bättre än så, att Gud måst sända honom bittra lidanden för att hålla honom wid ödmjukheten.

1267. Det blifwer alltså derwid: De troende **måste** lida än på ett sätt än på ett annat. Och de måste lida icke bara derför, att de äro rättfärdiga och bo i en orättfärdig werld, som tillfogar dem lidande, utan derför att de med all sin helighet ännu icke äro bättre än så, att de, för att behållas i ödmjuthet, sjelfwa behöfwa lidande. De behöfwa det **för sin egen uppfostran för himlarnas rike**, såsom wi nyss hafwa sagt. Wi må bära oss åt, huru wi wilja. Någon ny werldsordning skall aldrig begynna med oss. Leta igenom hela bibeln och hela Guds församlings historia och se, hwar du skall finna en Kristi lärjunge, som warit undantagen från den allmänna regeln! Nej, alla hafwa erfarit samma wedermöda. Derför säger apostelen: Förundren eder icke på den luttringseld, som wederfares eder till en pröfning, såsom hände eder någonting underligt (1 Petr. 4: 12). Och åter: Weten, att samma wedermöda utstås af edra bröder, som äro i werlden (1 Petr. 5: 9). Du har således icke fritt wal att bestämma, om du skall lida eller icke lida, utan du **måste** lida, om du annars will wara ett Guds barn. Hwad du har frihet att bestämma, det är, huru du skall förhålla dig i

lidandet. Och då kan du gå två olika wägar: Antingen kan du uti allt bara se menniskor och deras ondsta eller olyckliga tillfälligheter, eller ock skall du uti allting se Gud, hans mäktiga hand, hans ledning, hans faderliga omsorg och nåd. Går du den förra wägen, skall du gå miste om den wälsignelse, som Gud genom lidandet welat tillföra dig; du skall i stället deraf bara förbittras, ja kanske till sist krossas. Går du den andra wägen, så skall lidandet ödmjuka dig och derigenom bringa dig outsäglig wälsignelse och salighet.

1268. Denna wälsignelse är dels en wälsignelse för det närwarande, dels en wälsignelse för det tillkommande. Om den förra få wi ett begrepp genom det, att apostelen kallar lidandet en luttringseld. Nu gäller wäl detta närmast den förföljelse, som från werldens sida wederfares Guds barn. Men det har ock sin tillämpning på allt lidande. Guds regering med de sina går i allting derpå ut, att han måtte rena dem. Och de behöfwa renas, dagligen mer och mer helgas. De äro ännu icke i något afseende fullkomliga. Äfwen de fullkomligaste äro ännu långt ifrån fullkomligheten. Fullkomligheten tillhör ej den närwarande tidsåldern utan den tillkommande. De grenar, som bära frukt, renşar Herren, på det de skola bära mer frukt. Sjelfwa känna de ock, huru wäl de behöfwa renas. Sjelfwa bedja de ock: Gud begagna, hwad sätt och medel du will, allenast du gör mig mer och mer lik dig sjelf. I lidandet ligger ofta ett swar på sådana böner. Derför är det af outsäglig wigt, att wi på ett deremot swarande sätt emottaga lidandet. Ty endast i sådant fall skall det för oß blifwa en werklig luttring, såsom wi förr hafwa sagt.

1269. Om denna sak säger Paulus: **Wi berömma oß i bedröfwelserna** (Rom. 5: 2). Han säger icke: Wi beklaga oß, wi sucka och jämra oß öfwer bedröfwelserna; wi wrida oß såsom en orm i en myrstack och prisa dem lyckliga, som slippa sådana lidanden. Nej, twertom. Apostelen skulle hafwa beklagat, om han icke fått lida. Petrus och Johannes räknade det såsom en glädje att få lida för Herrens Jesu namns skull, och Paulus räknade det såsom en berömmelse. Petrus säger ock: För så widt som I ären delaktiga af Kristi lidanden, så glädjens (1 Petr. 4: 13). Han säger icke: När sådant händer, så rifwen upp himmel och jord med eder jämmer och edert skrik om förtryck och förföljelse, utan waren i stället glada och weten, att det är Gud, som i detta lidande will tala med eder, will helga och rena eder. Sägen i stället: "Tack, gode himmelske fader, att du

ännu bekymrar dig om mig, att du ännu anser det löna mödan att sysselsätta dig med mig." Det war engång en gammal troende qwinna, som sade till mig: "När jag i mitt hjerta smakar och ser, huru ljuflig Herren är, då glädes jag; när bittra lidanden komma öfwer mig, då ser jag, att han ännu bekymrar sig om mig, och då är jag lugn." Det war ett rätt förstånd. När någon har en stada på någon sin lem och läkaren måste stära deri, då drager ju icke den sjuke tillbaka den lemmen utan räcker fram den och winnlägger sig om att wara så stilla som möjligt. Ju mer stilla han är, desto lättare och fortare går det.

1270. Men hwarför Paulus berömde sig i bedröfwelserna, derom säger han sjelf: **Wetande, att bedröfwelse werkar uthållighet.** I förstone ser det wäl så ut, som wore bedröfwelsen egnad att uttrötta, och man säger: Huru skall den och den kunna hålla ut, då han måste lida så mycket. Men detta är misstag. Twertom borde man säga: Nog håller han ut, ty han måste mycket lida. Der emot borde man wisserligen frukta för deras uthållighet, hwilka icke lida. En soldat, som warit med i många mödor och lidanden, är alltid mer uthållig än den unge, ännu obepröfwade soldaten. Ingen konungs soldater hafwa wäl lidit mer än den swenske konungen Karl den tolftes soldater. Men genom dessa lidanden blefwo de till slut sådana, att de stodo ut med nästan hwad som helst. Och de som lefde qwar efter konungen, de tänkte icke med bitterhet tillbaka på sina många lidanden, utan de räknade det för en ära att hafwa arbetat och wakat, frusit och swultit, kämpat och blött under hans fana. Och aldrig nämde de hans namn utan att lyfta på hatten. Huru hade icke lidandet förenat dem med honom och gjort dem uthålliga! Nuwäl, samma kraft har delaktigheten i Kristi lidanden. De som genomgått de öfwersta, eller rättare sagdt, de djupaste klasserna i lidandets skola samt i lidandet werkligen sett en underwisning, en luttring och pröfning från Gud, de äro alltid de, som längst skola hålla ut. Derför när du träffas af lidande, ehwad det wara må, så ödmjuka dig, öppna ditt hjertas öra och hör efter, hwad det kan wara, som Gud will säga dig. Och han skall snart låta dig förstå det.

1271. Men apostelen säger widare: **Uthållighet gör bepröfwenhet,** d. w. s. den gör, att man blir bepröfwad. En bepröfwad kristen är en sådan, som fast och bestämdt, utan att låta sig rubbas åt sidan, blifwer wid Herren och trofast wandrar i hans fotspår samt outtröttligt gör hans wilja, skulle än hans wäg leda genom eld och watten. En sådan kristen är man icke strax, som man blifwit tro-

ende. Unga kristna äro ofta mycket lisliga, mycket älskliga, sjunga och spela åt Herren af hjertats lust. Men de ega icke den stadga och det allwar, att de kunna kallas bepröfwade. Det duger icke att sätta dem på sådana platser, der det kommer an på ett orubbligt jemnmod och en okuslig fasthet. De mena nog wäl, och de brinna af lust att få offra sig för Herren, men de hafwa ännu icke känt offerknifwen, de hafwa ännu icke gått i lidandets skola. En ung soldat kan wisserligen se mycket mer lisig och tapper ut än en gammal: han sjunger kraftigare, han talar lisligare, han swänger sitt gewär, såsom wore han i stånd att ensam intaga en befästad stad. Under tiden står den äldre stödd på sitt gewär och ser på. Han har warit i många duster, han har många ärr, hans rock är sliten och hans panna fårad. Han ser ingenting ut i jemförelse med den unge. Men der kommer generalen. Det gäller att besätta en wigtig punkt med en man, på hwilken man kan fullkomligt lita, och nu tager han dertill—hwem? Icke den eldige och lisige nybörjaren utan den gamle, den genom många lidanden bepröfwade gamle och lugne krigaren.

1272. Det är en genomgående erfarenhet i Guds församlings historia, att det är genom lidanden, som Gud gör sina tjenare dugliga till det werk, för hwilket han utkorat dem. Hwarhelst du ser något i sanning stort och waraktigt Guds werk utfördt genom en menniska, så wet, att bakom detsamma ligger en lång lidandes historia. Hwad war det, som gjorde Abraham till den bepröfwade troshjelten? Hwad war det, som hos det gamla testamentets profeter utbildade denna okufliga fasthet, detta bepröfwade mod, som gjorde, att de hwarken fruktade furstar eller folk? Sannerligen ingenting annat än en lång kedja af lidanden i förening med ett sådant sinne, som lärde af lidandet. Ja, hwad war det, som lärde Jesus sjelf den lydnad intill korsets död, hwarigenom han fullkomnades till en frälsare för werlden? Apostelen säger det med de orden: Han hafwer af det, som han led, lärt lydnad, och när han wardt fullkomnad, wardt han för alla dem, som lyda honom, en orsak till ewig frälsning (Ebr. 5: 9). När alltså lidandet kommer öfwer dig, så fly icke, klaga icke, utan håll fast, att det är Gud, som håller på att göra dig bepröfwad.

1273. Men apostelen fortsätter widare: **Bepröfning gör hopp.** Ju mer bepröfwad någon är, desto mer fast är han i hoppet. En bepröfwad soldat gifwer icke så snart striden förlorad som en nybörjare; en bepröfwad sjöman förlorar ej modet så fort som den, som

aldrig förr warit ute i någon häftig storm. Det samma eger ock rum i Guds rikes angelägenheter. Den unge, lifligе nybörjaren blir mycket förr modfäld och förtwiflad öfwer swårigheterna och motgångarna än den, som genomkämpat många motgångar förut samt i lidandets skola gång på gång pröfwat Herrens orubbliga nåd och trofasta ledning. När konungen af Syrien wille gripa Elisa, profeten, och fördenskull sände en stor här med hästar och stridswagnar för att belägra och intaga den stad, der profeten war, då wardt profetens tjenare mycket förfärad och ropade: Ack min herre, hwad wilja wi göra? Men profeten, som af gammalt war bepröfwad, swarade: Frukta icke, ty flere äro de, som äro med oß, än de, som äro med dem. Och Elisa bad och sade: Herre, öppna hans ögon, att han må se. Och Herren öppnade tjenarens ögon och han såg, och si berget war fullt med brinnande hästar och wagnar rundt omkring Elisa (2 Kon. 6: 14—17). När Israels barn wid Röda hafwet sågo Faraos krigshär nalkas, då swek deras mod alldeles, så att de sade till Mose: Woro icke grafwar i Egypten, att du måste bortföra oß, att wi skulle dö i öknen? Hwarför har du gjort oß detta och fört oß ur Egypten? War det icke just detta, wi talade till dig i Egypten, då wi sade: Låt oß wara, att wi må tjena Egyptierna, ty det är oß bättre, att wi tjena Egyptierna, än att wi dö i öknen. Men Mose, som genom en lång kedja af lidanden blifwit bepröfwad, swarade: Frukten icke; hållen ständ och afwakten Herrens hjelp, hwilken han i dag skall lemna eder. Ty dessa Egyptier, hwilka I sen i dag, dem skolen I aldrig mer se i ewig tid. Herren skall strida för eder och I skolen hålla eder stilla (2 Mos. 14: 11—14).

1274. Härom säger Luther: "Alltså werkar korset hos dem, hwilka bära det med tålamod och blifwa ståndaktiga intill änden, ett stadigt, fast, fullkomligt hopp. Hos dem åter, som icke tåla det, utan finnas odugliga, werkar det bara förtwiflan. Under korset lärer menniskan, att utom Gud finnes alldeles intet, hwari man må fröjdas, hoppas och berömma sig. Och när bedröfwelsen tager allting ifrån oß, så lemnar hon oß likwäl Gud allena; ty hon kan icke taga från oß Gud, ja hon förer oß twertom till Gud. Men när allt är borttaget, äfwen wåra goda gerningar och förtjenster, och wi ändå blifwa qwar och härda ut, så finna wi Gud, på hwilken wi allena förtrösta. Då sker det, att, wi äro saliga i hoppet."

1275. Men det stannar icke derwid. Allt, allt det goda, som Gud genom lidandet tillför de sina här, är endast smulor, som falla

ned från det bord, wid hwilket de en gång skola sitta med Jesus såsom bruden med sin brudgum. Derför säger Petrus: Ödmjuken eder under Guds mäktiga hand, att han må upphöja eder i sin tid. Ringheten och lidandet skall wara blott en liten tid. Synes den oß sjelfwa lång, så är den i alla fall kort, mycket kort. Tio, tjugu, trettio, ja åttio år — hwad är det för något? Jakob sade till Farao, att hans eländes tid war liten, då den hade warat i ett hundrade och trettio år (1 Mos. 47: 9). Och hwad äro då wåra eländes dagar att tala om? Hundra år äro en obetydlig del af tusen, och tusen år äro för Herren såsom en enda dag. Sedan skola wi warda upphöjda. När Josef efter några år af förnedring wardt upphöjd till herre öfwer hela Egypten, hwem war wäl då, som icke tänkte: Ack, huru gerna wille icke äfwen jag underkasta mig samma förnedrings wäg, om jag wißte, att den skulle leda till ett sådant slut? Nuwäl, detta der war serskildt för Josef. Men den herrlighet, som efter den korta förnedringstiden skall tillfalla Guds barn, den står öppen för alla. Och skulle wi då icke gerna säga: Ack, Herre wår Gud, förnedra oß, huru mycket du will; wi wilja ödmjuka oß under din hand och wänta din herrlighet.

1276. O broder, o syster! Töm tåligt och stilla den kalk, som din himmelske Fader räcker dig! Om du ock måste swälja med tårar, så swälj ändå! Herren har sedan en krona i beredskap åt dig. Du måste nu göras sådan, att denna krona passar på dig! När hon en gång sättes på dig, skall du glädjas med en ewig glädje och prisa Gud för hwarje lidande, som han sände dig. Ödmjuka dig, ödmjuka dig under hans mäktiga hand, så skall han upphöja dig i sin tid. Den sig förnedrar, han skall warda upphöjd. Med ewig ära skall Gud kröna honom. Håll derför fast, hwad du har att ingen må taga din krona (Uppb. 3: 11).

Sextionde Betraktelsen.

1277. **Waren tacksamme i allting, ty detta är Guds wilja i Kristus Jesus med afseende på eder** (1 Thess. 5: 18). Tacksamhet är en skön dygd, men otacksamhet är en mycket ful odygd. En otacksam menniska kan ingen tycka om. Henne will ingen hjelpa. En tacksam menniska deremot är älsklig för alla och finner wanligen, när

hon behöfwer det, många händer, som med willighet sträckas till hennes hjelp.

1278. Guds ord uppmanar på många ställen till tacksamhet både mot Gud och menniskor. Här hafwa wi att tala om tacksamhet mot Gud. Må Herren derwid leda oß med sin egen Ande, att denna betraktelse icke allenast må underwisa oß om utan äfwen uppwäcka uti oß en rätt tacksamhet. Att weta, att man bör wara tacksam, är ännu icke detsamma som att **wara** det.

1279. Wi hafwa förut talat om lydnad mot Gud. Att lyda Gud är godt. Wi hafwa talat om trohet mot Gud. Att wara trogen mot Gud är godt. Wi hafwa talat om ödmjukhet. Att ödmjuka sig under Guds mäktiga hand är godt. Men att wara tacksam, **af hjertat** tacksam och tacksam **i allting**, det må man wäl kalla de kristliga dygdernas blomma eller krona.

1280. David säger i Ps. 103: 2: **Lofwa Herren, min själ, och förgät icke, hwad godt han har gjort dig.** Roten och källan till en rätt tacksamhet är att besinna, hwad godt wi åtnjuta af Herren. Det är icke genom något trälaktigt arbete med wår egna hjertan, wi skola upplifwas till tacksamhet, utan endast genom att akta på Guds wälgerningar emot oß. Och dessa wälgerningar skola upplifwa oß till tacksamhet i samma mån, som wi inse och erkänna wår egen ringhet och owärdighet. Om jag gifwer en rik man en krona, så känner han ingen tacksamhet. Ja, han kan twertom känna sig förnärmad. Gifwer jag deremot en krona åt en utfattig person, så kan detta uppwäcka en sådan tacksamhet, att kanske äfwen glädjetårar tränga fram ur hans ögon. Det samma gäller de wälgerningar, som Gud bewisar oß. Ju mer fattig och owärdig du är i dina egna ögon, desto mer skall Herrens godhet lifwa dig till tacksamhet. Will du derför blifwa riktigt tacksam, så bed Gud flitigt om nåd att riktigt lära känna din egen owärdighet.

1281. Hwad äro wi då, wi arma menniskor? Hwad äro de, som äro bäst? Hwad är du sjelf? Wi äro af naturen allesammans syndare, allesammans afwikne, allesammans oduglige (Rom. 3). Wårt hjerta är ondt allt ifrån barndomen, en werkstad för onda tankar, mord, hor, hat, stöld, förlefnad och all styggelse. Allt, hwad man talar om menniskors goda hjerta, är en dikt och en lögn. Synden har genomträngt och förderfwat hela wår warelse; och skulle Gud handla med oß efter wår egen wärdighet, så wore wi längesedan bortkastade från hans ansigte. Äfwen sedan du blifwit på Jesus troende, har du wisserligen icke gjort dig förtjent af några

wälgerningar. Derför säger David: Herre, gå icke till doms med din tjenare, ty för dig är ingen lefwande rättfärdig (Ps. 143: 2). Och åter: Herre, om du will tillräkna synder, hwem kan då blifwa beståndande? (Ps. 130: 3). Om du ock icke fallit i några grofwa yttre synder, så tänk dock, huru mycket du syndat genom onda tankar och begärelser, genom wrede, onda miβtankar, afund, högmod, kärlekslöshet o. s. w. för att icke tala om alla underlåtenhetssynder, alla försummelser i din dagliga kallelse såsom man, hustru, fader, moder, barn, husbonde, tjenare o. s. w. O, om du får nåd att se allt detta och lägger det tillsammans, då skall du, äfwen om du är den bäste af alla, dock få så mycken anledning att blygas, att det skall blifwa dig ett riktigt under, att Herren ännu kan tänka på dig med några nådebewisningar.

1282. Men se nu, hwad Herren gör dig, arma, owärdiga warelse! Börja med den första artikeln. Se på din kropp och alla deβ lemmar. Att Gud gifwit dig "kropp och själ, ögon, öron och alla lemmar, förnuft och alla sinnen", och att han "håller allt detta wid makt", så att dina lemmar göra sin tjenst, tänk, hwilken stor nåd det är. Försätt dig i tankarna uti den ställning, att du wore blind eller döf eller förlamad, att du måste ligga i ständig wärk o. s. w. Om du får nåd att rätt lifligt sätta dig in i denna ställning och besinna, att på en enda liten wink af Gud kunde sådant hända dig, då skall du något litet kunna förstå, hwad nådebewisning det är af Gud, att du får hafwa dina lemmar och sinnen i behåll.

1283. "Ja, säger du, men detta är icke förhållandet med alla. Många äro ju blinda, döfwa, lama o. s. w." Wisserligen, men du, som icke har detta lidande, låt oβ först tala med dig. De andra hafwa wäl erfarit andra nådebewis af Gud, men du, som har lemmar och sinnen friska, besinnar du werkligen, hwilken nåd deri ligger? Alla dessa lemmar har du fått af Gud, och Gud är den, som bewarat dem åt dig intill denna stund. I honom lefwa wi, röras och hafwa warelse (Apg. 17: 28). När du stiger upp om morgonen, så se på din hand och säg: "Denna hand har jag fått af Gud, min himmelske fader, och ända till denna stund har han bewarat henne, så att jag kan ledigt röra henne." När du efter nattens sömn slår upp dina ögon, så säg: "Tack, gode Gud, du har bewarat mina ögon, så att jag har min syn ännu i dag." När du på morgonen hör det första ljudet, så säg i ditt hjerta: "Tack, gode Gud, du — du har alltså allt härtill bewarat min hörsel!" o. s. w. Få

se, om du skall kunna säga detta allt utan att i hjertat erfara en rörelse af tacksamhet.

1284. Se dig sedan omkring i ditt hus och bland de dina. Du har kanske hustru och barn och de äro friska. Hwem står bakom allt det der? Är det icke Gud? Du har mat åt dem och kläder. Du har, hwad du behöfwer. Och har du icke så mycket som många andra, så har du ändå, hwad du behöfwer, och alltid långt utöfwer, hwad du skulle hafwa, om Gud wille handla med dig efter din egen förtjenst. När du om morgonen sätter på dig din rock eller drager på dig dina stor, så säg: "Denna rock eller dessa stor äro en gåfwa, som min himmelske fader har gifwit mig." Ja, börja att så betrakta allt, hwad du har, och få se, om du skall kunna göra det, utan att erfara en rörelse af tacksamhet i ditt hjerta. O, huru sant är icke det, som David säger: Lofwa Herren, min själ, och förgät icke, hwad godt han har gjort dig. Det är denna förgätenhet, som wållar så mycken otacksamhet.

1285. Men icke blott det. Äfwen för framtiden lofwar han att gifwa mig, hwad jag behöfwer. Det ligger i hwarje menniskas natur en outplånlig benägenhet att söka winna trygghet för framtiden. Denna benägenhet är af Gud sjelf i naturen inlagd. Ty han har skapat menniskan till att lefwa icke blott för det närwarande utan för det tillkommande. Deraf kommer nu, att menniskor, som hafwa det bra för det närwarande, likwäl icke känna sig lyckliga, dereft de icke hafwa trygghet för de kommande dagarna, medan å andra sidan sådana, som hafwa det swårt för ögonblicket, kunna wara ganska nöjda, om de blott hafwa säkra utsigter för de kommande dagarna. Detta förleder hela werlden att söka sin trygghet hos mammon, som alltid är opålitlig. Men Guds folk har en högre och bättre trygghet i sin Gud, sin himmelske fader. Han har lofwat att lekamligen försörja de sina och gifwa dem, hwad de behöfwa. Han har derför ock lofwat dem att bedja om dagligt bröd, och det har han icke gjort i affigt att swika dem. Han har lofwat att bära dem intill åldern, och till deß de grå warda. Han har lofwat dem komma till honom med alla sina bekymmer. Hans nåd är hwarje morgon ny (Klag. 3: 23). Han är densamme i går, i dag och deßlikes i all ewighet. Han tröttnar aldrig, han swiker aldrig. Derför får jag kasta alla omsorger för framtiden på honom, alla omsorger för hwad jag och de mina skola äta, dricka och kläda oß med. Med alla mina omsorger kan jag ändå icke göra ett hårstrå swart eller sätta en aln till min lifslängd. Bekymren bara nedtynga och för-

bittra lifwet samt försvaga arbetskraften. Tänk, hvilken nåd att då få kasta alla dessa bekymmer på Herren, som vet allt och förmår allt och har alla mina dagar skrifna i sin bok, förrän ännu en enda af dem var kommen (Ps. 139: 16). Kommer nu djefvulen och försöker genom sina inkast göra Guds löften twifvelaktiga för mitt hjerta, så har jag bevis nog på Guds pålitlighet i allt, hvad han hittills har gjort. Man litar ju på en persons löfte, när man af gammal erfarenhet vet, att den personen alltid förut hållit, hvad han lofvat. Af en sådan menniska fordrar man icke vidare, att hon skall skaffa borgen. Hennes eget namn är borgen nog. Och hvarför skulle icke Gud få åtnjuta samma "medborgerliga förtroende", om vi så få säga?

1286. Låtom oss härom höra en gammal andens man. Han säger: "Det är min berömmelse och min ära, att jag är Guds skapade verk, och det är min tröst och min glädje, att jag det alltid är och förblifver. Ty jag tror, att Gud har skapat mig och alla varelser och ännu håller mig och dem vid makt, och att han har gifvit mig kropp och själ och detill gifver mig mat och dryck, kläder och skor samt all denna kroppens och lefvernets näring och nödtorft. Intet är rikligare, klarare och eftertryckligare bevittnadt i vår Guds, vår skapares och faders ord. Ty han känner oss. Han känner otron i vårt trotsiga och försagda hjerta; han känner dess onda frukter nämligen det mörka bekymret, den snåla ängslan, den afgudiska girigheten och den kalla, hårda obarmhertigheten. Derför låter han sina profeter och heliga vittna för oss: Herren är god mot alla och förbarmar sig öfver alla sina verk. Allas ögon vänta efter dig, och du gifver dem spis i sin tid; du upplåter din hand och uppfyller allt, som lefver, med behag (Ps. 145). Då du gifver dem, så samla de; när du upplåter din hand, så varda de med goda ting mättade (Ps. 104: 28). Han gifver föda åt boskapen och de unga korparna, som ropa till honom (Ps. 147: 9). Sannerligen han har icke låtit sig vara utan vittnesbörd, i det han gjorde väl emot oss, gifvande oss regn och fruktsam tid af himmelen och uppfyllande våra hjertan med mat och glädje (Apg. 14: 17). Och när den enfödde sonen kommer i verlden, säger han dessa oförgängliga ord; Sörjen icke för edert lif, hvad I skolen äta och dricka, och icke för eder kropp, hvad I skolen klädа eder med. Är icke lifvet mer än maten och kroppen mer än kläderna? Sen på foglarna under himmelen; de så intet och intet skära de heller upp och församla intet i ladorna, och eder himmelske

fader föder dem. Ären I icke mycket mer än de? Och hwarför förjen I för kläderna? Skåden liljorna på marken, huru de wäxa; de arbeta intet, ej heller spinna. Dock säger jag eder, att icke Salomo i all sin herrlighet war så klädd som en af dem. Kläder nu Gud så gräset på marken, som i dag står och i morgon kastas i ugnen, skulle han icke mycket mer göra det eder, o I klentrogne? Derför skolen I icke hafwa omsorg, sägande: Hwad skola wi äta? eller hwad skola wi dricka? eller hwad skola wi kläda oß med? Ty allt sådant söka hedningarne. Eder himmelske fader wet wäl, att allt detta göres eder behof. Söken först efter Guds rike och hans rättfärdighet, så faller eder allt detta till deßutom (Matth. 6: 25—33)."

1287. "O ett evangelium för de fattiga och tröstligt för alla omständigheter. Och när nu hunger och nöd komma öfwer landet, så säger han: Si, Herrens öga ser på dem, som frukta honom, dem, som på hans godhet hoppas, att han skall rädda deras själ från döden och föda dem i dyr tid (Ps. 33: 18 f.). Och åter: Frukten Herren, I hans helige, ty de, som frukta honom, de hafwa ingen brist (Ps. 34: 10), de skola icke komma på skam i den onda tiden, och i hårda år skola de nog hafwa (Ps. 37: 19). Och om du på din sista bädd öfwerfalles af bekymmer för dina efterlefwande, så står det skrifwet: Jag har ung warit och är gammal worden och har ännu aldrig sett den rättfärdige öfwergifwen eller hans barn efter bröd gå (Ps. 37: 25)." — Sådant kan man wäl kalla ett fast Herrens berg, på hwilket hwarje troende må tryggt nedlägga alla sina kommande dagar. Gör det, min wän. Pröfwa Gud! Håll reda på, om han uppfyller sina löften! Om du gör det, skall det uppfylla ditt hjerta med glädje och tack samt sprida ett himmelskt ljus öfwer hela ditt lif, ända in i deß mörkaste och dystraste wrår.

1288. Men icke blott det. I lilla katekesen säger Luther: "Han bewarar mig från skada, farlighet och allt ondt." De troende äro omgifna af otaliga faror. Somliga se de, andra se de icke. Om de skulle se alla dessa faror, skulle de icke ett enda ögonblick kunna wara lugna. Men Herren skonar dem för sjelfwa oron, så att han icke låter dem se alla faror. Han ser farorna sjelf och bewarar de sina för dem. Herrens ängel lägrar sig omkring dem, som frukta honom, och hjelper dem ut, säger David (Ps. 34: 8). Du Guds barn, tänk derpå, att du är omgifwen af en **änglawakt**. Du ser icke dessa änglar, men de se dig, och de se de faror, som du är omgifwen af. Konungar, som äro hotade af fiender, pläga wara omgifna af en lifwakt. Denna

lifwakt skall hafwa sin uppmärksamhet riktad på allt, som möjligen kunde hota konungens person. När han sofwer, måste lifwakten waka. När han reser, måste lifwakten följa honom, vaksamligt spejande på allt, som kan förefalla misstänkt o. s. w. En sådan lifwakt äro änglarne för de troende. Derom säger David åter: Han har gifwit sina änglar befallning om dig, att de skola bära dig på sina händer, att du icke stöter din fot emot sten (Ps. 91: 11 f.). Tänk, Gud sjelf har förordnat änglar till wakt åt dig och gifwit dem en sådan befallning! Så högt är du aktad i himmelen! Derom säger äfwen apostelen: Äro icke änglarne allesammans tjenstandar, utsända till deras tjenst, som skola ärfwa saligheten? (Ebr. 1: 14). Icke blott några utan hela den oändliga skaran af himmelens änglar äro af Gud utsända för att wara hans folk till hjelp. Och att de skola göra sin tjenst med trohet, det är säkert.

1289. I bibeln talas mycket om denna änglawakt och änglahjelp. När Abraham sände Eleasar för att hemta en brud åt Isak, sade han: Herren, inför hwilkens ansigte jag har wandrat, skall sända sin ängel med dig och göra din wäg lyckosam (1 Mos. 24: 40). Eleasar såg wäl icke denna ängel, men det berodde endast derpå, att han icke hade **sådana ögon**, som behöfdes dertill. I 2 Mos. 23: 20 säger Herren till Israel: Si, en ängel will jag sända framför dig, som skall bewara dig på wägen och föra dig till den ort, som jag har beredt. I Matth. 18: 10 säger Herren om de små barnen: Deras änglar se alltid i himlarna min faders ansigte, som är i himlarna. I 4 Mos. 20: 16 säger Mose: Wi ropade till Herren, och han hörde wår röst och sände en ängel och förde oss ut ur Egypten. I Dan 3 berättas, att Nebukadnesar lät i en brinnande ugn kasta tre män, som icke wille tillbedja det beläte, som han hade låtit göra. Men Herrens ängel gick med dem, så att de ingen skada ledo, ja icke ens deras hufwudhår sweddes. De tre fromme männen sågo icke denne ängel, men Nebukadnesar såg honom och såg, att han war lik en gudason (v. 25). När konung Darius hade låtit kasta Daniel i lejongropen och sedan kom dit och frågade: Daniel, du lefwande Guds tjenare, har den Gud, som du städse tjenat, förmått att rädda dig undan lejonen? så swarade Daniel: Min Gud har sändt sin ängel, och denne har tillslutit lejonens mun, att de icke hafwa skadat mig; ty inför honom är jag ren befunnen (Dan. 6: 22).

1290. Ofta har Gud gifwit sina tjenare nåd att se dessa skyddande änglar dels i drömmar, dels i wakande tillstånd. Abraham såg de änglar, som Gud sände till Sodom (1 Mos. 18: 2).

Lot såg de änglar, som woro sända för att taga honom och hans familj ur Sodom (1 Mos. 19: 15). Jakob såg i en dröm de änglar, som omgåfwo honom (1 Mos. 28: 12). Mose såg Herrens ängel i den brinnande busken (2 Mos. 3: 2). För Gideon syntes en Herrens ängel, som sade: Herren är med dig, du stridsamme hjelte (Dom. 6: 12). För Josef, Jesu moders man, syntes en ängel i en dröm och befalde honom taga Maria till hustru (Matth. 1: 20), att fara till Egypten (Matth. 2: 13). För Maria sjelf uppenbarades en ängel, som sade henne, att hon skulle föda werldens frälsare (Luk. 1: 27 följ.). Wid Jesu uppståndelse uppenbarade sig änglar för qwinnorna wid grafwen (Mark. 16: 5). Paulus såg under resan till Rom en ängel, som sade till honom: Frukta dig icke, Paulus (Apg. 27: 23 f.).

1291. Genom sådana och många andra exempel har Gud för wår tros swaghets skull på ett synligt sätt bekräftat sitt ord. Och dessa uppenbarelser hafwa icke blott tjenat till att göra **dem** wissa, som sett dem, utan äfwen att göra **oss** wissa, som nu genom de förras trowärdiga wittnesbörd höra derom. Ja, ja, det är fullkomligt wisst, att Guds folk omgifwes af en oräknelig skara heliga, mäktiga, himmelska änglar, hwilka Gud sjelf förordnat till att wara deras lifwakt samt bära dem på sina händer, så att de icke må lida någon skada. Käre, kan du werkligen tänka derpå utan att erfara en känsla af innerlig tacksamhet i ditt hjerta? Du är kanske sjelf så ringa, att icke en konung, ja icke ens en grefwe eller en bruks-patron wille hafwa dig till betjent eller uppassare. Men under tiden är du i **Guds** ögon så högt aktad, att han sänder sina änglar till att wara betjenter åt dig. Och änglarne räkna det såsom en ära att äfwen i denna sak få gå Guds ärende.

1292. Det war en gång några troende, som woro samlade i ett sällskap. Någon i sällskapet föreslog, att de skulle hwar efter annan omtala exempel på Guds beskydd och hjelp, som de hade erfarit. Då omtalade en, huru han på en resa hadeått utför en brant och swår backe. Hästarna hade börjat stena, åkdonet hade gått sönder, och han kunde icke se annat, än att han måste inom några ögonblick förgås. Emellertid blef han icke allenast räddad till lifwet, utan kom ock alldeles oskadd ur faran. De närwarande hörde berättelsen med stor förundran och glädje öfwer detta tydliga Guds under. Då sade en annan: "Detta är ännu en ringa ting i jemförelse med, hwad jag har erfarit. Jag reste ock utför samma backe. Mina hästar stenade icke, mitt åkdon gick icke sönder; icke ett ögon-

blicks fruktan behöfde jag lida." I denna berättelse ligger en mycket stön lärdom. Wi se wanligen Guds under endast deri, att någon blir på ett underbart sätt räddad ur en fara eller nöd, hwari han råkat. Men att Gud hjelper och bewarar de sina, att de icke komma i fara, deri ser man så godt som ingenting. Om någon är ute på hafwet, och fartyget krossas af wågorna eller brinner upp o. s. w., och han sjelf förlorar allt men blir räddad till lifwet, då anses detta såsom ett synnerligt Guds under. Men att Gud beskyddar någon, så att han utan fara eller förskräckelse lyckligt och wäl med allt sitt kommer fram öfwer hafwet, det är, som skulle det så wara, och det betraktas wisserligen icke såsom en lika stor Guds nåd som det förra, fastän det i sjelfwa werket är en ännu större nåd. Käre, om du börjar räkna så, då skall du snart upptäcka, huru fullt af under ditt lif är, och alla underbara historier, som du då kan läsa om Guds tydliga ingripande till de sinas räddning, skola endast blifwa små ting i jemförelse med, hwad Gud har gjort dig sjelf. Och då skall du nog icke kunna undgå att känna dig i hjertat tacksam mot honom.

1293. Låtom oß ytterligare höra några Guds löften om de troendes trygghet. Hela bibeln är full af sådana löften. Frukta dig icke, säger Herren, ty jag hafwer förlossat dig, jag har kallat dig wid namn: du är min. Om du ginge genom watten, så är jag med dig, och genom strömmar, så skulle de icke dränka dig. Om du ginge genom eld, så skulle du icke swedjas och lågan icke bränna dig. Ty jag är Herren, din Gud, den helige i Israel, din frälsare (Es. 43: 2). På detta Guds löfte har aldrig ännu någon blifwit bedragen. Derom säger David: Du lät menniskor trampa på wåra hufwud; wi gingo i eld och watten, men du förde oß ut och wederqwickte oß (Ps. 66: 12). Och åter: Om jag än wandrade genom en mörk dal, fruktar jag intet ondt, ty du är när mig, din käpp och staf trösta mig. Idel godhet och barmhertighet skola följa mig i alla mina lifsdagar, och jag skall bo i Herrens hus ewinnerligen (Ps. 23: 4, 6). När Herren Jesus kallade sina lärjungar bort från allt, hwad de förut hade egt, så syntes det wäl, som lemnade de det säkra för att taga det osäkra. Men när Herren sedan wid slutet af sitt lif frågade dem, om något hade fattats dem, så swarade de: Nej, Herre, intet (Luk. 22: 35). O själ, har du sjelf pröfwat Herren? Har du wågat att på fullt allwar lita på hans löften? Och har du någonsin blifwit swiken i din tillit?

1294. Men det händer ju, att olycka och motgång drabbar någon. Du kan förlora dina egodelar, din helsa o. s. w. Skall

du äfwen då wara tacksam? Apostelen säger: Waren tacksamma i allting, och till detta allting hör äfwen det att, när så behöfwes, hafwa motgång. Om Gud läte motgång och lidande träffa dig utan gagn, då hade du ingenting att tacka för. Men så sant som detta lidande samwerkar med allt annat till godo för dig (Rom. 8: 28), så är äfwen det att tacka för. Du förstår kanske icke sjelf, hwarför det händer dig. Men Gud förstår det. Det är möjligen någon gammal synd, någon orättfärdighet i handel och wandel, som du förut sofwit öfwer, men som nu skall sättas dig under ögonen. Eller du har börjat blifwa oandlig, stor i dina egna ögon, och du skall nu förödmjukas och göras gudfruktig igen. Eller det är något, som Gud utkorat dig till, som du nu icke wet. Men du måste beredas dertill genom lidande i likhet med alla dem, som Gud anwändt till något stort och godt. Nuwäl, öfwa dig derför att tacka honom — icke allenast att tåligt och undergifwet bära det utan ock att wara tacksam derför. Det går icke lätt, wi weta det, men öfwa dig. Sådan öfning sker derigenom, att du icke allenast ser på det bittra, som ligger i lidandet, utan besinnar Guds hulda affigt dermed till din egen wälfärd. Bakom riset ligger fadershanden, och bakom fadershanden ligger fadershjertat.

1295. Se ock på de heligas exempel, som hafwa warit före dig. Gud har låtit dem träffas af många swåra lidanden. Men dermed har han bara agat och uppfostrat dem. All aga synes för stunden icke wara till glädje utan till sorg, men sedermera bär hon en rättfärdighetens fridsfrukt för dem, som derigenom blifwit öfwade (Ebr. 12: 11). I Es. 48: 10 säger Herren till sitt folk: Si, jag smälte dig, men silfwer fick jag icke; jag luttrade dig i lidandets ugn. För min skull, för min skull gjorde jag det. — Wißt bör du wara tacksam för det, att din himmelske fader ännu will sysselsätta sig med dig och rena dig för himmelen, ehwad medel han nu må nödgas begagna sig af. "Ja, säger du, det är sant, men om jag nu icke kan wara tacksam, huru skall jag då bära mig åt?" Swar: Då må du bedja Gud äfwen om denna nåd. Äfwen en sådan bön will han höra.

1296. Att den, som af hjertat tillhör och tjenar Herren, måste mycket lida och låta fara mycket, som han annars kunde få behålla och njuta af, det är sant. Men derom säger Herren: Ingen är, som har lemnat hus eller bröder eller systrar eller moder eller fader eller barn eller åkrar för min skull och för evangelii skull, utan att han skall få hundrafaldt igen, nu i denna tiden hus och bröder och

syftrar och mödrar och barn och åkrar under förföljelser (Mark. 10: 30). Men att lemna en sak för att få hundrafaldt igen, det kan wäl icke kallas förlust?

1297. "Ja, säger någon, men hwar ser man wäl, att den troende får hundrafaldt igen, hwad han lemnar?" Swar: öfwer allt. Han får wäl icke igen hundrafaldt af samma slag, som han lemnat, men han får igen sådant, som är hundra gånger mer wärdt, än hwad han förlorat. Eller tänk efter. Du har t. ex. sjelf för trons skull på Jesus måst lemna något. Om man nu sade dig: Öfwergif Jesus, så skall du få igen, hwad du för hans skull förlorat! Hwad skulle du då swara? "Jo, säger du, jag skulle swara: Det är alltför orimligt begärdt. Finge jag än tusen gånger det förlorade igen, skulle jag dock icke på sådana wilkor mottaga det." Men hwad betyder nu detta swar annat, än att du fått icke blott hundrafaldt utan ändå mycket mer än hundrafaldt igen, hwad du förlorat? Och då har ju Herren icke bara hållit, hwad han lofwat, utan mera till. Och är icke det nog? Har du då någon synnerlig anledning att klaga? Wore det icke mer naturligt, att du kände ditt hjerta öfwerflöda af tacksamhet?

Sextioförsta Betraktelsen.

1298. **Lofsjungen Herren, ty godt är att lofwa wår Gud, ty det är ljufligt. Lofsång höfwes oß** (Ps. 147: 1). Det höfwes Guds folk att tacka och lofwa sin Gud. Att icke göra det är opassande. Men det icke allenast höfwes Guds folk att tacka. Det är ock godt att göra det, det är en god gerning. Det hör till deras helgelse. Och det är ljufligt att göra det. Det är en begynnelse till det saliga lifwet i himmelen, som skall wara idel tack och lof.

1299. I förra betraktelsen sågo wi, huru otaliga anledningar wi hafwa att tacka Gud för alla de wälgerningar, han gör oß, när han gifwer oß kläder, föda, hus och hem och allt, hwad wi för wårt uppehälle behöfwa, samt beskyddar och bewarar oß för skada, farlighet och allt ondt, så att wi med David kunna sjunga: Jag lägger mig och insomnar och uppwaknar, ty Herren uppehåller mig (Ps. 3: 6). Och åter: I frid både lägger jag mig och insomnar, ty du allena, Herre, låter mig få bo i trygghet (Ps. 4: 9).

1300. Högt öfwer alla andra anledningar till tacksamhet står dock den nåd, som Herren bewisat oß derigenom, att han sändt sin

son till att wara wår frälsare. Utan detta wore allt annat fåfängt. Efter ett lif, fullt af andra bewis på Guds godhet, wore wi ju ewigt förtappade, om wi icke hade någon frälsare från synder. Men nu har Gud älskat den i synd förfallna werlden så, att han icke skonat sin enfödde son utan gifwit honom ut för att frälsa oß alla från alla wåra synder. Här göres ingen åtskilnad. De swåraste syndare äro i detta werk lika wäl inneslutna som de bästa. För alla har han förnedrat sig sjelf och blifwit den aldra mest föraktade och wanwördade, lydig intill döden, ja intill korsets död. För alla har hans dyra blod flutit, hwilket renar från **alla** synder. Till honom bjudes hela werlden; och det lofwas, att hwar och en, som tror på honom, skall få syndernas förlåtelse genom hans namn. Det ware fromma fariseer, som komma, det ware publikaner och stökor — alla finna de i hans famn en öppen fristad och i hans blod en källa, som renar från **alla** synder. De må komma om dagen eller natten, i barndomen eller i ålderdomen, ja när de redan ligga på sitt ytterSta, färdiga att dö såsom röfwaren på korset — ingen stötes bort, ingen wisas tillbaka ens för en enda dag. Öfwer porten till nådens tron står skrifwet: Hwar och en som will, han komme; och den der kommer, han tage lifwets watten för intet. Kommen, låtom oß gå med hwarandra till rätta. Om än edra synder wore blodröda, skola de warda snöhwita, och om de än wore rosenfärgade, skola de dock warda såsom en ull.

1301. Har du nu kommit till denne Jesus, så äro dina synder utstrukna. Jag, jag, säger Herren, utstryker dina miſsgerningar såsom ett moln och dina synder såsom en dimma. Äfwen om du har gjort honom möda i dina synder och gjort honom arbete med dina miſsgerningar, så är dock allt för ewigt glömdt, förlåtet, kastadt i hafwets djup, i samma stund du kommit till Guds Lam, hwars blod renar från **alla** synder. Här äro inga inskränkningar, inga förbehåll, inga hinder. När Jesus wandrade omkring på jorden, kommo till honom syndare af alla slag, och han tog emot dem alla. Till dem, som icke kommo, sade han: Kommen! Men till dem, som kommo, sade han aldrig: Gån bort ifrån mig. Dem, som icke kommo, sökte han upp; men dem, som kommo, kastade han aldrig ut. Aldrig war hos honom brist på nåd och syndernas förlåtelse för dem, som kommo. Der bestämdes aldrig ett wisst mått af synd, utöfwer hwilket syndaförlåtelsen icke räckte; utan der synden öfwerflödade, der öfwerflödade nåden ännu mycket mer. Och såsom det war då, så är det nu. Ty han är densamme i går, i dag och deßlikes i all ewighet.

1302. Men har du nu en gång kommit till honom, så får du fortfarande förbliſwa hos honom. Är det wärdt tack och lof att få komma, så är det icke mindre tack wärdt att få ſtanna. Ju mer du lär att känna dig ſjelf, deſto mer ſkall du få erfara, huru hjelplös och owärdig du är. Tuſen gånger ſkall du komma att tycka, att ingen kan wara ſå uſel ſom du, ſamt finna, att det är ett obegripligt nådens under, att Herren ännu har tålamod med dig och icke längeſedan öfwergifwit dig. Men trots allt detta får du ändå wara qwar. Huru mycket du än fördömer dig ſjelf, ſkall han icke göra det. Nej, dag från dag ſkall öfwer dig hwila en orubblig nåd, en nåd, ſom ſkall wida öfwerflöda öfwer alla dina ſynder, en nåd, ſom ſkall wara ſå wäldig öfwer dig, ſom himmelen är hög öfwer jorden, en nåd, ſom ſkall oupphörligt ſtyrka, ſtödja, uppehålla, bära och helga dig. Säg, har du då icke anledning att alla ſtunder känna dig full af tackſamhet emot en ſådan Gud?

1303. På det du nu måtte bliſwa qwar hos honom ſamt allt mer och mer tillwäxa i honom, har han gifwit dig ſitt ord, i hwilket han dagligen talar med dig, beſtraffar dig, när du det behöfwer, uppmuntrar dig, när du det behöfwer, underwiſar dig, när du det behöfwer o. ſ. w. I detta ord är en frälſande kraft nedlagd. Det är en Guds kraft till frälsning för hwar och en, ſom tror, ſäger Paulus (Rom. 1: 16). Utan detta ord wore det omöjligt för de troende att bliſwa beſtåndande. Men detta ord håller dem uppe, när de det få. Det är deras dagliga ſpis. Till detta ord har han ock gifwit dig den heliga nattwarden, uti hwilken han räcker dig ſin lekamen till att äta och ſitt blod till att dricka — allt på det du måtte bliſwa närmare och innerligare förenad med honom ſamt mer och mer befäſtas och tillwäxa i nåden. Ja, allt har han wäl beſtäldt. Såſom en fader förbarmar ſig öfwer barnen, ſå förbarmar ſig Herren öfwer dem, ſom frukta honom. Wid honom får du ſtödja dig i allt. Han har påtagit ſig hela din ſak. Han ſkall göra det och icke du. Har han hittills bewarat tuſen ſinom tuſen, ſom lemnat ſig åt honom, ſå ſkall han wiſſerligen icke börja något annat eller nytt ſätt med dig. Är du ock ſwagare och ſämre än alla, ſom warit före dig, ſå är du ändå icke ſå ſwag eller dålig, att icke han kunde bewara dig, äfwen om du wore dubbelt ſå ſwag och dålig, ſom du nu är.

1304. Men icke blott det. Det förſta och bäſta har Herren qwar åt dig. Allt hwad han gjort och dagligen gör med dig, ſyftar framåt på ditt ewiga förherrligande. Sedan du här en liten tid

lidit, "hwar så behöfwes", skall han komma och taga dig till sig, på det att der han är, der skall äfwen du wara. Det är ett fast ord, säger Paulus, lida wi med, så skola wi med regera; dö wi med, så skola wi med lefwa (2 Tim. 2: 11—12). I det nyss anförda Mark. 10: 30 säger Herren, att de troende icke blott skola få hundrafaldt igen nu i denna tiden, utan ock att de i den tillkommande tidsåldern skola få ewigt lif. De troende äro ewighetsmenniskor. Deras hem är icke här på jorden. Här äro de gäster och främlingar. Här bo de i tält. Här blifwa de blott en kort liten tid. Deras borgerskap är i himmelen. Om denna sak säger Paulus: Wi weta, att om wårt jordiska hus, denna tälthydda, nedbrytes, så hafwa wi en byggnad af Gud, ett hus, som icke är gjordt med händer, som är ewigt i himlarna (2 Kor. 5: 1). Och när han närmade sig sin lefnads ände, sade han till sin lärjunge Timotheus: Jag har kämpat den goda kampen, jag har fulländat loppet, jag har bewarat tron. Härefter är mig förwarad rättfärdighetens krona, hwilken Herren, den rättfärdige domaren, skall gifwa mig på den dagen, men icke allenast mig utan ock alla, som hafwa älskat hans uppenbarelse (2 Tim. 4: 7—8).

1305. Om nu någon hade fallit på den tanken att beklaga Paulus och säga: "Ack Paulus, huru mycket har du icke förlorat derigenom, att du blifwit troende? Tänk, hwilket anseende du hade, när du war en ung och eldig farise! Och tänk, hwilka utsigter du hade! Men allt har du förlorat. Otaliga äro de lidanden, som du dragit öfwer dig, och de bekymmer, som du beredt din slägt. För en dåre måste du gälla, och snart skall man wäl dräpa dig, såsom wore du en missgerningsman" — hwad tror du, att Paulus skulle hafwa swarat till detta? Skulle han hafwa instämt i denna klagan? Nej, han skulle hafwa swarat så här: "Ingenting i mitt lif har beredt mig en så outsäglig winst som det, att jag blifwit troende på Jesus; för ingenting känner jag mig så outsägligt tacksam som för det, att han sändt sin enfödde son Jesus till att wara min frälsare samt gifwit mig nåd att tro på honom och tjena honom. Ja, allt, hwad jag för den skull har lidit, har ock warit en winst. Det har allt mer och mer wändt mitt sinne från det jordiska till det himmelska, det har eggat mig att desto ifrigare löpa emot målet. Men icke blott det. För allt, hwad jag lidit, skall jag få en ewig lön. Wårt hastigt öfwergående och lätta betryck werkar åt oss på öfwerswinneligt sätt och i öfwerswinneligt mått

en ewig och wigtig herrlighet (2 Kor. 4: 17). Och skulle jag icke då känna mig tacksam?"

1306. O du Guds barn, som har rättighet att alla dagar, alla stunder öfwerlåta dig åt Gud, din himmelske fader, du, som har löfte att lita på honom och wända dig till honom för allt, hwad du behöfwer, det ware andligt eller lekamligt, du, som har löfte, att Herren din Gud skall förbarma sig öfwer dig, såsom en fader förbarmar sig öfwer barnen, stöta dig, bära dig, fostra dig med alla de medel, som han ser wara för dig nödwändiga, du, som ändtligen har löfte att, när du skall skiljas hädan en gång, få befalla din ande i hans händer, wiß att han skall annamma den och gifwa dig salighet hos sig samt efter din hädanfärd taga hand om dina barn, stora och små, o war tacksam! Bed Gud om nåd att kunna blifwa tacksam i allting, äfwen i det, som kännes bittert. Leder han dig än underligt, så leder han dig alltid rätt. Jag, säger han, jag skall leda dig med mina ögon på den rätta wägen för mitt namns skull och upptaga dig på ändalykten med ära. Du skall icke behöfwa gå på egen hand, utan han skall leda dig. Det skall icke komma an på din egen wishet utan med sina ögon skall han leda dig. Det skall icke heller komma an på din egen wärdighet, utan för sitt eget namns skull will han göra det, icke derför att du heter from och wärdig, utan derför, att han heter din fader och din förlossare. Och hwad kan du då mer begära af honom?

1307. Wi wilja här ur den heliga Skrift anföra några ställen, som framställa en rätt tacksamhet emot Gud. Så säger David: Jag will tacka Herren af allt mitt hjerta, jag will förtälja alla dina under (Ps. 9: 2). Och åter: Jag will tacka Herren för hans rättfärdighets skull och lofwa Herrens, den aldrahögstes namn (Ps. 7: 18). Och åter: Herre, min Gud, jag will tacka dig i ewighet (Ps. 30: 13). Och åter: Gud prisa wi dagligen, och wi lofsjunga ditt namn ewinnerligen (Ps. 44: 9). Och åter: Wi tacka dig, Gud, wi tacka dig, att ditt namn är nära (Ps. 75: 2). Och åter: Jag will prisa dig, Herre, min Gud, af hela mitt hjerta och ära ditt namn ewinnerligen, ty din nåd är stor öfwer mig (Ps. 86: 12). Och åter: Godt är att tacka Herren och att lofsjunga ditt namn, du aldrahögste, att om morgonen förkunna din nåd, om nätterna din trofasthet (Ps. 92: 2—3). Och Paulus säger: Gud ware tack, som gifwer oß seger genom wår Herre Jesus Kristus (1 Kor. 15: 57). Och åter: Gud ware tack, som alltid gifwer oß seger i Kri-

stus (2 Kor. 2: 14). Och åter: Gud ware tack för hans outsägliga gåfwa! (2 Kor. 9: 15).

1308. Öfwer allt uppmanar ock den heliga Skrift de troende till att wara tacksamma. Paulus säger i de ord, hwarmed wi började den förra betraktelsen: Waren tacksamme i allting, ty det är Guds wilja med afseende på eder i Kristus Jesus. Bara det att Gud will, att du skall tacka honom, bör ju lisligt uppmuntra dig dertill. Det är hans wilja i Kristus Jesus, d. w. s. i Kristus Jesus har han likasom samlat och öfwer oß utskuddat hela sin guddomliga nåds alla rikedomar för att derigenom uppwäcka oß till en rätt tacksamhet. Och David säger: Hallelujah, tacken Herren, ty han är god, och hans nåd warar ewinnerligen (Ps. 106: 1). Och åter: Tacken alla gudars Gud, ty hans nåd warar ewinnerligen. Tacken alla herrars Herre, ty hans nåd warar ewinnerligen, honom som allena gör stora under, ty hans nåd warar ewinnerligen o. s. w. (Ps. 136: 2 följ.). Och apostelen Paulus säger: Uppfyllens af Anden, alltid tackande Gud och Fadren för allting i wår Herres Jesu Kristi namn (Ef. 5: 18, 20). Märk, huru han talar! Tacken Gud **alltid**. Knoten och knorren **aldrig**. Och tacken honom för **allting**. Ty allting, som kommer från honom, samwerkar till godo för dem, som älska honom. Och från honom kommer äfwen det bittra. Han sänder det derför, att han är wår Gud och wår fader och har lofwat att stöta oß, såsom wi behöfwa det. Förstå wi icke alltid, hwad han gör, så förstår han det, och han skall en gång göra reda för sig, så att äfwen wi förstå det. Han skall icke komma på skam.

1309. Det berättas om den gamle kyrkofadern Krysostomus, att han, ehwad som än hände honom, sade: Ära ware Gud för allt! Äfwen när han för sin frimodiga bekännelses skull wardt förföljd samt slutligen landsförwisad, utropade han: Ära ware Gud för allt. Det war att bokstafligen efterkomma apostelens uppmaning. Och du, som nu läser detta, huru gör du? Tackar du Gud alltid och för allting? Du tänker kanske: Det är omöjligt. Men hwem har sagt, att det är omöjligt? Af egen kraft är det wäl icke möjligt att göra det. Men Herren förmår att rikligen göra utöfwer allt, hwad wi kunna begära eller tänka. Han förmår icke blott göra utöfwer allt, hwad **wi förmå**, utan utöfwer allt, hwad wi kunna begära eller tänka. Dem, som af naturen äro de mest tungsinta och knorriska, kan han förwandla till ödmjuka, glada och i allting tacksamma barn. Han förmår göra **allting** nytt, och till detta allting

hör också ett tungsint och knorrigt hjerta. Wåga dig bara bristelligen tro och bedja honom derom!

1310. Men låtom oß höra ännu några uppmaningar till Guds lof. Så säger David: Lofsjungen Herren, I hans fromme, och prisen hans heliga namn (Ps. 30: 5)! Och åter: Låtom oß gå fram för hans ansigte med tacksägelse, låtom oß med psalmer jubla inför honom (Ps. 95: 2). Och åter: I rättfärdige, glädjens i Herren och prisen hans heliga namn (Ps. 97: 12). Och åter: Gån in i hans portar med tacksägelse och i hans gårdar med lof. Prisen honom, wälsignen hans namn. Ty god är Herren, ewig är hans nåd, från slägte till slägte hans trofasthet (Ps. 100: 5). Märk, god är han, alltigenom god. Ingenting ondt är i honom. Derför kan ingenting ondt utan bara godt komma ifrån honom. Och ewig är hans nåd. Hon warar icke en eller två dagar, ett eller två år, ett eller två århundraden, utan hon är ewig. Jorden, solen, stjernorna hafwa funnits till i årtusenden, de skola kanske ännu wara i årtusenden. Men de äro icke ewiga. Men Guds nåd är ewig. Hon har ingen början och intet slut. Bergen skola wika, högarna skola falla, himlarna skola förgås. Men Guds nåd förändras aldrig, förminskas aldrig, förgås aldrig. Så hög som himmelen är öfwer jorden, låter Herren sin nåd wara wäldig öfwer dem, som frukta honom. Från slägte till slägte warar hans trofasthet, icke blott från år till år utan från slägte till slägte. Före oß hafwa otaliga slägten warit, efter oß skola många slägten komma? De förflutna slägtena hafwa sett och de kommande slägtena skola få se många ting förändras. Men någon förändring i Guds nåd och Guds trohet har ännu intet slägte kunnat upptäcka. Och intet slägte skall heller hädanefter få se någon sådan förändring. Detta är wärdt lof och tack.

1311. I Kol. 1: 12 uppmanar Paulus de troende och säger: Tacken fadren, som har gjort oß dugliga till delaktighet i de heligas arfslott i ljuset. Allt, hwad Gud gör med de troende, går ut på att göra dem dugliga för **himlarnas rike**. Hwar och en måste uppfostras för den kallelse, hwartill han är kallad. Den, som skall bliswa läkare, måste danas för detta; den, som skall bliswa domare, måste danas för detta o. s. w. Sammalunda måste ock de troende danas för den ewiga herrlighet, till hwilken de äro bestämda. Men Gud är ensam den, som **kan** dana och fostra de troende derför. När han tröstar och gläder, när han tuktar och bedröfwar, så är hans mål detta enda: göra de sina passande för den herrlighet, till hwilken han i Jesus Kristus bestämt dem. Och wißt må wi tacka ho-

nom för detta. Men allt kommer an derpå, att wi med hjertats fulla allwar tro hans ord och tro på den nåd och den trohet, som i detta ord framhålles för oß. Se wi deremot uti hans ledning bara tillfälligheter, som komma oberoende af honom, då skall aldrig någon rätt tacksamhet winna fäste i wårt hjerta. O, låtom oß tro, låtom oß bedja om tro, mer tro för hwarje dag!

1312. I den heliga Skrift framställes tacksägelsen på många ställen såsom ett offer. Så säger t. ex. David: Offra åt Gud tacksägelse och betala den aldrahögste dina löften (Ps. 50: 14). Och åter: Dig will jag offra tacksägelsens offer, och jag will åkalla Herrens namn (Ps. 116: 17). Och Herren säger: Den som offrar tack, han ärar mig (Ps. 50: 23). I Mose lag woro serskilda föreskrifter gifna om tackoffer. Dessa offer uttryckte, att den troende, öfwerwäldigad och bunden af den Guds nåd, som han erfarit, hängaf sig med allt sitt åt Gud, såsom den der i allt wille wara hans namn till ära.

1313. Till "tacksägelsens offer" hör dels munnens lof, dels det åt Gud inwigda, heliga lefwernet. Om det förra säger David: Min tunga skall tala om din rättfärdighet och prisa dig dagligen (Ps. 35: 28). Och åter: Din nåd är bättre än lif; mina läppar prisa dig (Ps. 63: 4). Och Osea säger: Tagen ord med eder och wänden tillbaka till Herren, sägande till honom: Förlåt all skuld och tag oß till godo, så wilja wi med wåra läppar betala tackoffer (Os. 14: 3). Och apostelen säger: Låtom oß genom Kristus alltid till Gud frambära lofoffer, det är frukt af läppar, som prisa hans namn (Ebr. 13: 15). Menniskan är så beskaffad, att det i allmänhet icke är möjligt för henne att låta bli tala om det, som uppfyller hennes hjerta. Är hennes hjerta uppfyldt af tacksamhet, så går äfwen tack och lof öfwer läpparna. Af hjertats öfwerfullhet talar munnen (Matth. 12: 34). Derför säger en andens man: "Hwad du bäst kan tala om, det bär wittne om ditt förstånd och dina kunskaper; hwad du helst will tala om, det bär wittne om, hwad det är, som fyller ditt hjerta."

1314. Men, såsom redan är sagdt, till lofoffren hör äfwen det åt Gud inwigda, heliga lefwernet. Om denna sak säger Paulus: Prisen nu Gud uti eder kropp och i eder ande, som tillhöra Gud (1 Kor. 6: 20). Såsom wille han säga: Winnläggen eder derom, att alla edra gåfwor och krafter, ware sig kroppsliga eller andliga, samwerka till Guds pris. Såsom de många strängarna uti ett piano samwerka till åstadkommande af en och samma sköna melodi, så låten äfwen I alla strängar i eder kropp och i eder ande

stämma sammanan till Guds pris. O broder, huru är det med dig? Är ditt lif ett ständigt tackoffer?

1315. Men icke blott Guds nåd och trohet bör uppmuntra oß till en rätt tacksamhet, utan äfwen den wälsignelse för oß sjelfwa, som tacksamheten medför. Att wara tacksam är något, som lättar hela lifwet och sprider ett stönt solljus deröfwer. Att flitigt gå och betrakta Guds underbara nåd samt tacka och prisa honom är det bästa medel, som finnes emot oro och tungsinthet. Att tacka för det ljufwa är att göra det ljufwa dubbelt ljuft; att tacka för det bittra är att strö socker deri, så att äfwen det blir sött. Men hwem är wäl den, som icke gerna ser, att han kan förljufwa sitt lif så mycket som möjligt? Det wore ju en dåre, som icke wille det.

1316. Men icke blott det. Ju mer du tackar för det, som Gud gör med dig, desto mer godt skall du få af honom. Gud har ett synnerligt behag dertill, att man är tacksam. Han begär ingen betalning, men han begär tack för det, som han gör. Om en konung gåfwe dig något, och du toge upp penningar för att betala hans gåfwa, så skulle han blifwa mißlynt. Men det will han, att du tackar honom för hans godhet. Sammalunda will Gud hafwa tack. Börja att riktigt gifwa akt på hans wälgerningar och tacka honom för, hwad du ser, så skall du snart få se mer. Ju mer du blir öfwad deri, desto mer skall du få se ditt lif uppfyldt med hans under. Tacksamhet skall öppna Guds hand till att gifwa, tacksamhet skall öppna dina egna ögon till att se. Och det skall bereda dig en outsäglig glädje. Sådant hade David erfarit, när han sjöng: Godt är att tacka Herren och att lofsjunga ditt namn, du aldrahögste; att om morgonen förkunna din nåd, om nätterna din trofasthet. Ty du gläder mig, Herre, med ditt werk, öfwer dina händers gerningar jublar jag. Huru stora äro dina gerningar, o Herre, huru djupa äro dina tankar! (Ps. 92: 2—6).

1317. Men icke blott det. Genom att icke tacka skall du ådraga dig straff och förlora det goda, som du har. Den, som har sin nödtorftiga bergning och sin fulla arbetskraft, men i stället för att wara tacksam derför twertom är olustig och knorrar deröfwer, att han icke har mer, han skall kanske en dag få plikta derför genom att förlora det lilla, som han har, eller genom att mista den arbetskraft, som han eger. Gud är en nitälskande Gud. Det barn, som nu har ett godt, kristligt hem men icke sätter wärde derpå utan stundom knorrar och bereder sina föräldrar många ledsamheter, skall kanske en dag med bitter sorg se sig beröfwadt detta hem samt under heta

tårar tänka på hemmets dagar såsom på en illa anwänd gyllene tid, som nu gått för att aldrig mer komma igen. Det samhälle, som haft en god öfwerhet men icke aktat den samma utan warit knorrigt och otacksamt, skall en annan dag lida straff derför genom att få en ond och tyrannisk öfwerhet. Den församling, som haft en god och trogen lärare, hwilken förkunnat Guds ord i andens och kraftens bewisning, skall, om hon icke är tacksam derför utan i stället likgiltig och klandersjuk, snart förlora denne lärare och se, huru ljusstaken tages från deß rum, ja kanske blifwa ett rof för allehanda "swåra ulfwar", som icke skola spara henne utan i grund sönderslita och uppriswa henne.

1318. Denna sak är mycket allwarsammare än många Guds barn tro. Af de lidanden, som de nu måste utstå, af de bittra förluster, som de nu måste göra, skulle kanske de flesta finna sin förklaring deri, att de icke warit tacksamma mot Herren för det goda, de haft. Det som intet wärde har för dig, det skall Gud taga bort. När det är borta, skall du förstå deß wärde; men då är det för sent. O broder, o syster, will du icke bereda dig bittra dagar hädanefter, så börja i tid gifwa akt på det goda, du har, och tacka derför. Gud låter icke gäcka sig. Så länge Israels folk war ett tacksamt och gudfruktigt folk, war det i god trygghet. När det började knorra, drog det öfwer sig otaliga lidanden. Derom säger Herren: I Jerusalems innebyggare, dömen mellan mig och min wingård. Hwad war mer att göra med min wingård, som jag icke har gjort med honom? Hwarför har han burit wilda drufwor? Och nu will jag kungöra för eder, hwad jag skall göra med min wingård. Hans häck skall jag borttaga, att han må afbetas, och hans mur will jag nedrifwa, att han må nedtrampas. Och jag will låta honom ligga öde. Herren Zebaots wingård är Israels hus, och Judas män den plantering, som är hans lust (Es. 5: 3—6). Och om hedningarne säger Paulus: Emedan de hafwa känt Gud, men icke ärat eller tackat honom såsom Gud, derför har Gud lemnat dem i deras hjertans lustar åt orenhet (Rom. 1: 21 följ.). Så förskräckligt kan det gå, om wi icke äro Gud tacksamma för allt det mycknа, andliga och lekamliga goda, som han nu gifwer oß. Derför hwad du i detta afseende hittills felat, det bekänn och bed Gud om nåd att kunna ändra det. Ty hos honom finnes förlåtelse för allt samt nåd till frälsning från allt ondt. Han förmår gifwa rikligen och wida öfwer allt, hwad wi kunna begära eller tänka. Sådan är hans herrlighets rikedom.

Sextioandra Betraktelsen.

1319. **Jag will gå in i ditt hus på din stora barmhertighet; jag will tillbedja, wänd mot ditt heliga tempel, i din fruktan** (Ps. 5: 8). Dessa ord handla, såsom wi höra, om Guds tillbedjan. I den heliga skrift, båda gamla och nya testamentet, talas ofta om denna sak. Wi wilja derför se till, hwad dermed kan menas. Må Gud upplysa wåra ögon.

1320. Det hebreiska ord, som i gamla testamentets grundspråk begagnas för att uttrycka tillbedjan, betyder egentligen **böja sig ned, kasta sig ned**; och det står ofta med tillägget: **med ansigtet till jorden.** På sådant sätt står det t. ex. i 1 Mos. 19: 1: När Lot såg änglarne, som kommo till Sodom, stod han upp för att gå dem till mötes, och han kastade sig med sitt ansigte ned mot jorden. På samma sätt heter det i 1 Mos. 42: 6: Och Josef war herre i landet och war den, som sålde säd åt allt folket i landet; och Josefs bröder kommo och kastade sig ned för honom med ansigtena mot jorden. Likaså heter det i 1 Mos. 48: 12, att Josef kastade sig ned med ansigtet mot jorden för sin fader o. s. w. I detta tillbedjande låg en ärebetygelse, som man egnade en person. En sådan person kunde nu wara en person af lika stånd eller af högre stånd, t. ex. en konung eller furste. Det förra se wi t. ex. i 1 Mos. 23: 7, der det står, att Abraham kastade sig ned för Hets barn; så ock i 1 Mos. 33: 3, der det berättas, att Jakob kastade sig ned till jorden för Esau sju gånger o. s. w. Det senare åter se wi t. ex. i 2 Sam. 9: 8, der det om Mefiboset heter, att han kastade sig ned för David och sade: Hwad är jag, din tjenare, att du wänder dig till en död hund, sådan som jag är; så ock i 1 Sam. 25: 23, der det berättas, huru Abigail, när hon fick se David, steg hastigt ned från åsnan och föll för David ned på sitt ansigte mot jorden. Ett sådant tillbedjande förekommer mycket ofta i gamla testamentet. Se t. ex. 2 Sam. 14: 33, 2 Sam. 18: 28, 1 Kon. 1: 16, 53, 2 Kon. 2: 15 m. fl.

1321. Det ord, som i nya testamentets grundspråk anwändes för att uttrycka tillbedjan, betyder egentligen att gifwa någon en slängkyss, i det man lägger handen på sin mun, kysser henne och sedan sträcker ut henne mot den person, hwilken man på detta sätt

betygar sin wördnad. Sedan betyder det att tillbedjande kasta sig ned för någon. I nya testamentet begagnas det ock i denna betydelse alldeles så som det gammaltestamentliga ordet. Derför står det äfwen ofta förbundet med andra uttryck, som bestämdt utsäga detta. Sålunda heter det om de wise männen i Matt. 2: 11, att **de föllo ned och tillbådo** Jesus. Om höfwidsmannen Kornelius i Cesarea heter det, att han **föll ned för Petri fötter** och tillbad honom (Apg. 10: 25). I Uppb. 3: 9 säger Herren till församlingsängeln i Filadelfia: Se, jag skall göra, att de skola komma och **tillbedja inför dina fötter.** Genom ett sådant nederfallande inför någon uttryckte man, att man underkastade sig honom och erkände honom såsom sin herre.

1322. Wi se alltså, att tillbedjan i deß **allmänna** betydelse kunde egnas äfwen menniskor. I högsta mening deremot tillkommer tillbedjan endast Gud. Derom heter det: Herren, din Gud, skall du tillbedja, och honom allena skall du dyrka (Matt. 4: 10). I den tillbedjan, som egnades menniskor, låg allenast det, att man erkände någon såsom en mensklig herre; i den tillbedjan, som egnas Gud, ligger deremot uttryckt, att man underkastar sig Herren af himmelen såsom sin **Gud.** I det förra tillbedjandet ligger icke någon **dyrkan.** Det senare deremot **är** en dyrkan. Derför tillägger Herren de förklarande orden: Och honom ensam skall du **dyrka.** Att tillbedja inför en menniska, när deri låg endast en djup mensklig ärebetygelse, det war ingen synd. Twertom säger Herren i Uppb. 3: 9, såsom wi nyß sett, att han skulle laga så, att några af satans synagoga skulle **komma och tillbedja** inför församlingsläraren i Filadelfia. Att deremot **på ett dyrkande sätt** tillbedja någon annan än Herren af himmelen, det är afguderi och en förskräcklig synd. Stundom kan det wara swårt att uppdraga den rätta gränsen mellan det ena och det andra. Derför berättas i Apg. 10, att när Kornelius föll ned för Petri fötter och tillbad, så wisade Petrus denna tillbedjan ifrån sig, i det han reste honom upp och sade: Stå upp! Äfwen jag sjelf är en menniska (v. 26). Kornelii tillbedjan stod alldeles på gränsen till afguderi, hwilket berodde derpå, att han med anledning af den himmelska syn, som han hade haft, betraktade Petrus såsom någon öfwermensklig warelse. Detta kan man se af Petri ord: Äfwen jag sjelf är en menniska. Detsamma war ock förhållandet, när Johannes föll ned framför en ängels fötter för att tillbedja honom. Ängelen sade till honom: Se till, att du icke gör det! Jag är din och dina bröders medträl, deras som hafwa Jesu wittnesbörd. Till-

bed Gud! (Uppb. 19: 10.) Ängelen straffade wäl icke Johannes för afguderi. Icke war det heller Johannes mening att dyrka ängeln såsom någon gud, men hans tillbedjan stod alldeles på gränsen dertill, och derför war den farlig.

1323. **Att tillbedja Gud är alltså att genom yttre gudstjensthandlingar uttrycka, att man erkänner Herren såsom sin Gud, hwilken man will i allting lyda och tjena, upphöja och förherrliga.** Tillbedjandet är icke **det samma** som hjertats erkännande, att Herren är Gud, icke det samma som den inre känslan af Herrens majestät; utan tillbedjandet är **det yttre uttryckandet** af denna känsla. I Joh. 12: 20 omtalas, att några greker hade farit upp till Jerusalem till påskhögtiden för att tillbedja. De hade naturligtwis genom judar i sin hemtrakt lärt känna Jehovah såsom den rätte Guden. Honom wille de derför tjena och lyda, och till uttryck deraf foro de upp till Jerusalem för att tillbedja i Jehovahs, Israels Guds hus. På samma sätt omtalas i Apg. 8: 27, huru en mäktig hofman hos drottning Kandace uti Etiopien hade farit upp till Jerusalem för att tillbedja den rätte Guden. Äfwen han hade i sin hemtrakt lärt känna och erkänna Israels Jehovah såsom den rätte Guden och wille nu hylla honom genom att tillbedja i hans helgedom. Sådant war på den tiden så wanligt, att man ock på tempelplatsen i Jerusalem hade en serskild förgård, som kallades hedningarnas förgård.

1324. Men om nu å ena sidan tillbedjandet icke är **detsamma** som det, att hjertat erkänner och hyllar Herren såsom sin Gud, utan i stället ett uttryck af detta sinne, så är å andra sidan klart, att tillbedjandet, om det skall wara sant, **förutsätter,** att hjertat werkligen är så sinnadt, att det motswarar den yttre handlingen. Annars blir tillbedjandet endast ett skrymteri och en lögn, som icke kan annat än misshaga Gud. Om ett sådant tillbedjande säger Gud genom profeten: Haf bort ifrån mig dina sångers buller; och dina harpors spel will jag icke höra (Amos 5: 23). Ett sådant osant tillbedjande är dock den aldra wanligaste sak i denna werlden. Stora skaror af menniskor, som i sitt hjerta och lif alls intet fråga efter Gud, samlas dock söndagligen i de hus, som äro affedda för Guds tillbedjan, de böja sig ned till syndens bekännande, de resa sig upp till att höra Herrens ord, till att uttala trons ord eller sjunga Guds lof. Den, som ser derpå allenast med de lekamliga ögonen, kan tycka, att det ser wackert och uppbyggeligt ut. Men om man bedömer saken efter Guds ord och wet, att allt detta tillbedjande endast är en

ofanning, ett strymteri, så får det ett helt annat utseende. Det blir då någonting förskräckligt. Om ett sådant tillbedjande säger Herren annorstädes: Detta folk nalkas mig med sin mun och hedrar mig med sina läppar, men deras hjerta är fjerran ifrån mig, och deras fruktan för mig är ett inlärdt menniskobud (Es. 29: 13). Men om en så beskaffad gudstjenst heter det på ett annat ställe: De dyrka mig fåfängt. Tänk, huru styggeligt det måste förekomma den helige och rättfärdige Guden, att en menniska träder inför hans ögon, bugar sig inför honom, lofwar och upphöjer honom med munnen och åtbörderna samt inbillar sig, att detta är en honom behaglig gudstjenst, medan dock hennes hjerta har hela sin lust i werlden och hennes lif går efter köttets och sinnets begärelse! Gud wet edert hjerta, sade Herren till fariseerna, och det som för menniskor är högt, det stygges Gud wid (Luk. 16: 15). För menniskor kan en sådan gudstjenst taga sig högtidlig ut, men för Gud är den styggelig. Han är sanningen, och all lögn, äfwen den som sker under gudstjenstens form, är derför för honom wederstygglig.

1325. När Herren wid Sikars brunn talade med den samaritiska qwinnan, sade hon till honom bland annat: Wåra fäder hafwa tillbedit på detta berget, men I, judar, sägen, att Jerusalem är det ställe, der man skall tillbedja. Samariterna tillbådo Jehovah såsom judarne. Men de hade olika helgedomar. Samariterna hade sin helgedom på berget Garizim, judarne hade sin helgedom i Jerusalem. Och nu stredo de om, hwilket som war den rätta platsen för Guds tillbedjande. De menade nämligen, att allt kom an på de yttre förhållandena. War blott platsen den rätta och de yttre ceremonierna de rätta, så måste det ju wara ett rätt tillbedjande, tänkte de. Men Herren swarade: Sannerligen säger jag eder: den tid skall komma, då man hwarken på detta berget eller i Jerusalem skall tillbedja Fadren, utan sanne tillbedjare skola tillbedja Fadren i anden och sanningen. Ty Fadren will ock, att de, som tillbedja honom, skola wara sådana (Joh. 4: 21 följ.). Liksom wille han säga: "Det rätta tillbedjandet skall icke wara beroende deraf, att det sker på det eller det rummet, med de eller de yttre åthäfworna, utan deraf att det sker i anden och sanningen". Det yttre tillbedjandet blir sanning först då, när orden och åthäfworna werkligen motswaras af hjertat, af den ande, som råder der, så att tillbedjandet icke är blott ett utwertes påtaget sken utan en werklig yttring af hjertats inre lif i anden. Allt annat tillbedjande är såsom konstgjorda frukter, som man hänger på de tomma grenarne af ett träd.

O du, som sålunda utan hjertats inre lif i anden likwäl i det yttre ställer dig, såsom wille du tillbedja Herren, wakna i tid upp öfwer, hwad du gör! För dig äro alla dina gudstjenstgerningar kanske endast ett medel, hwarigenom du bedrager dig sjelf till att tro, att allt är wäl ställdt. De äro otaliga, som bedraga sig på detta. O man borde ju gråta blod, när man ser det. Ssynnerhet försträckligt är detta förhållande hos sådana, som en gång warit troende men somnat af, så att endast den yttre gudstjenstformen står qwar.

1326. Men är nu hjertat rätt för Gud, så har det ock behof att gifwa uttryck åt detta sitt förhållande till honom. Detta sker i tillbedjandet. Menniskan är icke blott ande utan äfwen kropp. Sorg, glädje, hopp, förtwiflan — korteligen alla sinnesrörelser skapa sig mer eller mindre egendomliga uttryck i de kroppsliga rörelserna. Sammalunda söka sig ock hjertats känslor i förhållande till Gud uttryck i yttre gudstjenstshandlingar. Öfwer allt, hwarest det derför finnes sann tro på Gud, finnes det äfwen tillbedjan och yttre gudstjenst. Ja, icke blott det. Till och med hedningarnes tro på sina gudar yttrar sig i gudstjenstshandlingar. Allt efter deras olika tro om Gud och hans sinnelag blifwa dessa gudstjenstshandlingar olika, men någon yttre gudstjenst hafwa de alla.

1327. Tillbedjandet kan bestå dels i ord dels i yttre handlingar och åtbörder. Tillbedjandet sker i ord, när man med munnen uttalar Guds lof och pris och upphöjer hans namn. I Davids psalmer finnas många exempel på detta. Sålunda läsa wi t. ex. i Ps. 8: Herre, wår Herre, huru herrligt är ditt namn på jorden, der man lofwar dig allt upp till himmelen. Utaf unga barns och spenabarns mun har du upprättat en makt för dina owänners skull, att du skall nederlägga fienden och den hämdgiriga. När jag ser din himmel, dina fingers werk, månen och stjernorna, som du har beredt; hwad är menniskan, att du tänker på henne, eller menniskans son, att du låter dig wårda om honom. Herre, wår Herre, huru herrligt är ditt namn på hela jorden! I Ps. 145 läsa wi: Jag will upphöja dig, min Gud, du konung, och ditt namn lofwa alltid och ewinnerligen. Jag will dagligen lofwa dig; ditt namn prisa alltid och ewinnerligen. Herren är stor och mycket priswärd, och hans storhet är outransaklig. Slägte för slägte skall prisa dina werk och förkunna dina dråpliga gerningar. Jag will loffjunga din herrliga stora ära och dina under. Och man skall tala om dina wäldiga undergerningar, och dina storwerk will jag förtälja. Man skall utropa din stora godhets åminnelse och gladligen prisa din rättfärdig-

het o. s. w. Ett sådant tillbedjande finna wi ock i Es. 6: 3, der det står, att änglar inför Guds ansigte ropade till hwarandra och sade: Helig, helig, helig är Herren Zebaot, hela jorden är full af hans ära. Och i Uppb. 4: 8 berättas om de fyra djuren wid herrlighetens tron i himmelen, att de ropade och sade: Helig, helig, helig är Herren Gud, allsmäktig, som war och som är och som kommer.

1328. I förening med detta Guds upphöjande står erkännandet af egen ringhet och owärdighet samt egen fullkomlig underkastelse under Gud. På det nyss anförda stället hos Esaias heter det om de tillbedjande änglarne, att de med sina wingar skylde sina anleten och sina fötter. Huru höga, herrliga, heliga de än woro, kände de sig dock ändtligt ringa, när de tillbedjande stodo inför den helige och rättfärdige Guden. Detsamma se wi ock i Uppb. 4: 10 f., der det om de tjugufyra äldsta framför herrlighetens tron säges, att de föllo ned för honom, som satt på stolen, den der lefwer från ewighet till ewighet, och de kastade sina kronor för stolen och sade: Herre, du är wärdig att taga pris och ära och kraft. De kände sig i hans närhet alldeles för owärdiga att bära sina kronor på sina hufwuden. Derför kastade de dem ned för hans fötter. Men kunde de heliga i himmelen, ja t. o. m. de heliga änglarne erfara något sådant, huru mycket mer må icke då wi, wi som äro behäftade med allehanda syndighet, wid Guds tillbedjan känna och erkänna wår uselhet. En gammal troende qwinna sade mig en gång: "När jag hör en predikant börja med de orden: 'I Guds Fadrens, Sonens och den helige Andes namn', så känner jag mig ibland så tillintetgjord, att jag wille krypa undan i en wrå eller under ett bord. Ty hwad äro wi arma, syndiga menniskor, att den store och helige, den majestätiske Guden skulle låna sitt namn åt oss".

1329. När David hade låtit hemta Mefiboset till sig, föll Mefiboset på sitt ansigte och tillbad. Då sade David: Frukta dig icke, ty jag will göra barmhertighet med dig för Jonatans, din faders skull. Då tillbad Mefiboset och sade: Ho är jag, din tjenare, att du wänder dig till en död hund, såsom jag är (2 Sam. 9: 6—8). Mefiboset kände sig inför konungen så owärdig och eländig, som wore han en död hund. Hunden war för judarne ett orent djur; alla döda kroppar woro ock orena. Mefiboset kunde derför wid sitt tillbedjande icke på något kraftigare sätt uttrycka sin egen uselhet, än när han liknade sig wid en hund och en död hund. Men

erfor Mefiboſet något ſådant inför David, ſom, ehuru han war konung, likwäl icke war mer än en menniſka, huru mycket mer tillbörligt är det icke då, att wi inför den helige och allsmäktige Guden känna wår egen owärdighet på det aldra djupaſte. Att en ſådan känſla och den dermed förenade heliga fruktan icke behöfwer wara något trälaktigt, ſom uteſluter den rätta barnsliga förtröſtan, det kunna wi aldra bäſt ſe på det, ſom wi nyß läſt om de heliga i himmelen.

1330. Men tillbedjandet kan, ſåſom wi ſagt, icke blott ſke i ord utan ock i yttre gudstjenſtgerningar. I gamla teſtamentet woro ſådana gerningar af Gud ſjelf påbudna. Hela den gammalteſtamentliga gudstjenſten med deß många olika ceremonier, deß offer, rökelſer, beſtänkningar m. m. war ett ſådant Guds tillbedjande. I nya teſtamentet är icke mycket förordnadt om ceremonier utan näſtan allt lemnadt åt den kriſtliga friheten. Deraf kommer, att inom olika kriſtna ſamfund ceremonierna äro olika. Somliga hafwa ock flere ceremonier, ſomliga hafwa färre. Derpå ligger icke heller någon ſerſkild wigt. Hufwudſaken är, att det är ſanning i ceremonierna, ſå att de icke äro blott utwertes werk, utan werkligen uttrycka hjertats inre ſtällning till Gud i anden. Så länge de det äro, äro de goda och Gud behagliga, ehwad de äro flere eller färre. När de deremot icke längre äro werkliga uttryck af hjertats inre ſtällning, äro de oſanna. Lifwet har då flytt ur dem, och de böra då lemnas eller utbytas mot andra. De ceremonier, ſom den ena tiden eller för den ena menniſkan kunna wara ſanna, kunna den andra tiden eller för den andra menniſkan wara oſanna o. ſ. w.

1331. Frälſaren och hans apoſtlar iakttogo wanligen de i Moſe lag befalda gudstjenſtceremonierna. Detſamma gjorde den äldſta kriſtna förſamlingen öfwer hufwud. Endaſt ſmåningom ändrades detta förhållande, ſå att de gammalteſtamentliga formerna weko för nyteſtamentliga. Detta hade äfwen frälſaren ſjelf antydt. När nämligen Johannes lärjungar frågade honom, hwarför hans lärjungar icke faſtade, ſwarade han: Ingen ſätter en lapp af okrympt tyg på en gammal klädnad, ty det tillſatta rifwer ifrån klädnaden och hålet warder wärre. Icke heller ſlår man nytt win i gamla läderſäckar; annars briſta läderſäckarne ſönder, och winet ſpilles ut, och läderſäckarne förderfwas, utan man ſlår nytt win i nya läderſäckar, och ſå bliſwa båda bewarade (Matt. 9: 16, 17). Meningen med deſſa twå liknelſer är, att nytt lif måſte ſkapa ſig nya former. De gamla former, i hwilka Johannes lärjungar ännu rörde ſig, paſſade icke för det nya lif, ſom utgick från Jeſus. Kriſtendomen

war icke en upplappning af judendomen, icke heller war det deß uppgift att gjuta nytt lif i de gamla formerna. Att intwinga honom i de gamla formerna wore lika dåraktigt som att gjuta nytt win i gamla läderſäckar eller att ſätta en klut af okrympt kläde på en gammal klädnad. Kriſtendomen med ſitt nya lif ſkulle aflöſa den döende judendomen. Med judendomen ſjelf ſkulle deß former dö, och kriſtendomen ſkulle ſkapa ſig former, ſom öfwerensſtämde med deß lif och wäſen.

1332. **Utan former** kan lifwet icke wara. Derför säger Herren icke, att man ſkall ſlå det nya winet ut på marken utan i nya läderſäckar. Former äro nödwändiga, allenaſt de motſwara det lif, ſom ſkall röra ſig i dem. Skadliga deremot warda de, när de icke paſſa för utan ſtå i ſtrid med det lif, ſom ſkall röra ſig i dem — alldeles ſåſom kläder warda ſkadliga, när de äro ſå beſkaffade, att de icke öfwerensſtämma med den kropps natur, ſom de ſkola kläda och wärma. Dödt formwäſende uppſtår, när man behåller former, ur hwilka lifwet flytt. Sådana former böra derför bortſkaffas (ſåſom andra lik). Men att förſöka undwika dödt formwäſende genom att inga beſtämda former hafwa, det är att i ſtället för de gamla läderſäckarne inga läderſäckar hafwa, eller att i ſtället för de gamla kläderna inga hafwa. Summa: behållandet af former, ur hwilka lifwet flytt, werkar hinderligt; förwända former werka qwäfwande för lifwet, ehwad de äro gamla eller nya: formlöshet föder upplösning; goda former werka ſammanhållande, ſåſom läderſäckarna för winet, och wärmande, ſåſom kläderna för kroppen.

1333. De gudstjenſtliga ceremonier, ſom omtalas i det nya teſtamentets ſkrifter, äro icke få. Dit äro förſt och främſt att räkna **dopet och nattwarden**. På ſamma gång ſom deſſa äro nådemedel, genom hwilka Gud tjenar oß och enligt ſerſtilda wid dem fäſta löften gifwer oß himmelſka nådegåfwor, äro de tillika gudstjenſtformer, genom hwilka förſamlingen bekänner och upphöjer honom ſåſom ſin Herre, hwilken hon i tid och ewighet will tillhöra ſamt i helighet och rättfärdighet tjena. Dit hör widare **fotatwagningen**, hwilken Herren inſtiftade wid ſamma tillfälle ſom den heliga nattwarden. Om deß betydelſe talar han i Joh. 13 ſtora och ſköna ord. När Petrus nämligen icke wille tillåta, att Herren twådde hans fötter, ſade Herren: Om jag icke twår dig, ſå har du ingen del i mig. Då Petrus hörde detta, ſade han: Herre, icke allenaſt mina fötter utan ock händer och hufwud. Derpå ſwarade Herren: Den ſom är twagen, honom göres icke behof utom att twå fötterna,

och han är hel och hållen ren. Sedan, då han hade satt sig, sade han: I kallen mig mästare och herre, och I sägen rätt, ty jag är ock så. Har nu jag, som är eder mästare och herre, twagit edra fötter, så skolen ock I twå hwarandras fötter. Jag har gifwit eder en efterdömelse, att såsom jag gjorde eder, så skolen I ock göra. Om I detta weten, saliga ären I, om I det gören. På samma gång fotatwagningen alltså af Herren inrättades såsom ett uttryck af inbördes förödmjukande emellan hans lärjungar, wardt den ock en gudstjenstform till att uttrycka en sann andlig renhet inför Gud, såsom orden lyda: Den som twagen är, honom göres icke behof utom att twå fötterna, och han är hel och hållen ren.

1334. Till dessa i nya testamentet förekommande gudstjenstformer hör widare **nedfallandet på knä eller på ansigte**. När Herren uti Getsemane kämpade med Gud och Fadren, föll han på knä, (Luk. 22: 41), och när nöden tilltog, föll han på sitt ansigte (Mark. 14: 35). Ja evangelisten Markus begagnar ett uttryck, som innebär, att Herren upprepade gånger föll till jorden. Han steg upp och kastade sig åter ned gång efter annan. När apostelen Paulus skildes från församlingsföreståndarena i Efesus, höll han ett tal till dem, och sedan föll han ned på knä och bad med dem (Apg. 20: 35). När han wid ett annat tillfälle skildes från de troende i Tyrus, följde de honom med hustrur och barn utom staden, och på stranden föllo de på knä och bådo (Apg. 21: 5). Om nederfallande på ansigtet läsa wi i 1 Kor. 14: Om alla profetera, och der kommer någon otrogen eller olärd in, warder han bestraffad af alla och bedömd af alla. Det, som ligger doldt i hans hjerta, warder uppenbart, och så skall han falla på sitt ansigte och tillbedja Gud (v. 24 f.). Med sådant nedfallande ware sig på knä eller på ansigtet uttrycktes, såsom wi redan sagt, att man af hjertat ödmjukade sig inför Herren samt hyllade honom såsom sin Gud, hwilken allena man wille dyrka och tjena.

1335. Till dessa i nya testamentet omtalade gudstjensthandlingar hör widare **fastan**. Under den tid, Herren war med sina lärjungar, fastade de icke. Ty, säger Herren, icke kan wäl bröllopsfolket fasta, så länge brudgummen är med dem. Men dagar komma, då brudgummen skall tagas från dem, och då skola de fasta i de dagarne (Matt. 9: 15). Fasta består i afhållsamhet från mat. Den anwändes mycket ofta i gamla testamentet såsom uttryck af sorg. När Israels barn hade blifwit slagna af Benjaminiterna, drogo de upp till Silo och kommo till Guds hus och gräto och

blefwo der för Herren och fastade den dagen intill aftonen och offrade brännoffer och tackoffer (Dom. 20: 26). När David fick weta, att Saul och Jonatan woro döda, så refwo han och hans män sina kläder och gräto och fastade allt intill aftonen (2 Sam. 1: 12). När Jona hade predikat i Nineve, lät konungen påbjuda en allmän fasta. Det skall hwarken menniska eller djur, hwarken får eller fä något smaka, och man skall intet hafwa dem i bet eller låta dem watten dricka — så lydde hans befallning (Jon. 3: 7). David fastade öfwer sitt dödssjuka barn (2 Sam. 12: 16, 22, 23). Daniel fastade, när han wille bedja (Dan. 9: 3). Hanna dyrkade Gud med fasta och böner natt och dag (Luk. 2: 37). Och Herren säger genom profeten Joel: Wänden eder till mig af allt hjerta med fastande, med gråtande och med förjande (Joel 2: 12). I den äldsta kristna församlingen anwändes ock fasta såsom en form för gudsdyrkan. Isynnerhet plägade man fasta, när det gällde något serskildt wigtigt företag. Sålunda berättas t. ex. i Apg. 13: 2 f., att några profeter och lärare i Antiochia dyrkade Herren och **fastade**. Då sade Anden till dem: Afskiljen åt mig Barnabas och Saulus till det werk, hwartill jag har kallat dem. Då **fastade** de och bådo och lade händer på dem och läto dem fara. I Apg. 14: 23 omtalas, huru Paulus och Barnabas utwalde äldsta åt församlingarna. Sedan de hade gjort detta, säger Lukas, bådo de med fastor och öfwerlemnade dem åt Herren, på hwilken de hade blifwit troende. Om sig sjelf berättar Paulus, att han ofta fastade (2 Kor. 11: 27). Af allt detta kunna wi förstå, att äfwen fastan, när hon sker i det rätta sinnet, så att det är ande och sanning deri, är icke blott en gammaltestamentlig utan ock en nytestamentlig, Gud behaglig och för den troende wälsignelserik gudstjenstform. Att den hos oß så litet, om ens något, förekommer, torde derför icke wara utan skada för det kristliga lifwet.

1336. Till de nytestamentliga gudstjenstformerna höra widare **händers pålägguing**. Denna har ock sin rot i det gamla testamentet, och den framställes både der och i nya testamentet såsom ett medel för meddelelse af den helige Ande och hans gåfwor. Sålunda befaller Gud i 4 Mos. 27: 18 Mose att lägga händerna på Josua, och i 5 Mos. 34: 9 omtalas, att Josua war full med wisdomens ande, emedan Mose hade lagt sina händer på honom. I Apg. 8 berättas, huru Filippus hade predikat evangelium i Samaria så, att många blifwit troende på Jesus. När de apostlar, som woro i Jerusalem, fingo höra, att Samaria hade annammat Guds ord, sände de dit Petrus och Johannes, att de skulle bedja för dem, att de måtte få

den helige Ande. Ty Anden hade ännu icke fallit på någon af dem, utan de woro allenaft döpta till Jesu namn. När Petrus och Johannes kommo dit, lade de sina händer på dem, och de undfingo den helige Ande. Sammalunda omtalas i Apg. 19, huru apostelen Paulus uti Efesus döpte till Jesu namn några, som förut woro döpta till Johannes dop. Sedan de woro döpta, lade han händerna på dem, så att de fingo den helige Ande (v. 6). I 1 Tim. 4: 14 förmanar Paulus sin lärjunge Timoteus, sägande: Försumma icke den nådegåfwa, som är i dig, och som gafs dig genom profetia med de äldstes händers påläggning. Och i 2 Tim. 1: 6 säger han till samme Timoteus: Jag påminner dig att uppliswa den Guds nådegåfwa, som är i dig genom mina händers påläggning. Af dessa ord synes, att Timoteus hade erhållit en serskild Guds nådegåfwa genom händers påläggning dels af Paulus dels af de äldste. Handpåläggningen war alltså en gudstjenstform, genom hwilken icke blott något andligt **betecknades** utan ock Anden och hans gåfwor **meddelades.**

1337. Hit hör widare **smörjelse med olja.** Apostelen Jakob säger: Är någon sjuk bland eder? Han kalle till sig församlingens äldste och de bedje öfwer honom, sedan de smort honom med olja i Herrens namn (Jak. 5: 14). Af hela sammanhanget framgår, att smörjelsen derwid betraktas icke såsom en medicinsk handling utan såsom en gudstjensthandling. Smörjelsen hade ock sitt ursprung i gamla testamentet. Der plägade konungar och prester samt stundom äfwen profeter smörjas. I den äldsta kristna tiden plägade man äfwen smörja de döpte, såsom de der nu woro konungar och prester för Gud. Men om detta förekom redan under den apostoliska tiden, är owisst.

1338. Utom dessa nu anförda yttre former för gudstjenst omtalas i nya testamentet widare **händers upplyftande wid bönen,** hwarom Paulus i 1 Tim. 2: 8 säger: Jag will således, att männen skola bedja på hwarje rum, upplyftande heliga händer utan wrede och twekan. I 1 Kor. 11: 4 f. säger Paulus widare, att när en man beder eller profeterar, **bör han icke hafwa något på hufwudet,** och detta derför att han är Guds afbild (v. 7). Genom att hölja sitt hufwud, skulle han wanära det (v. 4). Deremot förmanar han qwinnorna, att när de bedja eller profetera, **böra de hölja sitt hufwud med en slöja** "för änglarnas skull" (v. 10). Ty om de bedja eller profetera ohöljda, så wanära de sitt hufwud

(v. 5). Ty såsom mannen är Guds afbild, så är qwinnan mannens ära (v. 7).

1339. Af allt detta se wi, att gudsdyrkan i de apostoliska församlingarna icke warit så utan former eller ceremonier, som kanske många tro. Den föreställningen, att yttre former skulle wara något oevangeliskt, är således alldeles felaktig. Såsom wi redan förut sagt: Den troende är icke blott ande, utan han är äfwen kropp, och han tillhör Gud icke blott i anseende till sin ande utan ock i anseende till sin kropp. Det är derför naturligt, att gudsdyrkan icke blott tager i anspråk hans förstånd och wilja utan ock hans fantasi och hans yttre sinnen. Den personliga sammanlefnaden emellan menniskor är full af former och ceremonier, i hwilka hjertats känslor gifwa sig uttryck. Om konungen närmar sig någon för att tala med honom, så är det helt naturligt, att denne wördnadsfullt reser sig och bugar sig och blifwer stående, medan konungen talar; en mötande person betygar man sin wördnad genom att taga hatten af; en bekant eller wän, som man träffar, betygar man sin wänskap och sin glädje genom att hjertligt skaka hans hand; en bortresande wän betygar man sin trofasthet genom att gifwa honom ett minne; en innerlig kärlek gifwer man uttryck genom en kyss; sin trolofwade betygar man sin äkta, oföränderliga kärlek i lust och nöd genom att gifwa henne en ring o. s. w. Allt detta är former och ceremonier, hwilka hwar och en finner naturliga. Ja, man skulle anse den menniska sällsam och själlös samt kalla henne icke en andemenniska utan twertom en stock, som icke hade behof att på något sådant yttre sätt uttrycka sina känslor. Men om så är, då må man wäl ock finna det naturligt, att äfwen gudsdyrkan skapar sig en gestalt genom yttre former och ceremonier. Äfwen der, hwarest man uttalar sig aldra mest ofördelaktigt om former, kan man derför icke alldeles undwara dem. Man knäpper sina händer, när man beder, till ett uttryck af den sinnesrörelse och hjerteangelägenhet, med hwilken man beder; och ju mer böneifwern wäxer, desto hårdare knäppas de. Man lyfter upp ögonen mot himmelen, när man beder, till uttryck deraf, att man wäntar bönhörelse; man böjer sig ned eller faller på knä wid bönen till uttryck deraf, att man ödmjukar sig inför sin Gud, samt erkänner sin egen ringhet; man reser sig upp wid bön och lofsång till uttryck af wördnad o. s. w. Korteligen hela det religiösa lifwet är fullt af former och ceremonier, hos den ene mer, hos den andre mindre. Hufwudsaken är, att det är ande och sanning i dem, d. w. s. att de utgöra ett werkligt uttryck af hjertats känsla.

Äfwen i stor rikedom på ceremonier kan sanning finnas; och äfwen der ceremonierna äro få, mycket få, kan anden och lifwet wara borta.

1340. Men sådana former hafwa icke blott den betydelsen, att de äro uttryck af hjertats länslor, utan de tjena äfwen till att underhålla dessa länslor. Om t. ex. nedersallande på knä wid bönen å ena sidan är ett uttryck af hjertats ödmjukande inför Herren, så tjenar det å andra sidan till att i hjertat underhålla en sådan ödmjukhet o. s. w. Detta beror på det innerliga sammanhang, som råder mellan anden och kroppen, hwarigenom de inbördes inwerka på hwarandra. När frälsaren liknade det genom honom tända nya andliga lifwet wid nytt win, så framhöll han, att detta nya lif icke kunde trifwas i de gamla formerna, såsom man ju icke heller slår nytt win i gamla lädersäckar. Men han sade icke heller, att det nya lifwet skulle wara **utan former**, utan: nytt win, sade han, skall man slå i nya lädersäckar, **och så blifwa båda bewarade.** Såsom nu de nya lädersäckarne tjena till winets bewarande, så tjena äfwen goda och sanna gudstjenstformer till det andliga lifwets bewarande. Såsom i den personliga sammanlefnaden mellan menniskor **uttrycken** af wänskap återwerka på wänskapen sjelf till att stärka och utweckla densamma, så skola äfwen de uttryck af hängifwenhet åt Gud, hwilka i gudsdyrkans olika former framträda, tjena till att utweckla och befästa denna hängifwenhet. Hufwudsaken är allenast, såsom wi flere gånger upprepat, att de äro **sanna.**

1341. Innan wi afsluta denna betraktelse, måste wi anföra ett bibelställe om tillbedjan, som är af synnerlig wigt. Detta står i Uppb. 5: 11—14. Såsom wi redan hafwa sett, lyder Guds bud: Herren, din Gud, skall du tillbedja, och honom allena skall du dyrka (Matt. 4: 7). Ingen kunde wara mer nogräknad om lydnaden för detta bud än Jesus. Endast i lägre mening kunde det wara tillåtet att tillbedja menniskor eller andra wäsen, såsom wi ofwanför hafwa sett. För den skull wisade Petrus tillbaka den tillbedjan, som Kornelius egnade honom (Apg. 10: 25). Sammalunda afböjde ängelen den tillbedjan, hwarmed Johannes hyllade honom (Uppb. 22: 9). Helt annorlunda förhåller det sig deremot med Jesus. Honom tillägges **werklig guddomlig tillbedjan,** och det just på det ofwan anförda stället. Der berättas nämligen: Jag såg och jag hörde en röst af många änglar rundt omkring tronen och djuren och de äldste, och deras antal war tio tusen gånger tio tusen och tusen gånger tusen, och de sade med hög röst: Lammet, som är slagtadt, det är wärdigt

att taga makt och rikedom och wisdom och starkhet och pris och ära och lof. Och allt skapadt, som är i himmelen och på jorden och under jorden och på hafwet och allt, som är i dem, hörde jag säga: Honom, som sitter på tronen, och Lammet ware lof och pris och ära och kraft i ewigheters ewighet! Och de fyra djuren sade: Amen, och de äldste föllo ned och tillbådo. — Att här är fråga om en werklig guddomlig tillbedjan, det kan man se, när man jemför detta ställe med kap. 7: 11—12, der det heter: Alla änglarne stodo omkring tronen och de äldsta och de fyra djuren, och de nedföllo på sina ansleten inför tronen och tillbådo Gud och sade: Amen, lof och herrlighet och wishet och tacksägelse och ära och makt och starkhet tillkomme wår Gud i ewigheters ewighet. Amen. Alldeles samma tillbedjan, som på detta sista ställe tillegnas Fadren, tillegnas på det förra stället Sonen. Och detta icke af oförståndiga menniskor utan af de himmelska wäsendena, icke såsom något orätt, såsom något afguderi, utan såsom något rätt, såsom något som hör med till den himmelska herrligheten. Hwad wi deraf kunna sluta, det är, att Jesus Kristus är sann Gud, hwilken samma guddomliga majestät, ära och tillbedjan tillkommer som Fadren.

Lofwen Herren, alla folk, prisen honom, alla jordens slägten! Ty hans nåd är mäktig öfwer oß, och Herrens sanning warar i ewighet. Hallelujah (Ps. 117).

Sextiotredje Betraktelsen.

1342. **Låtom oß alltså genom Kristus alltid offra åt Gud lofoffer, det är frukt af läppar, som bekänna hans namn** (Ebr. 13: 15). Gud will warda känd i werlden, och han will, att hans barn skola göra honom känd. Han har uppenbarat sig i sin skapelses werk, det är sant. Derom säger David: Himlarne förtälja Guds ära och fästet förkunnar hans händers werk. Den ena dagen säger det för den andra, den ena natten kungör det för den andra. Det är icke tal och icke ord, hwilkas röst icke höres. Öfwer hela jorden utgår deras ljud och deras ord intill werldens ände (Ps. 19: 1—5). Men huru tydligt Guds ewiga makt och guddom (Rom. 1: 20) än i dessa hans skapelses werk framträder för den, som har ögon att se, är dock menniskan uti sitt naturliga, af synden förmörkade tillstånd icke förmögen att af

dessa hans werk lära känna honom. Detta bewisas bäst genom hedningarnes exempel, hwilka med alla sina religioner famla i det djupaste mörker. Derför har Gud på ett serskildt sätt uppenbarat sig i Kristus och evangelium. Och denna uppenbarelse har han lemnat de troende i händer, på det att genom dem hans namn må blifwa kändt så, som det är i Kristus och evangelium uppenbaradt.

1343. Gud will blifwa känd dels för sin egen skull dels för menniskornas skull. Han är alltings mål. Allt är till för att förherrliga honom. I allting, från det största till det minsta, är hans majestät uppenbaradt; i allting framlyser hans makt, hans wishet, hans godhet. Derför bör ock hela skapelsens werk genljuda af hans lof. Derom säger David: Sjungen Herren, alla land. Ty stor är Herren och högeligen priswärd; fruktanswärd är han mer än alla gudar. Majestät och höghet äro inför hans ansigte, makt och fröjd i hans boning. Gifwen Herren, I folkens slägter, gifwen Herren ära och makt. Gifwen Herren hans namns ära! Himmelen fröjde sig och jorden ware glad och ibland hedningarne säge man: Herren är konung! Hafwet bruse, och hwad deruti är. Marken fröjde sig, och hwad deruppå är! Då juble skogens träd för Herrens ansigte! (1 Krön. 16: 23—33). Och åter: Gifwen Herren, I Guds söner, gifwen Herren ära och starkhet; gifwen Herren hans namns ära (Ps. 29: 1—2). Wälsignad ware Herren Gud, Israels Gud, som allena gör under! Och wälsignadt ware hans herrliga namn ewinnerligen, och hela jorden ware full af hans ära (Ps. 72: 18—19). Himlarne förtälja hans rättfärdighet, och alla folk skåda hans herrlighet (Ps. 97: 6). Från solens uppgång ända till deß nedgång ware Herrens namn lofwadt. Hög öfwer alla folk är Herren, öfwer himmelen hans herrlighet (Ps. 113: 3—4). I Es. 6: 3 sjunga änglar: Helig, helig, helig är Herren Zebaot. Hela jorden är full af hans herrlighet. Wid Jesu födelse sjöng ock en stor skara änglar: Ära ware Gud i höjden (Luk. 2: 14). Och när Johannes fick skåda in i himmelens herrlighet, då såg han en oräknelig skara saliga änglar och menniskor, som hemburo Gud lof och ära, majestät och herrlighet.

1344. Om nu icke synden hade kommit i werlden, så skulle hela den skapade werlden ofwantill och nedantill hafwa genljudit af sådant Guds lof i ostörd harmoni. Men synden har förändrat saken. Menniskowerlden är affallen från Gud, bortkommen från det lif, som är i honom, en träl under synden. Alla äro afwikne, allesammans äro ogudaktige; det är ingen, som godt gör, icke till en

enda (Rom. 3), så lyder striftens domslut öfwer werlden. Denna synd har ock förmörkat förståndet, så att menniſkan icke känner Gud. Men Gud will blifwa känd och ärad igen. Och de troendes höga kallelſe är att göra honom känd och ärad. Bekännelſens högſta ändamål är ſåledes **att återſtälla Guds ära i werlden.** Derom säger David: Stor är Herren och högeligen priswärd, och hans makt är outranſaklig. Det ena ſlägtet priſar för det andra dina werk, och de förkunna dina wäldiga gerningar. Man ſtall tala om din underbara makt, och dina ſtorwerk will jag förtälja. Man ſtall utbreda ryktet om din ſtora godhet, och man ſtall jubla öfwer din rättfärdighet (Pſ. 145: 3—7). Och åter: Loſſjungen Herren, ſom bor i Zion, förkunnen bland folken hans werk (Pſ. 9: 12). Och åter: Så öfwergif mig icke, Gud, i min ålderdom, när jag grå warder, till deß jag förkunnar din arm för barnabarn och din traft för alla dem, ſom komma ſtola, och din rättfärdighet, o Gud, hwilken ſå hög är. Ty ſtora ting har du gjort. Gud, hwem är ſåſom du? (Pſ. 71: 18—19.) Och åter: Wi ditt folk och dina foſterfår, wi wilja tacka dig ewinnerligen och förkunna ditt loſ från ſlägte till ſlägte (Pſ. 79: 13).

1345. Till deſſa ſtällen kunde ännu många andra läggas. Men de anförda må wara nog. Af dem ſynes, att hwad ſom för David war bekännelſens ändamål, det war att göra Herrens, ſin Guds, namn ſtort och äradt både bland de ſina, ſina barn och barnbarn, ſitt folk och hednafolk. Detta war ock det ſtora huſwudändamål, ſom beſtämde Kriſti liſ och werk. När han derför ſtod nära ſlutet af ſitt liſ, ſammanfattade han ſin liſsgerning ſålunda: **Jag har förherrligat dig på jorden** (Joh. 17: 4), och när han wid ſamma tillfälle bad, att Fadren ſkulle förherrliga ſin Son, tillade han: **På det ock din Son må förherrliga dig** (v. 1). Detſamma war ock, hwad ſom utgjorde hjertat och liſwet i Pauli ſjelfuppoffrande werkſamhet: göra Guds och Jeſu namn ſtort, utbreda hans ära och majeſtät på jorden. Derom säger han: Min trängtan och mitt hopp är, att Kriſtus ſåſom alltid ſå ock nu ſkall warda förherrligad i min kropp, ware ſig genom liſ eller genom död (Fil. 1: 20). Att ſå betrakta ſaken är **det enda,** ſom kan göra bekännelſen rätt leſwande och uthållig. I det ſpråk, hwarmed wi börjat denna betraktelſe, kallar ock apoſtelen bekännelſen för **ett loſoffer.** Deri ligger ſamma tanke uttryckt: bekännelſens egentliga mål är Guds loſ, Guds ſanna förherrligande.

1346. Bekännelſens andra mål är menniſkors frälsning. Detta

förhåller sig till det förra såsom medel till ändamål. När frälsaren war färdig att lemna denna werlden, sade han i sin bön till Fadren: Jag har förherrligat dig på jorden, i det att jag fullkomnat det werk, som du har gifwit mig, att jag skulle göra (Joh. 17: 4). Menniskornas frälsning war alltså för Herren sjelf ett medel att förherrliga Gud. När Paulus i Rom. 1: 5 beskrifwer sitt embete, säger han: Jag har fått nåd och apostlaembete till att upprätta trons lydnad bland alla hedningar för hans namns skull. Till apostelens embetes ändamål hörde alltså att göra hedningarne troende. Men detta war icke i och för sig det högsta utan endast medel för något ännu högre, nämligen Guds och Jesu namns förherrligande. Detta är en wigtig omständighet. Nu när det talas om "bekännelse", framställes hon wanligen icke från denna synpunkt. Wanligtwis träder Guds och Jesu namns förherrligande då tillbaka, och menniskors frälsning blir hufwudsaken. Och dock är det wisst, att de troendes werksamhet för själars frälsning först då skall winna sin rätta kraft, när deras hjertans syn blir widgad, så att de bortom och utöfwer detta närmaste mål skåda och gripas af det högsta, hwartill allt syftar: Guds och Lammets förherrligande.

1347. Här må nu hwar och en pröfwa sig sjelf. Bekänner du werkligen Guds namn? Offrar du werkligen åt Gud detta lofoffer, denna frukt af läppar, som bekänna hans namn? Och om du gör det, hwad är den bewekande och drifwande kraften deri? Bekännelsen kan wara af högst olika art. För många är bekännelsen ett odrägligt lagtwång. Det är icke en inifrån oemotståndligt drifwande kraft, som gör det omöjligt för dem att låta bli. Utan det är det yttre trycket af Guds befallning och domen öfwer alla dem, som icke bekänna — det är detta tryck, som ibland nödgar dem dertill. Sådan bekännelse har intet wärde. O du, som känner det så, bed Gud om ett annat sinne. Bed honom öppna ditt hjertas ögon samt uppfylla dig med sin helige Ande. David kände det icke tungt och swårt att bekänna Herrens namn, utan han war så uppfyld af lust dertill, att han bad Gud att få lefwa, tills han hunne för barnabarn förkunna hans lof (Ps. 72: 18). Deraf hjertat är fullt, deraf talar munnen. Skall det kunna komma till en rätt bekännelse, så måste hjertat först uppfyllas af honom, så att hans namn blir stort för dig sjelf. Deßförinnan skall du aldrig kunna göra det stort för andra.

1348. Den lagtwungna bekännelsen yttrar sig deri, att man bekänner för att göra bort en lydnadsgerning. Se här ett exempel:

Du kommer i sällskap med menniskor, som icke älska Herren. Du erfar i ditt hjerta en andens maning, som säger dig, att Herren will, att du skall inför dem bekänna hans namn. Efter mycket skrufwande och grufwande tager du mod till dig, passar på tillfälle och säger några ord till dem. Och sedan är du nöjd och belåten med din gerning och känner dig tillfredställd deröfwer, att du har uppfylt en pligt. War det werkligen kärleken till dessa själar, som dref dig, så att du kan säga: "Mitt hjerta wardt genom nåden så warmt, så brinnande för deras frälsning, att jag icke kunde hålla mig från att säga ett nådens ord till dem"? Nej. Nuwäl, war det då en innerlig nitälskan om Herrens namns förherrligande, som dref dig dertill, så att du kan säga: "Herren war genom nåden så outsägligt stor för mitt hjerta, att jag icke kunde låta bli att wisa dem en skymt af hans storhet"? Nej, så war det icke heller. Det war en pligt, som låg och tyngde på dig. Och när den war uppfyld, kände du det så, som hade du welat säga: "Tack, Gud, att du hjelpt mig att göra bort det der". Eller hwad? Känner du igen dig? O broder, o syster, ett bedja wi dig: försök aldrig att intala dig sjelf eller andra, att detta war en sådan bekännelse, som bibeln talar om.

1349. Det gifwes ock ett falskt bekännande, som består deri, att man bekänner för att sjelf winna ära. Se här ett exempel! Du befinner dig i sällskap med andra troende jemte sådana, som icke tro på Herren. Du börjar tala med dessa senare om Herren. Men hwad som derwid hufwudsakligen drifwer dig, är det bifall, som du wäntar att få af de andra troende för din frimodiga bekännelse. Känner du igen dig? Sådan bekännelse har då icke sin rot i kärlek till Herren, icke i kärlek till själarna utan i begär att sjelf lysa. Man kan få höra troende efter en sådan "bekännelse" under gyckel och skratt berätta, huru de talat med den och den, huru han sagt emot och blifwit ond, och huru de swarat honom o. s. w. Det är förskräckligt, när man tänker derpå, och dock allt annat än owanligt. Hade bekännelsen gått af ett hjerta, som warit uppfyldt af Herrens storhet, af nit om Herrens ära eller af kärlek till själarna, då skulle der icke wara gyckel och skämt öfwer den ogudaktiges ondska och motsägelse. Nej, då skulle man i stället få se något af den Jesus, som wid åsynen af Jerusalem satte sig ned och grät. Försök föreställa dig, att en af Jesu apostlar hade samtalat med en farise och sedan kommit till Jesus och sagt: "Han tröstade på sin egen rättfärdighet, men jag sade honom, att han bara war en skrymtare, eftersom han icke wille tro på dig, och då blef han så

ond, att han kallade mig med allehanda öknamn och bad mig gå o. s. w." Föreställ dig nu, att denne lärjunge under gyckel och stratt hade framfört denna berättelse, och att de andra lärjungarne, som hört derpå, också hade strattat. Hwad tror du, att Herren skulle hafwa sagt om saken? Menar du, att han skulle hafwa sagt: "Tack, att du frimodigt bekänt mitt namn"? Du känner på dig sjelf, att han skulle hafwa dömt helt annorlunda. Men säg: har du aldrig sjelf gjort dig skyldig till sådant? O det gifwes mycket, som kallas och berömmes för bekännelse, men som, långt ifrån att bringa ära åt Herren, twertom wanärar hans namn. Må Herren gifwa oß en **upprikting** ande i allt.

1350. Guds namns bekännande sammanfaller i nya testamentet med bekännandet af **Jesu** namn. Såsom all sann **tro** på Gud är en tro på Jesus enligt Herrens ord: Tron på Gud och tron på mig (Joh. 14: 1), och åter: Den som tror på mig, han tror icke på mig utan på honom, som har sändt mig (Joh. 12: 44), så är ock all sann kärlek till Gud en kärlek till Jesus. Här gäller i aldra högsta mening det ordet: Den som älskar honom, som födde, han älskar ock den, som född är af honom (1 Joh. 5: 1). Men likasom all sann kärlek till Gud är en kärlek till Jesus, så är ock all sann bekännelse af Guds namn tillika en bekännelse af Jesu namn. Ty Gud war i Kristus, försonande werlden med sig sjelf. I Kristus bor guddomens fullhet lekamligen. Det gifwes ett Guds namns bekännande, som består uti ett allmänt tal om Gud, hans godhet, wishet, försyn o. s. w. Detta är icke den bekännelse, som nya testamentet menar. Den nytestamentliga bekännelsen är oåtskiljelig från Jesu namn. Deß mål är att förherrliga **Gud i Kristus**. När det derför i nya testamentet talas om bekännelse, är det på de flesta ställen fråga om bekännandet af **Jesu** namn. Så säger Herren i Matt. 10: 32: Hwar och en, som bekänner mig inför menniskorna, honom skall ock jag bekänna inför min fader, som är i himlarne. Och Paulus säger i Rom. 10: 9: Om du bekänner med din mun Jesus, att han är Herren, och tror i ditt hjerta, att Gud har uppwäckt honom från de döda, så warder du frälst. Och Johannes säger: Hwar och en som förnekar Sonen, han har icke heller Fadren; den som bekänner Sonen, han har ock Fadren (1 Joh. 2: 23). Och Ebreerbrefwet säger: Eftersom wi nu hafwa en stor öfwerstepräst, som uppfarit genom himlarne, Jesus, Guds son, så låtom oß hålla fast wid bekännelsen (Ebr. 4: 14). Såsom Gud först i Jesus blifwit riktigt **käud**, så är

äfwen hans namns bekännelse oåtskiljligen förenad med Jesu namn, såsom wi redan sagt.

1351. Det är ock ganska märkwärdigt att se, huru menniskor känna skilnaden emellan en bekännelse med Jesu namn och en bekännelse utan Jesu namn. När man i allmänhet talar med dem om Gud, om hans godhet och försyn o. s. w., så kunna de wäl hålla med. Men kommer Jesu namn till, då förändras förhållandet, då warda de skygga och draga sig tillbaka. De känna då, att saken tränger dem närmare in på lifwet. Med en jude kan man ock utan swårighet tala om Gud och hans egenskaper i allt utom i denna enda punkt, som just utgör den kristna bekännelsens hjertepunkt. Jesus — Jesus, det dyra namnet öfwer alla namn, det namn i hwilket allena frälsning är (Apg. 4: 12), det namn, i hwilket alla knän i himmelen, på jorden och i dödsriket skola böja sig, det namnet blir alltid för juden en stötesten och för greken en galenskap (1 Kor. 1: 23).

1352. Gud will blifwa känd af alla menniskor, derför skall hans namn bekännas för alla, och det är de troendes pligt att laga så, att hans namn göres stort och äradt för alla: både dem som äro nära, och dem som äro fjerran. Denna sin pligt kunna de icke wältra ifrån sig på någon annan. När derför troende kristna låta det wara nog, att de med någon gåfwa då och då understödja missionen, såwäl den inre som den yttre, så är det ett grufligt bedrägeri. Att du med dina lekamliga medel sålunda understödjer missionen, det är godt, men det är allenast en del af det, som är din pligt. Du har äfwen andra gåfwor, som Herren lånat dig såsom medel till hans namns förherrligande, och dermed att du anwänder en af dina gåfwor dertill, dermed kan du icke köpa dig lös från pligten att äfwen för samma ändamål anwända dina öfriga gåfwor.

1353. Det är mycket beqwämt för köttet att löna predikanter och missionärer samt låta dessa wara såsom några ställföreträdare för en sjelf. Många troende, som skulle hafwa god tid och god förmåga att personligen werka än på ett sätt än på ett annat, i söndagsskola, i fattig- och sjukbesök, i uppsökande af elända af alla slag, försumma detta och lugna sina samweten med sina penningebidrag till missionen. De kunna i fullkomlig syslolöshet eller wid något alldeles öfwerflödigt göromål eller i nöjsamma sällskap o. s. w. tillbringa eller, rättare sagdt, förspilla många timmar af nådedagen, och det faller dem icke in att tänka på, till huru stor ära för Herrens

namn de skulle kunna anwända dessa timmar, om de wille på allwar anwända dem dertill. Ja, de finnas, som, ehuru de bekänna Kristi namn, icke ens hålla andaktsstund med sina barn och tjenare utan låta dem gå wind för wåg. Många, som en tid med mycken ifwer börjat någon andlig werksamhet, tröttna ock snart upp, bliswa loja och lata, tilldess snart sagdt hela deras kristendom inskränker sig till att gå och höra predikan, läsa litet hemma och för öfrigt (om ock med undwikande af grofwa yttre synder) lefwa sig sjelf. När Guds ord träffar deras samweten, så bliswa de wäl oroliga. Men det stadnar derwid. Det blir ingen ändring, utan de domna igen och glömma saken och "lita på nåden" samt lugna sig dermed, att det ju alltid måste finnas många skröpligheter hos Guds barn.

1354. Låt oss taga några exempel. Der war en, som brann af Kristi kärlek, och han wille personligen göra något för Herren. Han började deltaga i söndagsskolewerksamheten. Det war så ljufligt för honom att få samla de arma små barnen omkring sig och tala med dem om Jesus. Han följde barnen med sin uppmärksamhet äfwen i deras hem. Om något af dem syntes rördt af Guds Ande, så uppfylde det hans hjerta med en outsäglig glädje. Men tiden gick. Allt började bliswa gammalt, utnött, ja tråkigt. Han tröttnade att besöka barnen i deras hem. Han tröttnade småningom att bedja för barnen såsom förr. Han tröttnade att omsorgsfullt bereda sig på, hwad han skulle tala med dem. Det hände, att han kom till söndagsskolan utan förberedelse, ja utan serskild bön. Torr och matt i sin ande kunde han icke tala så till barnen, att det uppehöll deras uppmärksamhet. Nu bleswo de ostyriga, och det gjorde, att söndagsskolan blef ännu mer tråkig för honom. Han började nu försumma att gå dit. En gång blef han bortbjuden, en annan gång hade han sjelf främmande, en annan gång wille han fara ut på någon förlustelse just den stund, då han skulle tjena i söndagsskolan o. s. w. Han satte wid sådana tillfällen en annan i sitt ställe, och han kände det icke såsom någon förlust, att han den gången skulle försaka att wittna om Jesus för de små barnen. Detta blef allt wanligare och wanligare; han domnade mer och mer. Slutligen upphörde han under mångahanda förewändningar alldeles. Och nu kan han höra talas om söndagsskolans wigt, ja han kan sjelf deltaga i samtal derom, och det hugger icke i hans samwete. Än mindre brinner hans hjerta af trånad att få wara med och taga del i arbetet. Men han lägger en krona eller twå eller en half i kollekten för söndagsskolan, och sen hör han ingen stämma, som in-

om honom frågar, i hwad mån den förändring, som skett med honom, kan wara en tillwäxt i nåden.

1355. Der woro åter några, som af Kristi kärlek drefwos att göra husbesök isynnerhet i de fattigas och eländas boningar för att wittna om Jesus och göra hans namn kändt. Det war så lifligt och brinnande en tid, och de upplefde de skönaste erfarenheter. Men den ene efter den andre domnade, och så småningom upphörde den werksamheten. Deras kärlek till Kristus wäxte på ett sådant sätt, att de mer och mer förlorade det nit, den ifwer, den glädje, som de förr hade uti hans tjenst. Men huru wäxte den då? När de tänka på de förra dagarne, så kunna de wäl se, att det blifwit sämre med dem nu. Men det blir icke widare deraf. De äro andligen förlamade. Och de tänka icke på, att det kan ådraga dem något answar att förspilla de nådestunder, som Gud gifwit dem till att tjena och förherrliga honom.

1356. Men ännu ett annat exempel. Der bildar sig en syförening af qwinnor, hwilkas hjertan Guds Ande drifwer till att något göra för missionen. Det är så lifligt och trefligt, och rätt stora belopp sammanskrapas genom deras arbete för den goda saken. Men äfwen der börjar man snart känna trötthet och leda. Den ena uteblifwer då, den andra då, och inom kort för hela syföreningen ett bedröfligt tynande lif. Den glädje, som förr war, att äfwen på detta obemärkta sätt kunna medwerka till Herrens Jesu namns förherrligande på jorden, är icke mer. Och om föreningen fortsätter sin werksamhet, så sker det mer derför, att hon skäms att alldeles sluta, än derför att Kristi kärlek twingar henne att fortfara.

1357. Ett sådant tillstånd af andlig domning är i högsta grad förskräckligt, och hos många leder det till andlig sömn och död, äfwen om de yttre inlärda och inöfwade formerna blifwa qwar såsom förr. O broder, o syster, huru war det engång med dig, och huru är det nu? Är det någon för ditt hjerta wigtig angelägenhet, någon riktig lifsangelägenhet att bekänna Herrens Jesu namn inför werlden? Brinner ditt hjerta af åtrå derefter? Är det med denna åtrå du mottager hwarje ny nådedag, som gryr? Är det med den öfwerräkningen du slutar dagen — med den öfwerräkningen, om du under dagens lopp werkligen bidragit att göra Jesu namn stort på jorden? Ack, att du kunde stanna en stund inför dessa allwarliga frågor! Ty wet det: hwarje dag, som du lefwer för något annat än för att förherrliga Gud, är en förspild dag och en dag, för hwars för-

spilning du en gång skall aflägga en allwarlig räkenskap, när Herren kommer igen. Men derom skola wi längre ned tala.

1358. Wi sade: Gud will blifwa känd af alla och will derför af de sina blifwa bekänd för alla. Han will blifwa bekänd inför höga och låga, inför rika och fattiga, inför lärda och olärda, inför wänner och owänner. Det går ofta jemförelsewis lätt att bekänna Jesus inför sådana, som äro fattiga och låga i yttre mening t. ex. för en tiggare, en arbetare o. dyl. Men träffar man sådana, som äro rika, lärda, högt uppsatta, då går det icke så lätt. Och dock will Jesus blifwa känd äfwen för dem. Apostelen Paulus säger om sig: Jag är en gäldenär åt både greker och barbarer, åt både wisa och oförståndiga (Rom. 1: 14). När han war tillsammans med menniskor, kände han det så, som stod han i skuld till dem. Han hade af Herren mottagit för deras räkning en stor himmelsk skatt, och han kände sig brottslig, om han icke utbetalade densamma åt dem. Säg, du som läser detta: Huru mycket har du af detta sinne? Om han hade wisa eller dåraktiga framför sig, det kom för honom på ett ut. Han war gäldenär åt begge hoparna, och han wißte, att de wisas wishet endast är dårskap inför Gud. Han wißte, att äfwen de wisa icke kunde frälsas genom annat än det "dåraktiga" wittnesbördet om Guds Lam, hwars blod renar från alla synder. När han stod inför landshöfdingar, krigsöfwerstar, konungar eller kejsare, bekände han derför Jesu namn likaså wäl, som när han stod inför publikaner och annat simpelt folk.

1359. I Apg. 4 berättas, att Petrus och Johannes kastades i fängelse för Jesu namns bekännelse. När de sedan ställdes fram för rådet, wittnade de, uppfylde af den helige Ande, om Jesus sägande: I ingen annan är frälsning. Och när de blefwo förbudna att widare tala i Jesu namn, swarade de: Om det är rätt inför Gud, att wi höra eder mer än Gud, derom mågen I sjelfwa döma. Ty wi kunna icke annat än tala det, som wi hafwa hört och sett (v. 19—20).

1360. Det kan nu wara sant, att de, som äro rika och wisa i denna werlden, äro mer otillgängliga för evangelium än de, som äro fattiga och enfaldiga. Wanligen äro de förra mera spotska och förhärdade än de senare. Men långt ifrån, att detta borde afskräcka, skulle det fastmer egga de troende att desto flitigare bekänna Jesus inför dem. Jesus will äfwen på dem förherrliga sitt namn, och ju mer motstånd de göra, desto nödwändigare är det, att de troende med kraft wittna inför dem. Det är icke heller fåfängt. Äfwen

de wisa och rika och höga äro fridlösa och känna sig ofta mycket olyckliga, ehuru de icke wisa det. Många gå och wänta, att något Guds barn skall säga dem något om Jesus, och de skulle wara tacksamma, om de finge erfara det. Men ehwad så är eller icke, ett står dock alltid fast: såsom troende är du en gäldenär åt både wisa och owisa, och ärligheten fordrar, att du betalar din skuld. Såsom troende är du Kristi träl; och en träl är en sådan menniska, hwars person och arbete tillhöra den, som eger honom. Och han will, att du skall bekänna hans namn. Han säger ock: Låt din mun widt upp, så will jag uppfylla honom (Ps. 81: 11).

1361. Alltså är det Herrens wilja, att du skall bekänna hans namn inför alla menniskor med alla gåfwor, som du af honom fått. Börja med dina närmaste i ditt hus bland dina barn och tjenare, bland dina kamrater och dem, med hwilka du har mycket att göra. Fortsätt widare utåt, så långt du får nåd till, bland wänner och owänner utan anseende till någon annan person än Jesus, hwars namn det gäller att förherrliga. Tänk icke, att du gjort nog, när du åt en eller annan sagt ett eller annat ord wid ett eller annat tillfälle, utan wet, att det icke är nog, förrän du lefwat hela din tid för detta enda mål: **att förherrliga Jesus och Fadren genom honom.** Han behöfwer alla dina gåfwor och krafter och all din tid. Säg: will du gifwa honom dem?

Sextiofjerde Betraktelsen.

1362. **När den helige Ande kommer, skall han öfwerbewisa werlden om synd och om rättfärdighet och om dom: om synd, ty de tro icke på mig; om rättfärdighet, ty jag går till Fadren, och om dom, ty denna werldens furste är nu dömd** (Joh. 16: 8—11). Herren talade dessa ord till sina apostlar wid sin sista sammanwaro med dem före sin död. Orden handla om den helige Andes wittnande. Men detta wittnande utför Anden just genom de troende. Anden wittnar icke omedelbart utan medelbart genom Guds barn, hwilkas hjertan han uppfyller. De anförda orden uttrycka derför **hufwudinnehållet** af de troendes bekännelse.

1363. Till bekännelsen eller wittnandet om Jesus hör först och främst **wittnandet mot werldens synd.** När Herren i Matt. 5 talade

till sina lärjungar, sade han: I ären jordens salt (v. 13). Saltets egenskap är att motwerka förruttnelse. Synden är en andlig förruttnelse. Såsom nu det naturliga saltet motwerkar den naturliga förruttnelsen, så skulle lärjungarna genom sitt ihärdiga och trogna arbete i sanningens och rättfärdighetens tjenst, sitt oaflåtliga wittnande mot synd motarbeta den andliga förruttnelse, åt hwilken werlden annars är ohjelpligt hemfallen. Samma kallelse hafwa Jesu lärjungar ännu. Werlden älskar och försvarar sina synder och hatar derför deras wittnesbörd. Men det må icke afskräcka dem. Detta wittnande om synd är ett nödwändigt wilkor för att bereda werlden till att mottaga Jesus. Genom lärda bewisningar uträttas ingenting. På den wägen har aldrig någon blifwit förd till Jesus. Men wittnandet om synd wäcker samwetet, och der samwetet är wäckt, der står dörren öppen för Jesus. En ung man kom en gång för att disputera med en predikant, hwilken i sin predikan hade framhållit, att i ingen annan än Jesus finnes frälsning för syndare. Men i stället för att inlåta sig i strid sade predikanten: "Derom kan Ni ju wara öfwerens med mig, att man bör älska Gud öfwer allting och sin nästa såsom sig sjelf". — "Ja", swarade den unge mannen. "Nuwäl", tillade predikanten, "gå och gör detta, så skola wi sedan tala om det andra". Den unge mannen blef slagen i samwetet, gick bort och försökte göra det. Men efter en kort tid kom han igen, icke för att disputera utan för att fråga, om det i Jesus fanns frälsning äfwen för honom.

1364. Men Herren säger: För synd, **ty de tro icke på mig.** Det rätta wittnandet mot werldens synd skall för werlden framhålla, att så länge hon icke tror på Jesus, så förblifwer hon i sina synder. Äfwen der de allwarligaste bemödanden äro att lefwa rättskaffens, måste man säga menniskorna, att de äro i sina synder, så länge de icke tro på Jesus. Detta kan ofta synas hårdt, men det är ändå sant; och är det sant, så är det en stor barmhertighet, att det warder sagdt, på det menniskorna må wakna upp deröfwer. Det är derför förskräckligt, när troende Guds barn kunna blifwa så werldslikställiga, att werlden från deras sida icke erfar någon öfwerbewisning om synd. Herren säger: Om saltet warder smaklöst, hwarmed skall det då saltas? Till intet duger det widare om icke till att bortkastas och nedtrampas af menniskorna (Matt. 5: 13). Om Guds barn genom modlöshet eller förslappning sjelfwa förlora den rättfärdighet, den lifskraft, det nit, det allwar och den ihärdighet, som gjort dem skickliga att wara jordens salt, om de sjelfwa ryckas med

af werldens andliga förruttnelse, så att deras kristendom stelnar till en död form, så duga de icke widare till sin kallelse. Broder, syster, huru är det med dig? Bedröfligt, säger du kanske. Men ämnar du låta det så förblifwa? Warder det icke wittnadt mot synd, så skall wittnesbördet om frälsning förklinga, och we om skuld derför engång skall falla på dig.

1365. När frälsaren uppträdde, wittnande mot werldens synd, så bestraffade han icke allenast den grofwa, uppenbara ogudaktigheten, sådan den framträdde hos publikaner, stökor, tjufwar o. s. w.; utan han wände sig med samma guddomliga allwar mot den egna rättfärdigheten, sådan den framträdde hos öfwerstepresters och fariseer. Och han sade dessa, som hade nit om Gud och foro efter rättfärdigheten, att om de icke trodde på honom, så skulle de dö i sina synder (Joh. 8: 24). Detta syntes dem wara ett mycket hårdt tal, men han wek icke en hårsmån derifrån. Sammalunda gjorde Paulus. Han kunde gråta och känna en swår pina i sitt hjerta, när han såg dessa allwarliga judar, som foro efter att upprätta sin egen rättfärdighet. Ja, han kunde för deras skull önska sig sjelf bortkastad från Kristus (Rom. 9: 3). Men han kunde icke derför underlåta att allwarligen säga dem, att hwar och en, som werkar, d. w. s. hwar och en som håller sig till egna werk och söker sin rättfärdighet i dem, är under förbannelse och skall få lön icke efter nåd utan efter pligt (Rom. 4: 4). Sådan predikan rifwer ned all egen storhet och röjer derigenom wäg för Herren.

1366. Men Andens wittnesbörd genom de troende skall äfwen **öfwerbewisa werlden om rättfärdighet.** Och hwad Herren med dessa ord menar, wisar han, då han tillägger: **ty jag går till Fadren.** Jesus dömdes af judarne såsom en syndare. Men Anden skulle genom lärjungarne öfwerbewisa werlden derom, att han war rättfärdig. Och grunden för denna öfwerbewisning skulle wara hans gång till Fadren d. w. s. hans uppståndelse och himmelsfärd. Genom denna sin gång till Fadren har Jesus blifwit rättfärdigad i anden (1 Tim. 3: 16). Hade Jesus warit en syndare, så hade han icke kunnat frälsa syndare, utan han hade då sjelf behöft att frälsas. Men nu är han bewisad wara rättfärdig och icke allenast en rättfärdig **menniska** utan Guds Son, genom hwilken Guds rättfärdighet gifwes åt syndare till rening och rättfärdiggörelse från all synd. Detta är sjelfwa hjertepunkten i den nytestamentliga bekännelsen. Luther säger på ett ställe, att alla hans teologiska betraktelser utgå ifrån och återwända till denna enda punkt: Jesus Kristus, Guds son, syn-

dares frälsare. I hela nya testamentet är han ock medelpunkten. Såsom i en djup dal med omgifwande höjder allt regn, som faller, rinner ned utför bergen och samlar sig i dalens djup, så rinner allt, hwad nya testamentet talar, i sjelfwa werket tillsammans i denna enda punkt: Jesus Kristus. Från denna punkt är det derför ock all sann bekännelse utgår, och till denna punkt är det, som all sann bekännelse syftar.

1367. När Herren war nära att affluta sin jordista bana, frågade han lärjungarne engång, hwem de ansågo honom wara. Då swarade Petrus: Du är Kristus, den lefwande Gudens Son (Matt. 16: 16). Trots allt, hwad ondt fienderna sade om Jesus, hade lärjungarne lärt känna honom såsom Guds son, den sanne Messias eller Herren. Detta hade de redan då förstått af de werk, som han gjorde. Aldra kraftigast bewisades det dock sedan genom hans uppståndelse från de döda. Derom säger Paulus: Jesus är bewisad wara Guds son i kraft genom uppståndelse från de döda (Rom. 1: 4). I den apostoliska predikan intager sedan denna punkt det främsta rummet. Derpå kom det för apostlarna an, och derpå kommer det ock nu an att wisa werlden, att Jesus är Guds son, Herren. När Johannes wille framställa hela ändamålet med det evangelium, som han hade skrifwit, sammanfattade han det sålunda: Dessa tecken äro skrifna, på det att I skolen tro, att Jesus är Kristus, Guds son, och att I genom att tro skolen hafwa lif i hans namn (Joh. 20: 31). Och när Paulus wille angifwa, hwad som wore nödwändigt att weta och bekänna till frälsning, sade han: Om du bekänner med din mun Jesus, att han är Herren, och tror i ditt hjerta, att Gud har uppwäckt honom från de döda, så skall du warda frälst (Rom. 10: 9). På denna punkt hwilar hela kristendomen, hela frälsningen. Kristus — personen Jesus Kristus — han är den grund, som Gud har lagt, och utan honom kan ingen annan grund läggas (1 Kor. 3: 11). Den som har honom, han har Fadren, han har lifwet, han har allt.

1368. Werldens allmänna mening är, att hwar och en blir salig på sin tro, och derigenom tycker hon, att hon upphöjer och förherrligar Guds godhet. Men den heliga Skrift wet icke af sådan lära. Jesus har icke predikat så; apostlarna hafwa icke predikat så. Deras bestämda förklaring lyder twertom: I ingen annan är frälsning, och det är icke heller något annat namn under himmelen menniskorna gifwet, i hwilket de skola frälsas (Apg. 4: 12). Det är en enda Gud och en enda medlare mellan Gud och menniskor, nämligen den men-

nistan Jesus Kristus, som gaf sig sjelf till en lösepenning för alla (1 Tim. 2: 5 f.). Jag är wägen, sanningen och lifwet, ingen kommer till Fadren utan genom mig (Joh. 14: 6). Mot denna bestämda bekännelse hafwa i alla tider ondskans wreda wågor brutit sig. Men den står såsom hälleberget. Och likasom wågorna, när de bryta sig mot berget, upplösa sig i skum, så skola ock alla otrons störtsjöar, som wältra sig mot denna klippa, blifwa till intet. De skola icke fördränka några andra än dem, som uppwäckt dem, eller som af dessa wågor låta sig dragas ned från klippan.

1369. När evangelii budbärare gå ut för att lägga werlden under Kristi wälde, då äro de icke utrustade med denna werldens wisdom, icke bewäpnade med gewär och kanoner, icke styddade af mensktiga fästen. Jesu Kristi, den korsfäste och uppståndne frälsarens namn — det är deras wishet, det är deras wapen, och det är deras fäste. När Petrus en gång grep till swärd för att skydda Jesus, så ropade Herren till honom: Stick ditt swärd i skidan; ty de som taga till swärd, de skola med swärd förgås. Och så botade han den skada, som Petrus hade gjort. Alla krig och allt yttre wåld, som man anwänder, ware sig för att utbreda eller för att förswara evangelium, tjena i längden endast till att skada. Guds folks oöfwerwinneliga wapen emot alla ondskans makter är, såsom wi nu sagt, endast Jesu namn, som de bekänna. I detta namn gör Guds kraft sig gällande. Wißt hafwa millioner af Herrens Jesu bekännare måst sätta lifwet till för sin bekännelse. Men huru ömkligt detta än sett ut, har det dock lika litet som Jesu egen död på korset förseenat eller förhindrat den slutliga segern. Det är **martyrernas** blod och icke **fiendernas** blod, som påskyndar denna seger. När Herren sände ut sina lärjungar, sade han: Si, jag sänder eder såsom lam bland ulfwar (Matt. 10: 16). Ingen krigshär har sett så wärnlös och ömklig ut som den här af bekännare, hwilken Jesus sände ut för att underlägga sig werlden. Tänk dig, att en herde sände ut tio lam för att strida mot hundra wargar! Hwart skulle det taga wägen? Men just så ömkligt såg det ut, när Jesus sände sin lilla skara, sin lilla hjord, såsom han sjelf kallade henne (Luk. 12: 32). Och dock har segern aldrig för någon krigshär warit på förhand så afgjord som för denna.

1370. Huru apostelen Paulus gick till wäga, derom säger han sjelf sålunda till de kristna i Korint. När jag kom till eder, bröder, kom icke heller jag med talets eller wisdomens öfwerlägsenhet och förkunnade eder Guds wittnesbörd. Ty jag beslöt att bland eder

icke weta något annat än Jesus Kristus och honom korsfäst. Och jag war hos eder i swaghet och i mycken fruktan och bäfwan. Och mitt tal och min predikan war icke i mensklig wisdoms öfwertalande ord utan i andens och kraftens bewisning, på det att eder tro icke skulle stå på menniskors wishet utan på Guds kraft (1 Kor 2: 1—5). Långt ifrån att apostelen hade welat anwända köttsligt wåld, wille han icke ens begagna den talets och wisdomens öfwerlägsenhet, som till följd af hans kunskaper och hans begåfning stod honom till buds. Jesus allena, det korsfästa Guds Lam, hwars blod renar från alla synder, han war A och O i apostelens werksamhet ända till den grad, att den, som hörde honom, kunde tro, att han icke wißte om något annat i werlden än detta. Och så hade apostelen rent af beslutit att gå till wäga, på det han icke måtte lägga hinder i wägen för sin werksamhet utan wara alldeles förwissad om Guds kraft. Om denna sak säger han på ett annat ställe: Wåra stridswapen äro icke köttsliga utan andliga och mäktiga för Gud att nedslå fästen, i det wi nedslå anslag och hwarje höghet, som upphäfwer sig mot Guds kunskap, och tillfångataga allt förnuft under Kristi lydnad (2 Kor. 10: 4, 5).

1371. Men den helige Andes wittnande i werlden skall och **öfwerbewisa werlden om dom.** Och hwad frälsaren dermed menar, förklarar han strax, då han tillägger: **ty denna werldens furste är dömd.** Werldens furste är djefwulen. Derom säger Herren i Joh. 14: 30: Denna werldens furste kommer, och i mig hafwer han intet. I Ef. 2: 2 kallar Paulus honom för fursten öfwer härsmakten i luften, den ande som werkar i ohörsamhetens barn. Derom säger Johannes: Werlden är stadd i den ondes wåld (1 Joh. 5: 19). Detta herskarewälde utöfwar djefwulen genom synden. Men djefwulen **är dömd.** Genom Kristi fullkomliga seger är hans wälde krossadt. Det war sagdt: Qwinnans säd skall söndertrampa ormens hufwud (1 Mos. 3: 15). Och Johannes säger: Fördenskull uppenbarades Guds son, att han skulle nedslå djefwulens werk (1 Joh. 3: 8). Och Jesus har wunnit seger. Derom skall Anden genom de troendes bekännelse öfwerbewisa werlden.

1372. Denna öfwerbewisning är för somliga ett försträckligt budskap, för andra ett godt och saligt evangelium. Det är ett försträckligt budskap för alla dem, som ännu göra gemensam sak med djefwulen. De skola dela djefwulens lott att bortkastas i den sjön, som brinner med eld och swafwel (Uppb. 20: 15). De trotsa nu på sina rikedomar, sin makt, sin wishet o. s. w. Asaf skildrar deras

högfärd, när han säger: Mina fötter hade så när stapplat, mina steg woro helt nära att slinta, så länge jag afundades de högmodiga, när jag såg de ogudaktigas lycka. Ty fria från plågor äro de till sin död, och deras hull frodas. De komma icke i olycka såsom andra menniskor, och de warda icke hemsökta såsom andra. Derför bliswer högmod deras halsprydnad, wåld den mantel, som höljer dem. Deras ögon sjuta ut af fetma, deras hjertas inbillningar flöda öfwer. De håna och i ondsta tala de förtryck och föra ett högmodigt språk. De förlägga i himmelen sin mun, och deras tunga far fram på jorden (Ps. 73: 2—9). Men deras furste, som ingjuter i dem detta trots, är dömd, och de äro dömde med honom. **Domen hwilar redan öfwer dem.** Asaf säger widare i samma psalm; När jag tänkte deruppå, att jag skulle förstå det, wardt det för swårt i mina ögon, till deß jag gick in i Guds helgedomar och gaf akt på, huru det gick dem till slut, huru du, Gud, ställde dem på slipprig mark och i grund förstörde dem, huru de i ett ögonblick bleswo till intet, förswunno och fingo en ände med förskräckelse (v. 16—19). Ja, så går det dem; ty Herrens ord bliswer ewinnerligen. Och det skola de troende genom sin bekännelse wittna om.

1373. Men detta wittnande om, att werldens furste är dömd, är ett godt och saligt budskap för alla dem, som längta efter frälsning undan hans wälde. Ingen behöfwer wara qwar i hans wåld. Äfwen de, som äro de mest förnedrade syndens trälar, kunna bliswa fria. Ty den furste, som håller dem fångna, är redan dömd. Hans wälde är krossadt. När man blott med de naturliga ögonen ser på werldens allmänna lopp, så kan man icke se annat, än att allt störtar i wild fart utför en brant ned till undergång för att sist uppslukas af helwetet. Men när man betraktar dessa Kristi ord, då får saken snart ett annat utseende. Werldens furste är dömd. Den starkare har brutit sig in i den starkes hus och bjuder nu en ewig frälsning åt alla dem, som lemna sig åt honom. Och det skola de troende wittna om inför werlden.

1374. Genom detta tredubbla wittnesbörd: om werldens synd, om Kristi rättfärdighet, och om djefwulens dom, är det alltså de troende skola såsom Andens redskap hjelpa till att lägga werlden under Kristi wälde. Gud säger i Ps. 2 till sonen: Äska af mig, och jag skall gifwa dig hedningarna till arf och werldens ändar till egendom (v. 8). Allt är af Gud lagdt under den enfödde sonens fötter (Ebr. 2: 8). Wi se wäl icke ännu allt wara honom underlagdt, men Gud har dock tillsagt honom wäldet öfwer allt, och hans

wälde stall engång göra sig gällande öfwer allt (1 Kor. 15: 25). Och dertill stola de troende genom sin bekännelse bidraga, såsom wi redan sagt.

1375. Men är alltså denna bekännelses innehåll stort, och är deß ändamål herrligt, så är det ock af wigt, att den frambäres på ett sätt, som motswarar innehållet och icke motwerkar ändamålet. Deruti felas dock mycket ofta. Och må Gud hjelpa alla sina barn att rätta allt, hwad de häruti syndat. Mycket af det wittnesbörd, som nu aflägges, är alldeles förfeladt, ja skadar mer, än det gagnar, derigenom att det sker på ett förwändt sätt. Wi wilja här med Guds nåd påpeka de fel, som wanligast begås, samt tillika gifwa några enkla anwisningar om det rätta sättet.

1376. När du wittnar om Herren och bekänner hans namn, så se till, att du icke gör det **med andligt öfwersitteri**, såsom wore du sjelf något stort och märkwärdigt. Sådant sker tywärr mycket ofta. Men laga du så, att du gör det med en **innerlig ödmjukhet**, så att hwar och en, som hör dig wittna, må känna, att du i dina egna ögon icke är något annat än en arm, owärdig warelse, som gerna sätter dig uti det ytterste rummet wid sidan af de aldra sämsta. Det war engång en brottslig man, som satt i fängelse, dömd till döden. Till honom kommo många troende för att försöka föra honom till Jesus. Men alla deras försök wisade sig wara förgäfwes gent emot den arme mannens stenhårda hjerta. Slutligen kom der in en gammal gråhårig man, som länge stått i Herrens tjenst. När han kom, satte han sig ned och sade: "Tänk, hwilken outsäglig nåd det är af Gud, att han gifwit sin enfödde Son till en frälsare åt sådana syndare, som wi äro." Af dessa ord smälte fångens hjerta. Att denna fromma, i Kristi tjenst gråhade man satte sig ned och räknade sig lika med en så förhärdad brottsling, sägande: "Sådana syndare som wi äro", det öfwerwäldigade honom alldeles. De andra hade tilltalat honom så, som kände de sig stå högt öfwer honom; och detta gjorde, att deras ord icke wunno ingång i hans hjerta. Det är en underbar makt, som ödmjukheten har att genom sin mjukhet öfwerwinna det, som är hårdt.

1377. Der bekännelsen sker i andligt öfwersitteri, werkar den icke tilldragande utan twertom frånstötande. Jag kände en qwinna, som låg mycket sjuk. Man trodde, att hon skulle dö i den sjukdomen. Hon hade en syster och ett par wäninnor, som woro troende. De woro oroliga för hennes själ, de talade med henne och läste för henne. Men hon kände bara motwilja för dem och

det icke till följd af, hwad de sade, utan till följd af det kärlekslösa, hårda sätt, som de wisade. Slutligen kom en äldre troende man in till henne för att tala med henne om Jesus. När hon såg honom i dörren, kände hon sig bitter i sinnet och tänkte: "Nu kommer äfwen han för att omwända mig, men det skall icke ske." Emellertid, när han kom fram till sängen, såg han hjertligt på henne och sade: Om än edra synder wore blodröda, skola de dock warda snöhwita, och om de wore rosenfärgade, skola de warda såsom ull. Detta hjertliga evangeliska tilltal trängde som balsam in genom hennes hjertas refwor och gaf henne frid.

1378. Många kristna göra sig i detta afseende skyldiga till stora synder, så att de personer, som de wille wittna för, känna sig nedtrampade af dem och blifwa rädda för dem. Att tala med en bitter, förebrående ton till en drinkare, en stöka eller en, som till följd af öfwerrumpling tillfälligtwis fallit i någon yttre synd — huru wanligt är icke det? Ja, säger någon, men må det då icke wara tillåtet att på allwar förehålla en syndare hans synder? Wi wilja swara derpå med en liknelse.

1379. Tänk dig, att en läkare kommer till en sjuk. Han undersöker noga hans sår, han frågar honom om allt, som har sammanhang med hans sjukdom, och han gör det allt så, att den sjuke känner, att läkaren har blott en önskan, nämligen att hjelpa honom. Till en sådan läkare känner sig den sjuke dragen, fattar förtroende för honom, låter honom fråga om allt samt yppar många saker, som han kanske annars skulle dölja. Men der kommer en annan läkare. Han börjar att tala till den sjuke i en bitter, en kränkande ton. Han undersöker hans sår och trycker med fingret här och der, för att **det skall göra ondt** o. s. w. Förstår du skilnaden? Och förstår du, hwarför den sjuke drager sig tillbaka för den senare läkaren! O, wißt må man tala med syndare om deras synder och på allwar förehålla dem det förskräckliga i deras belägenhet, allenast det sker på ett sådant sätt, **att syndarena känna, att man gör det af nitälskan, att de må dragas till Jesus, på det att genom deras frälsning hans namn må blifwa förherrligadt.** Tänk efter, huru du till äfwentyrs plägar göra. Kanske skall du då finna många synder att bekänna och rätta.

1380. Isynnerhet wanligt är det, att sådana, som i andligt afseende äro mer fria, försynda sig i detta stycke emot dem, som synas dem mer bundna. Apostelen Paulus hade redan sett något sådant. Annars hade han icke behöft förmana de mer frigjorda hedning-

triſtna att icke förakta de troende, ſom ännu i ett eller annat afſeende woro bundna af lagen (Rom. 14: 3, 10). Det händer tywärr icke ſällan, att ſådana, ſom tro ſig hafwa en klarare ſyn på den fria nåden, tala på ett gyckande, föraktligt, kränkande ſätt till dem och om dem, ſom trots all ſitt hjertas uppriktighet ännu till en del äro bundna i egna werk. Litaledes får man och höra ſådana, ſom i kyrkligt afſeende äro mer fria, ſtundom tala på ſamma ſätt om och till dem, ſom äro mer bundna i de beſtående kyrkliga formerna. Ja, man får höra dem t. o. m. göra ſig luſtiga öfwer dem och deras inſkränkthet o. ſ. w. Der de ſkulle förbarma ſig och hjelpa, der gyckla och begabba de. Men på ſamma gång kunna de predika om nödwändigheten af att wandra i Jeſu efterföljd, alldeles ſom om det hade warit Herrens ſätt att gå ſå tillwäga, ſom de göra. O här hafwa wi att göra wår ſtora ſyndabekännelſe och allwarliga bättring, om icke Guds dom ändtligen ſkall drabba oß.

1381. Skall bekännelſen bära en ſann och waraktig frukt, ſå är det nödwändigt, att den ſker i Jeſu ſinne och på Jeſu ſätt, ſå att den i alla afſeenden afſpeglar ett hjerta, ſom är uppfyldt och brinner af hans kärlek. Det war en gång en mycket ogudaktig ſmed, ſom bodde utanför en ſtad. Många troende hade warit och talat med honom om Jeſus och den tro, ſom är till honom. Men allt war förgäfwes. Slutligen begaf ſig ock en ut till honom efter mycken bön och förberedelſe. När han kom fram, trädde ſmeden honom till möte och frågade i häftig ton, hwad han wille. Då wardt mannen ſå förfärad, att han tappade bort allt, hwad han hade läſt öfwer för att ſäga honom. I ſtället braſt han i gråt och ſade: "Jag har kommit ut för att tala med eder om eder ſjäl; men jag förmår det icke nu; jag will bara ſäga eder, att jag bedit för eder hela dagen." Denna Jeſu kärlek, ſom afſpeglade ſig i mannens wäſende, grep ſmedens hjerta, ſå att äfwen han började gråta. Så war iſen bruten, och ſmeden blef en troende och gudfruktig menniſka.

1382. När Jeſus på ſin ſiſta reſa kom ſå nära Jeruſalem, att han ſåg ſtaden, ſatte han ſig ned och grät öfwer honom. Det war kärlek. Att han mottog ſyndare, ſom kommo till honom, ja att han ſjelf uppſökte ſyndare, att han talade nådefullt med dem, tjenade och hjelpte dem i allt, hwad de behöfde, det war ock kärlek. Men att han grät af medlidande med fiender, ſom genom att dräpa honom ſkulle draga ofärd öfwer ſig ſjelfwa, deri framträdde hans guddomliga kärlek klarare och herrligare än i något annat. Broder, har du ſamma ſinne? Syſter, har du ſamma ſinne? Och när du

wittnar om Jesus, gör du det i detta sinne? När Paulus såg på sina motståndare, som hade nit om Gud och foro efter rättfärdigheten men aldrig kommo till rättfärdigheten, dessa Israeliter, hwilka förbundet, lagen, löftena tillhörde, men hwilka ändå förakttade Guds nåd emot sig sjelfwa, då uppfyldes hans hjerta af en sådan pina, att han hade önskat sig sjelf bortkastad från Kristus, om han hade kunnat hjelpa dem dermed. Broder, har du samma sinne? Syster, har du samma sinne? Och när du wittnar om Jesus, säg, gör du det då i detta sinne? Gör du det så, att werlden känner, att du warit med Jesus (Ap. G. 4: 13) och att Jesus är i dig? Och gör du det alltid så? Detta är närgående frågor. O man må ju gråta blod, icke allenast när man tänker uppå all den försummelse att bekänna Jesu namn, som är rådande, utan ock när man betänker det owärdiga och för detta dyra namn kränkande sätt, hwarpå bekännelsen ofta sker. Gud, Gud, sänd din Ande i wåra hjertan, att wi må wakna upp rätteligen! Gif oß frimodighet, gif oß ödmjukhet, gif oß kärlek i wittnandet om dig och din enfödde son, wår Herre, wår dyre Herre Jesus, hwars blod renar oß af alla synder! Amen.

Sextiosemte Betraktelsen.

1383. **Låten edert ljus lysa för menniskorna, att de må se edra goda gerningar och prisa eder Fader, som är i himlarne** (Matth. 5: 16). Wi känna allesammans dessa ord. De utgöra ett stycke ur Jesu bergspredikan. De handla om bekännelsen af Herrens namn. Jesus har nyß förut sagt till sina lärjungar: **I ären werldens ljus** (v. 14), och här beder han dem att låta sitt ljus lysa. Han sjelf är ljuset i högsta mening. Derom säger han sjelf: Jag är werldens ljus; den som följer mig, han skall icke wandra i mörkret (Joh. 8: 12). Derom säger Johannes: I honom war lifwet och lifwet war menniskornas ljus (Joh. 1: 4). Derom skrifwer profeten: Det folk, som satt i mörker, såg ett stort ljus (Es. 9: 1, Matth. 4: 16). Han är solen. Lärjungarne äro likasom månar, hwilka låna sitt ljus från solen. De äro sända för att i werlden utbreda det guddomliga ljus, hwilket i och genom Kristus gått upp öfwer jorden.

1384. Det ljus, som är tändt uti dem, skola de låta lysa för menniskorna. De skola icke bara tala om ett främmande ljus, me-

dan de sjelfwa äro i mörker, utan de skola låta det ljus, som är uti dem, lysa. Dertill fordras alltså, att ett himmelskt ljus är tändt uti dem, så att de sjelfwa werkligen äro ljus i Herren, såsom Paulus säger: I woren fordom mörker, men nuären I ljus i Herren (Ef. 5: 8). Att taga sig för att wittna om ljuset, medan man sjelf wandrar i mörkret, det är förwändt. O säg, du, som läser detta: har du sjelf blifwit ljus i Herren? Har Herren Jesus med sin Ande fått genomtränga dig, så att du werkligen är uttagen ur mörkrets wäldighet? Wi fråga icke, om du en gång har blifwit ljus, ty ljus, som en gång blifwit tändt, kan hafwa slocknat, utan wi fråga, om du är — fortfarande är ljus i Herren. Endast till dem, som det äro, tala wi här.

1385. **Låten edert ljus lysa**, säger Herren. Lika wiss som Herren icke af dem, som wandra i mörker, wäntar, att de skola lysa, lika wiss wäntar han af dem, som äro ljus, att de werkligen skola lysa. Det är möjligt att sätta ljuset under en bänk eller under ett mått och dölja det (Matth. 5: 15). Och det är icke bara möjligt, utan det sker mycket ofta. Må hwar och en wara ärlig mot sig sjelf och pröfwa sig. Säg, har du icke att förebrå dig någon försummelse i detta afseende? Gömmer du aldrig undan det ljus, som är i dig? Synes det på dig uti allt ditt görande och låtande, att du är Herrens, att det är han, som i allting leder dig, att det är hans förherrligande, som i allting är ditt mål? Få de, som komma i beröring med dig, det intryck, att de känna sig likasom hafwa sett en skymt af Herren? Låt icke dessa frågor för hastigt halka förbi dina öron!

1386. Men frälsaren tillägger: **På det de må se edra goda gerningar.** Det finnes twå olika och alldeles motsatta sätt att lysa med sina goda gerningar. Det ena består deri, att man med sina gerningar söker ära åt sig sjelf, det andra består deri, att man med sina gerningar söker ära åt Gud. De, som söka ära åt sig sjelfwa, wilja gerna blifwa sedda och omtalade. Det bereder dem en mycket stor njutning att weta sig wara beundrade och omtalade, och de tycka mycket om sådana menniskor, som prisa dem. Deremot wållar det dem mycken olust, om de icke blifwa nog bemärkta, och de bära en tagg i sitt hjerta emot sådana, som icke nog uppskatta deras goda gerningar. De, som söka ära åt Gud, fördraga gerna, att de sjelfwa blifwa satta i skuggan, att ingen talar om dem; ja det är dem widrigt, att deras namn kommer med. Deremot är det all deras glädje, att genom dem Herrens namn i nå-

gon mån må blifwa förherrligadt. Om detta senare lysande är det Herren talar, hwarför han ock tillägger: **på det de må prisa eder fader, som är i himlarne.**

1387. I Fil. 2: 14—15 förmanar Paulus de troende och säger: Gören allt utan knorr och betänkligheter, på det I mån wara otadeliga och rena, Guds ostraffliga barn midt ibland ett wrångt och förwändt slägte, bland hwilka I lysen (eller synens) såsom ljus i werlden. — Det ord, som apostelen här begagnar för att uttrycka ljus, skulle egentligen öfwersättas med **ljusgifware.** I den urgamla greciska öfwersättning af gamla testamentet, som apostlarne ofta följa, begagnas detta ord för att beteckna de lysande himlakropparna. Samma betydelse har det nog ock i Pauli språk. Detta är en träffande bild. Såsom de sköna himlakropparna genom sitt ljus aflägga ett ständigt wittnesbörd om Guds majestät, godhet, wishet o. s. w., så skola de troende genom sina goda gerningar (såsom andliga himlakroppar, om man så får säga) uti den i syndens mörker insvepta werlden aflägga ett ständigt wittnesbörd om Guds majestät, hans rättfärdighet, nåd, sanning o. s. w., och framför allt hans kärlek till syndare och angelägenhet om deras frälsning.

1388. Detta wittnesbörd kan afläggas dels genom ord dels genom gerningar. Begge dessa sidor höra på det närmaste tillsammans. Om bekännelsen i ord hafwa wi uti de föregående betraktelserna talat. Här återstår oss derför att tala om bekännelsen i gerningar. Huru wigtiga orden ock må wara, huru rätt och kärleksfullt man än må tala, så skall dock i allmänhet allt wara förfeladt, om det icke uppbäres af ett heligt lefwerne i Jesu efterföljd. En gammal andens man säger: "Orden äro spikarna, men det heliga lefwernet är hammarslaget på dem." Det är, när hammarslaget faller på spiken, som han går in. Ja, understundom kan lefwernet nödgas ersätta orden. Apostelen Petrus talar om, att troende hustrur, som hafwa icke troende män, skola wara dem underdåniga, på det att de, äfwen om de icke hörsamma ordet, må genom deras heliga umgängelse utan ord winnas (1 Petr. 3: 1). Likaså kan det wäl hända, att troende barn, som hafwa ogudaktiga föräldrar, måste tiga inför dem. Huru gerna de än wille säga dem något, kunna dock förhållandena wara sådana, att det gagnar mer att tiga än att tala. För detta kan ingen allmän regel gifwas. Det gäller att i hwarje serskildt fall willigt låta sig ledas af Guds helige Ande. Och förhållandena kunna wara sådana, som nu sagdt är. Sammalunda kunna troende tjenare, som hafwa ogudaktiga husbönder, ofta icke

wara i tillfälle att säga dem något. På dem kan då äfwen tillämpas, hwad Petrus säger om hustruns ställning. Det gäller att med det heliga lefwernet ersätta orden. Deremot kan aldrig det heliga lefwernets wittnesbörd ersättas medelst några ord. Att wandra Kristi evangelium owärdigt men under tiden mycket tala om Herren, det är ett sätt att wanära Herrens namn i stället för att förherrliga det.

1389. Det war en gång jag reste på en ångbåt. Der sutto i salongen jemte mig en man och en qwinna, hwilka woro invegripna i samtal om de troende i den stad, hwarifrån ångbåten nyss hade lagt ut. — "Tre fjerdedelar af stadens innewånare äro läsare", sade qwinnan, hwilket war mycket öfwerdrifwet, men syntes mannen mycket bedröfligt. — "Ja, tillade hon: man skulle hafwa bättre förtroende till dem, om man icke finge se så många dåliga handlingar göras bland dem." Då frågade mannen efter en handlande i staden, om hwilken han hade hört, att han ock war "läsare". — "Ja, om honom, swarade qwinnan, om honom kan ingen säga annat, än att han lefwer ett mycket försakande och rättfärdigt lif — wore blott alla sådana som han." Detta war för mig en hel predikan, och jag suckade i mitt hjerta: Gud, Gud gif alla dina barn nåd, mer nåd, dagligen förökad nåd att genom ett heligt lefwerne wittna om dig och ditt majestät! Jag kände den efterfrågade handlanden wäl, och jag är nästan wiss, att han icke kände den der qwinnan. Kanske hade han aldrig ens talat med henne. Men hans heliga lif hade icke kunnat undgå hennes ögon.

1390. För några år sedan predikade en missionär för en stara hinduer. Han hade icke hållit på länge, då han blef afbruten i sin predikan af en stor och groflemmad inföding, som med en påt mättade ett kraftigt slag mot hans hufwud. Till all lycka träffades endast axlen, så att missionären blef blott obetydligt skadad. De församlade hedningarne blefwo emellertid uppretade mot förbrytaren och grepo honom. — "Hwad skall jag göra åt denne man?" frågade missionären, wänd till folket. Hwad skall jag göra åt honom? — "Slå honom dugtigt", ropade några. — "Det kan jag icke", swarade missionären. — "Sticka honom till domaren", ropade andra, "och han får twå års straffarbete." — "Jag kan icke följa ert råd", sade åter missionären, "och jag will säga hwarför. Min religion bjuder mig att älska mina fiender och göra wäl emot dem, som förolämpa mig." Han wände sig derpå till brottslingen med dessa ord: "Jag förlåter dig af hela mitt hjerta, men glöm aldrig, att du har den

Jesus, hwilken du i mig förföljer, att tacka för, att du nu kommer undan straff." — Den werkan, dessa ord hade på hinduerna, war djupt gripande att se. De kunde icke längre hålla sig tysta, utan sprungo upp från sina platser samt ropade: "Seger åt Jesus Kristus! Seger åt Jesus Kristus!"

1391. Wi hafwa någonstädes förut sagt, att hwarje dag, som en troende lefwer för något annat än för att förherrliga Gud och Jesus, är en i wäsentlig mån förfelad dag. Wi wilja nu något närmare belysa denna sak. Att en man lefwer för sin hustru, att en fader eller en moder lefwer för sina barn, att en, som har ett embete, lefwer för detta o. s. w., är wisserligen något berömwärdt. Men det är ännu icke ett kristligt lif. Allt sådant kan man begära af menniskor, som ännu icke känna Herren, och man kan äfwen hos många af dem finna det. Det egentliga kristliga lifwet är något wida högre.

1392. Att en man i sitt förhållande till sin hustru lefwer för Herren, att han i hela sitt förhållande till henne har det till ändamål att förherrliga Herren samt låter hela sitt beteende mot henne bestämmas af detta ändamål, det är kristligt lif. Sammalunda: att en fader och en moder i sitt förhållande till barnen lefwa för Herren, att de i allt sitt förhållande till dem hafwa det till ögonmärke att förherrliga Herren samt låta hela sin uppfostrande werksamhet bestämmas af detta ändamål, det är kristligt lif. Likaså att en, som har ett yrke, lefwer för att i detta yrke förherrliga Herren, det är kristligt lif. Apostelen säger: Antingen I nu äten eller dricken, eller hwad helst I gören, gören allt till Guds ära (1 Kor. 10: 31). Af dessa ord framgår, att hwarje gerning, stor eller liten, till och med det att äta och dricka, kan göras till Guds ära, äfwensom att det hör det kristliga lifwet till, att hwarje gerning också werkligen göres till Guds ära.

1393. I ett sådant lif lefwa nu icke makar för hwarandra, utan den, som har hustru, är, såsom hade han henne icke (1 Kor. 7: 29), och den, som har man, är, såsom hade hon ingen. Den ena med den andra är, såsom hade han eller hon endast Herren. Men aldrig kan det äktenskapliga lifwet blifwa heligare, aldrig kan det blifwa lyckligare eller innerligare än då, när begge makarne i allt sitt inbördes förhållande endast lefwa för att förherrliga Herren. Sammalunda: i ett sådant lif lefwa icke föräldrar för sina barns wäl utan i stället för Herrens förherrligande i barnen. Men aldrig kan barnens wäl blifwa bättre tillgodosedt än då, när föräldrarne

i allt, hwad de göra barnen, endast afse att förherrliga Herren. Tänk dig en uppfostran, der allt hwad föräldrarne tala till barnen, det ware till uppmuntran eller till bestraffning, der deras sätt att klädа dem, att underwisa dem, att smeka dem, att leka med dem, att aga dem o. s. w., allt, allt göres till Herrens ära! Wißt måste du förstå, att de barn äro öfwermåttan lyckliga, som wäxa upp under en sådan uppfostran. Att lefwa för hustru och barn, det är — så underligt det än kan låta — det är alldeles för lågt för en kristen. Först när han i allting lefwer för Herren, först då står hans lif under den rätta synpunkten.

1394. Detta kan nu widare föras ut i alla möjliga riktningar af det menskliga lifwet ända till det att äta och dricka, såsom apostelen i de nyß anförda orden säger. Låt oß anföra några exempel. Att en troende arbetar för att winna egen ära, det, förstå wi, är icke ett rätt kristligt lif. Att han arbetar för att winna rikedom, det, förstå wi ock, är icke ett kristligt lif. Och dock huru ofta sker icke det! Bibeln begagnar två olika ord för att uttrycka girighet. Det ena ordet betyder **kärlek till penningen**, det andra betyder **begär att hafwa mer**. O broder, hwad är det, som drifwer dig i ditt arbete, hwad är det, som utgör källan till din ifwer, din flit, ditt nit? Kanske kärlek till penningen? Kanske begäret att få mer och mer penningar? Den ytterста dagen skall engång uppenbara, huru många troende Guds barn som blifwit fångade i denna snara, och som, bundna i henne, så småningom dragits bort från Herren, medan de dock alltjemt behållit det utwertes kristliga skenet. Djefwulen har bedragit dem, så att de icke trott, att det warit så farligt.

1395. Såsom wi sagt, förstår hwar och en, att sådant icke är kristligt lif. Men wi gå widare. Att en troende arbetar för att förtjena sitt och de sinas ärliga uppehälle samt, om möjligt, kunna lemna något i arf efter sig åt sina barn, det är ju mycket ädlare. Sådant anses och prisas såsom ett rätt sedligt och godt lif. Och det kan ju så wara. Men kristligt lif är det ännu icke. Låt oß se. Der är en man, som lefwer efter en annan regel. Han har i sitt arbete ett enda mål nämligen det att förherrliga Herren. Om han för egen del derigenom winner ära eller ådrager sig försmädelse, om han derigenom blir rik eller fattig, om hans barn derigenom få det bra eller råka i swårigheter, det rätnar han icke på. Han ser efter detta enda: förherrliga Herren. Hwad han och hans barn skola lefwa af, det lemnar han åt Gud. Hans regel är denna: Min gerning är att förherrliga Herren, Herrens gerning är att försörja

mig och de mina med dagligt bröd. Det bröd, som han får, tager han derför icke såsom förtjenst på sitt arbete utan såsom en gåfwa af Gud. Lönen för hans arbete är att winna, hwad han arbetat för, och detta är förherrligandet af Herrens namn. Brödet har han icke arbetat för, och derför tager han det såsom en gåfwa af Guds nåd. Detta är i sann mening kristligt lif, och säkert är, att på ett sådant lif skall ingen mista sitt dagliga bröd. Men hwem lefwer ett sådant lif?

1396. Se här t. ex. en handtwerkare. Han gör ingen sak, icke en stol, icke ett bord, icke en sko, icke en rock, derwid icke hans enda ögonmärke är, att Guds nåds makt i honom måtte till Guds ära framträda i hwarje hans arbete. Han har lärt sig yrket såsom ett medel att förherrliga Gud. Han söker ständigt att förkofra sig i det samma för att derigenom kunna ju längre desto mer förherrliga Gud. Men sitt dagliga bröd tager han såsom en gåfwa ur Guds, sin himmelske faders hand. Om Gud gifwer honom framgång, så gläds han deröfwer, att han får tillfälle att genom sitt arbete förherrliga Gud i en ännu widsträcktare omkrets. Men låter Gud motgång träffa honom, så räknar han det såsom en nåd, att i den inskränktare kretsen få låta sitt ljus lysa till sin himmelske faders pris. Är icke det en lycklig handtwerkare, öfwer hwilken Gud och alla heliga änglar måste glädja sig? Kan du tro, att en sådan skulle blifwa utan dagligt bröd, så länge det lefwer en trofast och allsmäktig Gud ibland oß? Men hwar har du sett den handtwerkaren? Och när såg du honom sist? Du — du sjelf — är du den mannen? Är ditt eget lif en sådan bekännelse?

1397. Eller se der en tjenare, för hwars hjerta Herren blifwit allt. I sin tjenst är han glad, ödmjuk, willig, pålitlig. Ehwad han gör, gör han det såsom åt Herren. Han är trogen i det stora för att derigenom förherrliga Gud; han är trogen i det lilla för att derigenom förherrliga Gud. Om hans husbonde är god eller dålig, det är icke, hwad som bestämmer honom. Han har en enda husbonde, och det är Gud. För hans räkning är han i det hus, der han nu är, i den ställning, der han nu är. För hans räkning gör han hwarje sin gerning, stor eller liten. Ehwad hans gerning är att kola, att dista, att sopa, att sköta kreatur, att arbeta i jorden eller hwad annat som helst, har han blott detta enda mål: att förherrliga Gud. Blir han omtyckt, så glädes han att genom sin gerning kunna till sin faders pris lysa för menniskor; och rädd för sig sjelf suckar han efter nåd att wara ödmjuk samt kraft att kunna

ännu mer förherrliga sin Gud. Blir han orättwist bedömd, bannad och tadlad, så blir det honom desto mer angeläget att genom ännu mer förökad ödmjukhet, trohet, flit, ihärdighet till sin himmelske faders pris öfwerwinna dem, som döma honom orätt. Alldeles såsom apostelen förmanar, när han säger: Fören en god umgängelse bland hedningarne, på det att de uti det, hwari de förtala eder såsom missgerningsmän, må, när de skåda edra goda gerningar, för deras skull prisa Gud på besökelsens dag. Ty så är Guds wilja, att I, genom att göra det goda, stolen bringa till tystnad de oförnuftiga menniskornas okunnighet (1 Petr. 2: 12, 15). Tänk, hwilken tjenare detta wore! Tror du icke, att det måste wara den lyckligaste tjenare, som funnes? Men hwar har du sett honom? Och när såg du honom sist? Är du sjelf en sådan tjenare? Lyser ditt eget lif så till din himmelske faders pris?

1398. Af sådant är nu klart, att en troende kan i alla lifwets förhållanden lefwa för Herren. Och hwar och en känner, att detta är det enda lif, som i sann mening kan kallas kristligt. Ett werldsligt lif är ett sådant lif, som man lefwer för werlden; ett sjelfwisst lif är ett sådant lif, som man lefwer för sig sjelf; ett gudligt och kristligt lif är ett sådant lif, som man lefwer för Gud och Kristus. Det är en wäsentlig skilnad t. ex. mellan den tjenare, som wi nyss tecknat, och en tjenare, som, om ock troende, likwäl icke lefwer i allt för Herren, utan som är trög, oordentlig, genswarig o. s. w. Det är en wäsentlig skilnad mellan en köpman, som i sin handel bara söker att förtjena penningar, och som, om han är redbar och pålitlig, är detta för att winna mer förtroende, mer kunder, mer penningar — det är skilnad, säga wi, mellan denne och en sådan, hwars hela mål är att i all sin handel bara förherrliga sin Gud och frälsare. Det är en wäsentlig skilnad mellan en kund, som bara söker att preja handtwerkaren eller köpmannen för att få för godt pris, en kund som är oordentlig i att betala o. s. w. — det är skilnad mellan denne och en sådan, som i allt genom redbarhet och punktlighet söker sin himmelske faders ära. Och nu pröfwe hwar och en sig sjelf inför lefwande Gud. Att weta hwad ett kristligt lif är, det är ett, att lefwa det, är ett annat. Huru har du det? Och om det icke är bra, huru tänker du då göra? Tänker du ändra det, eller tänker du fortfara som förr?

1399. Man plägar tala om en troendes pligter emot Gud, emot nästan och emot sig sjelf. Till en del kan ju detta tal wara riktigt. Men i strängaste mening taget är det icke så alldeles sant. Den

troende har egentligen inga andra pligter än emot Gud. Att älska och tjena näſtan, det är hans pligt men en pligt emot Gud. Wore icke Gud, ſå ſtulle han icke haſwa någon ſådan pligt. Detta uttryckte David träffande, när Natan hade wäckt honom till beſinning öfwer hans djupa fall med Batſeba. Han ſade då till Gud: Mot dig allena har jag ſyndat, och hwad ondt är i dina ögon, har jag gjort (Pſ. 51: 6). Hade icke Gud warit, ſå hade det icke warit någon ſynd, hwad David gjorde. Hwarje brott, äfwen mot en menniſka, är en ſynd emot Gud och det derför, att hwarje pligt, äfwen pligten att älſka näſtan, är en pligt emot Gud.

1400. Men icke blott det. Apoſtelen ſade i de nyß anförda orden: Antingen I äten eller dricken, eller hwad helbſt I gören, gören allt till Guds ära. Alltſå äfwen det att äta och dricka kan göras till Guds ära. Och huru kan det ſke? "Jo, ſäger du kanſke, om man tackar Gud för den mat och den dryck, ſom han giſwer." Ja, wisſerligen hör äfwen detta dit; men det är ännu icke, hwad apoſtelen ſäger. Se här ett exempel. Den ene äter och dricker för att njuta; och när han arbetar, ſå gör han det för att bereda ſig medel att kunna leſwa godt. Att detta icke är att äta och dricka till Guds ära, det är alldeles uppenbart. Den andre äter och dricker endaſt för att tillfredsſtälla ſin naturliga hunger och törſt. Nuwäl, han gör det bättre än den förre. Men äfwen om han tackar Gud för maten, har han dock icke ätit till Guds ära. Åter en annan äter och dricker för att derigenom hemta nya krafter till att ytterligare förherrliga Herren. Hans matordning beſtämmes icke efter, hwad ſom ſmakar bäſt, utan efter hwad ſom är nyttigaſt för att göra hans kropp med alla deß krafter till ett dugligt werktyg för att förherrliga Herren. Denne är det, ſom äter och dricker till Guds ära.

1401. Men icke blott det. Till de gerningar, genom hwilka en troende kan och bör bekänna och förherrliga Herren, hör icke blott hans förhållande i werkſamheten på den plats, der Gud har ſatt honom; utan dit hör äfwen hans förhållande i det lidande, ſom Gud pålägger honom. Om han i motgång, af hwad ſlag den wara må, förlorar modet och låter ſitt ſinne nedtryckas, ſåſom wore allting hopplöſt och förtwifladt, eller om han blir otålig och knorrig, eller om han blir i ſinnet bitter emot de menniſkor, genom hwilka lidandet tilläfwentyrs kommer öfwer honom — icke priſar han då Gud genom ſitt förhållande. Se på Jeſus. Såſom ett lam, det till ſlagtning ledes, och ſåſom ett får, ſom ſtilla tiger för ſin

klippare, så har han icke upplåtit sin mun. I allt det lidande, som wederfors honom, såg han en kalk, som räcktes honom af Gud. Mot de menniſtor, genom hwilka Gud räckte honom denna kalk, blef han icke bitter. Twertom braſt hans hjerta af förbarmande med dem, så att han grät öfwer dem och bad för dem, sägande: Faber, förlåt dem det, ty de weta icke, hwad de göra. Samma exempel följde Stephanus, hwilken, då han ſtenades, bad för fienderna och sade: Herre, tillräkna dem icke denna synd (Apg. 7: 60).

1402. Samma sinne hade apoſtelen Paulus, då han sade: Ända till denna ſtund både hungra och törſta wi och äro nakne och warda kindpuſtade och hafwa intet ſtadigt hem och ſträfwa och arbeta med wåra händer. Då wi blifwa bannade, wälſigna wi; då wi förföljas, fördraga wi; då wi ſmädas, förmana wi (1 Kor. 4: 11—13). Och åter: I allt och i alla förhållanden är jag inwigd, att wara mätt eller att hungra, att hafwa öfwerflöd eller att lida brift. Allt förmår jag genom honom, ſom gör mig mäktig (Phil. 4: 12—13). Samma sinne ſe wi utt David, då han flydde för ſin ſon Abſalom. Om jag finner nåd för Herrens ögon, sade han, så låter han mig wäl komma tillbaka och låter mig få ſe honom och hans boning. Men om han säger: "Jag har intet behag till dig", ſt, här är jag; han göre med mig, ſåſom honom täckes (2 Sam. 15: 25 f.). Och när Simei bannade honom och kaſtade ſtenar på honom och ſparkade upp mull emot honom, så sade han till ſina wänner: Låten honom wara, att han må ſmäda fritt, ty Herren har budit honom (2 Sam. 16: 11). Tänk, huru ett ſådant förhållande i motgång och lidande är egnadt att förherrliga Gud. Ja, man må wäl säga, att det är juſt i lidandet, ſom den troende framför allt är i ſtånd att genom gudsfruktan, undergifwenhet, tålamod, kärlek upphöja ſin Guds namn.

1403. Förſt derigenom får den troendes lif ſin rätta färg och ſitt egentliga wärde, förſt derigenom framträder hans egen höga, himmelſka härkomſt, hans preſterliga konungslighet och konungsliga frihet, att Herren och hans namns förherrligande blir det enda ändamål, ſom i alla enſtildheter beſtämmer och regerar hans lif. O I alle, ſom tron på Jeſus, låten denna ſak blifwa rittigt wigtig för edra hjertan! Det är gruſligt, hwad werldsanden i den tid, ſom nu är, griper omkring ſig och beſmittar äfwen Guds folk. Hwar är denna Herrens fruktans ande, ſom tänker inför Gud, talar inför Gud, handlar inför Gud, lider inför Gud, och detta icke blott i en eller annan wigtig ſak utan i allting, icke blott i ett eller annat

högtidligt ögonblick utan i hwarje stund af lifwet? Gud, Gud, himmelske Fader! gif oß din Ande, uppfyll oß med din helige Ande och omfatta oß till din sons, wår Herres Jesu likhet! Förlåt oß allt, hwad wi försummat och felat, och gör oß till brinnande och skinande ljus i denna werldens mörker! Jesus, du som är oß af Gud gjord till helgelse, hjelp dina arma lärjungar! Amen.

Sextiosjette Betraktelsen.

1404. Hwar och en som bekänner mig inför menniskorna, honom skall ock jag bekänna inför min Fader, som är i himlarne; men den som förnekar mig inför menniskorna, honom skall ock jag förneka inför min Fader, som är i himlarne (Matth. 10: 32, 33). Detta är högst allwarliga ord. Det är ord, för hwilka många troende äro rädda. Det är ord, som engång skola stänga himmelens port för många, som dock hade hoppats att komma derin. Herren säger icke blott, att det är illa, om någon icke bekänner hans namn, men att det ändå icke är så farligt, utan han säger bestämdt ifrån, att en sådan skall icke heller han bekänna inför sin fader. Och han låter icke förstå, att det till sist kan genom Guds nåd komma att gå annorlunda, än han talar. Äfwen om detta gäller, hwad han annorstädes säger: Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås (Matth. 24: 35).

1405. Att bekänna Herrens namn är, såsom wi uti de näst föregående betraktelserna sett, dels att i ord wittna om honom dels att i hela sitt lif likna honom, att i hela sitt lif likasom afspegla hans rättfärdighet, hans nåd, hans barmhertighet o. s. w., för att derigenom förherrliga honom bland menniskorna. Det är många hinder, som resa sig upp emot en sådan bekännelse. Och det gäller att öfwerwinna dessa hinder. De troendes lif liknas i Guds ord wid en krigares lif i fält, der det är af nöden att ikläda sig hela Guds wapenrustning för att icke öfwerwinnas utan öfwerwinna (Ef. 6). Den som will föra ett makligt lif i Kristus, han bedrager sig sjelf.

1406. Hindren kunna komma dels utifrån dels inifrån. Djefwulen kan icke tåla, att man bekänner Herrens namn. Derför uppwäcker han werlden till att förfölja de sanna bekännarena. Alla de, som gudeligen wilja lefwa i werlden, måste lida förföljelse — det är en allmän regel (2 Tim. 3: 12). Och till det gudeliga lifwet

hör att i ord och werk wittna om Herren. Werlden tål wäl någorlunda, att man tror på Jesus, bara man icke bekänner honom inför menniskorna. Rådet i Jerusalem förbjöd icke apostlarne att tro men att tala i Jesu namn (Apg. 4: 17). Hade profeterna bara tegat, så hade de icke blifwit dödade. Men nu kunde de icke tiga. Derför måste de sätta lifwet till. Hade apostlarne blifwit stilla i sin tro och lemnat andra i fred, så hade de sjelfwa fått wara i fred. Hade de bara satt sitt ljus under en skeppa och i sällskap med andra menniskor ingenting låtsat om, så hade ingen gjort dem något ondt. Men nu när de inwigde hela sitt lif åt Jesus för att göra hans namn stort och äradt i werlden, nu när de icke kunde förtiga, hwad de hade hört och sett (Apg. 4: 20), nu måste de erfara annat. Ingen menniska skulle hafwa rört apostelen Paulus i Ikonium, om han hade farit genom staden såsom en annan jude och tegat om Jesus. Nu deremot wardt han stenad der och hans kropp släpad ut ur staden, emedan man trodde, att han war död (Apg. 14: 19).

1407. Om de saliga, som Johannes såg i himmelen omkring Lammets tron, heter det, att de hade kommit ur stor bedröfwelse (Uppb. 7: 14). Genom mycken bedröfwelse måste wi gå in i Guds rike, säger Paulus (Apg. 14: 22), och det står icke något undantag från den regeln. Det skall icke bero på oss sjelfwa att bestämma om denna sak. Det måste så ske, om wi annars wilja wara Guds folk och bekänna hans namn. Ja, apostelen Paulus säger om sig: Wi warda dödade hela dagen, wi äro räknade såsom slagtefår (Rom. 8: 36). Det gäller att gifwa upp sig sjelf, om man will wara Herrens och tjena honom. Det gäller att dela Kristi lidanden (2 Kor. 1: 5, Kol. 1: 24), att bära hans kors, såsom han sjelf säger: Den som will följa mig, han förneke sig sjelf och tage sitt kors på sig och följe mig (Matth. 16: 24). Och åter: Den som icke tager sitt kors och följer efter mig, han är mig icke wärd (Matth. 10: 38). Jesus will icke bedraga någon, derför säger han ifrån, hwad man har att wänta i werlden, om man will wara hans. Ja, han till och med uppmanar hwar och en, som will warda hans, att öfwerräkna bekostningen (Luk. 14: 28).

1408. Denna werldens fiendskap mot dem, som bekänna Jesu namn, beror derpå, att hon känner sig sjelf dömd genom deras bekännelse. Hon älskar synden och will lefwa qwar i henne. Men de troendes bekännelse lemnar henne icke i fred. Och det förtörnar henne. Hon styller wäl på allehanda andra ting. Hon styller derpå,

att de troende äro anbligen högmodiga, eller att de synda än på ett sätt än på ett annat. Sammalunda sthlde judarne sitt hat mot Kristus derpå, att han war en fråssare och windrinkare (Matth. 11: 19), en sabbatsbrytare (Joh. 5: 16, 9: 16), en guds hädare (Matth. 9: 3, 26: 65). Men den egentliga grunden till deras hat war, att Jesus wittnade om deras werk, att de woro onda (Joh. 7: 7). Detta wille de icke erkänna utan dolde det bakom allehanda annat. Men Herrens blick trängde igenom alla ursäkter och såg, huru de hade det innerst i hjertat. Sammalunda sker ock nu. Det händer intet nytt under solen. Att werldens hat till de troende icke beror derpå, att hon ännu ser synder hos dem, det är uppenbart deraf, att hon icke hatade dem, innan de wordo troende. Då lefde de ju alldeles såsom hon sjelf i synden, och icke hafwa de wäl blifwit mer syndiga derigenom, att de blifwit troende. Nej, hwad som är henne en nagel i ögat, det är, att Herren har uttagit dem ur henne (Joh. 15: 19), och att hon icke kan undgå att känna det. Hon känner det såsom en dom öfwer sig sjelf, och det är roten till hennes bitterhet. Detta wisar sig tydligast deri, att hon fördrager ganska bra sådana kristna, som ställa sig henne lika och förtiga Herrens namn. Deremot tål hon aldra minst dem, som flitigast bekänna honom.

1409. Denna fiendskap kan yttra sig på många sätt. Den kan yttra sig i handgriplig förföljelse med hugg och slag. Derom säger apostelen i brefwet till Ebreerna: Somliga hafwa blifwit lagda på sträckbänk och icke welat mottaga befrielsen, på det att de skulle få en bättre uppståndelse. Somliga hafwa fått lida bespottelser och gißlingar och derjemte bojor och fängelse, blifwit stenade, ihjälsågade, satta på prof, dödade med swärd, hafwa gått omkring i fårskinn och gethudar, nödlidande, plågade, mißhandlade, hwilka werlden icke war wärdig, kringirrande i öknar, berg, hålor och jordens klyftor (Ebr. 11: 35—38). Med denna skildring syftar apostelen på de heligas historia uti gamla testamentet. Om hwad som är att motse för Kristi lärjungar, säger Herren sjelf, att man måste bereda sig på att förlora hustru, barn, syskon, ära, gods och lif (Mark. 10: 29). Många millioner af hans bekännare hafwa ock fått erfara det, hwilka blifwit brända, dränkta, hängda, halshuggna eller på annat sätt afrättade. Det har gått i fullbordan, hwad Herren sade sina lärjungar aftonen före sin död: Den tid skall komma, att den, som dräper eder, skall mena sig göra Gud en tjenst dermed (Joh. 16: 2). Om Paulus berättas det från den tiden, då han war en farise, att han på det grymmaste förödde församlingen, gick omkring i

husen och släpade ut både män och qwinnor och lät sätta dem i fängelse (Apg. 8: 3) eller pinade dem i synagogor, tills han lyckades twinga dem att häda (Apg. 26: 11). Äfwen i wårt land hafwa många Guds barn måst lida outsägligt dels genom omenstlig lagstiftning dels genom enskildas misshandel. På 1840-talet wardt en bonde i Dalarne, som på en söndag läst Luthers predikan, tron och Fader wår för sitt husfolk och sina grannar, dömd för olofslig sammankomst till hundra kronors böter; och emedan han gjort det på en söndag, måste han plikta ytterligare fem kronor för sabbatsbrott. När han nu icke hade tillgångar att betala böterna med, så måste han aftjena dem med fängelse wid watten och bröd. Många dylika exempel kunde anföras. Nu är genom Guds nåd ställningen annorlunda. Dock måste ännu många Guds barn i det enskilda lifwet lida misshandel för wittnesbördet om Jesus.

1410. Men om förföljelsen icke går så långt, att en troende blir handgripligen misshandlad, så måste han lida genom förakt, bannor, smädelser, förtal o. d. Troende hustrur måste låta sig bannas, ja förbannas, af ogudaktiga män, troende barn likaså af ogudaktiga föräldrar. Hwar och en troende måste bereda sig på, att man skall tala illa om honom, så att derigenom icke allenast hans goda namn och rykte skall kränkas, utan äfwen ekonomiska swårigheter och förluster tillskyndas honom. Werlden tror i allmänhet allt ondt, som säges om Guds barn. Bara den omständigheten, att är det ondt, synes henne wara bewis nog, att det är sannt. Att försöka förswara sig, hjelper icke mycket. Bäst är, om man kan tiga och befalla saken åt Gud samt försöka med ett heligt lefwerne wederlägga alla onda och lögnaktiga beskyllningar.

1411. Stundom yttrar sig förföljelsen på ett rakt motsatt sätt, nämligen deri, att werlden smilar emot de troende och på den wägen försöker draga dem tillbaka till sig. Isynnerhet är detta fallet inom familjer, der någon blifwit troende. Man wisar sig wänlig, man beder, man öfwertalar, man lofwar, ja stundom under tårar. Det ser ut som den innerligaste ömhet; ja det kan ock i många fall wara så menadt. Men det gäller ingenting annat än att draga en frälst menniskas hjerta från Jesus in i werlden och synden igen. Det gäller att med sockradt gift förderfwa en själ, som Jesus lidit döden för, och som han har ryckt likasom en brand ur elden. Bakom allt är det den gamle ormen, som drifwer sitt spel.

1412. Nu är det ganska swårt att bestå i dessa frestelser samt fortfarande bekänna Jesus. För naturen bjuder det ju grufligen

emot att blifwa plågad, miſskänd, bannad, förtalad o. ſ. w. Och den troende har menſkliga känslor äfwen han. Det går derför så lätt att börja jemka och medla. "Stulle det wara så farligt att något litet sätta ljuset under ſkeppan?" hwiſkar djefwulen. Alldeles ſåſom han ſade till Eva: "Stulle Gud hafwa ſagt, att I icke fån äta af trädet?" Börjar man nu wända örat åt det hållet, så hwiſkar han widare in i hjertat: "Du uträttar ingenting med att wara ſå der på twären; du bara retar dermed. Ställ dig derför werlden någorlunda lit, ſå att hon icke tänner någon oro af din gudaktighet. Då blir du ock bättre tåld af henne och kan hafwa bättre utſigter för din lekamliga forttomſt. Sedan, när din ſtällning blifwit mer faſt, kan du werka med deſto större wälſignelſe." Om nu ſamwetet ropar emot ett ſådant förſöriſt tal, ſå hwiſkar tanſte djefwulen widare: "Se på den och den! Han är ju en gammal kriſten; och han tager det icke ſå noga. Stulle du wara förmer än han?" Winner han nu gehör, ſå ſtall han ſlutligen kunna ſäga: "Låt fara allt ſwärmeri och blif en förſtändig kriſten!" d. w. ſ. tig med Kriſtus.

1413. De äro icke få, ſom lättit fånga ſig i denna ſnara. Det war en tid, då de woro brinnande och ſkinande ljus, glada och enfaldiga bekännare. Nu ſtå de der ſåſom utbrunna ljus, ſåſom lampor med kolade wekar utan olja, utan eld. De kunna nu utan ſkuttan wara tillſammans med werlden, kalaſera och dricka med werlden, gyckla och leka med werlden. Kommer man in i det werldsſällſkap, der de äro, ſå kan man icke på någonting upptäcka, att de äro på Jeſus troende. Wäl kunna de känna ſig oroliga i ſamwetet ibland, men det går öfwer, och ſå fortſätta de. Andra ſtunder äro de i kyrkan eller på bönehuſet, ſjunga, bedja, predika och känna ſig lifwade der. Det ena går lika bra ſom det andra: att bland Guds folk wara ſåſom Guds barn, ja kanſke med hög bekännelſe om Guds kraft i de troende; bland werlden åter ſåſom werldens barn. O det är en förfärlig konſt och ett förfärligt ſpel af den gamle ſjälafienden djefwulen, ett ſpel, ſom han iſynnerhet driſwer bland ſådana, ſom äro i bildning och förmögenhet något förmer än den allmänna hopen.

1414. Iſynnerhet lätt går det att fångas i denna ſnara, när werlden kommer på ett ſmilande ſätt. Det är alla jägares konſt att ſtälla ſig ſå eller att lägga ut ſnaran och gillret på ett ſådant ſätt, att willebrådet icke miſstänker någon fara. Denna konſt förſöker äfwen djefwulen. Der är t. ex. en ſon eller dotter, ſom blir omwänd och börjar wittna om Jeſus. Föräldrarne förſöka att föra barnet tillbaka till werlden. De bedja. De gråta. Och djefwulen hwiſkar: "Det

gäller ju bara att gå dina föräldrar något litet till mötes. Ser du icke deras önhet, deras sorg? Skulle du kunna stå dem emot och blifwa ett sorgebarn för dem, som älska dig så högt, som offrat och gjort så mycket för ditt wäl?" — Kanske har denna son eller dotter goda lekamliga utsigter, som nu för trons skull blifwa stängda. Och det heter: "Skulle du werkligen wilja wara så grym och göra dina föräldrar denna djupa sorg just nu, när de trodde sig stå wid målet för din uppfostran och gladdes att snart få se din framtid betryggad, hwilket är den enda lön, som de önskat sig för allt, hwad de lidit, arbetat och försakat för dig?" Eller der är en hustru, som blir omwänd. Hon har en öm man. Han beder henne. Han gråter. Och djefwulen hwiskar: "Har du werkligen hjerta att så bedröfwa din man? Kan du icke gå honom något litet till mötes och följa honom några steg ut i werlden? Ser du icke, hwad han lider af den skam, som han tycker har drabbat huset genom dig, som förut warit hans stolthet?" o. s. w. Många hustrur, många barn hafwa på denna wäg blifwit af själafienden lönnmördade. Många stola wäl ock blifwa det hädanefter. O du, som will stå en gång inför Lammets tron i den hwita, skinande drägten med palmen i hand och kronan på ditt hufwud, war på din wakt. Ingen krönes, utan att han enligt lagens föreskrift kämpat (2 Tim. 2: 5). Tro bara icke, att det är fåfängt att kämpa! Håll dig tätt till Jesus, segerfursten, den genom lidande fullkomnade frälsningshöfdingen, som är oss af Gud gjord till helgelse, och hwars blod renar af alla synder.

1415. Till dessa yttre hinder för bekännelsen komma nu de inre. Dessa äro de aldra swåraste. Ja, om dessa icke wore, så skulle de yttre hindren icke hafwa något att betyda. Dit hör först och främst bristen på tro. När ormen förförde Eva till olydnad, hwiskade han till henne: Skulle Gud hafwa sagt (1 Mos. 3: 1)? Så länge hon orubbligt höll fast wid Guds ord i tro, så länge war hon otillgänglig för alla frestelser. Men så snart hon kunde bringas till att twifla på Guds ord, war porten genast öppen och gärdet uppgifwet. Då började hon se på frukten och se, att den war god, och då började hon resonnera inom sig sjelf (1 Mos. 3: 6). Förr såg hon icke ens åt det der trädet. Och se, huru det nu går alldeles på samma sätt med bekännelsen! Hwad är det som wållar, att en trogen först börjar lyssna till den frestelsen att sätta sitt ljus under en skeppa? Ingenting annat, än att han icke på allwar tror Gud och hans ord.

1416. Eller säg: står det alltid rätt lefwande för ditt hjerta, att Guds ögon i hwarje ögonblick waka öfwer dig för att se hwarje

din handling, hwarje din rörelse; att hans öron hwarje ögonblick äro wända till dig för att lyßna efter hwarje ditt ord, hwarje din tanke, hwarje din suck; att hans hand hwarje ögonblick hwilar öfwer dig för att bewara dig och hjelpa dig mot alla dina fiender samt wända allt äfwen det bittraste, som wederfares dig, till det bästa, att hans heliga änglar äro lägrade omkring dig (Ps. 34: 8) för att i hwarje ögonblick bära dig på sina händer, att du icke måtte stöta din fot emot någon sten? Står det rätt lefwande för ditt hjerta i hwarje ögonblick, att Jesus blifwit menniska för dig, att han arbetat och lidit för dig, att han af Guds nåd smakat döden för dig, att han uppstått från de döda och farit till himmelen och satt sig på Fadrens högra sida, utrustad med all makt i himmelen och på jorden, och detta för att frälsa dig? Står det i hwarje ögonblick lefwande för ditt hjerta, att Jesus nu sitter på Fadrens högra sida och beder för dig, att han ock en dag — kanske snart — skall komma igen för att taga dig till sig, på det att du skall wara, der han är? Nej, det är wißt, att om allt detta stode lefwande för ditt hjerta i hwarje ögonblick, så skulle du aldrig en enda gång lyßna till de frestelser, som komma utifrån. Än mindre skulle du stanna för att resonnera öfwer dem. Det skulle då wara dig alldeles det samma, hwad du skulle komma att lida i denna werlden. Ett enda mål skulle då regera hela ditt inre och hela ditt yttre lif, nämligen det att i hwarje ögonblick obetingadt lyda och förherrliga din Gud och frälsare.

1417. Då Abraham orubbligt trodde Gud, lydde han strax, när han wardt kallad att draga ut till det land, som han skulle få till arfs; och han drog ut, icke wetande, hwart han skulle komma. Genom tron bodde han såsom främling i löftets land såsom i ett främmande land och bodde i tält med Isak och Jakob, medarfwingarne till samma löfte (Ebr. 11: 8, 9). När han helt och enfaldigt utan sidoblickar litade på Gud, då kunde han gifwa sig åstad för att på Guds befallning offra sin son, den enfödde, honom wid hwilken löftena woro fästade. Han resonnerade icke som så: "Det är omöjligt; offrar jag honom, så warda ju löftena om intet; det kan aldrig wara Guds mening" o. s. w. Nej, utan så tänkte han: "Guds bud och Guds löften kunna aldrig om intet göra hwarandra; aldrig kan man gå miste om löftet genom att lyda budet; Gud är wäl för resten mäktig att äfwen uppwäcka från de döda (Ebr. 11: 17—19). Så såg Abraham ut, när han hade tro och intet twiflade. Men det war icke alla stunder så. I 1 Mos.

20 berättas, huru han kom med sin hustru till landet Gerar, der konung Abimelek bodde. Då tänkte han: "På denna ort finnes alls ingen gudsfruktan, och man skall slå mig ihjäl för min hustrus skull" (v. 11). Derför bad han sin hustru, att hon skulle säga, att han var hennes broder (v. 13). När han nu kom till Gerar, sade han, att hon var hans syster, hvilket gjorde, att Abimelek tog henne till äkta (v. 2). Hvar var nu Abrahams tro? Hade det stått lefvande för hans hjerta, att Gud var omkring honom äfven i det land, der det icke fanns någon gudsfruktan, då hade aldrig sådan feghet och sådant resonnerande funnit rum i hans hjerta. På samma sätt förhåller det sig med bekännelsen af Herrens namn. Der tron är lefvande och stark, der är bekännelsen frimodig. Der tron wacklar, der börjar man resonnera med frestelsen, och der sådant resonnerande börjar, der är man snart fången.

1418. Till de inre hindren för bekännelsen hör widare **kärlekslösheten**. Det ligger i menniskans natur, sådan denna blifwit genom syndafallet, att hon will lefwa sig sjelf. Denna sjelfwiskhet widlåder äfwen de troende mer eller mindre och gör, att de äro måna om sin egen beqwämlighet, sin egen ära, fördel o. s. w. Af denna sjelfwiskhet födes kärlekslöshet. För den, som man riktigt älskar, är man willig att göra hwad som helst. En make wäjer icke för någon fara, när det gäller att rädda sin maka. En moder fruktar ingen fara, intet arbete, intet lidande, när det gäller ett barns wälfärd o. s. w. Deremot der kärleken qwäfwes af sjelfwistheten, der är man icke willig att underkasta sig möda eller lidande. Brunne bara Kristi kärlek riktigt warm i ditt hjerta, så skulle du icke kunna låta bli att wittna om honom. Kärleken till Kristus och till själarna skulle icke gifwa dig någon ro. Ditt hjerta skulle då brista af förbarmande, när du såg alla dessa menniskor, som wandra på den breda wägen till fördömelse, ehuru Kristus af Guds nåd smakat döden äfwen för dem. I sjelfwa werket är det ett högst förskräckligt förhållande, att det gifwes en enda kristen, som kan ett enda ögonblick lemna denna sak ur sigte.

1419. Paulus antyder i 2 Kor. 5: 12, att man om honom sade, att han war alldeles från sina sinnen. Hans brinnande ifwer att göra Jesus känd till syndares frälsning förekom somliga icke bara såsom öfwerdrift utan rent af såsom wanwett. Men han säger sjelf derom: Äro wi ifrån wåra sinnen, så äro wi det för Gud — det är Guds sak det gäller, och denna sak är oss så wigtig, att wi icke kunna styra eller stilla oss. Äro wi åter wid sundt för-

nuft, så äro wi det för eder skull. Apostelen tänkte icke på sig sjelf. Guds ära å ena sidan och själarnas frälsning å den andra sidan war, hwad som helt och hållet upptog honom och gjorde, att det ibland såg ut, som hade han warit från sina sinnen. Och förklaringsgrunden till allt angifwer han sålunda: Ty Kristi kärlek binder oß (v. 14). Den kärlek, med hwilken Kristus ända in i döden älskat syndare, hade genom den helige Ande få uppfylt hans hjerta, att han war aldeles bunden deraf. För denna kärleks skull woro alla hans tankar, alla hans sträfwanden, alla hans lifsyttringar, så att säga, bundna inom dessa gränser: Guds ära och själars frälsning. O Herre Gud, uppfyll alla dina barn genom din helige Ande med Kristi kärlek! Hwar är nu denna Kristi kärleks brand att skåda? Hwar äro nu de, som så helt bindas deraf, att hela deras inre och yttre lif regeras af detta enda mål: Guds ära och menniskors frälsning?

1420. Ett af de swåraste inre hindren för Jesu namns bekännande är **ett ondt samwete.** Det war en gång uti en sammankomst af troende samtal om en köpman, som plägade predika men som hade låtit åtskilliga obehagliga saker komma sig till last. Då sade en annan köpman: "Det är i allmänhet icke bra, att en handlande predikar, ty en sådan kommer genom sin handel lätt i så många obehagliga förhållanden till andra menniskor, att han icke är lämplig till predikant." Detta war förskräckliga ord. De gälla dock, Gud ware lof, wißt icke alla köpmän. Men så gälla de deremot tywärr äfwen många andra än köpmän. Om en köpman icke i alla sina affärsförbindelser handlar redligt såsom inför Gud, så är han icke lämplig till att predika eller i allmänhet att wittna om Herren. Om andra äro medwetna om hans mindre redbara beteende, så tjenar hans wittnande mer till att förhärda än till att omwända dem. Och äro andra icke medwetna derom, så måste dock hans eget onda samwete göra, att det icke kan wara ande och kraft i hans wittnande.

1421. Men såsom sagdt är: detta gäller icke blott köpmän. Hwar och en troende, som på något sätt wandrar oskickligt, gör sig derigenom oduglig till att wittna om Herren. Huru skulle t. ex. en husbonde, som genom hårdhet, wrede o. d. försyndar sig mot sina tjenare, kunna med frimodighet och wälsignelse wittna om Herren? Huru skulle en tjenare, som är försumlig, genswarig, owillig, opålitlig i sin tjenst, eller ett barn, som är olydigt och hårdt mot sina föräldrar, kunna wittna om Herren? Huru skulle en

handtwerkare eller i allmänhet en arbetare, som är slarfwig och opålitlig i sitt arbete, kunna wittna om Herren? Huru skulle en troende, som i sitt lif är werldslikställig, kunna wittna om Herren? Nej, **det onda samwetet ligger honom i wägen.** Försöker han ock att wittna, så blir det så matt och swagt, så utan andens smörjelse, att han sjelf känner, att det till ingenting tjenar. Och hwarpå beror wäl den domning, som i detta afseende nu för tiden utmärker så många bland dem, som berömma sig af att wara på Jesus troende? Utan twifwel wäsentligt på det onda samwetet, som förlamar alla deras andliga krafter. När de höra en allwarlig predikan, så kunna de blifwa förskräckta och föresätta sig, att det nu måste blifwa annorlunda med dem. Men snart domna de igen, och då blir det intet utaf deras föresatser. Blifwa de häftigt sjuka, så att dödsfara hotar, så förfäras de och lofwa Gud, att de skola ändra sig. Men när de tillfriskna, inträder wanligen samma domning igen.

1422. Bland de synder, som mäktigast förhindra en lifskraftig bekännelse, är isynnerhet **partisinnet med deraf följande söndringar bland de troende.** När man i Guds ords ljus betraktar detta, må man wara färdig att gråta blod. De som äro barn af samma fader, de som tro på samme Jesus, de som hafwa samma Guds helige Ande, de som dagligen böja knä wid samma kors, de som wänta samma ewiga herrlighet, de äro inbördes för olika meningars skull söndrade i otaliga partier, hwilka misstänka hwarandra, bekämpa och förtala hwarandra och öfwer allt ligga hwarandra i wägen. Tänk, hwilken ömkelig syn detta måste wara inför Gud och alla heliga änglar i himmelen! Partisinnet qwäfwer kärleken, bedröfwar Guds helige Ande, uppblåser högmodet; partisinnet sår omkring sig öfwer allt tistel och törne, sliter de innerligaste band och gör, att Guds församling, i stället för att wara en enda kropp, ser ut såsom en mängd lösryckta, här och der kringkastade lemmar. Huru skall man hos dem, som äro smittade af denna förskräckliga kräfta, kunna tänka sig den frimodiga, innerliga, glada hängifwenhet i bekännelsen, som Herren will finna hos alla sina lärjungar? Och huru skall man tänka sig, att missionen under sådana bedröfliga förhållanden skall kunna hafwa någon synnerlig framgång i werlden? O huru helt annorlunda skulle det icke wara, om Guds folk wore ett hjerta och en själ! Men ännu ser det ut, som hade ingen hört, huru Herren i sin sista bön beder och åter beder, att hans lärjungar må warda ett — fullkomnade till ett. Trots denna

hön gifwas ännu tusen sinom tusen lärjungar, som t. o. m. räkna sitt partisinne såsom en Gud behaglig trohet mot sanningen.

1423. Det är ett försärligt kapitel detta. Wi hafwa förut anfört ett ord af en andens man, som säger: "Ordet är såsom spikarne; det heliga lefwernet är såsom hammarslaget på dem." Ett Herrens wittne, som i en orubblig tros kraft i den första kärlekens wärme aflägger ett wittnesbörd, som uppbäres af ett heligt lefwernes fasta grund — ett sådant wittne skall owiltorligt sprida omkring sig outsäglig wälsignelse på jorden. Men ett sådant wittne finnes icke i hwarje stad eller hwarje socken, der det annars finnes många troende Guds barn. Ja, wi drista t. o. m. fråga: huru många bland predikanterna äro sådana wittnen? Och dock borde hwarje kristen wara ett sådant wittne. Deremot äro synder i lefwernet likasom tänger, med hwilka man plockar ut spikarne i stället för att slå in dem. De äro medel, genom hwilka många troende hjelpa djefwulen att plocka bort ordet ur de hörandes hjertan. Mången predikant med goda gåfwor och wäldiga predikningar måste ofta stå der förundrad öfwer, att hans arbete ingen frukt bär. Söker man efter orsaken dertill, skall man wanligen finna, att hans predikan icke uppbäres eller stödjes af ett heligt lefwerne hos honom sjelf eller hos de andra troende på platsen. O bröder, o systrar i Herren, huru är det med eder? Du predikant, är ditt lefwerne under weckan en fortsättning af din predikan på söndagen? Kan folket om dig säga, att du är, hwad du predikar? O I troende för öfrigt, wittnen I flitigt, hwar och en på sin plats, i ord och lif om Jesus? Och stödjen I genom ett heligt lefwerne edra predikanters predikan? Ser werlden i eder ett lif, som förtjenar att kallas ett rättsinnigt wäsende i Jesus? Låten dessa frågor finna rum i edra hjertan! Gud, Gud, gif dina barn din Ande. Förhindra satans själamord! Gif tro, gif kärlek! Ja, låt Kristi kärlek så helt intaga oß, att wi icke må kunna annat än wittna om dig i ord och lif till ditt namns förherrligande genom själars frälsning. Jesus, Jesus, du som är oß af Gud gjord till helgelse, hjelp oß för ditt namns skull och för din Faders skull, som har sändt dig! Amen.

Sextiosjunde Betraktelsen.

1424. Hwar och en som bekänner mig inför menniskorna, honom skall ock jag bekänna inför min fader, som är i himlarne. Men

den som förnekar mig inför menniskorna, honom skall ock jag förneka inför min Fader, som är i himlarne (Matth. 10: 32, 33). Hwad wi först af dessa ord förstå, det är, att det behagar Herren wäl, att de troende bekänna honom inför menniskorna. Det är en allmän benägenhet hos menniskor, som uträtta något, att de wilja, att deras namn skall warda kändt. Sådant är sjelfwishet och äregirighet. Hos Jesus åter finnes intet sådant orent. Han will hafwa sitt namn kändt och bekändt, på det han må blifwa i tillfälle att till sin himmelske faders ära frälsa syndare. Tänk dig en läkare, som är utomordentligt flicklig. Han will, att hans namn må blifwa wida kändt, på det att han må winna mycken ära och mycket penningar. Det är ingen bild af Jesus. Men tänk dig, att han will blifwa wida känd, emedan han älskar och förbarmar sig öfwer de sjuka samt önskar, att de må i stora skaror dragas till honom och blifwa botade. Den läkaren börjar i någon mån likna Jesus. Men tänk, att han nu icke ens låter detta wara sitt mål utan stiger ännu ett steg högre upp, att han will blifwa känd och anlitad, **för att derigenom winna rikligt tillfälle att förherrliga Gud**, så att detta är hans mål, för hwars uppnående allt annat — äfwen de sjukas botande — måste tjena såsom medel. Den läkaren är en trogen bild af Jesus. Men hwar finnes han någonstädes?

1425. Om denna sak säger Jesus sjelf: Jag hedrar min fader, och I wanhedren mig. Jag söker icke mitt pris; det finnes en, som söker det, och som dömer (Joh. 8: 49, 50). Och åter: Den som talar af sig sjelf, han söker sin egen ära; men den som söker hans ära, som har sändt honom, han är sannfärdig, och orättfärdighet är icke i honom (Joh. 7: 18). När Jesus fick bud, att Lazarus i Betania låg sjuk, sade han: Denna sjukdom är icke till döds utan för Guds äras skull, att Guds son må derigenom förherrligas (Joh. 11: 4). Genom den gerning, som han skulle utföra på Lazarus, skulle han sjelf förherrligas; men detta betraktade han såsom ett medel till Guds förherrligande, emedan det war Fadren, som war och werkade i och genom honom (Joh. 5: 23, 10: 30, 38). När han war nära slutet af sitt lif, sade han engång i helgedomen: Nu är min själ upprörd, och hwad skall jag säga? Fader, fräls mig utur denna stund. Dock för den skull är jag kommen till denna stund. Fader, förherrliga ditt namn! (Joh. 12: 27, 28). Wid tanken på lidandet och smäleken, som förestod, uppskakades hans själ. Dock — bara Fadrens namn wardt förherrligadt, led han sjelf hwad som helst. Wid den sista påskalamsmåltiden sade han till lärjungarne:

Nu är menniſkans ſon förherrligad och Gud är förherrligad i honom. Är nu Gud förherrligad i honom, ſå ſkall ock Gud förherrliga honom i ſig ſjelf och ſkall ſnart förherrliga honom (Joh. 13: 31 f.). Om detta Guds förherrligande i honom ſäger han på ett annat ſtälle: Jag har förherrligat dig på jorden, i det att jag fullkomnat det werk, ſom du har gifwit mig, att jag ſkulle göra (Joh. 17: 4). Och om ſitt upptagande i herrligheten hos Gud ſäger han: Fader, förherrliga din ſon, att din ſon ock må förherrliga dig (Joh. 17: 2). Allt — allt! hans förnedring och hans upphöjelſe hade det till ändamål att förherrliga Fadren. Och när han nu förmanar ſina lärjungar att bekänna hans namn, ſå ſker det i alldeles ſamma affigt, nämligen att Fadren må bliſwa förherrligad i Sonen.

1426. Det behagar Gud, att du bekänner Jeſu namn, och det länder till Guds och Jeſu ära. Tänk igenom den tanken. Om Jeſus nu wandrade lekamligen på jorden, huru gerna ſkulle du då icke wilja göra något, ſom du wißte behaga honom. Om han ſade till dig: "Will du göra något mig till behag, ſå gör det och det!" o huru glad ſkulle du icke wara att haſwa ett ſådant ord! Nuwäl, det är hwad ſom behagar honom, att du bekänner hans namn. Gör då det och war glad, att du får göra det!

1427. Din himmelſke fader — tänk huru han har älſkat dig! Ditt liſ och alla dina gåſwor och krafter har du af honom. Under den tid du wandrat främmande för honom, har han haft tålamod med dig. Ja, äfwen då du leſwat wildt i ſynden, har hans hjerta ſett efter dig ſåſom efter en förlorad ſon. Ingen fader kan tänka på en förlorad ſon med ſå faderligt hjerta, ſom han tänkte på dig. I Neh. 9: 16 följ. ſtår det om Guds förhållande till det affälliga Iſrael: Wåra fäder woro ſtolta och halsſtyfwa, ſå att de icke lydde dina bud och wille icke höra dem och tänkte icke på dina under, ſom du hade gjort, utan wordo halsſtyfwa och wille i ſin genſtörtighet tillſätta åt ſig en höfwitsman för att wända tillbaka till ſin träldom. Men du är en förlåtelſens Gud, nådig och barmhertig, långmodig och ſtor i förbarmande, och du öfwergaf dem icke. Till och med när de gjorde ſig en gjuten kalf och ſade: "Denne är din Gud, ſom har fört dig ut ur Egypten", till och med då öfwergaf du dem icke i öknen efter din ſtora barmhertighet. — Sådan är Gud, och ſådan bewiſade han ſig emot dig äfwen på den tid, då du icke wille lyda, ja kanhända icke ens höra hans bud. Och ſedan wet du, huru han tog emot dig, när du kom, nödſtäld öfwer dina ſynder, och bekände din öfwerträdelſe, huru han "lopp emot dig, föll dig om halſen och

tyßte dig." Den ſtunden går nog aldrig ur din håg. Och ſedan wet du, hurudan han har warit emot dig, hwilket tålamod han haft med dig, huru han burit dig på ſina händer, huru han wakat öfwer dig och lagat ſå, att allt, hwad ſom händt dig, måſt ſamwerka till godo för dig, huru han lekamligen förſörjt dig, huru han dagligen och mildeligen förlåtit dig dina ſynder, upprättat dig, när du fallit, gifwit dig kraft till ſeger, när du warit freſtad, tröſtat dig, när du warit bedröfwad o. ſ. w. Och detta allt utan penningar och för intet, utan all din förtjenſt eller wärdighet.

1428. Denne din himmelſke fader är det, ſom har älſkat dig och hela werlden ſå, att han icke ſtonat ſin enfödde ſon utan gifwit honom ut för dig, uppwäckt honom och ſatt honom på ſin högra ſida i himmelen (Rom. 8: 32 följ.), allt för din frälsning. Denne din fader är det, ſom har ſatt Jeſus till en nådeſtol genom hans blod, att du må tro på honom och bliſwa rättfärdigad från alla dina ſynder (Rom. 3: 25 f.), till en nådeſtol, till hwilken du må driſteligen framgå för att få barmhertighet och finna nåd till hjelp i rätt tid (Ebr. 4: 16). Denne din fader är det, ſom ſändt ſin Sons ande i ditt hjerta, genom hwilken du nu bliſwit förtrolig med honom och kan ſäga till honom: Abba, käre fader (Gal. 4: 6). Samma ande wittnar nu med din ande, att du är Guds barn (Rom. 8: 16) o. ſ. w. Om nu Gud för allt detta begärde någon mycket hög betalning, ſå wore ju det icke obilligt. Men nu begär han icke det. Han will wara alldeles nöjd, om du bara genom ord och wandel gör hans namn kunnigt och äradt bland dina medmenniſkor. Menar du icke, att det kunde wara ett ſkäligt tack? Skulle du icke hoppa af glädje och ſäga: "Begär han icke mer, nog ſkall detta bli gjordt"? Ja, broder, hwad har denna Guds kärlek åſtadkommit i ditt lif? Är du werkligen en bekännare?

1429. Se widare på Jeſus! Han räknade icke för roſ att wara Gud jemlik utan förnedrade ſig och wardt ſåſom en menniſka, ja ſåſom den aldrameſt föraktade och wanwördade. Han kom icke för att tjenas utan för att tjena. Hela hans lif bewiſade det, när han gick omkring och gjorde wäl och hjelpte alla. Hwar helſt det war möjligt, uppſökte han det borttappade och igenhemtade det förwillade, predikade evangelium för de fattiga, helade de förkroſſade rör och bläſte eld uti rykande wekar. När ſyndare annammade honom och läto ſig frälſas, ſå fröjdade han ſig och priſade ſin himmelſke fader. När de förhärdade ſig och föraktade honom, ſå grät han, icke derför att han blef föraktad, utan derför att de arma ſyndarena gingo förlo-

rade. Sådant är hans sinne, och sådan har han bewisat sig emot dig. Eller hur? Han säger sjelf, att det är hans mat att göra sin himmelske faders wilja och fullborda hans werk (Joh. 4: 34), och det säger han just wid ett tillfälle, då han funnit en synderska, som wille låta sig frälsas. Och har du wäl sett hos honom något, som wittnat om annat? Han säger annorstädes: Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut (Joh. 6: 37). Och har du icke sjelf erfarit det? När du kom till honom, kastade han wäl ut dig? Eller har du sett någon annan, som han kastat ut? Nej, nog skall den yttersta dagen uppenbara många, som öfwergifwit honom, men — war wiß på det — ingen enda, som blifwit utkastad af honom. Och nu will han till tack för allt, att du skall göra hans namn kändt bland syndare. Är det wäl för mycket begärdt?

1430. När han war nära att skiljas från werlden och gå till Fadren, sade han till lärjungarne bland annat: Jag skall icke lemna eder faderlösa, jag skall komma till eder (Joh. 14: 18). Och han höll ord. Detsamma har äfwen du erfarit. Huru länge har du warit troende? Fem, tio, tjugu, fyratio år? Nuwäl, huru har Herren Jesus warit mot dig under denna tid? Har han haft någon anledning att klaga på dig? Ack otaliga anledningar! Men har då du haft någon anledning att klaga på honom? Ingen enda. Hwem har älskat dig trofast om icke Jesus? Hwem har följt dig på alla dina wägar om icke Jesus? Många wänner, många hjelpare, många stöd har du kanske under tiden förlorat. Somliga af dem hafwa kanske blifwit stötta på dina synder och wändt dig ryggen. Men Jesus står qwar alldeles som förr. Och dock — ingen hade haft så många och så giltiga anledningar som han att bli stött och wända dig ryggen. Äfwen de, som sett mest fel och synder hos dig, hafwa dock sett litet eller intet i jemförelse med, hwad **han** har sett. Men ändå står han qwar med samma brinnande hjerta nu som första dagen, samma tålamod, samma trofasta föresats att hjelpa dig genom allt ända fram, samma willighet att förlåta synder, att hjelpa och bära dig, samma glädje nu som första dagen att genom din frälsning kunna förherrliga sin fader. Du tycker kanske ofta, att du är ohjelplig, det tycker icke han; du tycker, att han måste tröttna med dig till sist, det tycker icke han. När bergen börja att wika och högarne falla, då himmelens krafter börja att bäfwa, då står han den samme som förr, den samme i går, i dag och i all ewighet. Och för allt detta begär han ingen annan tack, än att du skall göra hans namn kändt bland syndare, att de må komma till honom och tro

på honom äfwen de, Gud fader till ſtor ära och pris i ewighet. Är det wäl för mycket begärdt? Skulle icke allt detta kunna uppfylla dig med en ſådan kärlek till honom, att du ſkulle med glädje börja ropa, ja räkna det ſåſom en ära att få bekänna hans namn i werlden.

1431. Dock ſtort öfwer allt, hwad ſom kan kallas ſtort, är det, att han gifwit ſig ut i döden för dig, att han burit dina ſynder i ſin lekamen upp på trädet (1 Petr. 2: 24). Han har ödmjukat ſig ſjelf och blifwit lydig intill döden, ja intill korſets död (Phil. 2: 8) och detta allt för dig. Ställ dig i anden under hans kors. Beſkåda honom, der han hänger ſargad och blodig för dig, törnekrönt för dig, "ſlagen af dina ſynder och genomborrad af dina miſsgerningar". Han har willigt låtit ſig ledas ſåſom ett lam till ſlagtning på detta kors, och detta på det att du ſkulle blifwa helad. Han har af det, han lidit, lärt lydnad, och ſedan han blifwit fullkomnad, har han blifwit för alla dem, ſom lyda honom, en orſak till ewig frälsning (Ebr. 5: 8 f.). Det är af Guds nåd, ſom han der ſmakar döden för dig (Ebr. 2: 9), på det han må blifwa en fullkommen frälsningshöfding för dig (v. 10) ſamt genom döden till intet göra honom, ſom hade döden i ſitt wåld, d. ä. djefwulen, ſamt göra dem fria, ſom hela ſitt lif igenom af fruktan för döden måſte wara trälar (v. 15). Han hänger der ſåſom ett offer, hwars blod renar från alla ſynder (1 Joh. 1: 7), ett offer, ſom för ewigt fullkomnar alla dem, ſom warda helgade (Ebr. 10: 14).

1432. Och för detta allt begär han ingen betalning, begär icke, att du ſkall företaga dig några utomordentliga ſtorwerk, nej, ſåſom wi ſagt, endaſt det att du nu låter hans kärlek uppfylla ditt hjerta ſå, att du gör hans namn kunnigt bland ſyndare. Kan du låta bli det? Jag hade en gång warit och betraktat en tafla, ſom föreſtälde Kriſtus inför Pilatus. Det war en i alla afſeenden ſtorartad och öfwerwäldigande målning. När jag gick derifrån, bad den, ſom hade utſtält taflan, att jag ſkulle göra bekant, att hon ännu någon tid ſkulle wara utſtäld. Då ſwarade en annan: "Ja, då man har ſett denna tafla, kan man icke tiga om henne." Det war ſant. Men du ſom i Anden ſett Guds Lam korsfäſt för dina ſynder — kan du tiga om den taflan? O broder, o ſyſter, wittna om det Lammet! Gud Fadren beder dig derom. Jeſus beder dig derom. Skulle du då låta honom bedja förgäfwes? Han är ſjelf willig att höra dina böner. Ja förrän du ropar, will han ſwara, och medan du talar, will han höra. Skulle han då icke ſjelf få wänta bönhörelſe hos dig, när han beder dig göra hans namn kändt?

1433. Den helige Ande manar dig att bekänna Jesus. Det känner du nog sjelf eller har åtminstone känt det många gånger. Man kan genom upprepad olydnad mot Andens maningar bliswa så förslöad eller försoffad, att man till slut icke känner dem. Och we den menniskan! Så bedröfwas den helige Ande och wiker. Och we den menniskan! We dem, när jag wiker ifrån dem, säger Herren (Os. 9: 12). Huru är det med dig? Känner du ännu den trofaste Andens maningar till dig att bekänna Jesus? Ja, säger du. Gud ware pris och lof för det! War då snäll och lyd dessa maningar! Anden har det dyra uppdraget att leda dig till hela sanningen, att bestraffa dig, när du syndat, att hugswala dig, när du är bedröfwad, att helga dig och omskapa dig till Herrens Jesu fullkomliga likhet samt sålunda bereda dig för den ewiga herrlighet, hwars arftagare du är, och på hwilken han sjelf är dig gifwen såsom pant. Skulle du då icke lyda hans maningar? O broder, o syster! Upp ur din dwala! Upp till att lyssna på Andens maningar och lyda dem!

1434. Men icke blott det. De heliga änglarne äro ock angelägna derom, att du må bekänna Jesus. Då de sjelfwa lefwa blott för Guds ära, äro de angelägna om allt, som kan tjena till Guds förherrligande. De äro utsände till deras tjenst, som skola ärfwa frälsning, och de waka derför öfwer alla deras företag. Du kan wara säker, att dessa heliga änglar, som hafwa befallning af Gud att lägra sig omkring dig och bära dig på händerna, glädjas, när du bekänner, men bedröfwas, när du icke bekänner.

1435. Men icke blott det. Äfwen de affomnade heliga, som äro i paradis, äro angelägna derom, att du skall bekänna Jesus. Apostelen säger om de gammaltestamentliga helgonen: De skola icke utan oss warda fullkomnade (Ebr. 11: 40). Detsamma gäller om de i tron affomnade nytestamentliga helgonen. De kunna icke fullkomnas utan dem, som härefter skola frälsas. De frälsta äro en enda kropp (Ef. 4: 4), och i en kropp fullkomnas icke en lem i sender, utan hela kroppen fullkomnas på en gång. De affomnade heliga äro wäl nu i paradis, men detta är icke det högsta, icke det fullkomliga. När Jesus kommer igen, då sker fullkomnandet, då skola de affomnade helgonen uppstå och de lefwande förwandlas. Då, först då warder det ordet fullkomnadt: Döden är uppslukad till seger (1 Kor. 15: 54). Efter denna saliga tidpunkt längta derför de affomnade helgonen. Denna tidpunkts ankomst är det ock, som skall genom de troendes bekännelse påskyndas. Genom hwarje själ, som

frälſas, ryckер denna tidpunkt ett ſteg närmare. Och ſkulle de då icke wara angelägna om allt, ſom kunde påſkynda den?

1436. I Ebr. 11 uppräknar apoſtelen en ſtor ſkara gammaltestamentliga helgon. Sedan tillägger han: För den ſkull, då wi haſwa en ſå ſtor oß omgifwande ſky af wittnen, ſå låtom oß aflägga hwarje börda och den lätt ſnärjande ſynden ſamt med tålamod löpa den oß föreliggande wädjobanan (Ebr. 12: 1). Hwilka äro nu deſſa wittnen? Det är de i tron aſſomnade helgonen. Att apoſtelen kallar dem för wittnen, det kan wäl wara ſagdt i den meningen, att de warit **troswittnen.** Men när han ſäger, **att de omgifwa oß,** ſå är det alls icke oſannolikt, att han tänker ſig dem ſåſom omgifwande oß **för att wara wittnen till wårt löpande.** Och tänk nu, om deſſa aſſomnade helgon werkligen ſå omgifwa oß för att bewittna wår kamp emot ſynden, wår tillwäxt i nåden, wårt ſträfwande att i ord och gerning förherrliga Gud och Kriſtus ſamt påſkynda hans återkomſt och werldens fulländning! Säg, hwad tror du då, att de ſkola tycka om dig? O du ſömnaktige, upp ur din dwala! Upp att ſtälla dig i de heligas led! Upp att bekänna din frälſares Jeſu dyra namn!

1437. Men icke blott det. Hela naturen ſuckar efter, att de troende må flitigt bekänna Jeſus. Äfwen ſkapelſen är genom menniſkans ſynd till en del förſtörd. När i en kropp en del förderfwas, ſå inwerkar det förſtörande äfwen på de öfriga delarne. När menniſkan, ſom war den wigtigaſte lemmen i den ſkapade ſinnewerlden, förſtördes, ſå inwerkade det förſtörande på hela den öfriga delen af ſinnewerlden. Och denna förſtörelſe kan icke upphäfwas annorledes än genom menniſkans återſtällelſe. Derför ſuckar naturen, ſåſom Paulus ſäger, efter återſtällelſen (Rom. 8: 22). Men hwarigenom befordras återſtällelſen? Derigenom att Guds folk flitigt bekänner Jeſu namn. O broder, o ſyſter, alla buſkar och träd, alla blommor och gräs, allt, allt ſkapadt, ſom du ſer omkring dig i naturen, ropar till dig: "Bekänn Jeſus! Skynda, gör hans namn kändt på jorden, att den förbannelſe, ſom nu hwilar öfwer oß, ſnart må blifwa upphäfd!"

1438. Genom att bekänna Jeſus ſkall du aldrig göra någon förluſt. Du ſkall kanſte blifwa ſmädad eller på annat ſätt förföljd derför. Men att blifwa ſmädad för Jeſu namns ſkull, det är ingen förluſt. Twertom ſäger Jeſus: Salige ären I, när menniſkorna förſmäda eder och förfölja eder och ſäga allt ondt emot eder, ljugande för min ſkull. Glädjens och fröjden eder, ty eder lön är ſtor

i himlarne, ty sammalunda hafwa deras fäder förföljt profeterna, som warit före eder (Matth. 5: 12). Hör du! Herren beklagar icke sina lärjungar för sådana förluster. Han uppmanar dem icke att möta ondt med ondt, bannor med bannor, att knota eller blifwa upproriska i sinnet. Twertom uppmanar han dem att glädjas och fröjdas, såsom hade de gjort en winst. Det förstodo äfwen apostlarne. När de derför blefwo hudstängda inför rådet, så woro de glada, att de woro aktade wärdiga att något lida för Jesu namns skull (Apg. 5: 41). Tänk, huru olika de förhöllo sig i jemförelse med oss, som, så snart wi måste lida något om än så litet, genast äro färdiga att rifwa upp himmel och jord och ropa öfwer förtryck o. d. Man har ännu qwar från de gamla kyrkofäderna predikningar, i hwilka de trösta de troende deröfwer, att de icke fingo lida martyrdöden. Tänk hwilket sinne hos dessa! Hwad någon måste lida för Jesu namns skull, det skall han räkna såsom en nåd och tacka Gud derför (1 Petr. 2: 19, 4: 16). Det kommer igen hundrafaldt (Mark. 10: 30). David säger, att Herren räknar hans tårar och samlar dem i en lägel (Ps. 56: 9). Och han bereder af dem ädla stenar, som en gång skola pryda den troendes segerkrona i Kristi ewiga rike. Summa: däraktig är den, som klagar deröfwer, att han måste lida för Jesu namns skull. Att icke få lida, det är att göra förlust, och deröfwer munde man klaga, om man då ändtligen skall klaga.

1439. Bekännandet medför således aldrig någon förlust utan bara winst. Denna winst består i den lön, som tillfaller bekännaren. Denna lön börjar redan här i tiden och fortsätter i ewighet. Wi sade, att Gud har behag dertill, att du bekänner hans namn. Den första lönen, du derför får uppbära, är, att du får i ditt hjerta smaka Guds wälbehag. Det har du nog känt. Att bekänna Jesus medför en obeskrifflig frid i ens egen själ. Har då den, för hwilken man bekänner, ingen wälsignelse deraf, så har man åtminstone sjelf en sådan wälsignelse. De, som icke bekänna Jesus, gå miste om mycken salighet. Men icke blott det. Hwarje handling af bekännelse stärker den andliga kraften till ny bekännelse. Detta är ett underbart förhållande. Låt oss taga en bild från det lekamliga området. Hwarje werk, som en handtwerkare gör, är en frukt af, hwad han lärt, men tillika en lärospån, hwarigenom hans kraft utwecklas till att nästa gång göra det ändå bättre. Sammalunda går det ock med bekännelsen. Ju mer du bekänner Jesus, desto stickligare skall du blifwa att bekänna. Hwarje handling af bekännelse höjer den troende mer öfwer werlden, gör honom mer helt till Kristi träl samt

ställer honom mer fri. Men frihet är roten till kraft. Det wisar ock erfarenheten. Se på dem, som flitigt bekänna Jesus. Hwem är lyckligare än de? Hwem har mer kraft än de? Hwem är mer fri än de? Man kan ibland förundra sig öfwer, att det går så lätt och naturligt för dem att bekänna. Ofta får man till och med höra, att det förklaras såsom beroende på serskilda naturliga gåfwor. Men det är en förklaring af den lede själafienden, som dermed will söfwa de dåsiga. Den der lättheten att bekänna Jesus är ingen naturgåfwa, utan en nådegåfwa, som dessa hafwa wunnit genom lydnad, och som du kan winna på alldeles samma wäg. Lydnad föder frihet, och frihet föder kraft.

1440. Men det stannar icke wid detta. Den lön, som bekännelsen medför, är ewig. Herren säger: Hwar och en som bekänner mig inför menniskorna, honom skall ock jag bekänna inför min fader, som är i himlarne (Matth. 10: 32). Han syftar der på den tid, då han skall komma igen för att upprätta sitt rike. Tänk, hwad som då skall hända! Då skall den, som har bekänt honom, träda fram, och Jesus skall inför sin fader och alla heliga änglar (Luk. 12: 8) bekänna och säga: "Denne är min trogne tjenare; han har förherrligat mitt namn på jorden." Tror du, att det kan wara någonting wärdt att på den dagen om sig få höra det witsordet af Herrens Jesu egen mun inför Fadren och alla heliga änglar? Tänk, om du till fäderneslandets tjenst hade utfört något stort werk och konungen kallade dig inför sig. Du trädde der in. Du såge honom klädd i konungslig skrud, sittande på sin tron, omgifwen af alla rikets stormän i herrlig klädnad, och han sade till dem: "Denne är min trogne tjenare; ett stort werk har han utfört; derför will jag hedra honom synnerligen." Hwad skulle du känna derwid? Men hwad wore dock allt sådant i jemförelse med det, som en gång, när riket kommer, skall hända alla dem, som samwerkat för att göra Jesu namn kändt på jorden!

1441. Storwerk till fäderneslandets tjenst kunna endast framstående och rikt begåfwade personer göra. Derför kunna endast mycket få komma i åtnjutande af sådan konungslig hedersbetygelse, som nu sades. De flesta måste lefwa och dö utan att någonsin blifwa bemärkta af konungen. Men ingen troende behöfwer lefwa och dö utan att blifwa bemärkt af Jesus. Du må wara aldrig än så ringa begåfwad. Du må wara halt, blind, döf, fattig, ja den ringaste bland de ringa — alltid kan du ändå säga ett ord eller göra något för att förherrliga Gud och Jesus. Och strax warder

det bemärkt och antecknadt och lön bestämd derför i himmlarne. Tror du det werkligen? Sant är det i alla fall. Och tänk, när det ordet skall gå i fullbordan: Den mig tjenar, honom skall min Fader ära (Joh. 12: 26). Sedan du en kort liten tid i Kristi tjenst ärat och förherrligat honom här, så skall han i ewighet ära dig der. O det är för orimligt för allt förnuft. Men det är ändå sant. Det är ock för de naturliga ögonen en orimlighet, att solen skall wara en och en half million gånger större än jorden. Men det är ändå sant. Det måste du tro på de lärdas försäkringar, och det förra måste du tro på Guds försäkringar. Han måtte wäl bäst weta, huru det är. Men om du tror det, huru kan du då låta bli att bekänna Herrens namn?

1442. I Rom. 10: 10 säger Paulus: Med hjertat tror man till rättfärdighet, och med munnen bekänner man till frälsning. Med denna frälsning menar han utan twifwel den frälsning, som wid Kristi återkomst wäntar de troende. Det kunna wi förstå af kap. 13: 11, der apostelen till samma församling säger: Wår frälsning är nu närmare, än när wi blefwo troende. Om denna frälsning förmanar han de troende i Thessalonika: Låtom oß wara iklädda frälsningens hopp såsom en hjelm (Phil. 2: 8). Der framställer han frälsningen såsom föremål för **deras hopp**, såsom han ock annorstädes säger: Wi äro frälste i hoppet (Rom. 8: 24). I brefwet till Philipperna säger han likaså: Werken med fruktan och bäfwan eder frälsning (Phil. 2: 12). De troende äro wäl så till wida frälste, att de äro uttagna ur mörkrets wälde, att de äro omwände, pånyttfödde och lefwande Guds barn. Men frälsningen, den fullkomliga ewiga frälsningen från allt ondt både till kropp och själ, den hafwa de att wänta, när Kristus kommer igen för att upprätta sitt rike. Den skola de jaga efter såsom det slutliga målet för deras hopp. Och nu säger Paulus: Med munnen bekänner man till frälsning. Det är alldeles detsamma, som Jesus sjelf säger: Hwar och en som bekänner mig inför menniskorna, honom skall ock jag bekänna inför min Fader, som är i himmelen. O broder, o syster! Upp till att jaga, upp till att bekänna. Målet är stort, winsten öfwerswinnelig: efter en kort liten tid ewig frälsning. Gud, Gud, gif oß din helige Ande! Jesus, du som är oß af Gud gjord till helgelse, hjelp oß att bekänna, troget bekänna ditt namn i werlden. Amen.

Sextioåttonde Betraktelsen.

1443. **Hwilken som blyges wid mig och mina ord, wid honom skall menniskans Son blygas, när han kommer i sin och sin faders och de heliga änglarnes herrlighet** (Luk. 9: 26). Wi kunna ännu icke lemna den wigtiga frågan om bekännelsen. Wi hafwa förut sett, hwad som är egnadt att **uppmuntra** oß att bekänna Jesus. Gud, den himmelske fadren, beder oß derom. Jesus, wår wälsignade frälsare, beder oß derom. Den helige Ande manar oß dertill. Alla heliga änglar, alla de aflidna helgonens andar, hela naturen äro angelägna derom, såsom wi uti den förra betraktelsen med Guds ord hafwa wisat. Dertill kommer ytterligare den herrliga lön, som wäntar alla Jesu bekännare, när deras Herre kommer igen.

1444. Men saken har äfwen en annan sida. På samma gång det gifwes en stor mängd omständigheter, som äro egnade att **uppmuntra** till bekännelse, gifwes det ock i Guds ord ställen, som äro egnade att **afskräcka** från försumlighet i bekännelsen. Och till dessa ställen hör det här ofwan anförda. Herren talar der om, att han skall komma igen i herrlighet. Nu war han tillstädes i ringhet; så är han det ock ännu i dag i sin församling, och få äro de, som tänka, att det ligger någon synnerlig wigt uppå, huru man förhåller sig emot honom. Men en annan gång kommer han i herrlighet: **i sin egen herrlighet**, hwilken han har såsom den på Fadrens högra hand upphöjde sonen: **i sin Faders herrlighet**, hwilken från Guds tron omstrålar honom, när han stiger ned: **i de heliga änglarnes herrlighet**; ty när han kommer, skall han wara omgifwen af alla heliga änglar i deras herrlighet. O det skall blifwa en utomordentlig dag, den för alla wigtigaste dagen af alla. Ty på den dagen skola wi alla wara med, och på den dagen skola wi få det bestämdt, om wi skola få wara med i riket eller nödgas stanna i mörkret der utanför, der det skall wara gråt och tandagnißlan. Och då skall det komma an uppå, huru wi hafwa bekänt Herren här på jorden.

1445. Wi hafwa förr betraktat apostelen Pauli ord: Med munnen bekänner man till frälsning (Rom. 10: 10). I dessa ord ligger en antydan om, huru det skall gå, om man icke bekänner. Då blir det ingen frälsning af, när Jesus kommer. Det är tänkwärdt, att Paulus säger: **Med munnen** bekänner man till frälsning. Att han

dermed icke will säga, att **lefwernets** bekännelse kan uteblifwa, det förstå wi. Der ej lefwernet följer med, der är munnens bekännelse bara munwäder, och sådant gör ingen salig. Men han lägger wigt på **munnens** bekännelse. Att i wissa serskilda fall lefwernets bekännelse måste ersätta munnens bekännelse, det hafwa wi ofwanföre (§ 1388) sett. Men der dessa serskilda fall icke äro för handen, der är det alldeles wisst, att man rent af kan gå miste om frälsning derigenom, att man icke med munnen bekänner Jesus. Der ett nådebarn är födt, der drifwer och manar Anden till bekännelse. För att slippa bekänna måste man derföre stå Anden emot. Men der så sker, der bedröfwas Guds helige Ande, och det är farligt. Paulus säger till de troende i Ephesus: Bedröfwen icke Guds helige Ande, med hwilken I blefwen beseglade intill förloßningens dag (Eph. 4: 30). Den troende får ock sjelf i sitt inre erfara, när han bedröfwar Guds Ande. Eller har du icke känt, huru i det inre sargad du blir, huru förtroligheten med Gud och glädjen i Gud wändes i fridlöshet, när Anden warder bedröfwad? Fortsätter du att så bedröfwa den helige Ande, så wiker han till sist. Då slipper du känna någon sådan der maning mer; då slipper du stå emot; då slipper du känna sådan der fridlöshet mer. De döde hafwa ingen känsla. Då kan en annan ande komma och hwiska, att det icke är så farligt. Då skall du kunna inbilla dig, att man också kan **tiga** till frälsning. Men märk: de bibliska orden om bekännelsen skall du sedan aldrig mer tycka om. Du skall, när du läser dem, känna ett inre behof att så fort som möjligt komma förbi dem. Och när Herren kommer, huru skall det då gå? Låt oß höra!

1446. Han säger sjelf derom: **Den som blyges wid mig och mina ord, wid honom skall menniskans son blygas.** Att blygas wid Jesus, det är att blygas för att i werlden framstå såsom hans lärjunge. Sådan blygsel är mycket allmän och håller en stor mängd menniskor tillbaka från att blifwa troende. De äro i samwetet öfwertygade om nödwändigheten af att tro på Jesus; ja stundom äro de riktigt ängsliga, isynnerhet när de höra någon uppskakande predikan, eller när någon uppskakande händelse inträffar. De föresätta sig då, att det snart skall blifwa annorlunda med dem, och de göra inom sig löften åt Gud. Men så kommer denna förskräckliga blygsel och förlamar dem.

1447. Man kan knapt tänka sig något sorgligare wittnesbörd om menniskans djupa fall än denna blygsel. Att icke blygas wid synden, icke blygas att följa werlden i hennes lustar, och det ehuru

man inom sig känner, att det är orätt — det är ju förskräckligt. Men att twertom blygas att bryta med synden och werlden, blygas att älska Gud, blygas att mottaga och tro på Jesus, blygas att följa honom efter i helighet och rättfärdighet, det är ju ännu förskräckligare. Tänk: det som utgör en menniskas förnedring, det kan hon göra utan blygsel; det som utgör hennes sanna upphöjelse, det rodnar hon för. Wisar icke detta sanningen af Skriftens ord, att werlden är i den ondes wåld, död i öfwerträdelser och synder?

1448. Huru djupt denna blygsel sitter i menniskonaturen, wisar sig mest deri, att äfwen troende Guds barn kunna frestas deraf, ja till och med öfwerrumplas och fångas deraf. De hafwa smakat det goda Guds ord och den tillkommande werldens kraft, de hafwa erfarit den frid, som öfwergår allt förstånd, de hafwa smakat Guds barns herrliga frihet. Guds ande bor nu i deras hjertan. Deras uppsåt är att lefwa för Gud och Jesus. De hafwa alla Guds löften om nåd, hjelp, kraft, ewig herrlighet. Och detta allt aktadt kan det hända, att de känna blygsel för att bekänna det dyra namn, genom hwilket de wunnit allt detta, det dyra namn, som är deras frälsnings klippa och grund, det dyra namn, som utgör medelpunkten för de fullkomnade saligas lofsånger i ewighet. Ja, det händer, att denna blygsel tager så alldeles öfwerhand, att den rent af qwäfwer deras andliga lif, så att det blir deras dagliga wana att tiga med Jesu namn. Tänk, huru förskräckligt, när man ser det i ljuset af Herrens ord: Den som blyges wid mig, wid honom skall ock jag blygas.

1449. Ack de äro många, som tro sig wara Guds barn men tiga med Jesus, blygas wid Jesus och detta bara för att undgå werldens begabberi. De hoppas kanske ändå, att de genom Guds nåd skola blifwa saliga utan alla egna gerningar. Men se, nu kommer Herren, och när de skulle wänta att blifwa upptagna af honom, så befinnes det i stället, att han blyges wid dem. När han gick här på jorden såsom den förnedrade frälsaren, då hade han icke blygts wid dem. Då gick han efter dem, warnade, bad, nödgade, men då blygdes de wid honom. Och nu när han kommer i sitt majestät, då blyges han wid dem. Han, den himmelske konungen kan icke i sitt rike mottaga det, som är orent. O, huru skola de då icke förtwifla, huru skola de icke förbanna sin blygsel. Men det kan då icke mer hjelpas.

1450. Det samma uttrycker Herren uti Matth. 10: 33, då han säger: **Den som förnekar mig inför menniskor, honom skall ock jag förneka inför min fader och hans änglar.** Att förneka honom kan ske

antingen mer direkt, såsom när Petrus i öfwerstepreſtens palats på tillfrågan förklarade: Jag känner honom icke; eller ock mer indirekt, då man bara tiger om honom. Ack det finnes många, många med namnet kriſtna, ſom dock kunna wara ganſka mycket med i werlden och der ſticka ſig ſå wäl, att ingen känner ſig beſwärad af någon deras bekännelſe. De ſätta ſitt ljus under en ſkäppa, och de låta det ſtå der år efter år, och de mena, att det brinner der. Men när Herren kommer, och de nu ſkulle wänta att bliſwa erkända af honom, då nekar han att känna dem. Då ſkall han ſäga till ſin fader och ſina heliga änglar: "Jag känner icke denne; han är icke min lärjunge." Det ſkall bliſwa förſträckligt öfwerraſkande för många, ſom flere år hade hört till kriſtna förſamlingar, flitigt hört Guds ord, deltagit i bön och ſång och Herrens nattward. Gud pröfwe oß alla.

1451. Nu torde någon ſäga: "Detta är ju en förſträcklig gerningslära." Nuwäl, du må kalla det, hwad du will. Ett förblir ändå ſäkert: ſå har Herren talat. Och han har icke talat det derför, att han menat annorlunda; han har icke med ſådana ord endaſt affett att uppwäcka ſyndakänsla hos oß för att tillintetgöra all egenrättfärdighet. Nej, utan han menar werkligen, att det ſkall gå ſå, ſom han ſäger, ſå att den, ſom icke här bekänt hans namn, werkligen ſkall bliſwa förnekad af honom inför hans fader och de heliga änglarne. Huru nu en menniſka må tänka eller tala derom, det gör hwarken från eller till. Ty Herrens ord bliſwer ewinnerligen. Det är i ſanning ingen lek med Guds ord. Kan du icke på ſådana wilkor wara troende, ſå tag farwäl af Kriſtus, af hoppet, af frälsningen! Så allwarſamt är det. Om du än med talet om Guds nåd ſöker öfwerſtyla det förſträckliga förhållandet, ſå förbättrar du icke utan förwärrar endaſt ſaken. Evangelium om Guds nåd är aldrig giſwet för att **föſwa** ſyndare eller tröſta och uppmuntra dem på en falſk wäg.

1452. I 2 Kor. 4: 13 ſäger apoſtelen Paulus: Emedan wi haſwa den ſamma trons ande, ſåſom det är ſkriſwet: "Jag trodde, derför talade jag", ſå tro ock wi, derför tala wi ock. Paulus anför der Davids ord ur Pſ. 116: 10, der David ſäger: Jag trodde derför talade jag; jag war ſwårligen plågad. Plåga hade David. Det har i alla tider warit förenadt med lidande att bekänna Herrens namn. Men David hade **trons ande**, och derför kunde han icke låta bli att tala. Det ſamma ſäger Paulus om ſig på det nu anförda ſtället: wi äro på allt ſätt trängda men icke undertryckta, rådwilla men icke rådlöſa, förföljda men icke öfwergiſna, nederſlagna

men icke förlorade, wi föra alltid omkring Jesu död i wår kropp, på det ock Jesu lif må i wår kropp uppenbaras. Ty wi, som lefwa, öfwerlemnas alltid åt döden för Jesu skull, på det ock Jesu lif må uppenbaras i wårt dödliga kött (v. 8—11). Allt sådant lidande hade apostelen kunnat spara sig, om han bara hade welat behålla sin tro för sig och låtit bli tala om Jesus. Men medan han hade samma trons ande som David, så talade han och kunde icke låta bli att tala, äfwen om han skulle sätta lifwet till derpå. Han war redobogen icke allenast att bindas utan äfwen att dö för Jesu namns skull, såsom han säger i Apg. 21: 13. Samma sinne hade de andra apostlarne. När de blefwo förbjudna att tala i Jesu namn, då tänkte de icke: "Ja, det wilja wi efterkomma; man förbjuder oß ju i alla fall icke att tro på Jesus och genom en helig wandel wittna om honom." Nej, utan så swarade de: Wi kunna icke förtiga, hwad wi hafwa sett och hört (Apg. 4: 20). Ja när de sedan blefwo straffade, så gladdes de, att de woro befunna wärdiga att lida smälek för Jesu namns skull (Apg. 5: 41).

1453. Tänk sedan på hela den stora skaran af martyrer, som för Jesu namns skull måst uthärda mångårigt fängelse, måst låta sig hudflängas, dränkas, hängas, brännas o. s. w. Allt detta hade de kunnat bespara sig, om de hade welat tiga om Jesus. Men de kunde icke tiga. De hade samma trons ande, som David hade haft, som profeterna och apostlarna hade haft. Derför kunde de icke af något lidande låta sig afskräckas från att tala om den Jesus, som uppfylde deras hjertan. Deraf kunna wi klart förstå, att den som kan tiga om Jesus, han har ännu icke **den samma trons ande**, som profeterna, apostlarna och andra Guds heliga haft.

1454. Härom säger Rosenius följande allwarliga ord: "Huru är det wäl möjligt att icke bekänna, då det redan ligger i allas wår natur, att gerna wilja tala om det, som uppfyller hjertat? Nu har själen fått den outsägligt stora skatten och lyckan att wara förlikt med Gud, wara ett Guds barn och hafwa hans löfte om himmelens herrlighet. Har man allt sådant endast i förståndet, då blifwer wißt deraf ingen hjertats lust och drift; men har det blifwit lefwande och sannt i hjertat, huru kan man då tiga derom? Se här är saken: "På tro och tro är stor skilnad" (Luther). Apostelen talar om en tro, som är lif och sanning i själen. Då måste der nödwändigt blifwa en inre lust och drift att tala om deß omätliga skatter. Om några blott wilja söka sin lycka i en annan werldsdel — de hafwa det hoppet, att der skall det bättre lyckas; de för-

sälja sin egendom i fäderneslandet; de stola der lemna slägt och wänner och fara bort öfwer werldshafwet — är det möjligt, att de under alla förberedelser och under sjelfwa resan icke skulle tala med hwarandra om sitt stora företag? Twertom tala de nu om ingenting så mycket som om detta. Nu har en troende kristen en ännu större lycka i sigte; han "söker ett bättre fädernesland, det himmelska"; han skall öfwergifwa alla sina gamla syndiga förhållanden; han skall gå genom en farlig werld och följa sin Herre under många strider, men ock många hugswalelser, till att intaga ett rike, som ewigt är: Skulle han med allt detta aldrig tala härom med sina wänner? Skulle den nya kärleksomsorg, som Anden werkar, aldrig framträda i hans tal? O, må wi aldrig förneka för oß, hwad wi stundligen erfara och Herren Kristus uttryckligen säger: Dermed hjertat fullt är, deraf talar munnen" Så långt Rosenius.

1455. "Ja, säger du, men det finnes dock många fromma allwarliga Guds barn, som aldrig med munnen bekänna Jesus utan låta sitt ljus lysa endast genom goda gerningar." Nuwäl, att det finnes många sådana fromma och allwarliga menniskor, det må icke nekas, men hwar står det skrifwet i bibeln, att de kallas Guds barn? Hwar i bibeln något undantag göres för dem från Herrens ord om bekännelsens nödwändighet, det må de se sig om. Att ett Guds barn kan hafwa tider af swaghet, då han icke kan bekänna, såsom Josef af Arimatia till en tid kunde wara Jesu lärjunge i hemlighet (Joh. 19: 38), det är sannt. Att en troende också aldrig blir nöjd med sin bekännelse utan måste till sin sorg se, huru han äfwen i detta stycke icke på långt när är, hwad han borde wara, det är likaledes sannt. Men att wara troende och icke alls bekänna Jesus, icke hafwa något inre trängande behof att wittna om honom, ingen sorg öfwer sin oförmåga att göra det så, som det borde ske, utan år ut och år in tiga om honom, ja kanske derjemte räkna detta såsom rätt, det är en kristendom, som Guds ord icke känner till. Blir en sådan menniska hållen för Kristi lärjunge här, så är det dock wißt att på den dag, då riket kommer, skall Herren förneka henne inför sin Fader och de heliga änglarne. Och hwad hjelper då menniskors wittnesbörd? Broder, huru har du det? Syster, huru har du det? Tänk om efter ett långt lif i Guds folks gemenskap, der du tror allting wara klart och bra, du på den yttersta dagen skall finna framför dig en stängd port med denna inskrift: Med munnen bekänner man till frälsning!

1456. Det utwecklar sig ofta bland de troende ett wißt ger-

ningswäljande, om wi så få säga. Man får för sig, att de eller de gerningarna äro nödwändiga att göra, om man skall kunna wara en kristen; de och de synderna måste man deremot undwika. Sålunda tänker man t. ex. att den, som öfwar otukt, lefwer i dryckenskap eller dylikt, icke kan wara en kristen. Deremot gifwes det andra gerningar, som man mindre aktar, och om hwilka man tänker, att det icke är så noga med dem. Man förstår wäl, hwad Paulus säger: Låten icke förwilla eder. Hwarken horkarlar eller afgudadyrkare eller äktenskapsbrytare eller weklingar eller drängaskändare eller tjufwar eller giriga eller drinkare eller smädare eller röfware skola ärfwa Guds rike (1 Kor. 6: 9, 10). Om nu en sådan också tillhör en kristen församling, deltager i deß sång, bön och gudstjenst, så wet man wäl, att det icke hjelper upp hans sak. Men hwem tänker wäl, att saken är lika allwarlig, när det gäller bekännandet af Herrens namn, så att det är alldeles wißt, att den, som icke bekänner detta namn, icke kan ärfwa Guds rike, äfwen om han annars i de troendes kretsar läser, beder, sjunger och är glad. Man kan inwända: "På detta sätt warda ju många, som gälla såsom gamla, bepröfwade kristna och församlingens pelare, fördömda." Men hwad gäller? Herrens ord måste man dock låta stå. Ty säkert är, att ingen skall ingå i Guds rike, om hwilken Herren har sagt motsatsen.

1457. Herren wet wäl, att det för naturen blir påkostande att sålunda bekänna hans namn. Men derför beder han ock hwar och en, som will wara hans lärjunge, att öfwerräkna bekostningen. Läs derom Luk. 14: 28 följ. Den, som will bygga ett torn, måste räkna öfwer, om han eger medel nog dertill. Den som will wara en Jesu lärjunge, han må räkna öfwer, hwad uppoffringar det kan komma att kosta honom, samt öfwerwäga, om han är beredd att göra dessa uppoffringar. Gods, ära, gunst, ja de närmaste anförwandters aktning och kärlek kan man blifwa twungen att lemna. Men hwad gäller? Wägen är sådan. Och will du icke gå wägen, så når du aldrig målet. Paulus säger ock: **Om wi förneka honom, så skall han förneka oß** (2 Tim. 2: 10). Och derwid blifwer det. O min wän, gör dig reda inför Gud, om du werkligen bekänner Jesu namn. Ty som du hör, så är saken högst allwarlig. Ja, hela ewighetens allwar ligger i den frågan.

1458. Men huru skall man nu få kraft till bekännelse? Swar: **Kristus** är oß af Gud gjord till helgelse. Af Gud är det all kraft kommer genom Jesus Kristus, wår Herre. Hos honom skall du alltså söka kraften. Att söka densamma hos sig sjelf, det är fåfängt. Att

truga och twinga sig sjelf, deraf blifwer endast ett lagens werk utan ande och lif. Om du, utan att ega det inre trängande behofwet att wittna om Jesus, nu gjorde wåld på dig och likasom twingade dig sjelf att börja tala om Jesus för att derigenom skaffa dig bewis på, att din tro är sann, så skulle det bara leda till ett bedrägligt, fariseiskt wäsende. Nej, gå till Jesus och bekänn din försummelse, ransaka inför honom ditt wäsende och bed honom om den kraft, som du behöfwer. Det är den gamla, säkra wägen. Det är ännu sannt och det är ewigt sannt: Den som beder, han får; den som söker, han finner, och den som klappar, för honom warder upplåtet. Bed — bed utan återwändo. Släpp icke Herren, förrän han wälsignar dig och gifwer dig kraft! Och han skall höra dig. Bed derför i tro, icke twiflande. Tänk icke mißtröstande: "Ja, detta har jag så många gånger förut bedit om, men det har intet blifwit deraf; derför lär det wäl icke blifwa bättre hädanefter." Att tänka så det är att stänga dörren för all bönhörelse. Nej börja, såsom hade du aldrig förr börjat; tro, såsom hade du aldrig förr trott; bed, såsom hade du aldrig förr bedit. Och när du bedit, så **wänta och** se efter bönhörelse, såsom kunde det icke hända annat, än att den skall komma, så sannt som Gud är trofast och icke **kan** ljuga. Begagna derjemte flitigt hans ord och hans heliga nattward, genom hwilka medel han will gifwa dig all andlig och himmelsk wäsignelse. Och du skall få se, att det hjelper. Herren kan den konsten att af rykande wekar göra brinnande ljus. Och han begär af dig ingenting annat, än hwad han sjelf will gifwa dig.

1459. De profeter och apostlar och andra heliga, som bibeln omtalar, hafwa af naturen icke warit bättre än du. De hafwa ock af naturen warit sjelfwiska, måna om egen ära, winning och njutning, rädda för lidande o. s. w.. Men Gud har warit mäktig i dem. Hans kraft har blifwit fullkomnad i deras swaghet. Och samme Gud lefwer än. Hans kraft är ock nu lika mäktig att stärka de swaga, ja att göra modiga lejon af skygga lam. Han har aldrig tänkt, att du skulle kunna reda dig sjelf; han har aldrig wäntat annat än att nödgas hjelpa dig med ny kraft för hwarje ny dag, för hwarje ny frestelse, för hwarje gång, då du å nyo skall bekänna hans namn. Han har lofwat att sköta sin hjord såsom en herde, han har lofwat att sköta henne just så, som hon behöfwer det. Så säger han: Du är min tjenare; jag har utwalt dig, och jag förskjuter dig icke; frukta icke, ty jag är med dig! Sök icke hjelp hos andra, ty jag är din Gud. Jag stärkar dig och hjelper dig och stödjer dig

med min rättfärdighets högra hand (Es. 41: 9—10). Märk de orden: Sök icke hjelp hos andra! Herren är kädd om den äran att ensam få wara din hjelpare. Om du är en rik fader med ett eller många barn, hwad skulle du säga, om du finge höra, att något af dina barn warit hos dina grannar och begärt mat eller kläder eller penningar till någon nödwändig utgift? Skulle du icke blifwa ledsen och banna ditt barn? Jo, du skulle säga ditt barn, huru opassande det är, att det wändt sig till någon annan än dig. Nu wäl, se då huru du sjelf bör göra, när du behöfwer hjelp, att du då framför allt wänder dig till din Gud, som lofwat stärka, stödja och hjelpa dig med sin rättfärdighets högra hand.

1460. När Esra for från Babel till Jerusalem med sina följeslagare, hwarom han sjelf berättat i Esr. 8 kap., så lät han wid floden Ahava utropa en fasta, att wi, säger han, skulle ödmjuka oß för Guds ansigte för att af honom utbedja oß en lyckosam resa för oß och wåra hushåll och allt wårt gods. Ty, tillägger han, jag blygdes att af konungen begära krigsfolk och ryttare till att hjelpa oß mot fiender på wägen, emedan wi hade sagt till konungen: Wår Guds hand är till det bästa öfwer alla dem, som söka honom. Och derför fastade wi och **sökte hjelp af wår Gud,** och han bönhörde oß (Esr. 8: 21—23). Detta gällde nu närmast en lekamlig angelägenhet. Men den lärdom, som orden gifwa, passar för **alla** de händelser, då man behöfwer hjelp, då man känner sig sjelf swag och wanmäktig, och icke minst när det gäller att bekänna Herrens namn. O du som sörjer öfwer din swaghet, sök hjelp hos din Gud. Han skall göra det. Hör, huru det står om honom: Wet du ej, och har du ej hört, att Herren är en ewig Gud, som har skapat jordens ändar, som icke tröttnar, icke mattas, hwilkens förstånd är outgrundligt, som gifwer kraft åt den trötte och styrka åt den maktlöse? — Tänk hwilka ord! O du maktlöse, har du ej hört detta? Jo, säger du. Nuwäl, rätta dig då derefter och sök endast honom. Men hör huru det widare heter: Ynglingar warda trötta och uppgifwas och unga män snafwa och stappla. Men de som wänta efter Herren, de få en ny kraft, de uppfara med wingar såsom örnar, de löpa och uppgifwas icke, de wandra och warda icke trötta (Es. 40: 31). Och åter: Stärken slappa händer och wederqwicken swigtande knän! Sägen till de klenmodiga: Waren fasta, frukten eder icke. Se eder Gud kommer, han kommer sjelf för att hjelpa eder (Es. 35: 3—4). Kunna wäl de maktlöse få höra ljufligare ord? O du, som klagar öfwer din wanmakt och är nära deran att förtwifla, såsom kunde det aldrig

bliſwa bättre med dig, läs om och om igen deſſa ord. Läs dem inför Herren! Gör ſåſom Oſea råder: Tag deſſa orden med dig och wänd dig till Herren och ſäg: Förlåt mig min ſkuld och tag mig till godo (Oſ. 14: 3). Guds löften äro likaſom reverſer, ſom Gud utgiſwit, och hwilka han är färdig att wid företeendet infria.

1461. Men när du ſålunda tror och ſöker hjelp hos din Gud, ſå börja **att öfwa dig.** Sätt dig icke med din tro i en wrå för dig ſjelf och ſe uppåt himmelen utan gå med din tro ut och **ſkrid till werket.** Bit icke igen din mun, när Herren will öppna den, utan när du nu har löfte om Guds kraft och hjelp, **ſå ſkrid till werket, och du ſkall få ſe, att det går.** Eller huru will du annars pröfwa Guds kraft? När Moſe hade Guds löfte, ſå ſkred han till werket och förde folket ut ur Egypten, och det gick. Gör ock du ſammalunda! Pröfwa Guds kraft. Du ſkall efteråt få ſe, att det alls icke war ſå ſwårt, ſom du trodde. Och hwarje ſteg framåt i Guds kraft ſkall uppmuntra dig och ſtärka dig att taga ännu ett ſteg, och ſå ſkall du icke weta ordet af, förrän **du är i full fart,** ſå att det icke widare ſkall kännas tungt och ſwårt utan ljufligt och lätt efter Herrens ord: Mitt ok är ljufligt, och min börda är lätt (Matth. 11: 30). Ja du ſkall börja längta och **ſe efter tillfällen** att bekänna, att köpa tillfället, ſåſom Paulus ſäger i Kol. 4: 5. Och hwad bättre är: du ſkall då icke behöfwa ſtudſa och förſkräckas, hwar gång du i Guds ord läſer om bekännelſen och deß nödwändighet.

1462. Men icke blott det. När det nu är ditt hjertas begär att bekänna Herrens namn och du beder Herren om nåd dertill ſamt pröfwar hans kraft, **ſå waka ock** emot allt, ſom kan wara egnadt att förhindra bekännelſen. Wakta dig, att du icke för mycket inblandar dig i werldsliga ſällſkaper eller angelägenheter, ſom icke angå dig, att ditt ſinne icke alltför mycket drages in i affärer och upptages af beräkningar på att winna och förtjena! Akta dig, att du icke ſå ſmåningom börjar efterhärma werldens ſätt och mod, att du icke kommer in i hwarjehanda ſyndawanor, ſåſom förtal, otrohet i din kallelſe, onyttigt prat och gyckel, partiſinne och dylikt. Allt ſådant ſårar ſamwetet, och **gör hjertat owandligt.** Men blir hjertat owandligt, huru ſkall då derifrån kunna utgå någon ſann bekännelſe? Ju mer andlig du är, deſto mer luſt och kraft ſkall du hafwa att bekänna; ju mer owandlig du är, deſto mer ſkall bekännelſen twina och dö bort. Uteblifwen bekännelſe är alltid tecken på ett hjerta, ſom bliſwit owandligt och förſoffadt. Och det finnes, Gudi klagadt,

många, många sådana. Tänk, när Herren kommer och de blifwa uteſtängda ſåſom de owiſa jungfrurna, o hwilken förſkräcklig ſtund. Men du, broder, eller ſyſter, om du är angelägen om en fortfarande kraft till den bekännelſe, med hwilken man bekänner till frälsning, ſå waka mot allt och fly allt, ſom kan göra dig ſjelf vandlig!

1463. Slutligen må wi ock ſäga några ord till dem, ſom förnekat Herren. Du ſtår der brottslig. Hwad ſkall du då taga dig till? Du är den mannen, ſom har blygts wid Herren, ſom af blygſel och menniſkofruktan icke bekänt honom, ja kanſke wid det eller det tillfället rent af ſtällt dig werlden lik för att icke warda ſedd ſåſom troende, om du ock icke direkt i ord förnekat honom. Hwad ſkall du då taga dig till? Fins det någon nåd och något råd för dig? Ja, det finnes både nåd och råd. Förſt bekänn din miſſgerning. Förſök icke urſäkta, förklara eller förringa den ſamma, utan bekänn den, ſåſom den är. De, ſom öppet och rätt fram bekänna ſina ſynder, äro lättare hjelpta än ſådana, ſom krångla med urſäkter och förklaringar. Derföre bekänn. Så länge jag teg, ſade David, förſmäktade mina ben för min dagliga jämmer. Ty dag och natt war din hand tung öfwer mig; min lifsſaft förſwann för glödande hetta. Då bekände jag för dig min ſynd och förſtylde icke min miſſgerning. Jag ſade: Jag will bekänna för Herren mina öfwerträdelſer; då förlät du mig min ſynds miſſgerning (Pſ. 32: 3—5). Och hwad ſom är ſkrifwet, det är ſkrifwet oſs till lärdom, att wi må weta, hwad wi hafwa att rätta oſs efter. Ty Herren är den ſamma och wägen är den ſamma ännu i dag. Alltſå, wi ſäga det om igen: Bekänn din miſſgerning och förſtyl icke din ſynd!

1464. Men när du detta gjort, ſå tro äfwen nåd. Lika wäl ſom du hört beſtraffningens ord och tagit det till hjertat, ſå att du blifwit bedröfwad öfwer din ſynd, ſå hör nu äfwen nådens ord och tag det till ditt hjerta, ſå att du deraf warder upprättad och tröſtad. Herren ſtraffar icke till förderf utan till ſinnesändring, och ſå ſnart ſinnesändring följer, är han färdig att förlåta ſamt låta ſin nåds ſol ſkina med full glans igen. Jeſu Kriſti, Guds ſons blod renar från alla ſynder — werkligen **alla**. Om wi bekänna ſynderna, han är troſaſt och rättfärdig, ſå att han förlåter ſynderna och renar oſs från all orättfärdighet (1 Joh. 1: 9). Detta är Guds allwarliga ord, ſom du bör tro till din tröſt. Det war en gång en troende fru, hwars man hade ſyndat mycket illa. Hon war deröfwer mycket olycklig, och han war det ock. Han bad henne på ſina knän om förlåtelſe. Men hon war riktigt rädd för att förlåta

honom. "Ty", sade hon, "om jag nu utan widare förlåter honom, så blir han kanske lätt igen och syndar å nyo." Hon wille alltså hindra honom från synd genom att hålla honom under trycket af den känslan, att han icke egde hennes förlåtelse. Detta war förwändt. Så gör icke Gud. Hjelpen mot synden ligger icke i ett sådant tryck utan i den "frälsningens fröjd" (Ps. 81: 14), som kommer af en full och fri förlåtelse, hwilken utgår från den förlåtandes hjertedjup samt genom tron tränger ned i den felandes hjertedjup. Alltså: när du nu genom Guds ord wet, att han förlåter af hjertats innersta djup, så låt denna hans förlåtelse genom en fullkomlig tro tränga ned till ditt hjertas innersta djup. När han strukit ut din synd såsom ett moln och din missgerning såsom en dimma, så att han icke widare kommer ihåg den, så kan och bör äfwen du lemna tanken derpå samt börja alldeles å nyo igen.

1465. När sålunda saken är uppgjord mellan dig och Gud och allt det gamla kastadt i hafwets djup, så se widare till, att du hädanefter bättre tager wara på Guds nåd samt wandrar i Anden inför Gud med all gudsfruktan genom tron på Jesus. Bed och tro och waka, såsom wi redan hafwa sagt. Hwad Herren ännu kan göra af en förnekare, det wisar Petri exempel. Han icke bara förteg Jesus, utan han förnekade direkt, och han icke bara förnekade, utan han förbannade sig och swor derpå, att han icke kände honom (Mark. 14: 71). Men när Herren wände sig om och såg på honom, då kom han till sans samt började högljudt och bittert gråta (Luk. 22: 62). Sedan tröstade och upprättade Herren honom igen, gaf honom åter uppdraget att föda hans får och wara en herde för dem (Joh. 21: 15, 16). Och hwilket wäldigt wittne han sedan wardt, det känna wi alla. Slutligen kunde han ock genom martyrdöden förherrliga Gud (Joh. 21: 19). Se, sådan Gud är han, och samma werk kan han utföra ännu i dag till och med på dig, äfwen om du hittills warit mycket försumlig, ja blygts wid honom och förnekat honom. Ja, Gud wälsigne dig! Jesus wälsigne dig! Han will trots din synd och ditt fall icke blygas att kalla dig för sin broder (Ebr. 2: 11), och då bör du icke heller blygas att inför menniskor bekänna honom såsom din broder och frälsare. Om konungen icke blyges för att gå i tiggarens sällskap, icke behöfwer tiggaren blygas att gå i konungens sällskap. O broder, o syster, låt Guds nåd i Jesus Kristus uppfylla ditt hjerta, att ditt lif hädanefter måtte i alla afseenden warda ett lif till Guds, din faders, och Jesu Kristi, din frälsares ära.

O Herre Gud hjelp alla dina barn dertill! Amen.

Guds ewiga frälsningsråd.

Betraktelser öfwer 1 Kor. 1: 30

af

P. Waldenström.

Tredje delen.

Stockholm,
Pietistens Expedition.

Stockholm,
tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1889.

Register.

Tredje delen.

Kristi öfwerstepresterliga embete.

B) Kristus är oß af Gud gjord till helgelse.

		Sid.
Första Betraktelsen:	Helgelsen i förhållandet till nästan. Grunddraget deri är kärleken, såsom wigtigast af allt. Kärleken är af Gud. Den, som icke älskar, känner icke Gud	1.
Andra Betraktelsen:	Kärleken till Gud grunden för kärleken till nästan. Kärleken en pröfwosten. Kristus wärt föredöme i kärleken	9.
Tredje Betraktelsen:	Kärleken hela lagens fullbordan	19.
Fjerde Betraktelsen:	Kärleken till bröderna ett lifstecken. Behöfwer ju mer fullkomnas. Bör wara oskrymtad, innerlig	28.
Femte Betraktelsen:	Allmännelig kärlek. Kärlek till fiender. Lemna hämnden åt Gud. Wedergälla ondt med godt	39.
Sjette Betraktelsen:	Kärleken är en Andens frukt. Genom nådens medel werkar Anden kärlek. Kärlekens wälsignelse	49.
Sjunde Betraktelsen:	Kärleken är långmodig. Guds långmodighet	58.
Åttonde Betraktelsen:	Förmaning till långmodighet I: inom familjen m. m.	66.
Nionde Betraktelsen:	Förmaning till långmodighet II: mot de swaga	81.
Tionde Betraktelsen:	Förmaning till långmodighet III: mot de felande	90.
Elfte Betraktelsen:	Huru wi böra förhålla oß mot dem, som synda mot oß	102.
Tolfte Betraktelsen:	Inbördes förlåtande. Oförsonlighetens fara	113.
Trettonde Betraktelsen:	Ytterligare om förlåtande. Hjelp dertill	121.
Fjortonde Betraktelsen:	Förlåtandet af fiender	133.
Femtonde Betraktelsen:	Kärleken är mild. Guds mildhet	147.
Sextonde Betraktelsen:	Kristi mildhet	157.
Sjuttonde Betraktelsen:	Förmaning till mildhet I: inom familjen	167.
Adertonde Betraktelsen:	Förmaning till mildhet II: mot alla	177.
Nittonde Betraktelsen:	Kärleken afundas icke. Exempel af afund. Deß grund är sjelfwiskhet	187.
Tjugonde Betraktelsen:	Afund emellan predikanter och lärare	197.
Tjugoförsta Betraktelsen:	Afund förderflig för kropp och själ. Hjelp deremot	209.

		Sid.
Tjuguandra Betraktelsen:	Kärleken förhäfwer sig icke; uppblåses icke.....	224.
Tjugutredje Betraktelsen:	Jesu ödmjukhet. Ödmjukhetens wälsignelse.....	241.
Tjugufjerde Betraktelsen:	Kärleken stickar sig icke ohöfwiskt	255.
Tjugufemte Betraktelsen:	Kärleken söker icke sitt.....	264.
Tjugusjette Betraktelsen:	Förmaning att icke söka sig sjelf och sitt.....	273.
Tjugusjunde Betraktelsen:	Ytterligare förmaning att icke söka sig sjelf	282.
Tjugoåttonde Betraktelsen:	Kärleken förbittras icke. Skilnaden mellan den heliga wreden och den syndiga.....	289.
Tjugunionde Betraktelsen:	Förmaning mot köttslig wrede. Deß följder...	298.
Tretionde Betraktelsen:	Förmaning mot all ondska och förtal	305.
Tretiförsta Betraktelsen:	Kärleken tillräknar icke det onda	310.
Tretioandra Betraktelsen:	Exempel af att icke tillräkna det onda. Faran deraf.....	315.
Tretiotredje Betraktelsen:	Kärleken gläder sig icke öfwer orättfärdigheten. Han gläder sig med sanningen	325.
Tretiofjerde Betraktelsen:	Kärleken fördrager allting	333.
Tretiofemte Betraktelsen:	Kärleken tror allting. Warning för lättrogenhet.....	343.
Tretiosjette Betraktelsen:	Kärleken tror allting. Förmaning dertill	349.
Tretiosjunde Betraktelsen:	Kärleken hoppas allting. Exempel deraf.....	357.
Tretioåttonde Betraktelsen:	Kärleken håller ut i allt. Guds kärleks uthållighet. Förmaning till uthållig kärlek.....	366.
Tretioniende Betraktelsen:	Kärleken upphör aldrig. När det fullkomliga kommer, skall äfwen kärleken i alla sina egenskaper warda fullkomlig	377.
Fyrtionde Betraktelsen:	Gifmildhet och hjelpsamhet.....	389.
Fyrtiförsta Betraktelsen:	Barmhertighet mot den fattige.....	401.
Fyrtioandra Betraktelsen:	Tacksamhet. Exempel af otacksamhet. Hwilka wi äro skyldiga tacksamhet	409.
Fyrtiotredje Betraktelsen:	Redbarhet. Exempel af oredlighet	420.
Fyrtiofjerde Betraktelsen:	Arbetsamhet. Lättjans följder.....	433.
Fyrtiofemte Betraktelsen:	Arbetsamhet. Deß wälsignelse	443.
Fyrtiosjette Betraktelsen:	Kroppens wård. Återhållsamhet.....	456.
Fyrtiosjunde Betraktelsen:	Nykterhet. Dryckenskapens elände.....	465.
Fyrtioåttonde Betraktelsen:	Tobaksbegäret. De förderfliga följderna af tobaksbruket	477.
Fyrtioniende Betraktelsen:	Kyskhet. Hjelp emot otuktsbegär.....	489.
Femtionde Betraktelsen:	Lydnad för öfwerheten. Exempel deraf. Öfwerheten en Guds tjenare.....	500.
Femtiförsta Betraktelsen:	Lydnad för öfwerheten. Ytterligare exempel. De troendes deltagande i borgerliga angelägenheter	512.
Femtioandra Betraktelsen:	Förhållandet till jordiska egodelar. Warning för girighet	524.
Femtiotredje Betraktelsen:	Förhållandet till jordiska egodelar. Girighetens fara.....	532.
Femtiofjerde Betraktelsen:	Förhållande till jordiska egodelar. Förnöjsamhet	540.

		Sid.
Femtiofemte Betraktelsen:	Barmhertighet mot djuren	552.
Femtiosjette Betraktelsen:	Kristi förbön I	561.
Femtiosjunde Betraktelsen:	Kristi förbön II	570.
Femtioåttonde Betraktelsen:	Kristi förbön III	580.
Femtionionde Betraktelsen:	Kristi förbön IV	591.
Sextionde Betraktelsen:	Andens utsändande I	602.
Sextioförsta Betraktelsen:	Andens utsändande II	610.
Sextioandra Betraktelsen:	Den kristna församlingen. Deß enhet	620.
Sextiotredje Betraktelsen:	De olika embetena i församlingen. Församlingsordning	632.
Sextiofjerde Betraktelsen:	Församlingens uppbyggelse. Medlen dertill	642.

III. Kristi konungsliga embete.

Kristus är oß af Gud gjord till återlösning.

		Sid.
Sextiofemte Betraktelsen:	Betydelsen af ordet återlösning	650.
Sextiosjette Betraktelsen:	Skilnad emellan försoning och frälsning. Kristi uppståndelses wißhet. Wigten af att wi ega denna wißhet	657.
Sextiosjunde Betraktelsen:	Kristi upphöjelse till Herre öfwer allt. Kristi uppståndelse och upphöjelse, den kristna trons grundwalar. Grunden för hans lärjungars frimodighet	669.
Sextioåttonde Betraktelsen:	Hwad wi hafwa att lära af Kristi upphöjelse	676.
Sextionionde Betraktelsen:	Kristi återkomst I genom den Helige Ande, II personligen till rikets upprättande	684.
Sjuttionde Betraktelsen:	Kristi personliga återkomst. Wigten af werksamhet under wäntanstiden	694.
Sjuttioförsta Betraktelsen:	De dödas uppståndelse	708.
Sjuttioandra Betraktelsen:	Den slutliga domen I. Öfwer de rättfärdiga	721.
Sjuttiotredje Betraktelsen:	Den slutliga domen II. Öfwer de rättfärdiga	731.
Sjuttiofjerde Betraktelsen:	Den slutliga domen III. Öfwer de orättfärdiga	746.
Sjuttiofemte Betraktelsen:	Kristi konungadöme. Riket	754.
Sjuttiosjette Betraktelsen:	Skriftens wittnesbörd om riket	764.
Sjuttiosjunde Betraktelsen:	Ytterligare wittnesbörd. Warning för att icke inkomma i riket	773.
Sjuttioåttonde Betraktelsen:	Skapelsens suckan och längtan efter Guds barns uppenbarelse	782.

Guds ewiga frälsningsråd.

Tredje delen.

Första Betraktelsen.

1. **Du skall älska din nästa såsom dig sjelf** (Matth. 22: 39). Sedan wi i den föregående delen haſwa efter den nåd, som Gud gifwit, framstället, huru helgelsen yttrar sig i förhållande till Gud, öfwergå wi nu till att tala om deß yttringar i förhållande till näſtan. Wi wilja då i ljuſet af Guds heliga ord betrakta den troendes lif dels bland menniſkor i allmänhet dels på de serſkilda platſer, der Gud satt hwar och en inom samhället, församlingen, familjen o. ſ. w. Må Herren af sin stora barmhertighet derwid leda oß i sin sanning och fruktan.

2. Wi märka då förſt här och bedja wåra läſare märka, att wi i dessa betraktelser tala icke om och till de ogudaktiga utan till dem, som tro på Jeſus. Helgelsen är i alla afseenden en Andens frukt, och dåraktigt är det för wißt att wänta eller tala om Andens frukt, der Anden ännu icke bor. De som ännu äro oomwända, dem angår icke ordet om helgelse. För dem har Gud gifwit en annan predikan, nämligen denna: Låten förſona eder med Gud (2 Kor. 5: 20), eller: Så ändren nu edert sinne och omwänden eder, på det att edra synder må warda afstrapade (Apg. 3: 19).

3. Men widare måste wi märka, att denna predikan om helgelse icke heller är för dem, som äro i nöd och ångeſt öfwer sina synder. Dem tillhör en annan predikan, nämligen denna: Allenaſt känn dina mißgerningar, att du har syndat emot Herren din Gud, (Jer. 3: 13), eller: Kommen, låtom oß gå med hwarandra till rätta. Om än edra synder wore blodröda, skola de warda snöhwita; och om de wore rosenfärgade, skola de warda såsom ull (Eſ. 1: 18). När Herren hade framför sig ängsliga syndare, då talade han om syn-

dernas förlåtelse till deras upprättelse och frigörelse. Först när de woro upprättade och frigjorda, talade han om helgelse. Korteligen: För dem, som äro döda, har Gud gifwit ett ord, som wäcker till lif: det är wäckelsens ord. För dem, som äro bedröfwade öfwer sina synder, har han gifwit ett ord, som skapar frid: det är syndaförlåtelsens ord. För dem, som äro lefwande, har han gifwit ett ord, som reglerar och ordnar lifwet: det är helgelsens ord. Och Gud will, att ordet skall delas rätt, så att hwar och en får just det, som är gifwet för honom.

4. Alltså hafwa wi nu i dessa betraktelser för oß sådana, som tro och bekänna Jesu namn. Dessa behöfwa höra helgelsens predikan, emedan de behöfwa helgas. Ordets predikan är ett medel, som Gud gifwit för att i de hörande werka just det, som ordet innehåller. De troende hafwa genom tron blifwit nya menniskor. Hwar nu någon är i Kristus, är han en ny skapelse (2 Kor. 5: 17). Men de behöfwa wäxa till. Det nya andliga lif, som är i dem, behöfwer stärkas och utwecklas, tilldeß det genomträngt och förwandlat hela deras warelse samt ur dem utrotat t. o. m. den sista skymten af synd. Och detta är den fortsatta helgelsen. Den är ett werk af Gud. Det är Gud sjelf, säger apostelen, som helgar de troende till ande, själ och kropp, att de må finnas ostraffliga på Jesu Kristi dag (1 Thess. 5: 23). Och Jesus beder till Fadren för sina lärjungar och säger: Helga dem i din sanning (Joh. 17: 37). Den är ett werk af Jesus Kristus. Derom säger apostelen: Kristus har älskat församlingen och gifwit sig sjelf ut för henne, på det han skulle helga henne (Ef. 5: 26). Den är ett werk af den helige Ande. Derom säger Paulus: I hafwen blifwit helgade i Herrens Jesu Kristi namn och i wår Guds Ande (1 Kor. 6: 11). Den är ett werk, som sker genom tron, såsom Herren säger: Jag sänder dig för att öppna deras ögon och omwända dem från mörkret till ljuset och från satans makt till Gud, på det de må få syndernas förlåtelse och lott bland dem, som helgas genom tron på mig (Apg. 26: 18). Helighet är helt och hållet **en gåfwa af Gud**; helighet är en meddelelse ur Guds eget wäsen åt oß. Denna himmelska gåfwa kan man aldrig **taga** eller genom någon egen kraftansträngning **tillkämpa** sig eller genom någon gerning **förtjena**. Den är en fri skänk, som endast kan **mottagas**, hwilket sker medelst tron. Och Gud gifwer den åt alla dem, som tillhöra honom. Ju mer enfaldigt och helt wi tro, desto mer skola wi erhålla deraf. Gud gifwe, att dessa betraktelser äfwen i sin mån må tjena till deras helgande, som läsa dem.

5. Grunddraget och grundtonen i det heliga lifwet är kärleken. Hela frälsningens ändamål är menniskans återställelse till likhet med Gud. Till Guds likhet skapades hon; från Guds likhet war det hon genom synden afföll; till Guds likhet är det hon skall återställas. Och Gud är kärlek. Kärlek är alltså att likna Gud. Synd är deremot alltid frånwaro af kärlek och således olikhet med Gud. Kärleken är hjertat och lifwet i allt, som i sanning är godt. Der icke kärleken är, der kan wäl en gerning se ut, som wore hon god, men hon är det icke. Hon är ett skal utan kärna och kan icke behaga Gud. Liksom en menniska kan uppnå stor sticklighet uti att förfärdiga konstgjorda blommor, så att de till utseendet äro förwillande lika de naturliga, men kan icke göra efter lifwet uti dem, så kan ock den naturliga menniskan genom öfning winna stor färdighet uti att göra efter alla gerningar, som höra till det kristliga lifwet, men sjelfwa lifwet i dessa gerningar kan hon icke göra efter. Och lifwet uti dem är kärleken. Kärleken är sjelf egentligen ingen gerning utan en egenskap, hwilken framträder och werkar i en mångfald af gerningar. Och just derför kan den sjelf aldrig göras efter.

6. Hwad wigt Skriften lägger på kärleken, det kan man se öfwer allt. I 1 Kor. 13 säger apostelen Paulus: **Om jag talar med menniskors och änglars tungor men icke har kärlek, så är jag en ljudande malm och en klingande cymbal** (v. 1). Apostelen föreställer sig, att han i högsta tänkbara grad egde den nådegåfwa, som i församlingen ansågs störst, gåfwan att "tala med tungor", hwarom han i kapitlet näst förut har skrifwit. Han skulle genom en sådan gåfwa säkert wäcka en utomordentlig beundran hos menniskor. Men inför Gud wore han dock utan wärde, om han icke hade kärlek. En ljudande koppar säger han, och en klingande eller dånande cymbal wore jag. Cymbaler woro instrument af metall, liknande kupiga bäcken, hwilka slogos mot hwarandra för att frambringa ljud. Deras ljud war entonigt och själlöst, mer ett skrammel än en musik. Och nu will Paulus säga: Allt, äfwen det mest utomordentliga, inspirerade talande, är, der kärleken fattas, ej mer wärdt än skramlet af cymbaler. Sådant må ju wara egnadt att hos hwar och en, som talar andligt, wäcka en helsosam förskräckelse. Och isynnerhet hafwa predikanter och bland dem företrädeswis de, som äro rikast begåfwade, anledning att ofta och allwarligt spegla sig i dessa ord. Tänk, om någon skulle stå der omtyckt och beundrad af stora hopar för sina utomordentliga predikogåfwor, och så under allt detta

icke inför Gud wara annat än en ljudande koppar och en sframlande cymbal! Gåfwan att tala kan wara rent naturlig; lifwet och ifwern i föredraget kan hafwa många andra källor än kärleken, ja t. o. m. mycket orena källor. Broder, syster, huru är det med dig? Brinner kärleken i ditt hjerta warm? Eller tänk, om den brann engång men nu är utbrunnen, medan det andliga talet ännu står qwar såsom sframlet af cymbaler?

7. Men apostelen tillägger: **Och om jag har profetians gåfwa och wet alla hemligheter och all kunskap, om jag har all tro, så att jag flyttar om berg, men icke har kärlek, så är jag intet** (v. 2). Apostelen har ock i föregående kapitel skrifwit om profetians gåfwa såsom en herrlig nådegåfwa. Och han säger nu, att om han hade denna gåfwa i högsta tänkbara grad, så att han wisste alla Guds hemligheter och hade en fullkomlig insigt uti dem, så att han stode öfwer hwarje profet, som någonsin funnits, men hade icke kärlek, så wore han af intet wärde inför Gud. Menniskor skulle wäl se upp till honom såsom ett utomordentligt Guds redskap, det är sannt, men i Guds ögon wore han intet. Ja, om han nu derjemte hade all tro, icke blott ett wisst slags tro utan **all** tro, så att han genom den samma kunde uträtta sådant, som syntes wara rent omöjligt, så wore han dock med allt detta intet, dereft han icke hade kärleken. Alla dessa i och för sig stora gåfwor äro ännu icke det, som gör en menniska passande för himmelen. Utan dem kan man ingå i himmelen, och med dem kan man blifwa qwar i mörkret der utanför. De göra hwarken från eller till. Men utan kärleken är det icke möjligt att komma derin.

8. Detta uttrycker Herren Jesus ännu mer bjert och bestämdt, då han i Matth. 7: 22 f. säger: **Många skola på den dagen säga till mig: Herre, Herre, hafwa wi icke i ditt namn profeterat och i ditt namn utdrifwit onda andar och i ditt namn gjort många kraftiga gerningar; och då skall jag bekänna för dem: Jag kände eder aldrig; gån bort från mig, I ogerningsmän.** Der säger Herren icke blott: Om så eller så wore — utan han angifwer, att det skall wara med många så, som Paulus säger: De skola werkligen profetera i Jesu namn; de skola werkligen i Jesu namn utdrifwa onda andar och göra andra under, och **de skola werkligen sjelfwa tro**, att de äro rätta kristna. Det finnes sådana, som, under det att de ställa sig gudfruktiga och låta hålla sig för att wara kristna, weta med sig, att de lefwa i någon synd och äro falska i anden. Men här talar Herren icke om sådana utan om personer, som skola tro sig sjelfwa wara

Guds barn, utrustade som de äro med utomordentliga nådegåfwor, personer som skola wänta att med Herren och hans heliga få gå in i riket, när det kommer, men som ändå på den stora dagen, på hwilken de kanske med glädje wäntat, skola warda afwisade såsom ogerningsmän. Och han säger, att de icke skola wara några enstaka menniskor, utan att de skola wara **många.** Och felet är, att midt under dessa utomordentliga gåfwor hafwa de sjelfwa aldrig för egen del warit omskapade till Guds likhet. Ordet har hos dem werkat **mycket** men **icke det, som är hufwudsaken,** nämligen hjertats nya födelse. Och då äro de ingenting annat än ogerningsmän.

9. Apostelen tillägger ytterligare: **Och om jag utgifwer alla mina egodelar åt de fattiga, och om jag utgifwer min kropp till att brännas, men icke har kärlek, så gagnar det mig intet** (v. 3). Apostelen framställer det alltså såsom tänkbart, att någon kunde utan kärlek göra de gerningar, som annars äro kärlekens högsta yttringar. Och nog låter det sig tänkas. Att gifwa sina egodelar till mat åt de fattiga, det kan man göra af många bewekelsegrunder. Man kan göra det för att winna anseende och pris inför menniskor. Man kan ock göra det af egen rättfärdighet för att förtjena himmelen. Men der kärleken icke är, der gagna alla sådana gerningar ingenting. Ja, apostelen tänker sig, att någon kunde gå ända derhän i sjelfuppoffring, att han såsom martyr för sin tro underkastade sig eldsdöden, och hade ändå icke kärlek. Till och med det skulle intet gagna honom. När wi läsa sådant, kunna wi wäl ännu mer förstå, huru i den närwarande tiden menniskor kunna komma in i hwarjehanda kristliga wanor, deltaga i kristlig werksamhet, ja äfwen framför många andra utmärka sig genom storartade handlingar, och ändock icke hafwa kärlek. Likaså kunna wi förstå, huru troende Guds barn kunna förlora kärleken, medan de handlingar, som förr hos dem woro kärlekens yttringar, fortfarande stå qwar såsom gamla inöfwade wanor, hwarigenom de bedraga både sig och andra att tro, att de ännu äro troende. Broder, syster, huru är det med dig?

10. Den gamle kyrkofadern Hieronymus berättar om apostelen Johannes, att när han blef så gammal och swag, att han icke widare kunde sjelf gå till församlingens sammankomster, lät han bära sig dit. Och när han icke förmådde hålla några egentliga föredrag, sade han blott: "Mina barn, älsken hwarandra!" Tillfrågad, hwarför han ständigt upprepade detta, swarade han: "Emedan det är Herrens bud; och när detta är gjordt, så är nog gjordt." Ingen ren lära, ingen kunskap, ingen naturlig eller öfwernaturlig gåfwa,

inga gerningar hjelpa, der kärleken fattas. Kärleken är, såsom wi ofta hafwa sagt, Guds likhet, och utan Guds likhet finnes ingen salighet i himmelen, der Gud är. Hwareft deremot kärleken finnes, der må gåfworna wara aldrig än så ringa; den som älskar, han är lik Gud, och för honom finnes icke plats annorstädes än hos Gud i himmelen.

11. I 1 Joh. 4: 7—8 läsa wi: **Kärleken är af Gud, och hwar och en, som älskar, han är född af Gud och känner Gud. Den som icke älskar, han känner icke Gud, ty Gud är kärlek.** Låt oß akta på dessa ord. Gud är kärlek. Att älska är således Guds natur. Hwar och en, som älskar, är delaktig af Guds natur. Och hwad större kan wäl tänkas? Men delaktig af Guds natur warder man endaft genom en födelse af Gud. Detta är så enkelt och klart, att man kan med det naturliga förståndet fatta det. Alltså: hwar och en som älskar, han är född af Gud, han är Guds barn, han hör Gud till, han känner, han är bekant och innerligt förenad med Gud. Gud och han höra tillsammans för tid och ewighet. Lika drages till lika, säger ett gammalt ordspråk. Personer dragas till hwarandra af gemensamma intressen, af gemensamma åsigter, af gemensamma naturliga anlag o. s. w. De sympatisera med hwarandra, heter det, de känna en egendomlig tresnad i hwarandras gemenskap. De **förstå** hwarandra så wäl, säger man. Nuwäl, så är det ock med den själ, som är lik Gud. Gud och hon dragas tillsammans; **de förstå hwarandra,** om wi så få säga: hon känner Gud, såsom apostelen här säger, och Gud känner henne, såsom Paulus säger: Den som älskar Gud, han är känd af Gud (1 Kor. 8: 3). Men att älska Gud är icke möjligt utan att älska näftan.

12. Den som deremot icke älskar, han är icke känd med Gud, han är icke född af Gud. Det är en allmän regel, att det, som födes, är af samma beskaffenhet som det, som föder, och det gäller äfwen här. Det, som är född af Gud, är af samma beskaffenhet som Gud; det som icke är af samma beskaffenhet som Gud, det är icke heller född af honom. Detta talar apostelen med en så afgörande bestämdhet, att det icke finnes någon utwäg att komma undan. Nej: antingen hafwa kärlek eller ock icke wara född af Gud — det är saken. Ett tredje gifwes icke. Och komme nu någon och sade: "Jag har ingen kärlek; derpå kommer det icke heller an. Min kärlek må wara eller icke wara. Det är icke på min kärlek jag skall blifwa frälst utan på Guds nåd i Kristus Jesus, och derwid håller jag mig" — då skulle wäl detta låta såsom en hög och skön evangelisk bekännelse,

men den skulle alltid till sist krossas mot sådana klippor som dessa: **Den som icke älskar, han känner icke Gud.** Kristen wet icke af frälsning genom en död och owerksam nåd, som lemnar hjertat oförändradt. Guds nåd är fri och öfwerflödande **till frälsning** för hwar och en, som will warda frälst, men hon är icke fri **att anwända till täcke öfwer ett obrutet hjerta.** Den, som så anwänder henne, skall till sist finna sig grufligt bedragen, huru evangelist hans bekännelse än warit — för att icke tala derom, att det är alls icke evangelistt att tala annorlunda, än Guds ord talar, eller att sjunga om en nåd, som endast är en tom inbillning, hwilken stiger upp ur ett obrutet hjerta och förwirrar hufwudet.

13. I Gal. 5: 6 säger Paulus: **I Kristus Jesus uträttar hwarken omskärelse eller förhud något utan tro, som werkar genom kärlek.** — Att wara i Kristus Jesus det är hufwudsaken. Ty den, som är i Kristus, är åter försatt i gemenskap med Gud, som är i Kristus. Men då det är fråga om denna sak, och huru den skall förwerkligas, då gäller hwarken den eller den gerningen utan endast tro, som är werksam i kärlek. Apostelen säger icke: tro, som sjunger, talar och berömmer Guds nåd, tro, som är glad och fri och trotsar på Guds nåd emot kärlek och goda gerningar; ja han säger icke heller: tro, som är werksam i de eller de gerningarna t. ex. i missionswerksamhet, allmänna barmhertighetswerk, l. d. Nej, utan han säger: tro, som är werksam **i kärlek.**

14. Nu kunde kanske någon säga: "Detta är ju werklära och en förnekelse af Guds nåd; ja det gör alldeles nåden och tron om intet för att i stället sätta kärleken." Men war icke så hastig. Är det werklära, så är Paulus en werklärare, ty det är han, som har talat så der; och han berömmer sig af att predika evangelium med sådan guddomlig myndighet, att han t. o. m. förklarar, att den som predikar ett annat evangelium, han är förbannad, om han ock är en ängel från himmelen (Gal. 1: 8 f.). Att Paulus icke har tänkt, att han med det här anförda ordet gjort tron och nåden om intet, det är uppenbart. Men något är det han gör om intet på ömse sidor om nåden och tron. Å ena sidan gör han om intet all fariseist egenrättfärdighet, å andra sidan gör han om intet alla sådana inbillningar om tron och nåden, hwarigenom nåden endast blir ett täckelse öfwer ett obrutet hjerta i s. f. en kraft till werklig nyfödelse och frälsning. Och det är sannt: derigenom gör han wisserligen om intet många menniskors falska kristendom, men det blir bara till wälsignelse för dem sjelfwa, om de annamma hans ord. Och wilja

de icke annamma dem, så blir det ändå så, som han säger, och det till deras egen olycka och dom.

15. Till detta kan ytterligare jemföras 1 Kor. 7: 19, der apostelen säger: **Omskärelse är intet och förhud är intet utan endast hållandet af Guds bud.** Hwarför säger icke Paulus: Omskärelse är intet och förhud är intet utan endast tron? Sätter han wäl lagen der i st. för tron? Nej, men han wet, att endast den tro betyder något, som lär menniskan att hålla Guds bud. Derom säger äfwen Luther i företalet till Romarebrefwet: "Men tro är ett Guds werk i oß, det oß förwandlar och på nytt föder af Gud, och dödar den gamle Adam, och gör oß platt andra menniskor i hjerta, håg, sinne och i alla krafter; och hafwer den Helige Ande med sig; hon är ett lifaktigt och kraftigt ting, så att omöjligt är, att hon icke alltid skulle göra det godt är. Hon frågar ock icke, om goda gerningar skola göras; utan förr än man frågar, hafwer hon gjort dem, och är allt jemt i öfningen. Men den sådana gerningar icke gör, den är en trolös menniska; famlar och söker omkring sig efter tron och efter goda gerningar, och wet hwarken hwad tro eller goda gerningar äro."

16. Att hålla Guds bud det är för Paulus detsamma som att älska. Derom skola wi uti en kommande betraktelse tala. Här wilja wi blott anföra apostelens egna ord ur 1 Tim. 1: 5. **Ändamålet med budet är kärlek af ett rent hjerta och af ett godt sammwete och af en oskrymtad tro.** Guds bud gå ut derpå, att wi skola wara honom lika, såsom wi nu många gånger sagt. Sådana woro wi af begynnelsen, och utan att wara sådana kunna wi icke winna den salighet, till hwilken wi woro skapade af begynnelsen. Derför wisar oß lagen dit igen. Alla folkslags religioner tala om en förgången gyllene tid, då menniskorna woro lyckliga och saliga. När missionärer först kommo till indianerna, fingo de höra denna sägen. När missionärer först kommo till santalerna i Indien, fingo de höra det samma. När missionärer först trängde in i det inre Afrika, hörde de folket äfwen der tala om en sådan der lycklig och salig tid, som hade warit. Menniskorna känna, att det är något, som fattas dem, och de känna, att det kan icke från begynnelsen hafwa warit så. De känna ock, att på den tiden, då det war, som det skulle wara, måste menniskorna hafwa warit lyckliga, och det gäller nu att finna igen det förlorade paradiset, och derpå är det, som religionen syftar. Men här far den ena religionen hit, den andra dit. Den rätta religionen säger: Älska! Det war kär-

leken, som gjorde jorden till ett paradis; det war med kärlekens förswinnande som paradiset förswann; det är med kärlekens återställande, som paradiset skall återställas. Derför älska — älska! Kärleken af ett rent hjerta, af ett godt samwete och af en oskrymtad tro — det är hufwudsaken. Och huru denna kärlek skall komma till stånd, det hafwa wi redan sett. Icke genom lagen, icke genom egen ansträngning och kraft, utan genom **en meddelelse af Gud** skall det ske. Det war Gud, som ursprungligen gjorde menniskan till sitt beläte genom att meddela henne af sin natur; det är Gud, som skall göra om henne dertill genom att åter meddela henne af sin natur. Men Gud är kärlek. Och denna meddelelse sker endast genom Jesus Kristus och mottages endast genom tron.

17. Derpå syftar äfwen apostelen, när han i Rom. 8: 2 säger, att Gud med afseende på det, som lagen icke kunde åstadkomma, sände sin son i synds kötts likhet och för syndens skull och fördömde synden i köttet, på det att lagens rättfärdighetskraf skulle fullbordas i oß. Lagens rättfärdighetskraf är kärlek, såsom wi nu sett. Detta kraf kunde wäl lagen framställa men icke fullkomna i oß. Derför kommo wi genom lagen under dom till död. Och huru skulle denna dom upphäfwas? Jo, derigenom att lagens rättfärdighetskraf fullkomnades i oß: icke utanför oß utan i oß. Men detta lagens rättfärdighetskraf är kärleken. Och för att fullkomna det i oß — icke för att fritaga oß från det, — war det, som Gud sände den enfödde sonen i synds kötts likhet. Genom tron på honom är det, som det fullkomnas. Ty genom tron kommer den troende i gemenskap med Kristus och får Anden. Och genom Anden utgjutes Guds kärlek i hans hjerta (Rom. 5: 5).

18. Wi stanna här för denna gång. O Gud, wår Fader, gif oß din helige Ande. Gif oß kärlek, mer kärlek. Herre Jesu, låt oß icke somna bort i döden!

Andra Betraktelsen.

19. **Gud är kärlek, och den, som förblifwer i kärleken, förblifwer i Gud och Gud förblifwer i honom** (1 Joh. 4: 16). Detta är synnerligen starkt taladt. Men det är en mycket enkel slutledning. Kärleken är icke blott en egenskap, som Gud har, i likhet med andra egenskaper; kärleken är icke blott en yttring af Guds wäsende,

utan kärleken är sjelfwa Guds wäsen. Derför säger Luther, att den som wille måla en rätt bild af Gud, han skulle måla kärleken; och den som lyckades fullkomligt måla kärleken, han skulle dermed måla en rätt bild af Gud. Men om kärleken är så alldeles ett med Gud, då är det klart, att den som förblifwer i kärleken, han förblifwer i Gud, och den, i hwilken kärleken förblifwer, i honom förblifwer Gud. Men deraf följer ock owedersägligen, att den som icke förblifwer i kärleken, han förblifwer icke i Gud. Om han än för resten bekänner, talar, sjunger, är glad, derjemte gör goda gerningar, predikar, profeterar, gifwer de fattiga alla sina egodelar o. s. w., ja om han ock har mod att dö såsom martyr för sin tro — så hjelper det honom intet. Gud förblifwer icke i honom, när han icke har kärleken. Så allwarligt är det. Men ack, huru många äro de, som besinna det?

20. Ja, apostelen går ännu längre. I v. 17 fortsätter han: **I detta är kärleken fullkomnad hos oß, att wi må hafwa frimodighet på domens dag. Ty såsom denne är, så äro ock wi i denna werld.** För att förklara detta tillägger han ytterligare i v. 18, att **fruktan icke är i kärleken, utan den fullkomliga kärleken drifwer ut fruktan; men den, som fruktar, är icke fullkomnad i kärleken.** Detta är nu en allmän sats, som här uttalas med serskildt afseende på menniskans förhållande till Gud. Fruktan är något, som har sin rot i synd. Före syndafallet war menniskan aldrig rädd för Gud. Denna rädsla är uttryck af ett ondt samwete, och ett ondt samwete beror på synd. Men all synd är egentligen brist på kärlek. Detta kunna wi ock lära af den dagliga erfarenheten. Om en har syndat emot en annan, så är han rädd för honom och undwiker honom, så mycket han kan. Ondt samwete gör menniskan stygg; godt samwete gör frimodig. Och nu säger apostelen, att kärleken äfwen gifwer frimodighet på domens dag. Den som älskar, han förblifwer i Gud, och Gud förblifwer i honom. Mellan honom och Gud uppstår ett förhållande af förtrolig gemenskap, och dermed följer frimodighet både i lifwet och i döden och i domen.

21. Somliga bibeltolkare hafwa fattat de ofwan anförda orden så, som menade apostelen, att den kärlek, som Gud har till oß, blifwit på ett fullkomligt sätt bewisad på oß, på det wi må hafwa frimodighet på domens dag. De hafwa tyckt, att det wore icke riktigt evangeliskt och ens med tron att lägga en sådan utomordentlig wigt på den i oß werkade kärleken. Men sammanhanget wisar alldeles otwetydigt, hwad apostelen menar. När han säger: Fruktan är

icke i kärleken, samt ytterligare förklarar det så: Den, som fruktar, är icke fullkomnad i kärleken, så är det alldeles wißt, att han med kärleken menar den kärlek, som blifwit werkad i oß. Och det är icke evangeliskt att lära, att frälsningen i Kristus innebär en sann och werklig omskapning till Guds likhet. Twertom är detta det enda, som förtjenar namnet evangelium. Och i strid mot tron är det icke, så widt som med tron icke menas en tom inbillning i hufwudet utan den sanna kristna tron, som är werksam i kärlek. Wi hörde ock i förra betraktelsen, huru Paulus sade, att i Jesus Kristus är det ingenting annat som duger än tron, som är werksam i kärlek.

22. Men apostelen Johannes stannar ännu icke utan tillägger: **Om någon säger: Jag älskar Gud, och han hatar sin broder, så är han en ljugare** (v. 20). Det kan ju hända, att någon inbillar sig sjelf och andra något sådant. Men han må försäkra huru mycket som helst, att han älskar Gud, så göras alla dessa försäkringar till lögn derigenom, att han hatar sin broder. Hat till menniskor kan icke bo i ett hjerta tillsammans med kärlek till Gud. Detta är lika omöjligt som att blanda tillsammans eld och watten l. d.; kärlek till Gud föder owilkorligen af sig kärlek till nästan. Den som saknar denna kärlek, men ändå lugnar sig i den inbillningen, att han älskar Gud, eller att han har tron samt i tron lefwer och dör salig på Guds nåd utan afseende på någon sin kärlek, han skall förwisso engång wakna upp ur sin förwillelse på ett förskräckligt sätt.

23. Wi återgå till det språk, med hwilket wi började den förra betraktelsen. Det heter der: **Du skall älska din näsla såsom dig sjelf.** Detta är hemtadt ur 3 Mos. 19: 18, och det är Guds eget ord, som han talade till Israels folk. Såsom grund till detta bud tillägger han: **Ty jag är Herren.** Grundwalen till denna kärlek är således icke någon din nästas älsklighet eller förtjenst utan endast detta: **Jag är Herren.** Det är Gud, som du är skyldig denna kärlek till nästan. Hurudan nästan är, det är en sak för sig, det är icke derpå din kärlek skall hwila. Gud sjelf är alltid den samme, alltid kärleken, och han är alltid wärd, att du med glädje gör **allt,** hwad han will, ja att du **löper** hans budords wägar. Skall din kärlek hwila på menniskor, då skall det snart wara ute med den samma. Äfwen den älskligaste menniskas älsklighet är icke en tillräckligt stark grund för en annans kärlek. För **tillfället** kan den wara det, men i längden håller den icke. Men Gud är alltid en tillräcklig grund. Derför är det den rätta kärlekens språk: "Om min näsla är älsklig eller icke älsklig, om min näsla tackar mig eller icke tackar mig för min kärlek,

om min nästa älskar mig tillbaka eller icke, det är Guds sak att se och döma öfwer; min sak är att älska för Herrens skull, emedan han är kärleken och will, att jag skall wara honom lik."

24. I grunden har en menniska icke pligter mot någon annan än Gud. Man kan wäl, såsom man ock ofta plägar, tala om pligter mot sig sjelf och mot nästan. Men alla dessa pligter blifwa, när man närmare ser på dem, pligter emot Gud. Ty hwarpå beror det egentligen, att jag är pligtig att emot min nästa förhålla mig så eller så? Icke på något annat än derpå, att Gud will det och fordrar det. Nästan har för sin del ingenting att fordra. Wore icke Gud och hans wilja, så skulle jag icke hafwa några pligter mot nästan. Men deraf är ju uppenbart, att dessa pligter äro pligter mot Gud. Det är **Gud**, jag är skyldig att älska min nästa. Och detta är, hwad han sjelf betonar, då han säger: Du skall älska din nästa, **ty jag är Herren.** Märk: han säger icke: **ty din nästa förtjenar det:** utan så säger han: **ty jag är Herren.**

25. Med nästan menas alla menniskor. I 3 Mos. 19: 18 förklaras det wisserligen icke så widsträckt. Der heter det nämligen: Du skall icke hysa agg **mot ditt folks barn,** och du skall älska din nästa såsom dig sjelf. Med anledning deraf betraktade judarna endast judar såsom sin nästa. Och så göra de än idag. Andra folk anse de sig deremot berättigade att hata. Men frälsaren har gifwit oß annat besked. I Luk. 10 berättas, huru en kom till honom och frågade, hwad han skulle göra för att få ewigt lif. Herren hänwisade honom till de gamla, bekanta buden: Du skall älska Gud af allt hjerta och din nästa såsom dig sjelf. Då wille mannen göra sig sjelf rättfärdig och frågade: Hwem är alltså min nästa? Till swar derpå omtalade Herren för honom historien om den barmhertige samariten, i hwilken historia han nödgade honom att kalla en samarit för en judes nästa. Dermed hade han då lärt honom att anse alla menniskor som sin nästa. En samarit war det wärsta, som en jude wißte. När judarna derför wille riktigt djupt kränka och skymfa Jesus, sade de: Du är en samarit och har en ond ande (Joh. 8: 48). Skulle nu en jude betrakta en samarit såsom sin nästa, så war klart, att han skulle så betrakta **alla** menniskor. Och på nästan i denna widt omfattande mening är det, som Herren tillämpar budet: Du skall älska din nästa såsom dig sjelf.

26. Den naturliga menniskan kan älska sina närmaste, älska hustru, man, barn, föräldrar, syskon o. s. w. Hon kan älska dem, som älska henne och göra henne godt. Ja, der kan råda en riktigt

innerlig kärlek, så att den ene kan wåga lifwet för den andre. Sådana exempel ser man t. o. m. bland hedningarna. Men längre kommer den naturliga menniſkan icke, och med detta har hon icke ännu kommit öfwer den ſtåndpunkt, på hwilken de oſkäliga djuren ſtå. En fogel kan offra ſitt lif för ſina ungar, en hund kan offra ſitt lif för en husbonde, af hwilken han erfarit godhet. Och något mer måſte det wäl ändå wara, ſom ſkall göra en menniſka ſkicklig att gå in i Guds rike.

27. I Matth. 5: 46 ſäger Herren till ſina lärjungar: **Om I älſken dem, ſom älſka eder, hwad hafwen I för lön? Göra icke publikanerna det ſamma:** Publikanerna woro grofwa, ogudaktiga menniſkor, hwilka af judarna djupt föraktades. Nuwäl, will frälſaren ſäga, det oaktadt älſka de ſådana, ſom älſka dem. Skullen nu I, ſom wiljen wara mina lärjungar, icke wara något förmer än deſſa? Hwari ſtulle då eder frälsning och kriſtendom egentligen beſtå? Tänk på, hwad detta will ſäga: Der är en menniſka, ſom ſäger, att hon tror på Kriſtus, att Jeſu blod renat henne från ſynderna, att hon är Guds barn, Kriſti broder och medarfwinge till den ewiga herrligheten i Guds rike. Detta är ju den aldra högſta berömmelſe, ſom kan tänkas. Och nu när man närmare ſer på henne, så befinnes hon i grunden icke wara bättre än en publikan. Hon kan wäl göra bättre gerningar och ſålunda förete en bättre yta. Men i hjertegrunden — och på den kommer allting an — i hjertegrunden älſkar hon endaſt dem, af hwilka hon warder älſkad, alldeles ſåſom publikanerna göra. Kan detta wara kriſtendom? Kan detta wara frälsning? Hwad har då Kriſtus i ſjelfwa werket uträttat i henne? Nej, ſådant kan icke wara möjligt. Något annat och högre måſte lifwet i Kriſtus wara.

28. Men Herren tillägger ytterligare: **Och om I wiſen wänlighet endaſt mot edra bröder, hwad ſynnerligt gören I? Göra icke äfwen hedningarna det ſamma?** (v. 57). Kärleken wiſar ſig uti wänlighet. Om I nu wiſen kärlek endaſt mot bröder, mot edra landsmän och närmaſte, käre, hwad märkwärdigt gören I då? Då ſtån I ju ännu på ſamma ſtåndpunkt ſom hedningarna. Ty äfwen de göra det ſamma. Och hwari beſtår då eder tro och kriſtendom? Något ſtulle det wäl finnas, ſom ſtilde eder och hedningarna åt? Wi ſäga det om igen: der går en och ſäger, att han är född på nytt, att han är uttagen ur werlden, att han har Kriſti ande, att han är en ny ſkapelſe i Kriſtus, ſå att Kriſtus bor genom tron i hans hjerta o. ſ. w. Detta är ju en himmelshög berömmelſe. Och

när man närmare ser på honom, så är han i grunden icke alls bättre än en hedning. Han läser, sjunger, talar annorlunda. Men i hjertegrunden är han den samma. Huru kan det hänga tillsamman? Omöjligt. Hwareſt någon är i Kristus, der är han en ny skapelse, det gamla är förgånget; si **allting** har blifwit nytt (2 Kor. 5: 17). Märk: **allting.** Till detta hör wäl icke blott ord och yttre werk utan framför allt **hjertat.** Är icke hjertat nytt, då äro i sjelfwa werket alla andra nyheter utan wärde.

29. På detta sätt blir ordet om kärlek till näſtan den aldra skarpaste pröfwosten, som man kan tänka sig. Huru är det med dig i detta afseende? Du säger, att du tror på Jesus. Det är godt. Du säger, att du älskar Gud. Det är godt. Du säger, att du warit troende i många år. Det är godt — om det nu bara är sannt. Och sanningen kan du pröfwa på det, om du älskar din näſta, och det utan afseende på, om din näſta älskar eller icke älskar dig igen. Tänk om du med din stora kristliga berömmelse ännu icke kommit längre, än att du älskar dina bröder, dina liktänkande, ditt parti o. s. w. Huru tror du då, att det kan wara med dig? Hwari består då egentligen din omwändelse? För din själs ewiga wälfärds skull bedja wi dig: Far icke för hastigt öfwer denna fråga utan ransaka dig **uppriktigt** inför lefwande Gud. Ty det kommer i alla fall en dag, då alla falska inbillningar skola skingras, och då det icke skall hjelpa dig, att du i många år trott dig wara samt af andra hållits för att wara en troende. Tänk om din tro på den dagen icke befinnes hålla profwet!

30. Men huru Herren will, att wi skola älska näſtan, derom säger han: **Du skall älska din näſta såsom dig sjelf.** Att älska sig sjelf — i den konsten är menniſkan mästare. Och nu: i lika hög grad will Herren, att du skall älska din näſta. Din näſta är i Herrens ögon lika mycket wärd som du, och hwad han begär af dig din näſta till godo, det begär han af din näſta dig till godo. Och när han begär det af dig, så gör han det icke för att lägga på dig något plågsamt tryckande ok, som skall förbittra hela ditt lif, utan alldeles twertom. Det finnes ingenting, som gör lifwet så upphöjdt, ljuſt, ljusligt, ja saligt som just kärleken. Att **wara älskad,** kan wäl förljufwa lifwet. Men att **älska** gör det ännu mer. Det tro icke många; derför finna de alltid felet till sitt lifs olycka hos andra. Om andra älskade dem och förhölle sig bättre mot dem, så skulle de känna sig lyckliga, mena de. Men det är felaktigt tänkt. Ett hjerta, som icke älskar, kan aldrig wara lyckligt, om det än åtnjöte kärlek

af alla andra. Icke ens Guds kärlek kan göra en sådan menniſka lycklig. Nej, wägen till ſann lycka är **att älſka.** Ja, andras kärlek kan göra lycklig egentligen endaſt i den mån, ſom den kan lyckas att wäcka kärlek. Om alla menniſkor älſtade alla af rent hjerta, ſå ſtulle jorden med ens wara förwandlad till ett paradis. När Gud alltſå af oß begär, att wi ſkola älſta näſtan ſåſom oß ſjelfwa, ſå begär han endaſt ſådant, ſom ſtulle göra wårt eget lif outſägligen ſaligt ſamt i ſin mån bidraga till att göra jorden till ett paradis igen. Och orätt wore det för wißt att ſäga, att ſådant är obilligt begärdt.

31. Hwad en ſådan kärlek innebär, det förklarar Herren annorſtädes, när han ſäger: **Allt hwad I wiljen, att menniſkorna ſkola göra eder, det gören I ock dem** (Matth. 7: 12). Och han tillägger: **ty detta är lagen och profeterna.** Allt hwad lagen och profeterna förkunna, det går in under denna rubrik; och allt hwad ſom göres i ſtrid mot denna regel, det är i ſtrid mot lagen och profeterna, äfwen om det ibland ſkulle ſynas hafwa deras ordalydelſe på ſin ſida.

32. Förſt märka wi då, att Herren icke ſäger: Allt hwad menniſkorna göra eder, det gören I ock dem. Detta är wisſerligen den regel, ſom allmänneligen följes, men det är icke Kriſti regel. Om någon erfar godt, ſå gör han godt igen; om någon erfar ondt, ſå gör han ondt igen. Men ſå ſkall det icke wara, om du will följa Kriſtus. När du ſer, att någon mot dig beter ſig ſå, att det gör ondt, ſå akta dig du att göra ſammalunda. Ty när du icke will ſjelf erfara det, ſå gör det icke heller ſjelf. Du hör t. ex. att någon talar illa om dig. Det känner du, gör ondt. Nuwäl, då wet du, att du ſjelf aldrig ſkall handla ſå. Och ju oftare du ſjelf får erfara det af andra menniſkor, deſto flere afſkräckande warningar har du att aldrig göra det ſjelf. Sammalunda: der är någon, ſom på något ſätt förfördelat dig, ſom legat dig i wägen och genom ſin ſlughet ſlagit under ſig, hwad du rätteligen borde hafwa haft. Det gör dig ondt, och derpå må man icke undra, aldrahelſt om du ännu icke rätteligen förſtår Pauli ord: För dem ſom hafwa Gud kär, ſamwerkar allting till godo (Rom. 8: 28). Men när du nu känner, att det gör ondt, ſå förſtår du ock, att det är ondt. Då kommer djefwulen och hwiſkar i ditt hjerta och ſäger: "Det ſkulle du gifwa honom igen." Nuwäl, war då på din wakt, ſå att du ſäger: "Nej, bort du lede djefwul! Känner jag icke ſjelf, huru ondt det gör, och huru ondt det är? Och då tänker du, att jag ſjelf ſkulle gå åſtad och göra det! Bort

det!" Men hwem swarar wäl så? Käre, gör **du** det? Och huru ofta gör du det?

33. Skall du kunna älska så, då är det alldeles nödwändigt, att du, såsom wi redan sagt, stadigt ser på Herren. Allt hwad ondt du gör, är en synd emot honom. När du alltså i ord eller gerning gör din nästa någonting ondt, **så träffar du Herren.** Om du nu kunde bewisa, att din nästa är en ond menniska, som wäl förtjenar, hwad ondt du kan göra honom, så är dock Herren god och förtjenar alls icke, att du syndar mot honom. Han will din elaka nästa ingenting ondt utan endast godt, och derför will han, att du skall wara af samma sinne, och att du skall med din godhet hjelpa till att göra nästan god. Djefwulen försöker kanske inbilla dig, att du skulle göra din nästa godt, om du wedergälde honom ondt med ondt. Men det bör du såsom troende weta, att ondt föder bara ondt. Will du derför göra honom godt, så gör honom icke ondt, såsom skulle godt komma deraf. Sådan öfwertalning är af djefwulen.

34. Men icke blott det. När du wet, att du gerna wille, att din nästa skulle tjena, hjelpa samt i ord och gerning göra dig godt, så gör du honom sammalunda. Om du är bedröfwad och någon kommer till dig och hugswalar dig, då gör det godt; om du lidit en motgång och någon kommer till dig och deltager med dig, såsom wore din motgång hans egen, då gör det ditt hjerta godt; om du har ett företag, af hwilket du wäntar goda frukter, och någon wisar intresse derför och gör, hwad han kan, för att befordra det, så gör det ditt hjerta godt. Om du råkat ut för elaka rykten och någon gör allt för att rentwå dig, så gör det ditt hjerta godt. Allt sådant är, hwad du sjelf will erfara. Nuwäl, då wet du strax, hwad du bör göra andra — och **alla** andra. När du sjelf will, att andra skola göra så emot dig, så wisar du, att du inser, att det är billigt begärdt. Men är det billigt begärdt, när det gäller, att din nästa skall göra det mot dig, så är det alldeles lika billigt begärdt, när det gäller, att du skall göra det mot honom. Och det är Herren, som begär det af dig.

35. Se på Herren Jesu eget föredöme. Der ser du den fullkomliga kärleken, och just med affeende derpå är det, som Johannes säger: **Såsom han war, så äro äfwen wi i denna werlden** (1 Joh. 4: 17). Der gick aldrig af hans mun ett ord, som icke war förestafwadt af kärleken, och det lika wäl när han talade till fiender, som när han talade till wänner. Äfwen när han allwarligt **straffade,** så skedde det i en helig, guddomlig kärlek. När han på sin sista

färd till Jerusalem kom i närheten af staden, så grät han öfwer den samma. Och han grät icke af harm öfwer det förakt och den otro, som han sjelf rönt i den heliga staden, utan af medlidande wid tanken på det arma folkets ofärd, som han såg så nära förestående. Han wisste, hwad lidande, som nu förestod honom der. Han hade ju flere gånger sagt till sina lärjungar, att han skulle gå dit för att korsfästas och dödas. Men tanken på detta lidande war icke källan till någon af de tårar, som nu flöto utför hans kinder. Der kan man se den fullkomliga kärleken. När han war kommen på korset, bad han ock för sina fiender, sägande: Fader, förlåt dem det, ty de weta icke, hwad de göra (Luk. 23: 34).

36. Och likasom alla hans ord, så woro ock alla hans handlingar yttringar af kärleken. Petrus beskrifwer hans lif korteligen med de orden: Han gick omkring, gjorde wäl och hjelpte alla, som woro beherskade af djefwulen (Apg. 10: 38). Han wäntade icke, att de elända skulle komma till honom, utan han gick omkring och sökte dem. Jag skall uppsöka det borttappade och igenhemta det förwillade — så säger Gud om sig (Hes. 34: 16), och allt hwad Fadern gör, det gör ock Sonen på samma sätt (Joh. 5: 19). Det wore ju en oerhörd kärlek, att Herren toge emot alla elända, som komme till honom. Men det är för ringa för honom. Han söker upp dem, när de icke komma af sig sjelfwa. Hans hjerta trängtar efter att få göra godt. Och denna kärlek är det, som han will ingjuta i wåra hjertan genom den Helige Ande, att wi må bliswa honom lika.

37. Med afseende på Kristi exempel förmanar apostelen Paulus: **Så waren nu Guds efterföljare såsom älskade barn och wandren i kärlek, såsom ock Kristus har älskat oss och utgifwit sig sjelf för oss till gåfwa och offer, Gud till en wälbehaglig lukt** (Ef. 5: 2). Det ordet i grundtexten, som är öfwersatt med "efterföljare", betyder egentligen "efterhärmare." Barn bruka gerna härma sina föräldrar. Hafwa de nu goda föräldrar och äro snälla barn, så efterhärma de dem uti det goda. Och nu säger Paulus: I Guds älskade barn, härmen eder Gud och Fader, så att man kan se på eder, att I ären hans barn. Men huru skall det gå till? Jo, tillägger han, wandren i kärlek. Det är ett kosteligt uttryck detta. Paulus will, att kärleken skall wara det element, det område, inom hwilket hela wår wandring skall röra sig, så att wi icke taga ett steg utom det området. Han will, att wåra armar och ben, händer och fötter, ögon och öron, läppar och tunga, korteligen hela wår person med alla deß krafter och lemmar skola röra sig bara inom detta område, som heter kärlek.

Ären I sjelfwa **älskade** af Gud, säger han, så härmen Gud, så att äfwen I **älsken!** I behöfwen bara efterhärma, hwad Gud gjort på eder sjelfwa. Och såsom mönster för denna kärlek anför han Kristus. I Kristus är det, som den himmelske fadrens kärlek är fullkomligt återspeglad. Ty i Kristus bor gudawarandets fullhet lekamligen (Kol. 2: 9). Derför sen på Kristus och härmen honom; ty det är att härma Gud. Och huru har Kristus älskat eder? Jo, så att han utgifwit sig för eder till en gåfwa och ett offer åt Gud. Af de ord, som här i grundtexten begagnas, och som äro öfwersatta med gåfwa och offer, betecknar det förra allt, som gifwes åt Gud, det senare endast slagtoffer. Paulus will alltså säga, att Kristus har gifwit sig åt Gud icke allenast så, att han i Guds tjenst offrat alla sina krafter utan t. o. m. sitt lif. Det war höjden af Kristi kärlek; det war höjden af Guds kärlek. Utöfwer denna kan intet högre tänkas. För oß, som woro fiender i sinnet med onda gerningar (Kol. 1: 21), gaf Gud ut sin enfödde Son, och Sonen offrade sig ända till döden på förbannelsens träd åt Gud, allt för att försona oß med Gud. Och nu will apostelen säga: Härmen denna Guds och Kristi kärlek. Din nästa kan aldrig wara så owärdig din kärlek, som du är owärdig Guds kärlek. Och dock har han låtit sin kärlek så öfwerwäldigande flöda öfwer dig. Härma honom — härma honom! Såsom Kristi offer war för Gud "en wälbehaglig lukt", så skall ock sådan din kärlek behaga honom synnerligen wäl. Och hans wälbehag bör ju för dig stå öfwer allt annat.

O Gud, käre himmelske fader, gif oß din helige Ande och utgjut din kärlek i wåra hjertan! Förlåt oß wår kallsinnighet och fräls oß för ditt eget namns skull. Amen.

Tredje Betraktelsen.

38. **Hela lagen är uppfylld i ett enda ord, nämligen i detta: Du skall älska din nästa såsom dig sjelf** (Gal. 5: 14). Apostelen säger dessa ord till de kristna i Galatien, hwilka höllo på att förderfwa hwarandra genom strider just om lagen. Det war fråga närmast om omskärelsen. "Gud har i lagen befallt omskärelsen", sade somliga. Nu blefwo åtskilliga förwirrade. Deras samweten blefwo bundna. "Man måste lyda Gud", tänkte de. Andra menade, att de woro fria från lagen. "Men nej", tänkte de förra: "man måste dock hålla Guds bud, och man får icke genom några förklaringar låta sig föras derifrån." Nu wardt det strid och oro. Den ena söndrades från den andra och kärleken förkolnade. Men gerningslärarena höllo i sig. "Sanning och lydnad framför allt", tänkte de. "Att bewara kärleken genom att åsidosätta ett tydligt Guds bud, det går icke an. Alltid bäst att lyda Gud, äfwen om kärleksbandet brister. Wi, som hafwa lika mening, älska hwarandra, och så är ändå kärleken qwar." På sådant sätt skedde, att lagens högsta bud wardt förtrampadt, och det af nit om lagen. Werklärarena trodde, att kärleken war något, som låg på sidan om lagen, något som kunde wara eller icke wara. **När de talade om att hålla Guds bud, så menade de hwarjehanda andra ting men icke kärleken.** Och att man brast i kärleken, det syntes dem icke så farligt, som om man brast i omskärelsen eller andra stadgar.

39. Gifwe Gud, att det, som sålunda skedde i Galatien, wore allenast en gammal tilldragelse, till hwilken man nu för tiden icke säge något motstycke. Men så wäl är det icke. Luther säger: "Äfwen de fromma hafwa denna frestelse, att deras samwete strax såras, om de underlåta en obetydlig sak, som de borde göra, men icke så, om de försumma kärleken och icke hysa ett rent och broderligt hjerta mot sin nästa." Ser man ock på den tid, som nu är, så möter man öfwer allt skådespelet af bröder, som äro söndrade från hwarandra, som icke älska hwarandra, äfwen om de inbilla sig sjelfwa och inbilla hwarandra, att de göra det, bröder som icke kunna dyrka Gud gemensamt, ja som inbördes misstänka hwarandra, tala illa om hwarandra, bekämpa hwarandra o. s. w. — och detta för olika uppfattningar om den eller den läropunkten, den eller den ger-

ningen, de eller de ceremonierna. De mena, att troheten och lydnaden mot Gud fordrar det. Att kärleken trampas under fötterna, det bekymrar dem icke så mycket. Det är, som hade den saken ingenting att göra med troheten. "Nej, man måste lyda Gud", tänka de. Lyda Gud först i allt annat och sist i kärleken, som är det angelägnaste! Sila bort myggen för att swälja kamelen! Och sedan tacka de kanske Gud derför, att han "gifwit dem nåd att wara trogna". Tänk hwilken blindhet bland menniskor, som dagligen läsa Jesu Kristi evangelium!

40. Men se nu, huru Paulus bemöter dessa werklärare i Galatien. **Hela lagen,** säger han, **är uppfylld i detta enda ord: Du skall älska din nästa såsom dig sjelf.** Deraf följer ock, att hela lagen är förtrampad och upplöst i det, att man icke älskar sin nästa. Apostelen Jakob säger: Den som håller hela lagen men felar mot ett enda bud, han är skyldig efter alla (Jak. 2: 10). Men om så är, då är klart, att om någon förtrampar det bud, som utgör hela lagens wäsende och summa, så har han förtrampat **hela** lagen. Och sedan hjelper det icke, att man gör den eller den gerningen, ja alla de yttre gerningar, som lagen påbjuder. Yttre gerningar kunde äfwen fariseerna göra. Det hjelper icke heller, att man talar, sjunger, läser och är "glad i Gud", såsom man uttrycker det. Nej, der kärleksbudet ligger nere, der är hela lagen förtrampad. Och der lagen är förtrampad, der har man icke heller det rätta evangeliet. Ty evangeliet förtrampar icke lagen utan gör honom kär och dyrbar för hjertat. Alla enskilda gerningar hafwa sitt wärde endast af kärleken. Det hjelper icke, hwad helst man deremot inbillar sig, eller att man känner sig tillfredsställd af sin inbillning. Det finnes ingen inbillning så galen, att icke den menniska, som fångas deri, kan känna sig fri och glad, ja till och med glad i Gud. Man kan få se mormoner, som förklara, att de aldrig känt sig så fria och lyckliga i Gud som nu, sedan "de gifwit sanningen rätt", såsom de säga, och blifwit mormoner. Efter Guds ord och ingenting annat — icke efter den glädje och tillfredsställelse som någon erfar — måste saken dömas. Och dömer man efter den regeln, så får man nog se grufligt mycket sjelfbedrägeri, der man annars mycket talar och sjunger om Kristus och evangelium, om lydnad, trohet o. s. w.

41. Det hände en gång, att några troende predikanter af olika samfund woro samlade för att gemensamt öfwerlägga om andliga ting. Deras sammanwaro blef mycket hjertlig, och de kände det godt inbördes. När de skulle skiljas åt, föreslog en, att

de till den inbördes kärlekens befästande stulle gemensamt fira Herrens Jesu nattward. Detta förslag mottogs med glädje af många. Men nu reste sig några upp och förklarade, att troheten mot Herren och hans ord förbjöd dem att fira Jesu nattward med de andra, som icke hörde till deras samfund. Så uppstod twist. De församlade åtskildes med allt annat än den broderliga kärlekens känslor. Men de, som wållat söndringen, reste hem med godt samwete, glada öfwer att Gud gifwit dem nåd att stå fasta. Wisserligen hade kärleksbandet brustit, men det war icke så wigtigt. "Man måste lyda Gud", tänkte de, alldeles som hade icke Gud framför allt annat befallt kärlek. Men deras uppträdande prisades i deras partis tidningar såsom en berömlig trohet mot Herren. Hwad kärleken angick, resonnerade man så, att man icke kan bewisa sin wilsefarande broder större kärlekstjenst, än när man fasthåller sanningen. Och sålunda lyckades man äfwen bewara kärleken i sin egen inbillning, medan man i werkligheten trampade den under fötterna. Sådan kan blindheten wara. O hwilket skådespel för Gud! Och dock måste han se, huru dessa samma menniskor gingo och gladde sig i den tanken, att han såg med wälbehag ned på dem och deras gerning!

42. Att kärleken är wäsendet och summan af den guddomliga lagen, beror derpå, att han är ett uttryck af Guds eget wäsen, och Gud är kärleken. Allt hwad Gud gör, går ut från kärleken, allt hwad Gud talar, går ut från kärleken, och allt har det kärleken till ändamål. Derför säger ock Paulus: **Budets ändamål är kärleken af ett godt hjerta, af ett rent samwete och af en oskrymtad tro** (1 Tim. 1: 5). Med budet menar han der icke det mosaiska budet utan den kristna sedelagen. Den mosaiska lagens wäsende är kärleken; den kristna sedelagens wäsende är kärleken. Det finnes intet högre mål än kärleken. Det berättas om apostelen Johannes, att när han på sin höga ålderdom icke kunde gå till församlingen ej heller predika der, så lät han bära sig dit för att säga endast det ordet: "Älsken hwarandra." När man nu frågade honom, hwarför han ständigt sade detta ena och samma, swarade han: "Emedan det är Guds bud; och **när detta är gjordt, så är nog gjordt.**" Det war kärleken, som gjorde wåra första föräldrar saliga i paradiset, det är kärleken, som skall utgöra de saligas salighet i himmelen. Alla Guds nådemedel, alla Guds frälsningsanstalter, alla Guds bud och stadgar hafwa derför kärleken till ändamål. Kärleken är det aldra högsta, som kan tänkas, ty Gud är kärleken.

43. I Mark. 12: 28 följ. omtalas, huru en skriftlärare kom

till Jesus och frågade honom, hwilket bud som war det förnämsta i lagen. Derpå swarade Jesus: Det förnämsta (främsta) är: Hör Israel, Herren din Gud är en enda herre; och du skall älska Herren din Gud af hela ditt hjerta o. s. w. Det andra är detta: Du skall älska din nästa såsom dig sjelf. Då sade skriftläraren: Rätt i sanning har du sagt, att han är en enda, och att älska honom af hela hjertat och att älska sin nästa såsom sig sjelf, är mer än alla brännoffer och slagtoffer. Skriftläraren förstod alltså saken äfwen han. Alla gerningar, alla läror, alla gudstjenstceremonier o. s. w., hwilka icke hafwa sin grund i kärleken, äro inför Gud lika wärdelösa som ett tomt äggskal. Om än Gud sjelf har befallt dessa gerningar, så förändrar det icke saken. De gerningar, som fariseerna gjorde, woro ock af Gud befallda, och likwäl straffade Herren hela deras wäsende såsom en styggelse för Gud. Deraf kunna wi då sluta till, hwilken förskräcklig styggelse för Gud det måste wara, när gerningar, läror och gudstjenstceremonier **rent af göras till medel att sönderslita kärleken,** ja att man genom sådant tror sig behaga Gud. Den, som syndar och wet, att han syndar, är icke på långt när så förblindad som den, som syndar **och tror sig dermed göra en god gerning, för hwilken han har att wänta sig lön af Gud.**

44. Om kärlekens wigt säger Rosenius följande allwarliga ord: "Det är en bekymmersam företeelse, att många kristna, som lärt den stora hufwudsanningen, att wi warda rättfärdiga utan förskyllan endast genom tron på Kristus, samt genom denna tro äfwen erhållit den nya himmelska kärleken, börja åter efter någon tid dels bliswa så kalla, döda och efterlåtna i kärleken och deß bewisning, att de nu tyckas lefwa blott sig sjelfwa, dels ock kunna mycket lätt trösta sig för denna brist och anföra, att wi warda dock saliga blott af nåd genom tron, likasom skulle wi warda saliga genom en tro som icke werkar någon kärlek. Det är isynnerhet mot detta olyckliga bedrägeri wi böra ofta och allwarligt besinna, hwad Herrens ord lärer i denna fråga. — Det är icke sannt, att wi warda rättfärdiga genom en tro, som icke werkar kärlek. Nej, säger apostelen, om jag hade all tro, så att jag omflyttade berg och hade icke kärleken, så wore jag intet. "Det är så omöjligt, att den lefwande tron kan wara utan kärlek, som att elden kan wara utan wärme." (L.) Då i Skriften läres, att wi warda rättfärdiga blott genom tron, så menas der endast **den** tro, som gör hjertat lefwande och warmt i kärlek. Så sade Herren Kristus: Deraf skola alla förstå, att I ären mina lärjungar, om I hafwen kärlek inbördes. Och Johannes upprepar ide-

ligen, att wi just genom kärleken skola **weta**, att wi äro af sanningen, weta, att wi äro Guds barn, äro födda af Gud o. s. w."

45. "Hafwa wi en gång kommit till tron, så minnas wi ock, huru wi då fingo en ny brinnande kärlek i wåra hjertan icke blott till den nådige Guden, som förlät oß alla wåra synder, utan ock till wår nästa, nemligen dels en "broderlig kärlek" till alla dem, som wi ansågo tro och älska Jesus, dels ock en "allmännelig kärlek" (2 Petr. 1), så att wi med innerlig omsorg tänkte på alla menniskors frälsning och salighet. Har nu denna heliga kärlek upphört, huru är det då med wår tro? Må ock wår förtröstan wara än så lugn och stark, må ock wårt andliga ljus wara än så stort, så är dock wår tro nu wisserligen endast ett dödt beläte af, hwad den förut war, då den nu icke werkar någon kärlek. Se äfwen hwilka stora och priswärda **gerningar** Herren Kristus fann hos församlingens ängel i Efesus. Och dock hade denne öfwergifwit sin första kärlek, hwilket Kristus förklarade wara ett så betänkligt tecken, ja ett sådant affall, att om icke bättring skedde, så skulle ock ljusstaken warda bortstött från sitt rum. Jag wet dina gerningar, säger Herren, och ditt arbete och ditt tålamod, och att du icke kan fördraga de onda; och du har försökt dem, som säga sig wara apostlar och äro det dock icke, och du har funnit dem ljugare, och du lider och har tålamod och arbetar för mitt namns skull och är icke trött worden. Men jag har emot dig, att du har öfwergifwit din första kärlek. Betänk derför, hwarifrån du är fallen, och ändra ditt sinne och gör de första gerningarna, annars skall jag snart komma till dig och stöta bort din ljusstake från sitt rum, om du icke ändrar ditt sinne (Uppb. 2: 1—5). Här finna wi, att kärleken är ännu en serskild sak i hjertat och kan wara förlorad äfwen under en så priswärd werksamhet, så kraftiga och kristliga gerningar, som dem Kristus här uppräknar. — Wisserligen borde detta förhållande wäcka oß att inför Guds ögon besinna, huru wi hafwa det med kärleken. Wi finna af både Kristi och apostelens ord, att **hwad helst wi äro, tro eller göra,** utan att hafwa denna werkliga kärlek i hjertat, hwilken genom tron och nåden födes, **så är alltsammans falskt och blott bedrägeri, huru kristligt och wackert det än synes.** Måtte wi i alla wåra lifsdagar minnas och besinna detta!" Så långt Rosenius.

46. I Rom. 13: 8 säger Paulus: **Waren ingen något skyldiga, utom att I älsken eder inbördes; ty den som älskar den andre, han har fullbordat lagen.** Apostelen förmanar de troende först, att de skola fullgöra alla sina förbindelser till alla menniskor, så att in-

gen kan säga, att de mot honom underlåtit att göra, hwad de warit pligtiga. Sålunda må en tjenare fullgöra sina skyldigheter, en husbonde sina o. s. w. Endast den skulden må blifwa öfrig, att den ene älskar den andre. Detta är en skuld, som aldrig kan afbördas utan alltid fortfar. Jag kan aldrig om denna skuld säga: "Nu är den slutbetald, nu är jag icke skyldig att älska mer." Kärleken känner sig alltid såsom gäldenär. Augustinus säger: "Kärleken **gifwer,** när han betalar kärleksskuld; men han förblir alltid skyldig, äfwen när han gifwer. Ty det kommer aldrig den tid, då han icke har något mer att betala. Men han förlorar aldrig något genom att gifwa. Twertom fördubblar han sig genom att gifwa sig." Det är kärlekens natur, att den, som älskar, känner sig tillhöra dem, som han älskar, och känner sig sjelf rik i samma mån, som han utgifwer sig för dem, som han älskar.

47. Men apostelen tillägger: **Den som älskar den andre, han har fullbordat lagen,** d. w. s. i samma mån, som man älskar, fullgör man lagen. Detta förklarar han närmare, när han tillägger: **Ty det som är sagdt: Du skall icke göra hor, du skall icke dräpa, du skall icke stjäla, du skall icke bära falskt wittnesbörd, du skall icke begära, och annat sådant bud, det inneslutes i detta ordet: Du skall älska din nästa såsom dig sjelf** (v. 9). I dessa ord förklarar apostelen alltså uttryckligt, att de serskilda gerningarna, som lagen fordrar, endast äro olika sätt, hwarpå kärleken framträder, och att de således hafwa wärde inför Gud, endast såwida de äro uttryck af kärleken. Det är ett gammalt ordspråk, som säger: "När twå göra detsamma, så är det ändå icke det samma." Den utwertes gerningen kan wäl wara densamma. Twå menniskor gifwa t. ex. en almosa, en gåfwa till missionen. Men bewekelsegrunden hos den ene är en helt annan än hos den andre. Den ene gifwer af hjertlig kärlek, den andre gifwer för att winna egen ära eller af annan oren bewekelse. Nu kan den senares gåfwa och gerning wara inför **menniskors ögon** lika god ja kanske bättre och större än den andres. Men Gud, som genomskådar allt, ser under det lysande skalet en rutten kärna. Detta har Luther wäl förstått, när han börjat förklaringen till alla buden med de orden: Wi skola frukta och älska Gud, så att wi göra det och det o. s. w. Hwarje uppfattning eller tillämpning af något Guds bud i strid mot kärleken är en falsk tolkning eller tillämpning, huru mycket man än åberopar sig på bokstafwen.

48. **Kärleken gör sin nästa intet ondt. Alltså är kärleken la-**

gens fullbordan, tillägger apostelen widare (v. 10). Den mosaiska lagens bud äro nästan allesammans förbud: "Du skall icke göra det och det onda!" Nuwäl, säger apostelen, kärleken gör sin nästa intet ondt. Kärleken will icke afhända någon lifwet, twertom gör han, hwad han kan, för att hjelpa den älskade i anseende till helsa och lif. Kärleken gör icke hor. Han är lika mån om nästans personliga heder som om sin egen. Icke heller stjäl kärleken från nästan något. Twertom hjelper hon nästan att behålla och förkofra sina egodelar samt glädes öfwer nästans framgång såsom öfwer sin egen, ja är ock willig att med uppoffring af sina egodelar tjena och hjelpa nästan, när han är i nöd o. s. w. Icke bär han falskt wittnesbörd emot honom. Ja, han will ej ens tala ondt om nästan, äfwen om det är sannt. Der han hör nästan förtalas, der tager han honom i förswar amt urskuldar honom allt, hwad han förmår. Men icke blott det. Kärleken har icke heller **begär** efter nästans goda utan unnar honon det allt och glädes med honom, när det går honom wäl, men gråter med honom, när någon olycka träffar honom. Alltså är kärleken werkligen lagens fullbordan.

49. Men att apostelen säger, att **hela** lagen är uppfylld genon det budet: du skall älska **din nästa,** det säger han icke i den meningen, som skulle kärleken till Gud ingenting betyda. Nej, i kärleken till nästan är kärleken till Gud inbegripen såsom den källa, ur hwilken den utgår. Derom säger Johannes: **Gud är kärleken, och den som blifwer i kärleken, han blifwer i Gud och Gud i honom. Ingen hafwer någon tid sett Gud; om wi älska hwarandra inbördes, så blifwer Gud i oß, och hans kärlek är fullkommen i oß** (1 Joh. 4: 12). Der förklarar alltså apostelen, att kärleken till nstan förutsätter, att Gud, som är kärleken, blifwer i oß, och att hns kärlek är fullkomnad i oß. Med Guds kärlek menas i bibeln ånsom den kärlek, som Gud har till oß, ömsom den kärlek, med wilken wi älska Gud. Det grekiska språket uttrycker begge delarna å alldeles samma sätt. När nu apostelen talar om Guds kärleks llkomnande i oß, så kan han icke mena den kärlek, som Gud har, denna kan aldrig fullkomnas, utan den kärlek, som wi älska Gud ed. Sammalunda säger han i kap. 2: 5: **Den som håller Guds ud, i honom är sannerligen Guds kärlek fullkomnad.** Den sanna ristliga kärleken till nästan förutsätter alltså, att kärleken till Gud är fullkomnad i oß, och deraf följer, att den, som i sanning älskar näſtan, har fullkomnat **hela** lagen.

50. Det hör wisserligen till djefwulens aldra finaste konster,

när han kan förwilla troende Guds barn att så stirra på det eller det serskilda budet, att de warda alldeles blinda för kärleken, ja att de för deß skull rent af **offra** kärleken, till hwilken dock alla buden syfta. Om denna sak talar Luther följande förträffliga ord i utläggningen af Matt. 12: 3 f., der frälsaren framhåller, huru David af öfwerstepresten fick skådebröden att äta, ehuru det enligt Mose lag icke war tillåtet för andra än presterna att äta af dem: "Ehuru det war en lag, att ingen skulle äta dessa heliga bröden utom presterna, så war likwäl kärleken en sjelfrådande kejsarinna öfwer lagen och twingade denne under sig, så att den nu måste wika och återwända, när David hungrade, och måste låta sig behaga ett sådant domslut: David lider hunger, honom bör man hjelpa, såsom kärleken säger: Gör din nästa godt, hwarhelst han behöfwer det. Derför hwila nu, lag, och hindra icke att bewisa honom godt, fängsla icke kärleken med ditt förbud. Om nu presten Abimelek icke hade welat gifwa David de heliga bröden, utan warit så blind, att han stått hårdt på lagen, förgätit kärleken och förnekat David mat, si hwad hade han då gjort? David hade då måst dö af hunger, och öfwerstepresten hade **begått ett mord för lagens skull.** Då hade det gamla ordet sannats: Strängaste rätt är största orätt. Men så dåraktig war nu icke presten Abimelek. Fariseerna deremot begingo ofta sådan dårskap, då de straffade Kristus för det, att han botade sjuke på sabbaten."

51. Uti predikan på 17:de söndagen efter trefaldighet säger Luther åter: "Hwad göra här de fariseer? De hålla sig strängt wid bokstafwen af sabbatsbudet och wakta derför på Herren Jesus för att se, om han skall bryta det. Sjelfwa hade de icke hjelpt den sjuke, om det än kunnat ske med ett stedblad win. Men Kristus bryter sig in i lagens mening efter kärleken och hjelper dristigt den watusigtige mannen samt wisar dem en solklar orsak, hwarför han så gör, sägande: Det är wäl befaldt att hålla sabbaten, men när det kommer an på kärleken, då måste lagens bokstaf stå tillbaka".

52. I samma ton talar han åter, då han säger: "Gud hade gifwit ett bestämdt bud, att man skulle omskära allt mankön på den åttonde dagen. Detta bud stod klart för allas ögon. Likwäl hade Moses i öknen anstånd dermed och omskar ingen under de fyrati åren (Jos. 5: 4 följ.). Hwilken gaf nu Mose denna makt att icke hålla en lag, som dock Gud sjelf hade allwarligen påbudit? Jo, den makte hade han deraf, att han wißte lämpa lagen efter kärleken, wißte, att lagen borde tjena folket och icke folket wara lagen till tjenst, ty på denn

resa måste de hwar dag gå i full rustning. Att det nu måtte wara desto beqwämare att färdas, lät han anstå med omstärelsen och sade: Ehuru denna lag wisserligen är af Gud påbuden och måste hållas, så måste man dock så förstå den, som kärleken kräfwer, och dröjde så med omstärelsen, tills resan war slut. Så bör man uttyda alla lagar efter kärleken och nödtorften, och hwar det icke sker, der saknas en rätt uttydare. — Wi skola aldrig förgäta, att alla lagar, ehwad de äro guddomliga eller menskliga, icke förpligta längre, än de tjena kärleken. Kärleken bör wara en utläggning öfwer alla lagar, ty alla lagar äro gifna endast till den ändan, att de skola befordra kärlekens utöfning. — Ty om jag älskar min nästa, så gör jag honom allt godt, hjelper och beskyddar honom, är huld om hans ära och gör mot honom så, som jag wille, att andra skulle göra mot mig."

53. Och åter säger han: "Kärleken gifwer sig sjelf med lif och lefwerne, med gods och ära, med alla krafter inwertes och utwertes till sin nästas behof och nytta, ehwad det är wän eller owän, och sparar alls intet, hwarmed han ej wille tjena den andre. Derför är ingen dygd att jemföra med honom; icke heller kan för honom något serskildt werk utsättas eller nämnas, såsom man gör med de andra dygderna, hwilka umgås endast med några wissa stycken såsom kysthet, barmhertighet, tålamod, saktmodighet o. s. w. Kärleken gör allehanda och lider allehanda, så att apostelen här ganska wäl säger, att alla bud äro beslutna eller sammanfattade i det ordet: Älska din nästa."

54. Och nu du broder, du syster i Herren, huru är det med dig i detta afseende? Älskar du werkligen? Du talar kanske mycket om kärlek. Men älskar du werkligen? Du fordrar kärlek af andra, ja du kanske klagar öfwer, att det finnes så litet af kärlek. Men älskar du werkligen sjelf? Det är ju icke bara din broder, som skall älska dig, utan det är äfwen **du**, som skall älska din broder. Guds bud gälla **hwar och en**; och det är ett dåligt skrymteri, när någon ser skarpt på andra och deras brister men glömmer, huru han har det för egen del. Frälsaren framställer det under bilden af en, som ser grandet i sin broders öga, men blir ej warse bjelken i sitt eget (Matth. 7: 3 f.). O broder, saken är högst allwarlig. Ty det står, att i Kristus Jesus gagnar intet utom tron, som werkar genom kärlek. Älskar du? det är frågan. Du gör kanske många goda gerningar och för ett rättskaffens lif i yttre mått, du låter dig kanske wärda om fattiga och sjuka, du gifwer till missionen och andra goda ändamål. Men älskar du? Allt det der kan göras utan kärlek, ja det

kan göras rent af för att skyla bristen på kärlek, det kan göras såsom en täckmantel öfwer ett hjerta, hwari den första kärleken har slocknat. Derför swara inför Gud på den frågan: **Älskar** du? O må Gud i sin stora barmhertighet bewara och frälsa sina barn från allt sjelfbedrägeri. Och sjelfbedrägeri öfwer allt sjelfbedrägeri är en gudaktighet, tom på kärlek, ty i Kristus Jesus gagnar ingenting utan tro, som är werksam i kärlek.

Fjerde Betraktelsen.

55. **Gören edra själar rena i sanningens lydnad till oskrymtad brödrakärlek, och älsken hwarandra innerligt af ett rent hjerta, såsom födda på nytt icke af förgängligt utan af oförgängligt säde genom Guds lefwande ord, som förblifwer ewinnerligen** (1 Petr. 1: 22—23). Såsom kärleken i och för sig är något outsägligen ljufligt, så talar Guds ord på ett ljufligt sätt om den samma. Och så bör det ju alltid wara, att talet öfwerensstämmer med den sak, hwarom man talar. Men bland de ställen i nya testamentet, som tala ljufligt om kärleken, är detta ett af de ljufligaste, ja så när det aldra ljufligaste. Gud gifwe oß nåd att rätt behjerta deß innehåll!

56. Wi hafwa hört Herrens bud: Du skall älska din nästa såsom dig sjelf. Med nästan åter menas alla menniskor. Dessa åter skilja sig i twå klasser: troende och icke troende. Med anledning deraf skiljer ock nya testamentet kärleken till nästan uti **broderlig** kärlek och **allmännelig** kärlek. Så säger Petrus på ett annat ställe: Anwänden all flit att i eder gudaktighet ådagalägga brödrakärlek, i brödrakärleken allmännelig kärlek (2 Petr. 1: 7). Det är om brödrakärleken han talar uti wår text, såsom orden wisa.

57. Det första tecknet på andligt lif är brödrakärlek. **Den som älskar honom, som födde, han älskar ock dem, som äro födda af honom,** säger Johannes (1 Joh. 5: 1). Se på fariseen Saulus. Han brann af mordlust emot Guds folk. Han bekänner derom sjelf: Många af de heliga satte jag i fängelser, sedan jag dertill hade fått makt af öfwerstepresterna, och när de dräptes, gaf jag min röst dertill, och genom straff, som jag ofta pålade dem i alla synagogor, twang jag dem till hädelse och gick så långt i raseri mot dem, att jag förföljde dem till och med ända in i utländska städer (Apg. 26: 10—11). Men se nu: så snart denne samme Saulus wardt omwänd,

strax war detta folk, som han så bittert förföljt, hans aldra käraste folk, hans bröder och systrar. Med det folket wille han nu lefwa, lida och dö. Detta war brödrakärlek, hwilken strax, som Paulus blef troende, föddes genom nåden i hans hjerta utan bud eller ansträngning. Den hörde till hans nya natur lika wißt, som det hör till det nyfödda barnets natur att andas.

58. I södra Swerige bodde en gång en troende qwinna, som måste mycket lida för Herrens namns skull. Hon stötte hushållet för sin bror, som war kapten. Denne war grufligt fiendtlig mot de troende. En gång kom han in i sin systers rum, då hon låg på knä och bad. Full af wrede gaf han henne ett hårdt slag af sin käpp. När detta icke gjorde den werkan, som han hade åsyftat, gick han ut, hemtade ett ämbar fullt med watten och slog öfwer henne. Hwad han kunde uttänka, som war lämpligt till att kränka de troende i den staden, det gjorde han. En gång skref han ett bref i en troende skollärares namn. Brefwet war ställdt till en diakonissa och innehöll mycket skändliga saker. Detta gick han omkring och läste för wänner och bekanta, förklarande, att han hade hittat det, och att man nu ändtligen kunde se, hwad de troende wore för ett folk. En gång fick han höra, att det skulle blifwa bönemöte på ett ställe. Han sände då dit en skriftlig begäran om förbön "för en stor syndare". Han skref ej under sitt namn. Men han gick sjelf till bönemötet för att roa sig med att höra på, huru de bådo för honom. Men det wardt annat af. När de började bedja, så wardt han sjelf gripen, och det gjorde hans hjerta innerligen ondt, att han så bittert hade förföljt detta folk, som nu så enfaldigt och hjertligt bad till Gud om hans frälsning. Innan bönemötet war slut, måste han bekänna sina synder. Han fick också frid och war från den stunden en ny menniska. Och se nu. Strax älskade han dessa menniskor med en kärlek, som han aldrig förr hade känt. Ingen behöfde påminna honom och säga: Eftersom du nu blifwit troende, så älska äfwen! Nej, han älskade strax. Guds kärlek war genom tron utgjuten i hans hjerta. Och dessa andra, som lidit så mycket af hans fiendskap, de älskade ock honom strax såsom den aldra käraste broder. Till och med den der af honom så djupt kränkte skolläraren omfamnade honom på det aldra innerligaste. Sådant gör nåden. Det är derför alldeles wißt, att när någon säger sig hafwa blifwit troende, men har icke genom tron fått någon ny, förut okänd kärlek till Guds folk, så är hans omwändelse icke af rätta slaget. Der

är ingen hel omstapning utan allenast en tillfällig eller ytlig förbättring.

59. Brödrakärleken är alltså ett bestämdt lifstecken, och deß frånwaro är ett bestämdt dödstecken. Med brödrakärleken må dock icke förblandas den kärlek till Guds barn, som kan finnas äfwen utan andligt lif. En, som icke tror på Herren, kan älska troende derför, att de äro ärliga, hederliga, samwetsgranna, derför att de äro frisinnade o. s. w. Att detta icke är den kristna brödrakärleken, förstår hwar och en. Likaså gifwes det en kärlek till troende, som beror på lika åsigter i wissa stycken. Denna kärlek har den mest förwillande likheten med den rätta kristliga brödrakärleken. Men han är dock icke af samma slag. Sålunda kunna t. ex. menniskor samla sig i grupper efter olika åsigter i andliga ting, och inom dessa grupper kan råda en ganska warm kärlek, medan man är mycket kall, ja hård emot troende, som till äfwentyrs i något stycke äro olika tänkande. Sådan kärlek är då icke brödrakärlek utan partikärlek och är utan wärde inför Gud, huru warm den än må wara. I intet fall utgör den något bewis på andligt lif. Den sanna brödrakärleken älskar **dem, som äro födda af Gud**, och han älskar dem **derför, att de äro födda af Gud** — icke derför att de höra till det eller det partiet, hafwa den eller den åsigten o. s. w., icke för det att de hafwa den eller den älskwärda egenskapen, nej bara för det att de äro födda af Gud. Och denna kärlek hwilar på och har sitt direkta ursprung ur kärleken till honom, som födde. Om man riktigt älskar en menniska, så känner man sig äfwen dragen till hennes barn. När man träffar dem, blir man warm om hjertat, och man gör dem gerna något godt. Sammalunda förhåller det sig äfwen med kärleken till Gud. Det är derför af wigt att skilja denna brödrakärlek från partikärlek. Annars kan man genom att taga den senare för att wara den förra till sin ewiga ofärd bedraga sig sjelf. Man ser ofta grupper eller församlingar af troende, inom hwilka en liflig inbördes kärlek uppenbarar sig. Många troende dragas då dit. "Det är så lifligt der och så mycken kärlek", heter det. Men ser man närmare till, så befinnes denna kärlek merändels icke wara annat än partikärlek, och snart återstår deraf ingenting annat, än hwad som återstår efter en nedbrunnen brasa — endast aska och deri kringströdda större och mindre utbrunna kol. O må hwar och en, som menar sig tro på Jesus, ransaka sitt hjerta! Ty intet winner man på att bedraga sig sjelf.

60. Låtom oß nu höra ord för ord, huru apostelen talar:

Gören edra själar rena. Kärleken kan icke trifwas i ett orent, af synden beherſtadt hjerta. Det är derför icke att tänka på möjligheten af den ſanna kriſtliga kärleken hos den, ſom ännu är omwänd, eller hos den, ſom wäl kan tala om en omwändelſe, men hwars omwändelſe icke beſtår i annat än deri, att han blifwit medlem af ett parti. Men äfwen der, hwareſt några äro werkligen troende, behöfwes en fortgående rening. Det är ju ock till werkligen troende, ſom Petrus talar. På ſamma ſätt ſäger Johannes: Hwar och en, ſom har detta hopp till Kriſtus, han rene ſig, ſåſom Kriſtus är ren (1 Joh. 3: 3). Och apoſtelen Paulus ſäger till de troende: Förwandlens med edert ſinnes förnyelſe (Rom. 12: 2). Och Frälſaren ſäger: Den grenen ſom bär frukt, den renſar han (Joh. 15: 2). De troende äro alltſå rena, och de behöfwa renas, d. ä. deras renhet behöfwer ju mer och mer **fullkomnas**. Och dertill är det, ſom apoſtelen förmanar dem.

61. Men huru renandet ſkall ſke, derom ſäger han: **genom ſanningens lydnad** d. w. ſ. genom lydnad för ſanningen. Deras renande beror alltſå wäſentligen på dem ſjelfwa. Icke ſå ſom wore den deras eget werk. Nej, det är Gud ſjelf, ſom helgar dem. Men han helgar dem icke ſå, ſom t. ex. en ſnickare hyflar och polerar ett ſtycke trä, hwarwid ingenting kommer an på trät. Utan han helgar dem i mån af den lydnad, hwarmed de böja ſig för honom. Deraf kommer detta dubbla taleſätt, hwarigenom Skriften uppmanar de troende att göra det, om hwilket hon annorſtädes lärer, att det icke är deras utan Guds werk. Sålunda ſågo wi nyß, huru Jeſus ſäger, att **Gud** renſar den gren, ſom bär frukt, medan Petrus förmanar **de troende** att göra ſina ſjälar rena. Detta taleſätt ſynes wid ytligt betraktande wara motſägande. Men erfarenheten wiſar, att det alltid bär in på willowägar, när man förbiſer, ware ſig det ena eller det andra. Å ena ſidan leder det till egenrättfärdighet, om man förbiſer, att det är Gud, ſom helgar; å andra ſidan leder det till lösaktighet, om man förbiſer, huru helgandet kommer an på lydnaden. Will du derför warda werkligen helgad, ſå gör dig redo att lyda ſanningen. Med ſanningen menar apoſtelen Jeſu Kriſti fulla evangelium både i deß förkunnelſe af fri, oförſkyld nåd, och i deß förkunnelſe af hwad Gud will, att hans barn ſkola göra. Alltſå när du i Guds ord ſer, att han will, att du ſkall fullkomligt tro på honom och hans nåd, ſå gör dig genaſt redo att lyda. Lemna dig då helt åt honom. Sammalunda när du ſer, att han will, att du ſkall göra det eller det, ſå börja genaſt dermed! Med de tro-

endes andliga uppfostran förhåller det sig alldeles så som med barns uppfostran. Werkan af den bästa uppfostran skall alltid bero på barnets lydnad. Ju mer enfaldigt, willigt, obetingadt du lyder Gud i allt, desto mer skall din själ blifwa renad, desto mer skall du blifwa ett käril, dugligt att i dig upptaga mycket af Guds wälsignande nåd, tills fullkomligheten är uppnådd.

62. Men märk nu, hwarthän apostelen will, att denna rening skall leda. **Till oskrymtad brödrakärlek.** All helgelse eller andlig rening har alltså kärleken till ändamål och framför allt **brödrakärlek.** De troende äro **bröder.** De hafwa samma fader i himmelen, de äro ock allesammans arfwingar till samma ewiga herrlighet. Och såsom bröder böra de älska hwarandra. Börd, rikedom, yttre samhällsställning eller annat dylikt göra derwid ingen åtskilnad. Derom säger Jakob: Mina bröder, då I tron på Jesus Kristus, herrlighetens herre, så hafwen intet anseende till personer. Ty om i eder församling inkommer en man med guldring på fingret och lysande klädnad, och äfwen en fattig inkommer i smutsig klädnad, och I sen på den, som bär den lysande klädnaden, och sägen till honom: Sätt dig här beqwämt; och sägen till den fattige: Stå du der! eller: Sätt dig här nedanför min fotapall! ären I då icke oense med eder sjelfwa och blifwen domare med onda tankar? (Jak. 2: 1—4). Så gör ej den rätta brödrakärleken. Wisserligen ser man ofta just det, som Jakob klandrar. Men då bewisar det brist på brödrakärlek. Den sanna brödrakärleken ser såsom Gud, dömer såsom Gud och älskar såsom Gud. Ofta finnes ock hos fattiga och simpla troende mer sann gudaktighet än hos rika och uppsatta, och det allena är stort för Gud. Derpå syftar Jakob, när han tillägger: Hören, mina älskade bröder, har icke Gud utwalt de fattiga i denna werlden till att wara rika i tro och arfwingar till det rike, hwilket han har lofwat dem, som älska honom? (v. 5). O broder, huru dömer du, och huru gör du? Förhåller du dig lika mot fattiga och mot rika Guds barn?

63. Denna kärlek bör wara **oskrymtad,** tillägger apostelen. En skrymtad kärlek är en lögn och en styggelse för Gud. Ofta låtsas kärlek, deltagande, wänlighet o. s. w. i min, åtbörder och ord, utan att der är werklig kärlek. Ja, bakom de söta minerna och orden döljer sig ofta ett hjerta, som är fullt af galla, ett hjerta ur hwilket nästa stund kan utflöda begabberi och förtal öfwer den, mot hwilken man nyss wisade wänlighet. Sådant är förskräckligt. Om den oskrymtade kärleken säger Johannes: Mina kära barn, låtom oss

icke älska med ord eller tungan utan i gerning och sanning (1 Joh. 3: 18). Att "älska med tungan" är att tala om kärlek, fastän hjertat ingen kärlek känner; att älska med gerning och sanning, det är att hafwa en werklig kärlek, så att man af hjertat håller af sin broder, är glad åt honom, är mån om honom och på alla wis söker hans bästa. Och en sådan kärlek är det, som bör råda mellan de troende. Men derom få wi framdeles tillfälle att tala.

64. Huru angelägen frälsaren war, att hans lärjungar skulle så älska hwarandra, det kan isynnerhet ses af hans afskedstal till dem. Derom säger han: **Ett nytt bud gifwer jag eder, att I skolen älska hwarandra; såsom jag har älskat eder, så skolen ock I älska hwarandra** (Joh. 13: 34). Herren kallar det ett nytt bud icke i den meningen, som skulle det icke förut hafwa warit befaldt att älska, utan derför att han här afser den broderliga kärlek emellan lärjungarna, hwilken har sin rot i hans egen kärlek och derför älskar, såsom han sjelf älskar. Jesus älskade dem så, att han helt och hållet hängaf sig åt dem. Derom säger han sjelf: **Ingen har större kärlek, än att han låter sitt lif för sina wänner** (Joh. 15: 13). "På detta sätt tilltalar han sina lärjungar med ömma och wänliga ord för att rätt lägga dem på hjertat denna befallning, som han gifwer dem till afsked, och framställa sitt eget exempel, att de skola betänka, huru högt han älskat dem, och hwad han gjort för dem. Man kallar det en stor, utomordentlig kärlek, om en menniska gifwer en annan hundra eller tusen gyllen i hans förlägenhet eller betalar hans skuld, för att icke tala om, i fall en konung gifwer en fattig tiggare ett furstendöme, ja sitt eget konungarike. Då skulle hela werlden i tal och sång berömma den oerhörda kärleken. Men allt detta är dock små ting i jemförelse dermed, att Kristus har offrat lif och blod för dig, änskönt du är hans fiende och en fördömd menniska. Här är en kärlek, som långt öfwergår och öfwerstrålar himmel och jord och allt, hwad nämnas kan. Hwad kan eller will du gifwa honom till ersättning, äfwen om du offrar lif och blod för din nästa? Hwad är det i jemförelse med hans eget lif och blod?" (L.) Sådan är hans kärlek, och så har han älskat just i den afsigten, att lärjungarna skola älska hwarandra på samma sätt. Detta är det nya budet, hwilket i sig innesluter hela det kristliga lifwet och är helgelsens hela mål.

65. Om detta bud talar Luther följande sköna ord: "Det är ett ömt och kärligt ord, att han kallar dem sina wänner, ty han wille gerna beweka oß till att riktigt betrakta hans kärlek, huru han har

försonat oß med Fadren och wisat sig mot oß såsom en wän framför alla wänner, blott att wi alla, så många som äro hans wänner, också lefwa broderligt inbördes. Det är ju dock ett ljufligt och lätt bud, som deßutom är gifwet på det kärligaste och hjertligaste sätt. Ty, såsom han sedan säger, tilltalar han dem icke såsom trälar, hwilka genom twång och hotelser skola drifwas och sporras till lydnad, utan förmanar dem såsom wänner, att de för hans wänskaps skull må wisa sådan wänlighet. Och det är ju i sig sjelf den lättaste och behagligaste gerning, som wi utan någon uttrycklig befallning med glädje skulle göra af oß sjelfwa, likasom han icke gick i döden för oß, emedan han blef twungen dertill, utan gjorde det frimilligt och med glädje. Derför, will han säga, lägger jag ingen tung börda på edra skuldror, begär icke många offer, eller en praktfull gudstjenst eller annan uppoffring, som fordrar stor kostnad och möda. Nej, evangelium, dopet och nattwarden har jag pålagt eder; det är intet bud utan en skatt, som jag för intet har skänkt eder. Och jag twingar ingen såsom Mose med hotelser och straff men gifwer hwar och en fritt wal, om han will antaga det med glädje. Befallningen gifwes dig icke för det, att du skall göra Gud en tjenst, utan till ditt eget bästa, på det du skall frälsa din själ, om du annars önskar att blifwa salig. Men då I nu alla hafwen erhållit skatten, som skulle tillskyndas eder, så sluten eder fast tillsamman i kärleken, det är min enda begäran."

66. "Det må wäl kallas ett kärligt bud, att Herren, som har offrat lif och blod och gjort allt för oß, till återgäld icke begär, att wi skola skänka honom något eller göra något, som har utseende af att wara för hans skull, utan allenast hwad som tjenar till wårt bästa. Wi mottaga allt af honom för intet, så att wi blott behöfwa gifwa hwarandra inbördes handräckning. Huru skola wi kunna uppgöra den stora räkenskapen, när han sjelf en gång skall förehålla oß detta och säga: Jag har alldeles intet bud pålagt eder med afseende på mig utan har blott befallt eder att inbördes umgås med hwarandra i kärlek och mena ärligt med hwarandra och tjena hwarandra willigt, alltsammans till edert eget behof för att gagna eder sjelfwa dermed; och dock hafwen I icke kunnat fördraga denna befallning, som är gifwen till edert eget behof och bästa såsom pågift till den skatt, som jag har skänkt eder. Hade jag befallt eder att fasta hwarje dag och ligga på bara marken, så kunden I föregifwa, att det fölle eder swårt och wore för mycket begärdt, änskönt det dock wore eder skyldighet, om jag wille befalla det, och änskönt det wore att räkna för

intet i jemförelse med den kärlek och nåd, som jag har bewisat eder. Men nu befaller jag eder alls intet annat, än att I skolen älska hwarandra, såsom jag har älskat eder, hwilket dock är naturligt, och hwad I af eder sjelfwa utan uppmaning borden göra. Ty en hwar måste sjelf bekänna, att det ligger i hans natur, att han gerna wille, det alla bewisade honom uppriktig kärlek och komme honom till hjelp, hwarför wi ock äro sålunda af Gud utspridda ibland hwarandra, att wi bo tillsammans och skola tjena och hjelpa hwarandra. Gud behöfwer platt intet wår hjelp, befaller oß det icke heller för sin egen skull, men wi sjelfwa hafwa det högst af nöden."

67. "Nu borde wi billigtwis löpa till werldens ände för att blifwa befriade från mödosamt släp, för att komma in under en så lätt gudstjenst, en så lindrig lag. I ären mina wänner, säger han, om I hållen mina bud. Likasom wille han säga: Fordom hafwen I warit fiender, men nu anser jag eder som wänner, icke derför att I hafwen gjort mig mycket godt, utan emedan jag har gjort eder mycket godt. För sådana wänner, som intet godt hafwa gjort mig, dör jag. Jag har allena älskat dem och gjort dem till mina wänner. Nu skolen I då wara och förblifwa mina wänner, om I blott hållen detta mitt enda bud, mig till behag och eder sjelfwa till fromma. Jag har utgifwit mitt lif och min lekamen för eder, och I ären mina dyrbara wänner, wunna och köpta med mitt eget blod, hwilka genom mig besitta allt såsom rika och sjelfständiga friherrar. Winnläggen eder blott derom, att I förblifwen i min wänskap och icke ånyo blifwen fiender eller lefwen så, att ingen kan säga, om I ären mina wänner eller icke."

68. Samma bud om inbördes kärlek upprepar Herren flere gånger uti samma afskedstal. I kap. 15: 12 säger han: **Detta är mitt bud, att I skolen älska hwarandra, såsom jag har älskat eder.** Och åter i v. 17: **Detta bjuder jag eder, att I skolen älska hwarandra.** Att han sålunda upprepar det samma, dermed uttrycker han, huru angelägen han är om denna sak. I sin bön till den himmelske Fadren bad han ock med serskildt eftertryck om detta. **Jag beder för dem,** säger han, **på det de alla skola wara ett, såsom du, Fader, är i mig och jag är i dig, att ock de skola wara ett i oß, på det werlden skall tro, att du har sändt mig. Och jag har gifwit dem den herrlighet, som du har gifwit mig, på det de skola wara ett, såsom wi äro ett: jag i dem och du i mig, på det de skola wara fullkomnade till ett, och på det att werlden skall förstå, att du har sändt mig och har älskat dem, såsom du har älskat mig** (Joh. 17:

21—23). Om den äldsta församlingen i Jerusalem heter det ock, att i hela hopen af de troende war ett hjerta och en själ (Apg. 4: 32), hwar och en älskade den andre, såsom han älskade sig sjelf. Allt, allt hwad Kristus gjort, har ju, såsom wi ofta sagt och wäl ännu många gånger skola säga, det till ändamål, att wi skola warda lika Gud. Men Gud är kärleken. Mönstret för lärjungarnas inbördes kärlek angifwer han sålunda: såsom fadren och han älska hwarandra och äro ett. När man i ljuset af sådana ord stärskådar den söndring och split, som nu för tiden är rådande mellan Guds barn, då må man wäl med wemod fråga: Hwar har man gjort af dessa Jesu ord om kärlek och enhet? Har ingen hört dem? Har ingen läst dem? Eller huru kommer det till, att de ingenting aktas? Öfwer allt äro de troende söndrade i olika partier, som inbördes misstänka hwarandra, afundas hwarandra, förtala hwarandra, utstöta hwarandra, men under tiden läsa, tala, sjunga om kärlek och enhet. Wisserligen kan det wara skäl att undersöka, huru Gud i himmelen dömer öfwer en sådan gudaktighet och kristendom.

69. Uti de ord af Petrus, som wi anförde, säger apostelen: Älsken hwarandra **innerligt,** icke med en trög, likgiltig, ytlig, loj kärlek utan **innerligt,** med hjertats hela styrka. Det ord, som apostelen begagnar, är samma ord, som Lukas anwänder, då han säger, att Jesus i Getsemane kom i häftig själskamp och bad ännu **innerligare** (Luk. 22: 44), eller då han i Apg. 12: 5 omtalar, huru församlingen i Jerusalem **innerligt** bad Gud för Petrus, som satt i fängelse. På samma sätt säger Petrus på ett annat ställe: Framför allting hafwen en **innerlig** kärlek till hwarandra (1 Petr. 4: 8). En innerlig kärlek är en sådan, som uppfyller hela hjertat och tager all deß kraft i anspråk, en sådan som utan något förbehåll, utan baktankar, utan halfhet hängifwer sig åt den, som han älskar. Och denna kärlek begär Petrus af dem på den grund, att **de äro födda på nytt icke af förgängligt utan af oförgängligt säde genom Guds lefwande ord, som förblifwer ewinnerligen.** Han skulle icke begära det, om de wore af werlden. Men eftersom de nu äro nya menniskor, födda af Gud, så kunna och böra de älska hwarandra innerligt. Gud bor ju uti dem. Guds kärlek är i deras hjertan utgjuten genom Anden, som är dem gifwen. Eller huru, broder? Är det icke så med dig? Är Guds kärlek utgjuten i ditt hjerta, så att du älskar alla Guds barn och älskar dem **innerligt?**

70. I Kol. 3 förmanar apostelen Paulus de troende till allehanda kristliga dygder, då han säger: Kläden eder nu såsom Guds

utwalda, helgon och älskade, i hjertats barmhertighet, mildhet, ödmjukhet, saktmodighet, långmodighet o. s. w. Apostelen liknar dessa dygder wid kläder, icke derför att de äro blott utwertes saker, utan derför att de troende skola i sitt förhållande till hwarandra framträda såsom barmhertiga, milda, ödmjuka, saktmodiga o. s. w. Men sedan apostelen uppräknat dessa dygder, tillägger han: **Men öfwer allt detta ikläden eder kärleken, som är fullkomlighetens band** (v. 14). I den bild, som apostelen anwänder, blir kärleken såsom ett öfwerplagg, som sammanhåller alla de öfriga kläderna. Och apostelen kallar den för fullkomlighetens band, emedan den sammanfattar alla de öfriga dygderna till ett, så att af dem blir något helt och fullkomligt. Utan kärleken blir all annan dygd, som man i sitt lefwerne kan försöka ådagalägga, endast ett eländigt stycke werk utan egentligt wärde för Gud.

71. Bland apostlarna är det dock isynnerhet Johannes, som har framställt kärlekens betydelse, och han har derför framför de andra blifwit kallad kärlekens apostel. Och låtom oß höra några wittnesbörd af honom om brödrakärleken. **Den som älskar sin broder,** säger han, **han förblifwer i ljuset. Men den som hatar sin broder, han är i mörkret och wandrar i mörkret och wet icke, hwart han bortgår, ty mörkret har förblindat hans ögon** (1 Joh. 2: 10 f.). Det är således för Johannes wißt, att man icke kan tala om andligt lif och ljus, der kärleken till Guds barn fattas. Man må sjunga, läsa, höra, synas glad — trots allt detta saknas lif, der kärlek saknas. Det andliga lifwet är af Gud, och Gud är kärleken, derför är ock det andliga lifwets aldra wäsentligaste tecken den broderliga kärleken. Detta inskärper apostelen med ännu större eftertryck, när han i kap. 3: 10 säger: **Deri äro Guds barn och djefwulens barn uppenbara. Hwar och en, som icke gör rättfärdighet och icke älskar sin broder, är icke af Gud.** Der är domen alldeles otwetydig: Den som icke älskar sin broder, **han är icke af Gud.** Det hjelper icke, att han inbillar sig motsatsen: han är i alla fall icke af Gud. Till yttermera wisso tillägger apostelen i v. 14: **Wi weta, att wi hafwa öfwergått från döden till lifwet, ty wi älska bröderna. Den, som icke älskar sin broder, förblifwer i döden.** Kan det wäl talas tydligare? Med all werksamhet, all sång, läsning m. m. **förblifwer man i döden,** der kärleken icke finnes. Det samma uttrycker apostelen, när han säger: **Mina älskade, låtom oß älska hwarandra; ty kärleken är af Gud, och hwar och en, som älskar, är född af Gud och känner Gud. Den, som icke älskar, känner icke Gud, ty**

Gud är kärlek (1 Joh. 4: 7, 8). Hör der igen: Den, som icke älskar, känner icke Gud. Nu är det ewinnerligt lif att känna Gud (Joh. 17: 3). Den, som icke känner Gud, har alltså icke det ewiga lifwet, och det är förhållandet med den, som icke älskar. Må ingen försöka att med någon inwändning bortförklara detta förhållande. Ett sådant försök leder bara till förderf.

72. Men apostelen säger ytterligare: **Om wi älska hwarandra, så förblifwer Gud i oß, och hans kärlek är fullkomnad i oß** (1 Joh. 4: 12). Deraf sluta wi då, att den som icke älskar, i honom bor icke Gud. Om han ock säger, att han älskar Gud, så hjelper det icke. Ty säger Johannes: **Om någon säger: Jag älskar Gud, och han hatar sin broder, så är han en lögnare** (v. 20). Han är icke ett Guds barn, icke en Jesu lärjunge, icke en himmelrikets arfwinge utan en lögnare och skall aldrig komma in i himmelen. Ty dit inkommer ingenting, som besmitteligt är, som styggelse gör och lögn (Uppb. 21: 27). Man kan icke tänka sig något mer afgörande och bestämdt än dessa apostelens domar öfwer hwar och en, som icke älskar sin broder. Om nu någon skulle säga: "Jag will icke se efter någon kärlek hos mig, min salighet står på bättre grund. Jag will blifwa salig allenast genom tron på Jesus utan gerningar", så må wäl en sådan bekännelse göra, att han för tillfället känner sig glad och fri. Men der stå i alla fall de orden: Den som icke älskar, han känner icke Gud. Och falsk är för wisso all sådan evangelisthet, som till sist befinnes hafwa Herrens eget ord emot sig.

73. O bröder, låtom oß wara ärliga inför Gud och inför oß sjelfwa i denna lifssak, att wi icke till äfwentyrs gå förlorade. Den sanna gudaktigheten består icke i ord och tal utan i ande och lif. Hwad som till sist blir bestämmande öfwer wårt ewiga tillstånd, det är den frågan, huruwida wi äro lika Gud. Och Gud är kärleken. All tal om tron och all berömmelse af tron är idel bedrägligt tal, der denna tro icke blifwit ett medel till att i oß föda kärlek. All berömmelse af evangelium, af Kristus, af nåden är idel falsk berömmelse, der kärleken fattas. Om jag har all tro, så att jag kan flytta om berg, och icke har kärleken, så är jag intet, säger Paulus (1 Kor. 13: 2). Och derwid blir det. Må wi wakna upp rätteligen öfwer denna sak. Låtom oß bedja Gud ransaka wåra hjertan och uppenbara för oß, om wi äro falska. Ja, Jesus, Herre Jesus, förbarma dig öfwer alla dina barn och hjelp oß efter din stora barmhertighet. Utgjut din kärlek i wåra hjertan för ditt namns skull. Amen.

Femte Betraktelsen.

74. **Älsken edra fiender, gören wäl mot dem, som hata eder; wälsignen dem, som förbanna eder, bedjen för dem, som försmäda eder** (Luk. 6: 27—28). Wi hafwa hört, att Herren säger: Du skall älska din nästa såsom dig sjelf. Då frågas: Hwem är då denna min nästa? Judarna lärde: Du skall älska din nästa och hata din fiende. I motsats deremot lärer Herren: Älsken eder fiender. Detta war ett för judarna overhördt bud. I gamla testamentet förekommer intet sådant bud. I gamla testamentet förekommer icke heller egentligen något uttryck af det sinne, som älskar fiender. Der förekommer ingen sådan bön som denna: "Fader, förlåt dem det!" ingen bön om nåd åt fiender. De böner, som röra fiender, ropa i stället på wrede, död, förderf öfwer dem. Gud war i gamla testamentet icke ännu så uppenbarad såsom kärleken, att ett sådant sinne och en sådan bön kunde förekomma der! I nya testamentet deremot, der den fulla sanningen om Gud är uppenbarad derigenom, att han så älskat werlden, att han icke skonat sin enfödde son, utan gifwit honom ut för oss alla, på det att hwar och en syndare på jorden må tro på honom och frälsas, der förekommer både detta bud och detta sinne: Älska dina fiender. I nya testamentet inbegripas uti det namnet **näston** "alla menniskor, både wänner och fiender, kända och okända, fattiga och rika."

75. Apostelen Petrus förmanar de troende och säger: Sen till, att i eder broderliga kärlek finnes allmännelig kärlek (2 Petr. 1: 7). Med denna allmänneliga kärlek menar han den kärlek, som sträcker sig till **alla**. Wi hafwa förut flere gånger framhållit, att alla Guds bud äro uttryck af Guds eget wäsende, samt att hela hans uppenbarelse och alla hans frälsningsanstalter afse att göra oss lika honom sjelf. Men han är kärleken, och kärleken älskar alla. Derför är det likhet med Gud att älska alla. Derför är det dit, som frälsningen syftar, att wi må älska alla. Och till de alla höra äfwen fiender, äfwen de som gå efter wårt argaste.

76. Om denna sak talar Rosenius följande allwarliga ord: "Gud säger icke: Du skall älska blott dina egna barn och slägtingar, eller: Du skall älska de rika, mäktiga, lärda, goda, heliga, utan han säger: Du skall älska **din näste** d. ä. hwarje menniska, wore hon

ock din owän. Den sanna kärleken och detta yppersta budet dela och stycka sig icke till några få menniskor. Här är intet anseende till personer. Den falska, köttsliga kärleken ser på personer, älskar blott sina egna och närmaste eller de goda och älskwärda eller älskar dem blott så länge, som man har nytta af personen eller hoppas något af honom. När det är slut på nyttan och förhoppningen, då är det ock slut på kärleken. Men detta bud fordrar en fri kärlek till hwar man utan att se efter, hwem han är, antingen wän eller owän. Ty han söker icke nytta eller förmån, utan han **meddelar** och **skaffar** nytta och förmån. Derför är han ock mest werksam och wälgörande mot fattiga, torftiga, onda, syndare, dårar, sjuka och owänner. Ty der finner han alltid tillfälle att tåla, lida, fördraga, tjena och göra wäl. Detta bud gör oß således alla lika inför Gud. Uti frågan om kärleken upphäfwes all åtskilnad på stånd, person eller embeten. Ty emedan detta bud är gifwet åt alla menniskor och bjuder oß älska wår nästa, d. ä. hwarje menniska, så måste ock en konung bekänna, att han är skyldig att älska och tjena äfwen den fattigaste tiggare. Äfwen härpå har Herren Kristus gifwit oß det aldra största exempel. Ehuru han war den store konungen öfwer alla konungar, ja sjelfwe Guds son, gjorde han sig dock till de wärsta syndares like och tjenade dem med sitt lif och blod. Dermed har han ock gifwit oß en efterdömelse, att så skola äfwen wi göra och af hjertat älska alla menniskor äfwen de sämsta. Sådant ligger deri, att wi äro befalda att älska wår nästa."

77. Att älska sina närmaste och wänner, det är något, som äfwen hedningar och syndare göra. Derför tillägger Herren strax efter de ord, med hwilka wi begynte denna betraktelse: Om I älsken dem, som älska eder, hwad tack (af Gud) hafwen I derför? Ty äfwen syndarena älska sådana, som älska dem. Ty om I ock gören dem godt, som göra eder godt, hwad tack hafwen I derför? Äfwen syndarena gör det samma. Och om I hafwen lånat dem, af hwilka I hoppens få igen, hwad tack hafwen I derför? Äfwen syndare låna åt syndare, på det de skola få lika igen (Luk. 6: 32—34). En sådan kärlek är litet eller intet slägt med Guds kärlek. Den är egentligen **egenkärlek**, och egenkärleken är en motsats till den sanna kärleken. Egenkärleken ser på sig och sitt. I den samma är **jaget** medelpunkten, och den sträcker sig icke utöfwer de gränser, der **jaget** får njuta af winst, ära, gunst, beundran o. s. w. Det är otaliga, som, när de störda sådan lön, äro så fulla af kärlek och wänlighet, att man skulle tro dem wara älskligheten sjelf. Men wänder sig bladet, så att de icke

i allt få sin wilja fram, icke blifwa så beundrade o. s. w., då förwandlas strax deras älfflighet i olust och bitterhet. Den sanna kärleken deremot älskar utan afseende på gunst eller ära eller winst eller beundran och blir sig derför lik, huru man än bemöter honom. Det är hans natur att älska, det är hans behof att älska, och han kan icke lefwa utan att älska. Han är icke en sådan kärlek, som egenkärleken, hwilken egentligen icke består i annat än deri, att man känner behag öfwer att wara älskad, omtyckt, beundrad. Nej, han är en kärlek, som har behag uti **att älska**, som känner sig tillfredsställd och lycklig af att få älska, äfwen om han sjelf mötes af hat och bitterhet. Sådan är **Guds** kärlek. Han är god mot de otacksamma och onda (Luk. 6: 35), han låter sin sol gå upp öfwer onda och goda och låter regna öfwer rättfärdiga och orättfärdiga (Matth. 5: 45). Och honom will frälsaren, att wi skola likna. Deßförutan skola wi med all tro och alla stora werk aldrig kunna gå in i Guds rike.

78. Men låtom oß nu se på orden i wår text. Det heter först: **Men eder, som hören, säger jag: älsken edra fiender.** Herren talar nu till sina lärjungar, som hörsammade hans ord. Det gifwes en oräknelig stara menniskor, som alls intet fråga efter, hwad Gud will. Deras lefnads regel är deras kötts lustar och begärelser. Till dem talar Herren icke här. Deras dom är skrifwen i de orden: Syndens lön är döden (Rom. 6: 23). Den som synden gör, han är syndens träl. Men trälen blifwer icke i huset ewinnerligen (Joh. 8: 34 f.). Nej, det är till lärjungarna han talar, och hans mening är, att de skola lyda och göra så, som han säger: Han will sjelf gifwa dem nåd dertill genom att uppfylla dem med sin kärlek. Gud begär icke af någon något, som han icke sjelf gifwer honom. Han begär icke af den, som är utan händer, att han skall göra något med händerna. Han begär icke af den, som är döfstum, att han skall tala och predika o. s. w. Likasom landtmannen icke begär, att det skall wäxa, der han ingenting sått, så begär Herren icke kärlek, der han icke sjelf gifwer den. Alltså: Herren will, att lärjungarna skola älska, såsom han här säger.

79. Wi läsa ungefär samma ord i Matth. 5: 44, och der lägger Herren starkt eftertryck på ordet **jag**. En persons ord aktar man allt efter personen, som säger dem. Till en konungs ord lyßnar man med större uppmärksamhet än till en wanlig menniskas. Men mer än alla konungars ord betyder det, som Jesus säger. Hans ord är Guds ewigt förblifwande ord. Konungars ord gifwas och ändras och tagas tillbaka. Den ene konungen förordnar så, den

andre annorlunda. Kungliga förordningar börja derför ofta sålunda: "Med upphäfwande eller med ändring af, hwad som är stadgadt i den och den förordningen". Så är ej förhållandet med Kristi ord. De äro ewiga. Han säger aldrig något med upphäfwande af, hwad han förut bestämt; och han skall aldrig heller framdeles göra det. Det finnes intet ord ur hans mun, hwari han på något sätt ingifwer någon den tanken, att det möjligen kan komma att bli annorlunda, än han säger.

80. Och nu säger han: **Älsken edra fiender.** Och det säger han icke blott såsom ett godt och wackert råd, som det är wäl, om man håller det, men icke så farligt, om man underlåter det. Nej, utan han säger det såsom ett oföränderligt Guds bud. Med fiender menas nu sådana, som önska mig ondt, som i hjertat äro olustiga och bittra emot mig. Sådana fiender måste hwar och en bereda sig på att hafwa. Är man ond, får man fiender; är man god, får man fiender. Kristus har warit den aldra ljufligaste, wänligaste, den mest barmhertiga, kärleksfulla, sjelfuppoffrande person, och han har dock icke kunnat undgå att få fiender, ja så bittra fiender, att de icke gifwit sig till freds med mindre, än att de beröfwat honom lifwet. Nu säger Herren, att när jag har en sådan fiende, så skall jag icke wara i hjertat owänlig och bitter mot honom. Ty då syndar jag. Och om jag än wille ursäkta min synd dermed, att min owän gjort mig emot och är wäl wärd, att jag är bitter mot honom, så hjelper det mig intet. Ty på min broders skuldregister står ingen ursäkt för mig att få.

81. Men icke blott det. Herren will icke heller, att jag skall wara likgiltig emot denne min fiende, så att jag tänker: "Nuwäl, jag will icke hämnas och wara bitter igen, utan jag will lemna honom. Jag bryr mig icke om honom. Han må hafwa sitt för sig." Nej, sådan likgiltighet är icke likhet med Gud. Tänk, om Gud hade talat och handlat så med oß, när wi woro fiender med sinnet i onda gerningar. Men så gjorde han ju icke. Twertom war han så angelägen om just dessa fienders frälsning, att han icke skonade sin enfödde son utan gaf honom ut för dem alla. Tänk ock, huru wi warit under wår otros tid bittra emot Kristi lärjungar och evangelium. Om nu Herren hade sagt: "Nuwäl, jag bryr mig icke widare om dem" — huru skulle det då hafwa gått? Men i stället älskade han oß, hade förbarmande med oß och gjorde om och om igen försök att winna wåra hjertan, tilldeß han lyckades. Si, sammalunda will han nu, att wi skola göra, så att wi af hjertat upp-

riktigt älsta wår owän alldeles såsom oß sjelfwa, fröjdas öfwer hans framgång och lycka lika mycket som öfwer wår egen, deltaga i hans motgång och sorger, såsom wore det wåra egna. Det är ock, om man bedömer saken efter det mensliga förnuftet, uppenbart, att det är något mycket högre, ädlare, gudomligare att sålunda älska än att förbittras eller wara kall och likgiltig. Uppenbart är ock, att det måste behaga Gud mer; och hwad bör wara för mig wigtigare än att weta, att Guds wälbehag hwilar öfwer mitt förhållande? Säkert är deßutom, att en sådan kärlek skall göra mitt eget lif ljust, rikt, ljusligt. Ingen är så lycklig och rik som den, som älskar. Ty Gud kan icke låta bli att bete en sådan sitt wälbehag. Dertill kommer, att om min owän skall kunna öfwerwinnas engång, så måste det ske genom kärlek. Likgiltighet kan icke öfwerwinna någon. Månen smälter ingen is, men solen gör det. Deßutom är ock klart, att jag sjelf, om jag warit någons owän, skulle, sedan jag blifwit omwänd, tacka honom mer, om han fortfarande hade älskat mig, än om han wedergällt lika med lika. Men framför allt kan hwar och en förstå, att det måste ländа till större ära för Gud, min himmelske Fader, och för Jesus, min frälsare, om jag i detta stycke liknar honom, än om jag icke gör det. Alltså: från hwilken synpunkt jag än ser saken, är det rätt och tillbörligt, att jag älskar min fiende. Alla rimliga bewekelsegrunder mana mig dertill.

82. "Ja, säger du, jag will göra min fiende godt. Om jag finner hans åsna eller oxe, att den far will, så skall jag leda den till honom (2 Mos. 23: 4). Om jag ser min owän hungra, så will jag spisa honom med bröd, och är han törstig, så will jag gifwa honom watten att dricka (Ordspr. 25: 21)". Nuwäl, det kunde äfwen fariseerna göra. Men detta kan man göra utan att älska, och hwad Herren begär af de sina, det är, att de **älska**. Kunde du än berömma dig af otaliga **wälgerningar** mot dina owänner, ja göra dem så mycket godt, att du wäckte alla menniskors beundran och bleswe af dem betraktad såsom en ängel, så wore detta ännu icke en uppfyllelse af det budet: Du skall **älska** din fiende. Det förra kan naturen göra. Det senare är den guddomliga nådens werk, ja deß största mästerwerk, det werk, hwarigenom hon bewisar, att hon är riktigt guddomlig, det werk, hwarigenom det blir riktigt tydligt, att Jesus är en werklig och fullkommen frälsare från synd, en läkare som icke bara kastar ett täcke öfwer det ruttnande såret, utan som werkligen läker det.

83. Tänk derför, huru owärdigt och i alla afseenden okristligt det är, när jag, i stället för att älska på detta sätt, twertom i hjertat röres till owänskap emot min owän eller till likgiltighet, så att jag antingen icke bekymrar mig om honom eller ock önskar honom ondt, fastän jag icke uttalar det, att jag känner en hemlig glädje, när det går honom illa, eller en hemlig olust, när han har framgång, så att hos mig uppstår begär att genom ett ord, en min, en åtbörd eller annat sådant minsta hans framgång eller göra honom något afbräck. Och dock är sådant mycket wanligt. Pröfwe hwar och en sig sjelf! Jag har sett många, som berömt sig af fullkomlig helighet men ändå icke warit bättre, än nu sagdt är, fastän en förunderlig blindhet hindrat dem att se det eller att erkänna det. O Gud, gif oß en uppriktig ande! Uppfyll oß med din kärlek! Ack broder, säg, huru är det med dig? Älskar du fiender werkligen med en ren, fri, innerlig kärlek, en kärlek som liknar den kärlek, som du sjelf erfarit af Gud, en kärlek, om hwilken du är wiß, att den behagar Gud?

84. Men hwarest kärleken är, der kan den icke döljas. Kärleken måste ut och werka. Han kan ej lefwa deß förutan. Derför förmanar ock frälsaren sina lärjungar att låta sin kärlek framträda i stegrad mån, alltefterson fiendernas ondska framträder. **Gören wäl mot dem, som hata eder,** säger han. Det är: När J sen någon, som icke blott i allmänhet är eder owän utan derjemte uppfylld af en hatfull och bitter ande mot eder, så att han intet annat söker eller önskar med afseende på eder än edert förderf och skada, då skolen J mot honom bete eder så, att J uti allting icke allenast gören honom rätt utan äfwen godt samt hjelpen och tjenen honom i alla hans behof. Och det utan att först wänta, att han skall erkänna sin synd emot eder eller bedja eder om hjelp eller efteråt tacka eder derför. — Det säger sig sjelf, att om **något** skall kunna öfwerwinna honom, så är det detta. Hjelper icke detta, så skall ingenting kunna hjelpa. Dock må du derwid icke hafwa till ändamål ditt eget bästa, att sjelf undgå ett fortsatt lidande af hans ondska, utan endast din owäns bästa, att **han** må bliswa frälst. Det är den sanna kärlekens natur att icke tänka på sig sjelf utan på den, som han älskar. Nu will ock Herren, att du skall göra detta allt icke med olust eller twång, så att du hellre wore fri ett sådant bud, utan att du skall göra det af fritt och ledigt hjerta, så att du ock älskar budet och icke för allt i werlden wille wara det förutan, ja att du räknar det "tostligare än guld och mycket fint guld, sötare än honung och ho-

nungskaka ".Sådan är Guds kärlek, och att likna honom, det är sann helighet. En sådan kärlek will han ock sjelf ingjuta i ditt hjerta.

85. Men Herren stannar icke derwid. Han tillägger: **Wälsignen dem, som förbanna eder.** Hwar och en, som har owänner, måste bereda sig på att blifwa beljugen, förtalad, smädad. Det är så werldens gång. Herren Kristus har icke heller kunnat undgå det. Man har gjort allt för att kränka hans namn, för att wäcka miß-troende och hat emot honom. Hans aldra bästa gerningar hafwa blifwit mißtydda och hans ord förwrängda, såsom wore han den störste bedragare, ja Beelzebul sjelf. Nuwäl, har det gått honom så, då hafwa wi säkert ingenting bättre att wänta. Derom säger han sjelf: Hafwa de kallat husbonden Beelzebul, huru mycket mer skola de då icke kalla hans husfolk så? Men huru skola wi då bete oß derwid? Ingenting går lättare än att wedergälla lika mot lika. Att blifwa beljugen, förtalad och smädad, det smakar icke godt. Det sticker, och tungan lånar sig gerna att gifwa bannor för bannor, smädelse för smädelse. Men nej, säger Herren, gören icke så! Twertom wälsignen. I kännen ju på eder sjelfwa, hwilken styggelse det är att banna, när eder owän gör det mot eder. Skullen I då låna eder mun och tunga till werktyg åt samma styggelse? Bort det! I afskyn hor och mord — nuwäl, afskyn då äfwen allt annat ondt. Inför Gud är det ena onda lika afskywärdt som det andra. Der-för wälsignen, talen wäl och winnläggen eder om att i allting tjena och gagna den, som förtalar och smädar eder. Låten eder icke trött-tas. Om din fiende håller ut länge i sin ondska, så håll ut du ännu längre i godhet. Låt dig icke öfwerwinnas af det onda utan öfwerwinn det onda med det goda, säger Paulus i Rom. 12: 21. Si sådant wore rätt passande för dig, som är en Jesu lärjunge, och som will likna honom. Sådant skulle ock bringa din Herre Gud stor ära och tillwinna dig hans hjertliga behag. Och tänk, hwad ditt eget lif skulle blifwa lyckligt!

86. Apostelen Petrus säger: **Wedergällen ingen ondt för ondt, icke bannor för bannor utan twertom wälsignen, wetande, att I ären kallade dertill, att I skolen ärfwa wälsignelse** (1 Petr. 3: 9). Apostelen hänwisar de troende till deras höga kallelse. Dem före-står att ärfwa en ewig wälsignelse i Guds rike, när det kommer. Nuwäl, säger han, då böra de winnlägga sig om att här på jorden wara till wälsignelse. **Icke hwad de få af sin nästa, utan hwad**

de få af Gud, är det, som skall bestämma öfwer, hwad de sjelfwa skola gifwa. Tänk, hwilken hög och skön lefnadsregel detta är. Hwar och en, som har sundt förnuft, måste ock dertill säga ja, ja. Må wi derför af hjertat och utan återwändo bedja om ett sådant sinne! Gud ensam kan gifwa det, och han will gifwa oß det. Så snart du ser, att Gud begär något af dig, så kan du genast weta, att han sjelf will gifwa dig det, såsom wi förr hafwa sagt. Apostelen Paulus säger om sig: När wi blifwa skymfade, wälsigna wi, när wi förföljas, fördraga wi, när wi warda illa beryktade, tala wi goda ord; wi hafwa blifwit såsom werldens afskum och allas afskräde intill denna stund (1 Kor. 4: 12 f.). Der ser du, hwad Herren hade förmått uträtta hos Paulus, som dock hade warit en den argaste fiende och försmädare. Och han är lika mäktig den dag, som idag är. Om Herren Jesus sjelf heter det: När han blef smädad, smädade han icke igen, och när han led, hotade han intet utan ställde hämden till honom, som dömer rätt (1 Petr. 2: 23). Sammalunda heter det i profetian om honom: Han blef pinad och plågad, och han lät icke upp sin mun. Lik fåret, som föres till slagtning, och lik ett lam, som tiger för dem, som klippa det, så lät han icke upp sin mun (Es. 53: 7). Sådant war Kristi sinne, och det framställer apostelen oß till en föresyn, att wi skola efterfölja hans fotspår och wäpna oß med samma sinne (1 Petr. 4: 1).

87. I samma sinne som Petrus talar äfwen Paulus, då han säger: **Hämnens icke eder sjelfwa, mina älskade, utan låten (Guds) wrede hafwa rum, ty det är skrifwet: Min är hämden; jag skall wedergälla det, säger Herren** (Rom. 12: 19). Och åter: **Wälsignen dem, som förfölja eder, wälsignen och förbannen icke** (Rom. 12: 14). **Wedergällen ingen ondt för ondt utan befliten eder om det, som är godt inför hwar man** (v. 17). Att hämnas är att försöka göra dem ondt, af hwilka man lidit ondt. Detta skola de troende icke göra. Med sådan hämd göra de sig sjelfwa större skada, än de kunna lida af den, som de wilja hämnas på. I allmänhet må hwar och en, som tror på Herren, wara alldeles wiß derpå, att hans owäns ondska aldrig skall kunna göra honom någon skada, dereft han icke låter sig deraf förledas sjelf att blifwa ond och göra ondt. Guds barns lif och lemmar äro wäl försäkrade i deras Faders trohet. Ja, ända derhän går hans noggranhet, att han t. o. m. räknat deras hufwudhår. Låter han nu deras owänner tillfoga dem något, som synes wara ondt, så skola de bedöma det efter apostelens

ord: För dem, som hafwa Gud kär, samwerkar allting till godo. Och då hafwa de egentligen ingenting att förargas öfwer. Det är deras himmelske Fader, som har sett, att de behöft denna pröfning, och de böra derför taga detta lidande såsom en kalk, som kommer från honom. Ingenting kan i högre grad än detta wara egnadt att afkyla all hämdkänsla. Det kan ingenting hända Guds barn, utan att det kommer från Gud och bringar dem något godt.

88. Men härtill kommer ännu en annan bewekelsegrund, nämligen att om du hämnas dig sjelf, så gör du synd, alldenstund du griper in i Guds embete, hwarigenom du sjelf wänder till din skada den wälsignelse, som Gud annars skulle wilja bereda dig genom det lidande, som din owän tillfogat dig, om du bara wille lemna saken åt honom. Wid sjelfhämd kommer ock alltid köttet med, blandar sin galla i affären, hwarigenom till Guds wanära mycken skada sker. Äfwen på det borgerliga området får ingen wara domare i egen sak. Ingen borgmästare eller annan domare får derför hålla ransakning eller döma i ett mål, som angår honom sjelf. Man har nämligen funnit, att det är omöjligt att i sådant fall döma opartiskt och rätt. Ännu mer må då en troende wara rädd för denna fara. Sjelfhämd är en snara, hwari den nya menniskan lätteligen strypes.

89. Apostlarna upprepa denna förmaning ofta. De wißte wäl, huru lätt det går att gifwa ondt för ondt. Om man också icke hämnas med hugg och slag, så sker dock ofta, att den, som lider orätt eller menar sig lida det, hämnas genom att tala illa om den, som tillfogat honom det orätta. Det är förskräckligt, hwad mycket gift som sålunda utsås. I 1 Thess. 5: 13 säger derför apostelen: **Sen till, att ingen wedergäller ondt för ondt utan faren alltid efter det goda både i förhållande till hwarandra och till alla menniskor.** Det ord, som apostelen begagnar, betyder egentligen: **jaga, förfölja.** Det gäller för Guds folk att fara efter att göra det goda med samma ifwer, hwarmed någon jagar efter ett willebråd, som will fly undan honom. Apostelen säger icke blott: Om tillfälle erbjuder sig, så gören det goda. Nej utan: **jagen efter tillfälle,** söken tillfälle, bereden eder tillfälle o. s. w. Jägaren sätter sig icke hemma och wäntar, att haren skall komma in i hans förstuga, utan han går ut i skog och mark, han springer, han lägger sig på lur och begagnar alla konster för att få willebrådet i sitt wåld. Nuwäl, jagen I också efter att göra godt åt alla, äfwen eder fiende, och weten, att det gäller en fångst af oändligt wärde. Det gäller att winna

ära åt Gud, det gäller att möjligen winna en menniſkas hjerta åt Herren och ofwanpå alltſammans att winna Guds och de heliga änglarnas wälbehag ſamt till ſiſt en ewig lön i himlarna.

90. Men Herren tillägger widare i den text, hwarmed wi började denna betraktelse: **Bedjen för dem, ſom förſmäda eder.** I Matth. 5: 44 återgifwas deſſa ord ſålunda: **Bedjen för dem, ſom förfölja eder.** Såſom wille Herren ſäga: Om nu din fiendes ondſta ſtegras derhän, att han börjar förſmäda och förfölja dig, ſå att han icke blott **tillfälligtwis** gör dig orätt och ſkada utan rent af lägger an på att tillfoga dig all möjlig ſkada, att kränka ditt goda namn, att förhindra din forttomſt, att hindra din näring, att ſkämma ditt yrke o. ſ. w., då bör du icke heller deraf låta din kärlek utſläckas, ja icke ens afkylas utan twertom. Likaſom en ſtor eld tar deſto större fart, ju mer det bläſer, ſå låt du din kärlek ſtiga ändå högre genom ſådan ſtorm af din fiendes förföljelſe, ſå att du nu riktigt ifrigt beder Gud för honom. Sucka icke emot honom, önſka honom intet ondt, utan låt hans grufliga nöd gå dig till hjertat, ſåſom wore det din egen, och ropa till Gud för honom, ſåſom ropade du ur djupet af egen nöd. Och ju mer han framhärdar uti att ſkada och förfölja dig, deſto mindre ſkall du tröttna i detta ſinne; ja deſto mer ſkall du deruti tillwäxa och bliſwa ifrigare, icke i den afſigten att du må bringa honom derhän, att han upphör att göra dig ſkada, utan allenaſt för Guds och hans egen ſkull, emedan du ſå älſkar Gud och honom, att du icke kan annat än natt och dag wara bekymrad om hans wälfärd. Ty ju längre han går i ſin ondſka, deſto olyckligare är han, och deſto mer behöfwer han, att du förbarmar dig öfwer honom och beder för honom.

91. Och nu broder, huru gör du? Om I detta weten, ſäger Herren, ſaliga ären I, om I det gören. Nu weta wi Guds wilja. Och nu är frågan den: Är werkligen Guds kärlek utgjuten i ditt hjerta? Saken är högſt allwarlig. Det ſkall, ſåſom wi ofta ſagt, kunna hända, att wi den dag, då wi hoppas få gå in i riket, ſkola finna framför oß en tillſluten port. Herren ſäger, att på den yttерſta dagen ſkola komma till honom många, ſom ſkola ſäga: Herre hafwa wi icke profeterat i ditt namn, i ditt namn utdrifwit onda andar och i ditt namn många kraftiga gerningar gjort, och ſkola ändå bliſwa uteſtängda. Broder, ſyſter, huru är det med dig? Är Jeſus ditt allt, ditt allt i din tro, ditt allt i ditt lif? Det är Gud, ſom frågar, och inför honom du ſkall ſwara.

Sjette Betraktelsen.

92. **Andens frukt är kärlek** (Gal. 5: 22). När wi uti det föregående hafwa talat om kärlet, hwad den är, och huru den bör yttra sig mot alla utan afseende på, om de äro wänner eller owänner, om de löna med wälwilja eller med hat, så hafwa wi tyckt oß från många håll hört den frågan: "Hwem kan wäl tänka att någonsin blifwa sådan? Det wore ju en alldeles orimlig tanke." Många, som aldrig uttala den frågan, skola dock tycka, att det är en berättigad fråga. Hwad då den saken angår, så swaras först: Orimligt kan det icke kallas, eftersom Gud begär det af sina barn, och Gud begär inga orimligheter. För det andra kan det ju aldrig wara orimligt begärdt, att wi af allt hjerta älska och lyda Gud, af hwilken wi hafwa lif, ande och allt. För det tredje will Herren sjelf gifwa dig allt, hwad han begär af dig, och då kan man ju icke tala om orimligheter.

93. Herren säger i Matth. 5: 48: I skolen wara fullkomliga, såsom eder himmelske fader är fullkomlig — och det säger han just med afseende på kärleken till nästan. Att älska **wänner**, det kan den naturliga menniskan göra, såsom Herren sjelf wisar. Och något mer än så bör wäl Herren hafwa rätt att söka hos de sina. Men för resten, broder, säg om det hos dig är någon **allwarlig sträfwan och bön** att nå en sådan kärlek, som wi i det föregående talat om, en kärlek som älskar fiender, wälsignar dem, som förbanna, gör wäl mot dem, som hata, och beder för dem, af hwilka man måste lida skada och förföljelse?

94. Det gifwes ett sätt att från sig afwända ordets udd derigenom, att man tänker: "Det är orimligt", och så lägger allt å sido. Derigenom blifwa dessa ord allenast en stöld för den andliga lättjan och wårdslösheten. Men så är icke Herrens mening, utan han will, att du, när du ser hans bud, genast gifwer dig åstad att öfwa det under bön och åkallan, att han sjelf måtte uti dig genom sin nåd werka, hwad han will hafwa af dig. **Du bör taga för gifwet, att Gud har allwar med det, som han säger**, och att hans mening är, att allt det, som han begär, skall werkligen komma till stånd uti oß. Paulus säger ju, att det just är ändamålet med Jesu sändning i werlden, att den rättfärdighet, som lagen fordrar, skall fullkomnas i oß (Rom. 8: 2). Kristi werk är icke att hjelpa oß in i himmelen **utan att wara lika Gud.** Nej, hans werk är att hjelpa oß in i

himmelen **genom att göra oß lika Gud.** Deßförutan skulle ock ingen werklig salighet gifwas för oß i himmelen. Den tillräknade rättfärdigheten eller syndaförlåtelsen utplånar den gamla syndaskulden och utgör derigenom **utgångspunkten** för den helgelse, hwars **slutpunkt** är den gudslikhet, som ensam gör oß beqwäma att gå in i Guds rike.

95. Men huru skall då en sådan kärlek kunna uti oß åstadkommas? Swaret på denna fråga är gifwet i de ord, hwarmed wi börjat denna betraktelse. Kärlek är Andens frukt. För att få denna kärlek måste man först få **den helige Ande.** Denna kärlek kan icke frampressas ur det egna hjertat. Derur kan endast egenkärlek frampressas. Har du fått Anden? det är frågan. Genom honom är det, som Guds kärlek utgjutes i hjertat (Rom. 5: 5), och deraf kommer kärlek till näston. Trädet måste först göras godt, innan frukten kan wara god. Man samlar ej fikon af tistel eller windrufwor af törne. Alltså: har du icke Anden, så tänk icke på kärleken, tala icke om kärleken utan wänd dig i din andliga död och nöd till Jesus, Guds Lam, som "fått löftet om den helige Ande" (Apg. 2: 33), att han må gifwa dig Anden.

96. Men om du nu har Anden, så har du det, som utgör grundwilkoret för kärleken. Dock werkar icke Anden owilkorligt, såsom t. ex. naturkraften werkar uti ett träd, der det icke är fråga om någon fri werksamhet å trädets sida. Anden werkar i den frigjorda menniskan med hennes egen frihet. Således kan hon sjelf wara mer eller mindre trogen mot Anden samt derigenom mer eller mindre befordra eller förhindra Andens werk. Deraf komma alla dessa förmaningar i Guds ord till de troende. Berodde det icke alls på den troende sjelf utan endast på Anden, så wore dessa förmaningar ej blott onödiga utan ock orimliga, och det blefwe då Andens fel, att werket icke ginge bra. Men hwad kan då den troende göra för att befordra kärlekens tillwäxt?

97. Först och främst gäller det att bruka Guds ord, som är ett medel, genom hwilket Anden werkar, samt der flitigt betrakta Guds och Jesu kärlek. Herren hänwisar dertill, då han i Luk. 6: 35 säger: **Älsken edra owänner, på det I skolen wara den högstes barn, ty han är mild mot de otacksamma och onda,** hwilka ord i Matth. 5: 45 lyda så: **På det I skolen wara eder faders barn, som är i himlarna, ty han låter sin sol gå upp öfwer onda och goda och låter regna öfwer rättfärdiga och orättfärdiga.** — Gud gör ingen skilnad mellan sina wänners och sina fienders åkrar, när

han låter solen gå upp eller regnet falla. Nej, äfwen fastän han ser, huru de ogudaktiga icke tacka honom utan twertom missbruka hans gåfwor till afguderi och allehanda synder samt derjemte förakta och försmäda honom och hans käre son Jesus Kristus, förfölja hans församling o. s. w., likwäl låter han regnet falla lika ymnigt och solen skina lika warmt på deras åker som på de trognas. Och detta utan att han deraf har någon nytta för egen del eller är någon något skyldig eller behöfwer några sådana wälgerningar tillbaka af någon. Fritt och utan åtskilnad gör han barmhertighet. Hwad hafwa wi ock sjelfwa i den delen förtjenat? Har han icke under wår egen otrostid gifwit oss kläder, föda, hus och hem, helsa, lif och allt, hwad wi egt och haft? Tänk, om han hade handlat med oss efter wår förtjenst, huru hade det då gått? Och sedan wi blifwit troende, hwad hafwa wi förtjent, och hwad hafwa wi fått?

98. Och dock hwad äro dessa lekamliga gåfwor i jemförelse med det andliga goda, som han gifwit oss? Det står ju, att han älskat **werlden** så, att han gifwit henne sin enfödde Son. Om det ändå hade stått: Så älskade Gud de fromma o. s. w. Men nej det står: werlden. Tänk den gudlösa, i synd försänkta **werlden**! Att älska **fiender** är alltid en högre grad af kärlek än att älska wänner. Och att älska fiender så, att man icke skonar utan gifwer ut det dyrbaraste man eger, det är den högsta grad af kärlek. Kommer nu dertill, att han icke blott en gång säger menniskorna, att de få tro på denne Jesus, utan att han t. o. m. nödgar och trugar dem att tro, ja glädes inför alla heliga änglar öfwer hwar och en syndare, som will omwända sig och frälsas, alldeles som gjorde syndaren honom derigenom en stor wälgerning, då är det en kärlek, som går öfwer alla gränser. Och denna kärlek hafwa wi sjelfwa erfarit.

99. Bara **åskådandet** af en sådan hög och stön kärlek borde egga oss att efterlikna densamma, äfwen om wi sjelfwa aldrig hade fått erfara densamma. Men att wi sjelfwa warit föremål för densamma, det är oss en mångdubbel anledning. Tänk: för oss, medan wi ännu woro syndare, medan wi ännu woro fiender med sinnet i onda gerningar, brann Guds kärlek till den grad warm, att han gång efter annan med sin nåd besökte oss, på det han måtte få frälsa oss. Och när wi hade stött honom tillbaka en, twå, tre, ja flere gånger, kom han ännu igen, alltid i samma ärende. Nu will han i wåra hjertan utgjuta denna sin kärlek. O huru owärdigt är det icke, att wi kunna ett enda ögonblick ondgöras öfwer wåra fiender för det lilla onda, som de möjligen tillfoga oss, när wi trots wår egen stora

ondsta sjelfwa erfarit så mycken nåd af Gud! Bättre stulle det passa oß att följa Jesu exempel, hwilken, när han såg Jerusalem, började gråta i tanke på den ofärd, som förestod den arma staden. Så långt war han ifrån att önska ondt öfwer staden. Och detta ehuru han wißte, att han der inom några dagar stulle under folkets strän bliswa förd ut till att lida den marterfullaste död, såsom hörde han till de största mißdådarenas hop. O broder, o syster, huru mycket har du af det sinnet?

100. För det andra må du flitigt begagna Herrens nattward. Denna är ock ett wälsignadt medel, hwarigenom Guds Ande werkar. I denna måltid gifwer Herren dig sin lekamen att äta — icke blott en afbild deraf — sitt blod till att dricka — icke blott en afbild deraf. Detta är min lekamen, säger han, detta är mitt blod. Och Paulus säger: Wälsignelsens kalk, som wi wälsigna, är han icke Kristi blods gemenskap? Och brödet, som wi bryta, är icke det Kristi lekamens gemenskap? Ingenting kan sätta den troende uti innerligare gemenskap med Jesus än denna måltid, intet medel kan wara kraftigare att meddela honom Jesu sinne. Hwar och en, som på ett wärdigt sätt begagnat densamma, har ock erfarit det. Derför bruka den flitigt. Den heliga nattwarden är icke instiftad för att wara ett slags "helig förrättning", med hwilken wi skola tjena Gud, ej heller för att wara "en symbolisk brödsbrytelse" (såsom den nu tywärr betraktas och kallas af många Guds barn) utan för att wara **ett nådemedel**, i hwilket Herren Jesus gifwer sin kropp och sitt blod åt de sina för att på det innerligaste förena dem med sig och göra dem delaktiga af sig sjelf.

101. För det tredje är det en god hjelp att besinna, att en sådan kärlek, som älskar owänner, wälsignar dem, som förbanna o. s. w. — att en sådan kärlek bringar Gud och Jesus och hans församling på jorden stor ära. Lika wißt som hwarje ond gerning, som en troende gör, är en wanära för Guds namn och Guds församling, lika wißt är hwarje god gerning en ära för Guds namn och Guds församling. När Guds folk wandrar ostickligt, så warder Guds namn försmädadt bland hedningarne eller de ogudaktiga (Rom. 2: 24). Deremot säger apostelen, att de troende genom ett heligt lefwerne pryda Guds, wår frälsares, lära i alla stycken (Tit. 2: 10). Och apostelen Petrus säger: Fören en god umgängelse bland hedningarne, på det att de uti det, hwari de förtala eder såsom mißgerningsmän, må, när de skåda edra goda gerningar, för deras skull prisa Gud på besökelsens dag (1 Petr. 2: 18). Och frälsaren säger: Låten

ebert ljus lysa för menniſkorna, att de må ſe edra goda gerningar och priſa eder fader, ſom är i himlarna (Matth. 5: 16). Det är ju en bekant ſak, att barns goda uppförande ſtaffar ära åt deras föräldrar, medan deras dåliga uppförande kaſtar en ſtugga af wanära på deras namn. Det ſamma är ock förhållandet med Guds barn.

102. Och nu, du ſom tror på Jeſus, är det icke ditt hjertas begär, att du må kunna wara din himmelſke Fader och hans ſon Jeſus till ära? Om Herren lekamligen uppenbarade ſig på jorden, hwilken glädje ſtulle det då icke wara för dig att få göra något, ſom kunde tjena honom till ära. Nuwäl! Gör det alltſå nu. Det ſker genom att älſka och bewiſa kärlek. Inga äreportar, inga herrliga tempel, inga gudstjenſtgerningar, inga loſſånger kunna ära honom ſå mycket ſom det, att du älſkar din näſta, och framför allt det, att du älſkar dina fiender, hwilket är den högſta och ädlaſte kärlek, ſom kan tänkas, en kärlek ſom endaſt den guddomliga frälſande nåden kan werka. Ser du nu icke ſtrax, huru den ärar honom, ſå haf bara tålamod. På den ytterſta dagen, om ej förr, ſkall det warda uppenbart. War under tiden förwiſſad på grund af hans ord, att det är ſå. En helig umgängelſe i Kriſti kärlek ſkall förr eller ſenare twinga äfwen de ogudaktiga att erkänna, att din Gud är den rätte Guden, och att Jeſus är den rätte frälſaren. Och wilja de icke ſäga ut det, ſå ſkola de dock inom ſig nödgas erkänna det.

103. För det fjerde må du beſinna den wälſignelſe för dig ſjelf, ſom en ſådan kärlek för med ſig. Förſt och främſt gör han detta lifwet oändligt ljuſt, rikt och lyckligt. Konſten att bereda ſig ett lyckligt lif ſammanfaller alldeles med konſten att älſka. En menniſka är derför alltid lycklig i **ſamma mån, ſom hon älſkar.** Inga rikedomar, ingen ära, ingen framgång kan göra en menniſka lycklig. Många utomordentligt rika och ärade män hafwa warit djupt olyckliga. Deremot gör kärleken alltid lycklig. Se på en brudgum, ſom werkligen älſkar ſin utkorade! Huru rik känner han ſig icke, och huru obetydligt blir icke allt annat i werlden! Om en annan brud bjödes honom, en brud ſom hade jordiſka egodelar i öfwerflöd, ſå ſtulle han icke ett ögonblick tänka derpå. Nej, kärleken är det, ſom gör rik. Och att det är hans egen och icke brudens kärlek, ſom gör honom lycklig, det är klart deraf, att han aldrig ſtulle känna ſig lycklig af hennes kärlek, dereſt icke han ſjelf älſkade. Tänk dig nu en, ſom älſkar **alla** menniſkor med en brinnande, warm kärlek, ſådan ſom Kriſti kärlek är! Huru outſägligt lycklig ſtulle icke en ſådan menniſka wara! När man af hjertat älſkar någon, ſå blir man rik-

tigt glad, om man bara får se honom. Och tänk då, huru mycken glädje du skulle få, om du riktigt älskade alla, så att anblicken af hwar och en, som du mötte på gata eller torg, skulle göra dig lika glad som anblicken af den käraste wän! O hwilken outsäglig förlust det är att icke älska!

104. Men den lycka och wälsignelse, som kärleken medför, sträcker sig icke blott genom detta lifwet. Rättfärdigheten har sin lön äfwen i det tillkommande. Deras gerningar följa dem efter, heter det i Uppb. 14: 13. Att du här älskat din owän, wälsignat honom, när han förbannat dig, gjort wäl emot honom, när han hatat dig, bedit för honom, när han gjort dig skada och förföljt dig — allt det der har samlat dig en stor lön i himmelen, och i sin tid skall den lönen bliswa utbetald till dig. Hwad den der lönen består uti, det weta wi icke. Men det weta wi, att den skall komma att himmelshögt öfwerstiga alla, äfwen wåra djerfwaste aningar. Gud är trofast, och han har sagt det. Den mig tjenar, honom skall min fader ära, säger Jesus (Joh. 12: 26). Och när Gud tager till att ära någon, då förstå wi, att det måste warda utomordentligt. Hwad intet öga sett och intet öra hört, och uti ingen menniskas hjerta uppstiget är, det har Gud beredt dem, som älska honom (1 Kor. 2: 9).

105. Gud will ensam hafwa den owanskliga äran att göra något för ingenting. Derför skall man aldrig, ware sig förut eller efteråt, kunna betala honom. Men hwad wi af tacksamhet för hans nåd göra honom, det skall han betala oß. Det är en äresak för honom att wara ensam den, som gör något och gör allt för intet. Nuwäl, tänk hwilken förlust det då är att icke hafwa älskat och således icke i himmelen få uppbära den herrliga lön, som är bestämd åt kärleken! O broder, huru gör du? Samlar du flitigt lön åt dig? Den menniska, som får ett tungt arbete med måttlig lön, hon må wara nöjd. Den som får ett lätt och angenämt arbete med stor lön, hon anses lycklig och afundswärd. Sådant arbete sträfwa alla efter. Nuwäl, ingenting är lättare än att komma åt det. Kärleken är ett sådant arbete: ett lätt, ljusligt arbete, som först fyller lifwet med glädje och sedan har med sig en lön, som går wida utöfwer icke allenast allt, hwad man kan begära, utan ock allt hwad man kan tänka. Älska — älska — älska alla, wänner och fiender; älska uthålligt och brinnande! Då skall ock denna lön warda din.

106. För det femte må du besinna den fara, som är förenad dermed, att du icke älskar. Det är icke med kärleken så, att man

kan säga: "Om jag älskar, så är det godt; älskar jag icke, så är det ledsamt men ändå icke så farligt." Nej, saken är twertom den, att om kärleken slocknar, så är det slut med det andliga lifwet, och sedan hjelper intet tal om Kristus och nåden, ingen evangelisthet, ingen sång, gudstjenst eller annat dylikt. I himmelen finnes ingen salighet för andra än dem, som likna Gud, och Gud är kärleken. Alltså kan du då genom kärlekens utslocknande rent af gå miste om det ewiga lifwet — icke bara om den särskilda nådelön, som i himmelen är bestämd åt kärleken, utan om himmelen sjelf, samt hamna i mörkret der utanför, der det är gråt och tandagnißlan. Detta är ett fasansfullt äfwentyr. Men det är ingenting annat, än hwad Paulus säger: I Kristus Jesus duger ingenting utom tron, som är werksam i kärlek, och det en kärlek som liknar Guds, d. w. s. som icke inskränker sig till wänner och bröder, utan som sträcker sig äfwen till owänner.

107. För det sjette bör du besinna det gagn, som du kan göra din owän derigenom, att du outtröttligt älskar honom. Apostelen Paulus säger: Om din owän hungrar, så gif honom mat; törstar han, så gif honom dricka; när du det gör, så samlar du glödande kol på hans hufwud (Rom. 12: 20). Det är en af de största winster, som den uthålliga kärleken kan göra: samla glödande kol på owännens hufwud. Men hwad äro de glödande kolen? Låtom oß till swar derpå höra, hwad en andens man säger: "När en menniska, som wet med sig, huru hon warit fiendlig mot dig och sökt på allt sätt skada dig till din egendom eller ditt rykte, nu erfar, huru du likwäl ingen fiendskap hyser till henne utan i hjertlig kärlek gör henne allt godt, så kan hon swårligen undgå att känna en brinnande smärta af ånger och blygsel; ja, det skall blifwa henne såsom en eld i hjertat, så att hon icke wet, hwart hon skall taga wägen; hon skall wredgas på sig sjelf, erkänna sin ondska och blifwa din huldaste wän." (R.) Med sådan kärlek har du alltså wunnit din owän för dig, och aldrig kan man få en trognare wän, än den man wunnit på detta sätt. Men ännu mer: du har genom din kärlek blifwit ett medel att lösa honom från hans ondska och skall kanske derigenom äfwen lyckas draga hans hjerta till den Herre, som i ditt hjerta skapat en sådan kärlek. Och när du då sedan sammanträffar i himmelen med denne din broder, då förstår du, att det icke skall blifwa dig lätt att till fylles prisa Gud för den nåd, han gaf dig att älska så. Och nu: huru gör du? Är du så der sinnad, och är ditt wäsende sådant, att dina owänner derigenom

känna sig dragna till Jesus och till dig, så att de måste arbeta emot, om de icke skola blifwa öfwerwunna. Tror du, att det finnes någon, som på den yttersta dagen skall säga om dig: "Käre Herre Gud, du wet, att det war genom denne mans eller denna qwinnas outtröttliga kärlek, som mitt syndiga hjerta fick syn på din kärlek och blef wunnet för dig?"

108. Men icke blott det. Till allt detta må du nu lägga den omständigheten, att Gud sjelf skall straffa dem, som gjort dig ondt. Han säger: **Min är hämden, jag skall wedergälla det.** Din owäns synd skall icke blifwa ohämnad för det, att du icke hämnas sjelf. Gud är den, som wakar öfwer rätt och rättfärdighet, och erfarenheten wisar mer än tydligt, huru han låter menniskors onda gerningar komma tillbaka öfwer dem och deras barn. Det onda skall dräpa den ogudaktige, säger David (Ps. 34: 22). Och åter: Hans ondska föll tillbaka på hans hufwud, och öfwer hans hjessa kom hans ondska (Ps. 7: 17). Hwad wi kalla straff, är i sjelfwa werket ingenting annat än den onda gerningen sjelf, hwilken kommer tillbaka öfwer gerningsmannen samt öfwer honom utwecklar hela sitt förstörande innehåll. Derom heter det i Wish. 11: 16: Hwarmed någon syndar, dermed warder han ock straffad.

109. Gud leder det så. Det går en Guds dom genom hela tiden. Här ser man en, som genom wåld och orättfärdighet tillwällat sig andras egodelar och blifwit rik. Han står till en tid och synes wäldig. Men Guds dom följer i hans spår, och han slutar i fattigdom och uselhet. Der ser man en annan, som fräckt trampat andras lycka under sina fötter. Det synes till en tid icke bekomma honom något. Men slutligen finner man honom sjelf djupt olycklig och förtwiflad. Många sådana hafwa i förtwiflan blifwit wansinniga, ja afhändt sig sjelfwa lifwet. Men om man ock icke alltid kan se dessa Guds domar så tydligt, så uteblifwa de dock icke; och förskräcklig är den dom, som på den yttersta dagen wäntar den, som synden gör, då han skall bortkastas i outsläckelig eld, der det är gråt och tandagnisslan. Derför böra de troende icke hämnas sig sjelfwa utan lemna hämden åt Gud. Ja, besinnar du rätt allwarligt denna Guds dom öfwer dem, som göra dig ondt, så skall du så alldeles förlora lusten att göra dem ondt tillbaka, att du t. o. m. skall börja att bedja Gud om nåd för fienderna. Se på Stefanus! När fienderna förde honom ut ur staden och stenade honom, då böjde han knä och ropade: Herre, tillräkna dem icke denna synd (Apg. 7: 60). O du Guds barn, följ de heligas exempel. Apostelen talar bewekande, då han

säger: **Mina älskade, hämnens eder icke sjelfwa.** Han will med detta ljufliga och ömma tilltal bana förmaningen wäg in i sina läsares hjertan. O du älskade, både här i tiden och aldra helst på den yttersta dagen skall du hafwa mer gagn af att hafwa älskat och förlåtit än att hafwa hämnats på din owän.

110. "Ja, säger du, allt detta wet jag; det är så sant, så sant. Men huru skall jag nu också få det in i mitt hjerta, så att det blir lif och werklighet deraf?" Swar: Herren anwisar en wäg, då han säger: **Bedjen och I skolen få.** Kanske har du aldrig bedit om en sådan kärlek. Du har kanske bedit om kärlek i allmänhet men icke om en **sådan der** kärlek. Kanske har du tänkt: "Det är ändå icke möjligt att komma dertill", och man kan aldrig med hjertats tro bedja om sådant, hwarom man tänker, att det är omöjligt. Nuwäl, börja nu att bedja på allwar derom och släpp icke Gud, förrän han wälsignar dig. Besser berättar följande sköna historia: En negerslaf hade blifwit omwänd till Jesus. Hans husbonde war en bitter fiende till Herren och förböd slafwen att gå och höra missionären widare. Slafwen kunde icke i detta stycke lyda, men i sin husbondes tjenst war han annars trogen. Då lät husbonden piska honom och hånade honom derwid med de orden: "Hwad kan nu Jesus Kristus göra för dig?" — "Han gifwer mig kraft att tåligt lida detta", swarade gossen. — "Gif honom ytterligare tjugufem slag!" ropade den råa menniskan. Så skedde: "Hwad kan nu Jesus Kristus göra för dig?" frågade han åter. — "Han hjelper mig att tänka på den herrliga ort, der ingen smärta skall wara mer", swarade den marterade mannen. — "Gif honom tjugufem slag till!" skrek den ursinnige. Man gjorde så, och under det han med helwetisk glädje fråssade af sitt slagtoffers klagorop, frågade han ännu en gång: "Hwad kan Jesus Kristus nu göra för dig?" Martyren, som redan war döende, swarade med ytterste ansträngning af den kraft, som han ännu hade qwar: "Han hjelper mig bedja för er." Och så dog han. Ser du: så mäktig är Guds nåd. O bed, bed! Bed i tro, intet twiflande! Bed för dig sjelf och för din owän. Och war wiß: äfwen för en sådan bön gäller det löftet: Bedjen och I skolen få, söken och I skolen finna. Allt det I bedjen Fadren i mitt namn, det skall jag göra!

111. Men när du sålunda beder, så winnlägg dig på samma gång **att öfwa kärlek.** Äfwen här gäller att öfning gifwer färdighet. I Rom. 12: 21 säger Paulus ytterligare: **Låt dig icke öfwerwinnas af det onda utan öfwerwinn det onda med det goda.**

Att bliſwa öfwerwunnen af det onda, det är att ſjelf bliſwa ond. När din owäns ondſka har bragt det derhän, att du icke widare kan förlåta och älſka din owän utan nu i ditt hjerta närer ett hatfullt ſinne emot honom, då är du öfwerwunnen och fången af det onda. Din owäns ondſka har då bliſwit för dig en ſtötesten till fall och undergång. Hwar gång du då beder: Förlåt oß wåra ſkulder, ſåſom ock wi förlåta dem, ſom äro oß ſkyldige, så fördömer du dig ſjelf. Akta dig för ſådant, säger apoſtelen. Öfwerwinn i ſtället det onda med det goda. Ehwad ondt din owän gör emot dig, gör du det motſatta goda. Talar han bittert mot dig, så tala du wänligt; är han ſtolt emot dig, så war du ödmjuk emot honom; kränker han ditt goda namn, så winnlägg dig du om att hedra honom; förſöker han förhindra ditt yrke, så ſe du till, huru du kan befordra hans o. ſ. w. Håller du nu ut i denna täflingskamp, så kan du wara förwiſſad, att i de fleſta fall owännens ondſka ſkall öfwerwinnas; och tänk hwilken ſeger du då gjort! Werlden räknar det för ſeger, när den ene kan i ſin ondſka krosſa den andre och tillfoga honom ſå mycket ondt, att han blir till intet gjord. Men Kriſtus räknar alldeles twertom. Allt kommer an på, huru han räknar. O broder, huru går det för dig i denna kamp under ditt dagliga liſ? Winner du eller öfwerwinnes du? Gud will hjelpa dig till ſeger! Men kanſke du icke ens kämpar utan är helt likgiltig? Eller ſäg — ſäg inför Gud och dig ſjelf, huru du har det!

Sjunde Betraktelſen.

112. **Kärleken är långmodig** (1 Kor. 13: 4). I 1 Kor. 13 beſkriſwer apoſtelen Paulus kärleken. Och det ſom då förſt wäcker en ſtälig uppmärkſamhet, det är att han icke om kärleken utſäger något ſtort, något lyſande, utan idel hwardagliga och obetydliga ſaker — till **utſeendet** obetydliga, ty till **wäſendet** äro de guddomliga. Han ſäger icke ſåſom något för kärleken utmärkande, att den talar med menniſkors och änglars tungor. Twertom har han näſt förut antydt, att ſådant kan man göra utan att ega kärlek. Han ſäger icke heller, att det är kärlekens tecken, att man låter ſin lekamen brinna eller gifwer alla ſina egodelar åt de fattiga. Ty äfwen detta, har han nyß ſagt, kan man göra utan kärlek. Nej, kärlekens rätta kännetecken ligga uti en hel del ſaker, ſom menniſkor i allmänhet akta för **ſmåſaker**.

113. Om två personer skola beskrifwa en blomma och den ene af dem är en med wäxternas lif förtrogen man, den andre åter en okunnig man, som aldrig studerat wäxterna, så blifwa deras beskrifningar aldrig lika. Den okunnige kommer i sin beskrifning strax att fästa sig wid det, som mest faller i ögonen. Den lärde åter kanske wet att wisa, att dessa i ögonen fallande egenskaper icke alls äro egendomliga för den blomman utan finnas äfwen hos andra. Deremot anför han såsom kännetecken sådant, **som den andre aldrig ser**, kännetecken som synas denne andre wara idel obetydligheter. Sammalunda förhåller det sig också här. I wanligheten se wi efter det, som hjert faller i ögonen. Om någon är en wäldig predikant — det lyser. Om någon gör något utomordentligt, liknande det att låta sin lekamen brinna eller att gifwa alla sina egodelar åt de fattiga, t. ex. om någon grundlägger ett storartadt wälgörenhetswerk eller i missionen utför underwerk af hjeltemod och sjelfuppoffring eller dylikt, det drager ögonen åt sig. Men när Paulus beskrifwer det största, det ädlaste, det mest guddomliga af allt, som är att skåda under solen, nämligen kärleken, då wänder han ögonen bort från allt, som är stort och lysande, samt ser på helt andra saker. Och då säger han först: **kärleken är långmodig.**

114. Apostelen Johannes säger: Gud är kärlek (1 Joh. 4: 8, 16). Hwarje beskrifning på kärleken är alltså en beskrifning på Gud. Wi anföra här några ord af Luther, som wi ock förut anfört. Han säger i epistelpredikan på första söndagen efter trefaldighet: "Gud är sjelfwa kärleken, och hans wäsen är idel kärlek, och om någon wille måla en träffande bild af Gud, så borde han måla en sådan bild, som wore idel kärlek, likasom wore den guddomliga naturen ingenting annat än en glödande ugn och fullheten af den kärlek, som uppfyller himmel och jord. Och åter om man kunde måla och afbilda kärleken, så borde man göra en sådan bild, som wore icke sinlig eller mensklig, icke en ängels eller himmelens, utan Gud sjelf. Si, så kan apostelen här måla, att han af Gud och kärleken gör ett, på det han genom en så ädel, kostelig och ljuflig bild må destomer locka och draga oß till honom, så att wi fara efter att hafwa kärlek inbördes samt wakta oß för afund, hat och twedrägt. Ty likasom kärleken är en bild af Gud, och det icke är en död bild, målad på papper, utan ett lefwande wäsen af guddomlig natur, som brinner i fullheten af allt godt, så är åter hat och afund en rätt bild af djefwulen".

115. Alltså är det ett drag ur Guds egen bild, när Paulus

säger: **Kärleken är långmodig.** Och huru tålig är icke han! Derom heter det: Herren, Herren, en Gud, barmhertig och nådig, långmodig och stor i kärlek och trofasthet (2 Mos. 34: 6). Och åter: Men du, Herre, är en barmhertig och nådig Gud, långmodig och stor i nåd och sanning (Ps. 86: 15). Och åter: Nådig och barmhertig är Herren, långmodig och stor i nåd (Ps. 145: 8). Och profeten Joel säger: Rifwen edert hjerta och icke edra kläder och omwänden eder till Herren, eder Gud, ty nådig och barmhertig är han, långmodig och stor i nåd, och han ångrar det onda (Joel 2: 13). Ett owanligt wittnesbörd om Guds långmodighet aflägger äfwen Jona profeten. Han hade å Guds wägnar predikat för Nineve, att det skulle förgås. Emellertid ändrade både konung och folk sitt sinne, och då lät Gud staden stå. Detta förtröt Jona. Och nog war det, mensfligt att tala, harmligt. Först hade han fått befallning att gå och säga Nineve det. Då försökte han att fly till sjös. Men Gud uppwäckte en storm, som gjorde, att man kastade Jona öfwer bord. Då uppslukades han af en stor fisk och kastades upp på land efter tre dagar. Nu gick han lydigt till Nineve, gick genom hela staden och predikade enligt Guds befallning och sade: Ännu fyratio dagar och Nineve warder omstörtadt (Jona 3: 4). Sedan gick han ut ur staden och bygde sig der en löfhydda och satte sig derunder i skuggan, till deß han finge se, huru det gick med staden (kap. 4: 5). Der satt han alltså och wäntade och wäntade, men aldrig fick han se uppfyllelsen af sin profetia. Och ändå war det ju på Guds egen befallning han hade profeterat! Tänk så harmligt. Det heter ock derför om Jona, att han wardt mycket förbittrad och hans wrede upptändes, och han bad Herren och sade: Ack Herre, war det icke detta jag sade, när jag ännu war i mitt land? Derför wille jag förekomma det med att fly till Tarsis; ty jag wißte, att du är en nådig och barmhertig Gud, långmodig och stor i nåd, som ångrar det onda (Jona 4: 1—2). Så ser kärleken ut: långmodig ända till den grad, att till och med en profet blir förargad och tycker, att det går för långt.

116. Ett märkwärdigt exempel på Guds långmodighet är Israels folk. Och den bästa beskrifningen deröfwer läsa wi uti Neh. 9. Sedan der omtalats, huru Gud hade fört folket utur Egypten, samt huru han underbart uppehållit dem i öknen, så heter det: Men de och wåra fäder wordo stolta och halsstyfwa, så att de icke lydde dina bud och wille icke höra dem och tänkte icke på dina under, som du hade gjort, utan wordo halsstyfwa och wille i sin genstör-

tighet tillsätta åt sig en höfwitsman för att wända tillbaka till sin trældom. Men du är en förlåtelsens Gud, nådig och barmhertig, långmodig och stor i förbarmande, och du öfwergaf dem icke. Till och med då de gjorde sig en gjuten kalf och sade: "Denne är din Gud, som har fört dig ut ur Egypten", och när de gjorde stor förs=mädelse—till och med då öfwergaf du dem dock icke i öknen efter din stora barmhertighet. Molnstoden wek icke ifrån dem om dagen, för att ledsaga dem på wägen, eller eldstoden om natten, för att lysa dem på den wäg, som de skulle gå. Och du gaf din gode ande till att underwisa dem, och din manna undandrog du icke deras mun, och watten gaf du dem i deras törst, och i fyratio år försörjde du dem i öknen, så att dem intet fattades (v. 16—21). — Och de intogo fasta städer och ett bördigt land och satte sig i besittning af hus fulla med allehanda goda ting, och de åto och wordo mätta och feta och lefde i wälmakt genom din stora godhet. Men de blefwo genstörtiga och satte sig upp emot dig och kastade din lag bakom sin rygg och dräpte dina profeter, som förmanade dem för att omwända dem till dig, och de gjorde stora försmädelser. Och du gaf dem i deras fienders hand, att de förtryckte dem, men då de i sin nöds tid ropade till dig, hörde du dem från himmelen, och efter din stora barmhertighet gaf du dem räddare, som räddade dem ur deras fienders hand. Och när de kommo till ro och åter gjorde, hwad ondt war i dina ögon, öfwergaf du dem i deras fienders hand, och de blefwo rådande öfwer dem; men när de åter ropade till dig, hörde du dem från himmelen och halp efter din barmhertighet många gånger. Och du förmanade dem, att du måtte omwända dem till din lag, men de woro stolta och hörsammade icke dina bud utan syndade mot dina rätter, genom hwilka en menniska lefwer, om hon håller dem, och de spjernade emot och woro halsstyfwa och lydde icke. Och du hade fördrag med dem i många år och förmanade dem med din ande genom dina profeter; men då de icke aktade derpå, gaf du dem i främmande folks hand. Men af din stora barmher=tighet gjorde du icke alldeles slut på dem och öfwergaf dem icke, ty en nådig och barmhertig Gud är du (v. 25—31).

117. Så ser den rätta kärleken ut. Att wara långmodig är att icke hastigt förtörnas utan länge hafwa fördrag med menniskor och deras synder samt göra allt för att hjelpa, tjena och bättra dem. Sådant är det exempel, som de nyss anförda orden framställa, sådana exempel se wi öfwer allt i Guds ord. När Josefs bröder woro fiendtliga mot Josef och sålde honom till Ismaeliterna, då hade

wäl Gud haft anledning att i wrede förgöra dem för en sådan nitzgerning. Men han lät dem hållas. Han såg det och teg. Han hörde, huru de med skamliga lögner bedrogo sin åldrige fader, så att denne trodde, att ett wilddjur hade rifwit ihjäl Josef. Och han teg derwid; han wälsignade fortfarande deras hjordar såsom förr och gjorde dem allt godt. Så gick det i 20 år. Då kom den stora hungersnöden. Josefs bröder kommo till Egypten för att köpa säd en gång. De fingo säd och fingo sina penningar igen. De kommo en gång till. Då uppenbarade sig Josef för dem. Icke war det underligt, att de blefwo förfärade. Men Josef sade: Träden fram till mig. Och de trädde fram. Och han sade: Jag är Josef eder broder, som I sålden till Egypten. Och waren nu icke bedröfwade och grämen eder icke derför, att I hafwen sålt mig hit. Ty till eder räddning har Gud sändt mig hit före eder. — Gud har sändt mig hit före eder, att jag skulle bereda eder en framtid på jorden och behålla eder wid lif till stor räddning. Och således hafwen icke I sändt mig hit utan Gud (1 Mos. 45: 4—8).

118. Tänk hwilken inblick i Guds långmodighet dessa ord gifwa oß! Bakom all deras ondska werkade Gud sitt werk till deras frälsning, så att det till slut måste heta, att det war han och icke de, som hade fört Josef till Egypten, och det till stor räddning för dem sjelfwa! Att Gud har fördrag med menniskors **försummelser** och **brister**, det är ju redan det en stor långmodighet. Att han ock har fördrag med deras **ondska**, så att han icke genast straffar dem, det är en ännu större långmodighet. Men att han bakom deras ondska gör sitt werk och wänder under åratal deras onda werk så, att det ändtligen kommer dem sjelfwa till räddning — huru skulle man kunna tänka sig en långmodighet, som nådde öfwer denna gräns? Ja, funnes det en gräns utöfwer denna, så skulle Guds långmodighet hinna äfwen den. Men wißt är, att utöfwer denna gräns når ingen menniskas tanke.

119. Det heter om Jesus, att han är Guds wäsens rätta afbild. Alltså böra wi ock på honom skåda, huru Guds långmodighet ser ut. Se då på hans förhållande till sina lärjungar. De woro ganska okunniga och skröpliga, så att han en gång till och med utropade med afseende på dem: O du otrogna och förwända slägte, huru länge skall jag wara med eder? Huru länge skall jag fördraga eder? (Matth. 17: 17). Wid ett annat tillfälle frestade Petrus honom så, att han ropade: Gå bakom mig, satan, du är för mig en anstöt (Matth. 16: 23). Flera gånger hade han den sorgen att

se, huru de förhäfde sig öfwer hwarandra och wille wara förmer den ene än den andre. Ja wid sjelfwa det högtidliga tillfälle, då han satt med dem wid den sista påskalamsmåltiden, då han redan hade för dem instiftat den heliga nattwarden, uppstod bland dem en träta om, hwem som skulle wara störst (Luk. 22: 24). Men trots allt detta hade han fördrag med dem. I hans hjerta uppstod aldrig någon tanke på att drifwa bort någon enda af dem. Nej, när en gång ett stort affall egde rum bland hans lärjungaskara, wände han sig till de tolf och frågade: Icke wiljen ock I gå bort? (Joh. 6: 67). När lärjungarne wid nattwardsbordet trätte om hwem ibland dem, som war störst, så tillrättawisade han dem med det aldra största saktmod, förestälde dem sitt eget exempel, berömde dem för deras uthållighet och lofwade dem riket, der de skulle få äta och dricka med honom wid hans bord samt sitta på troner och döma tolf Israels slägter (Luk. 22: 29 f.). Och huru har han icke sedan haft tålamod med otaliga troende, som warit ganska tålamodspröfwande!

120. Man beundrar en moder, som har tålamod med tio barn, som icke äro så alldeles snälla. Men hwad är detta i jemförelse med det oändliga tålamod, som Herren måste hafwa med de sina? Tänk bara på dig sjelf. Du har kanske warit troende i tiotal af år. Då känner du hans tålamod. Hwad har du att berömma dig af? Har du i tankar, ord och gerningar warit sådan, som du bort wara? Har du tjenat Herren, prisat honom, bekänt honom, älskat och lefwat så helt för honom, som du bort göra? Har du mot din nästa warit sådan, som du wetat, att Gud welat? Eller känner du icke wid en allwarlig ransakning behof att slå ned dina ögon och ropa: Herre, gå icke till doms med din tjenare! Gud miskunda dig öfwer mig, syndare? Nuwäl, och under allt detta har han haft tålamod med dig och aldrig en enda gång wägrat att af allt hjerta förlåta och utstryka alla dina missgerningar. Sådan är han; sådan har han warit, och sådan blir han. Han är den samme igår, idag och deßlikes i all ewighet. Hos honom är ingen förwandling, och aldraminst till något sämre, än han förr har warit.

121. Men hans långmodighet sträcker sig icke blott till hans wänner. Se, huru han betedde sig emot fiender! Gång efter annan berättas det, huru fienderna togo upp stenar för att stena honom. Men han gick bara undan. När han engång hade talat i synagogan i Kapernaum, wardt folket så förbittradt, att det reste sig upp, grep honom och förde honom ut öfwerst på klinten af det berg, hwarpå deras stad war byggd (Luk. 4: 29). Det hade warit en ringa

ting för honom att genom sin allmakt krossa alla dessa fiender. Men han wille icke. Han gick bara sin wäg midt igenom dem. Han war icke kommen för att förderfwa menniskornas själar utan för att frälsa dem. När han engång på wäg till Jerusalem ämnade taga in öfwer en natt i en samaritisk stad, och deß innewånare icke wille taga emot honom, då uppfylldes hans lärjungar af sådan brinnande wrede, att Jakob och Johannes sade: Herre, will du, så wilja wi säga, att eld må falla af himmelen och förtära dem, såsom ock Elias gjorde? (Luk. 9: 54). Då de hade ett så stort exempel, som Elias war, tyckte de, att de wäl kunde följa det. Men Herren näpste dem, säger evangelisten. Han sade icke: "I hafwen rätt; så borde man göra; tack för eder nitälskan om mig!" Nej, han straffade dem såsom för synd, och sedan gick han till en annan by. Han tänkte wäl: "Här i denna stad finnas många, som engång skola frälsas". Sådan är hans långmodighet.

122. Och Jerusalem sedan — den stad, som föraktade honom och ändtligen korsfäste honom för att riktigt fylla det mått, i hwilket det förut hade slagit profeternas blod — huru betedde han sig icke mot Jerusalem? När han sista gången wandrade in i staden, grät han öfwer honom. O huru gerna hade han ej welat, att den arma staden hade gjort såsom Nineve efter Jonas predikan! Sedan när han lärde i helgedomen, wände han sig ut åt staden och ropade: Jerusalem, Jerusalem, huru ofta har jag icke welat församla dina barn, såsom hönan församlar sina kycklingar under sina wingar (Matth. 23: 37). O huru törstade han icke efter stadens frälsning! Ja, när han sedan war uppstånden ifrån de döda och sände sina lärjungar ut att predika, så gaf han dem uttrycklig befallning att börja i Jerusalem (Luk. 24: 47). Att Jerusalem hade korsfäst honom, ja hånat honom, medan han hängde på korset, det tänkte han icke på. O hade han kunnat rädda detta arma Jerusalem, hwad hade han ej welat offra derför! Sådan är den fullkomliga kärlekens långmodighet.

123. Af 2 Petr. 3: 9 kan man se, att somliga troende hade börjat blifwa otåliga i sin wäntan på Herrens återkomst. De tyckte, att han dröjde alldeles för mycket utöfwer tiden. Derom säger nu Petrus: Herren fördröjer icke sitt löfte, såsom somliga mena, att det är ett fördröjande, utan han är långmodig för eder skull och will icke, att några skola förgås, utan att alla skola wända sig till sinnesändring. Det war således saken. De troende måste gifwa sig till tåls, medan Herren wäntade på de ogudaktiga. Och så wän-

tar han ännu. Löftet om hans snara återkomst står der. Men det är, som hade han icke hjerta att komma snart, utan århundrade efter århundrade stöte upp det för alla dessa fiendernas skull, på hwilkas sinnesändring han wäntar. Att nu de troende få wänta, det skall icke skada dem. Twertom säger apostelen: Anse wår Herres långmodighet för frälsning (2 Petr. 3: 15), och det förklarar han så, att de under wäntetiden få desto bättre tillfälle att winnlägga sig om att befinnas wara obesmittade och ostraffliga, när han kommer (v. 14). Säkert är, att när Herren kommer igen, då skola de troende utropa icke blott: "Du gjorde wäl, att du kom nu!" utan ock: "Du gjorde wäl, att du icke kom förr. Hade du kommit ett år förr, så hade icke den och icke den warit frälst". Ja många skola säga: "Då hade icke heller jag warit frälst".

124. Så ser den rätta kärlekens långmodighet ut. När Gud ändtligen låter sin wredes domar bryta lös öfwer de ogudaktiga såsom öfwer Sodom och Gomorra, Jerusalem o. s. w., då sker det derför, **att intet mer är att göra.** Derom kunna wi läsa i Luk. 13, der wingårdens egare ändtligen låter hugga bort det träd, på hwilket han i flere år förgäfwes sökt frukt. Hwarför skulle det stå och göra jorden owerksam? säger han. När det sjelf icke kan blifwa annorlunda och dertill kommer, att det, om det får stå qwar, blott är till skada för de andra träden, då måste det bort.

125. Detta är nu den långmodighet, som Jesu lärjungar äro kallade att efterlikna. Wäpnen eder med samma sinne, säger apostelen Petrus (1 Pet. 4: 1). Ett sådant sinne ligger icke i naturen. Twertom är den mensklige naturen snar till wrede. Så snart man icke får, som man will, strax kokar blodet, man blir ond och wresig. Se på Kain! Der började det. Ormens gift hade spridt sig i hans blod, och frukten war ett brodermord. Och hwadan äro alla dessa slitningar, trätor, förolämpningar i ord och handling, alla dessa slagsmål, krig och annat dylikt? Endast ur ormens gift, som förpestat menniskonaturen och genom sina frukter förbittrar menniskolifwet. Men det finnes ett motgift. Jesu Kristi Guds sons blod renar från alla synder. Jesus kan qwäfwa och utrensa det onda, som djefwulen gjutit in i menniskonaturen. Om du föresätter dig i egen kraft att göra det, så mißlyckas du. Tusen sinom tusen äro de arma menniskor, som försökt det, och allas deras erfarenhet ropar till dig: Akta dig för den wägen. Men tro på Jesus! Han är mannen, hans blod renar från alla synder. Såsom grenen genom att inympas i stammen blir delaktig af deß must och saft, så sprider sig

ock Jesu sinne såsom en himmelsk saft in i alla dem, som äro genom tron inympade i honom. Och när du tror på Jesus, så se på honom! Se flitigt på honom. Att se en **helig menniska** i ansigtet, när man sjelf i sitt inre är skakad af onda lidelser, det kan — redan det — dämpa dessa lidelser. Huru mycket mer då en blick på Jesus, det dyra Guds lam, hwars blod renar från alla synder! Se på Jesus och låt honom se på dig! Men huru wi skola tillämpa detta, derom wilja wi i det följande tala. O Jesus, se på oss! Gif oss mer af ditt sinne, dagligen mer! Amen.

Åttonde Betraktelsen.

126. **Om I detta weten, saligaären I, om I det gören** (Joh. 13: 17). Att mycket weta det är icke hufwudsaken. Den som litet wet, men lyder, han är större än den, som mycket wet, men icke lyder. Ack, wi weta så mycket. Gud har gifwit oss den rikligaste uppenbarelse. Wi kunna tala om Jesus såsom wår frälsare och wårt föredöme. Allt det der har hwarje söndagsskolebarn på sina fem fingrar, såsom man säger. Ja, på fingrarna, men hwar äro de, som hafwa det i **hjertat** och **lifwet**? Hwar äro de, som i alla sina tankar, begär, ord och gerningar regeras deraf, så att hela deras wäsen går upp i denna enda punkt: Jesus och åter Jesus, Gud och åter Gud? Är **du** den mannen?

127. Det war nu fråga om den långmodiga kärleken, och wi sågo, hurudan Gud är, huru han uppenbarat sig i gamla testamentet, och huru han uppenbarat sig i Jesus. Och nu gäller det, broder, nu gäller det, syster, att du wäpnar dig med hans sinne! Men pröfwa dig först. Är du långmodig? Säg, är du det? Märk nu, hwad wi fråga. Wi fråga alls icke, om du gifwer mycket till de fattiga eller till missionen eller är ifrigt werksam i goda gerningar för öfrigt. Det är många, som äro och göra allt detta, men som likwäl äro trälar under ett häftigt och wåldsamt lynne. De försöka kanske ursäkta det dermed, att det ligger i blodet eller i nerverna. Och de tro derför, att det icke är så farligt. Att Jesus kan helga dem, så att de warda fromma som lam, det tro de icke på allwar. De wilja, att alla skola hafwa tålamod med deras onda och wresiga lynne, men att de sjelfwa skulle lägga bort detta lynne och wäpna sig med Jesu sinne, det har aldrig blifwit rätt wigtigt för dem. De se wäl,

att det är illa; de känna sig ock ofta ledsna, när de hafwa fallit, men att erkänna, att det är en riktig synd, ett brott i likhet med hor, dryckenskap, ja mord, såsom Johannes säger: Den som hatar sin broder, han är en mandråpare (1 Joh. 3: 15), det går icke så lätt, och derför blir det hos dem aldrig någon riktigt uthållig kamp i bön och waksamhet och syndabekännelse mot detta onda. Om de t. ex. wid något tillfälle hade blifwit öfwerrumplade af syndens bedragelse, så att de druckit sig druckna, så skulle det drifwa dem till nådastolen på ett helt annat sätt än deras wränga lynne nu gör, känner du kanske igen dig? Eller säg inför Gud: huru är det med dig? Tror du werkligen på möjligheten af rening från otåligheten? Tror du werkligen på möjligheten att blifwa wäpnad med Jesu sinne?

128. Alltså: wi säga det omigen: Wäpna dig med Jesu sinne! **War långmodig mot dina barn.** Dessa ligga dig närmast. Man tycker, att det bör wara mycket lätt att wara långmodig mot sina egna barn. Men erfarenheten wisar annat. Det gifwes många gudfruktiga föräldrar, som äro mycket otåliga mot sina barn, men som ändå utomkring hemmet hafwa godt rykte såsom synnerligen älskliga Guds barn. Se dem på en bönestund, huru deras ögon lysa! Hör, huru ljudeligt deras röst tager del i sången! Se dem i församlingen — de äro älskligheten sjelf. Se dem på en tefest, en fattigbjudning, en missionsauktion eller wid ett annat dylikt tillfälle! Se de ej ut som nådens underwerk? Men följ dem sedan hem, och underwerket skall förswinna. Der de skulle wara som mest älskliga och ljusliga, der äro de det minst. Och detta är nu ingen owanlig företeelse utan twertom en mycket wanlig. O broder, o syster, huru är det med dig? Eger du den kärlek, som är långmodig — långmodig mot dina egna barn? Dina barn äro kanske tålamodspröfwande — ja barn äro det i allmänhet, dock somliga mer andra mindre. Nuwäl, just derföre är det, som det kommer an på din långmodighet. Långmodighet kan aldrig förekomma annars än der, hwareft tålamodet pröfwas. Att tycka sig wara långmodig, när ingenting frestar tålamodet, det är det samma som att känna sig stark, när man ingenting gör. Nej broder, hurudan är du der, hwareft ditt tålamod dagligen sättes på prof? Der skall det wisa sig, huru mycket du har af Jesu kärlek. Och kom alltid ihåg, att alla storwerk i tro, i werksamhet, allt sjungande och bedjande m. m., det är i Guds öron såsom ljudet af en bjellra, der du icke har kärleken, den kärlek som är långmodig. Hwarje grufegare bedömer grufwans

wärde icke efter storleken af de malmstycken, som man kan hemta upp derur, utan efter den procent metall, som malmen innehåller. Och så bedömer Gud en menniska icke efter storheten af hennes werk utan efter det mått af sann kristlig kärlek, som uppfyller hennes hjerta och präglar hennes lif.

129. "Ja", säger du, "men mina barn äro wärre än andras barn; ack när jag ser min grannes barn, huru olika äro de icke mot mina egna; ingen swårighet är det att hafwa sådana barn." Nuwäl, först och främst känner du wäl icke din grannes barn så bra som dina egna. För det andra är det wäl icke så säkert, att icke din granne tänker om dina barn precis det samma som du om hans. För det tredje är det wäl icke heller så säkert, att icke du sjelf till någon del är skulden dertill, att dina barn äro sådana, som de äro. För det fjerde — om nu så skulle wara, att dina barn äro swårare än andras, så är det för dig en anledning att wara mycket långmodigare, än andra behöfwa wara. Och om du då flitigt öfwar dig deri, så skall du till sist finna, att du alls icke tagit skada af den öfningen. Huru man således än wänder på saken, så är du alldeles utan ursäkt, och derför är det mer passande för dig såsom kristen att bekänna dina synder och ändra ditt sinne än att fortfara och söka undanflykter. Har du icke den kärlek, som är långmodig, så sök att få den. Sök hos Jesus, ty han har af Fadren mottagit det embetet att göra de troende sådana, som han sjelf är.

130. Det är en egendomlig företeelse, som man ofta i familjer får se, nämligen att föräldrar äro aldra mest otåliga mot sina egna barn. Det är ju icke allestädes förhållandet. Twertom kunna föräldrar wara mycket slata och stadligt eftergifna för sina barn. Men mångenstädes får man se en far eller mor, som knapt tål, att deras barn rör sig. Öfwer allt är det lilla barnet i wägen; hwad helst det tar uti, får det tillrättawisning o. s. w., och det med mißnöjd uppsyn och elak ton. De fordra, att barnet skall wara såsom en stor menniska; och när det icke är så, brister deras tålamod. Sådana föräldrar, om de annars wilja hafwa namn att wara Jesu lärjungar, borde dock något betänka sig eller pröfwa sig, att de icke till äfwentyrs må gå förlorade på sina barn. Ty denna sak är sannerligen ingen oskyldig leksak. Tänk, om detta sinne blir dig en stötesten, öfwer hwilken du till sist snafwar och faller och mister lifwet! Så allwarligt kan det wara. Wäpna dig i tid med Jesu sinne!

131. **War långmodig mot dina föräldrar.** Många troende barn äro alls icke mot sina gamla föräldrar sådana, som de borde

wara. Det är sant: Din far eller mor kan wara beswärlig, kinkig, träkig på många sätt, så att ditt tålamod ofta kommer på hårda prof. Men wäpna dig med Jesu sinne och war tålig. Det går lätt för naturen att förtörnas, att säga ett bittert och sårande ord. Men se på Jesus. Kom ihåg, hwad din far och ännu mer din mor försakat, wakat, lidit, fördragit för din skull, medan du wuxit upp. Skulle du icke kunna gälda dem något deraf tillbaka? Det war en gång en man, som i sitt hem hade en gammal far. Den gamle war ej elak, men han war gammal och beswärlig. Dagligen fick han höra det af sin son, sin sonhustru och deras barn. Till slut beslöt sonen att lösa in honom på fattighuset. Han tog honom med sig och gick dit. På wägen skulle de hwila. Den gamle orkade ej gå på en gång ända fram. Sonen satte sig ned på en sten och fadren på en annan. Nu började den gamle att gråta. "Det hjelper icke, att ni gråter, far", sade sonen. "Nej", swarade fadren, "icke gråter jag för det, att jag skall till fattighuset, utan derför att jag kommer ihåg, att det war just på denna sten jag hwilade, när jag sjelf förde min egen gamle fader till fattighuset, sedan jag hade tröttnat att hafwa honom hemma." Är du en troende son eller dotter — så se till, att du ej sår den säd, hwars frukt du ej sjelf will äta på ålderdomen. Det kommer din tur att blifwa en åldrig far eller mor, och då är det godt att slippa förda efter sådant utsäde.

132. Wäpna dig med Jesu sinne. Det är många troende barn, som känna sina föräldrar såsom en beswärlig börda, som de gerna wore af med. Redan denna känsla är farlig och en synd, och naturligt är, att de med sådana känslor icke kunna wara mot dem så hjertliga, så barnsligt omsorgsfulla, som de borde, och som föräldrarne wäl behöfde. O son, o dotter, huru är det med dig? Räknar du det för en nåd, en ära, en glädje att kunna tjena och hjelpa dina gamla föräldrar? Eller ser du deri bara en beswärlig börda? Hjelper du till att genom din långmodighet bära deras swagheter? Gör du genom din wänlighet, genom din barnsliga hängifwenhet det bröd mjukt och sött, som de äta wid ditt bord? Föreställ dig, huru det skall kännas för en gammal fader eller moder att se, att du och din hustru och dina barn heldst wore dem qwitt och gerna hade i behåll det bröd, som nu går i deras mun. Ack war emot dem, hwad du tror, att Jesus skulle wara, om han wore deras son, eller hwad du will, att dina egna barn skola wara emot dig engång på din ålderdom. Nog hinner du blifwa af med dina gamla föräldrar. Engång skall du stå wid deras döda mull.

Se derför i tid till, att du då slipper det minnet, att du genom ditt beteende förbittrat deras lif, som genom ett annat förhållande från din sida kunnat hafwa många soliga dagar. Wäpna dig, broder, wäpna dig, syster, med Jesu sinne! Tänk, om du i sällskapen, i brödrakretsen, i församlingen är älsklig, omtyckt, frimodig i sång och bekännelse, men i ditt hem har en gammal far eller mor, som icke tackar Gud för det, att du är ett sådant barn, som du är!

133. **War långmodig mot din make.** Äktenskapet är det ömmaste band, som finnes mellan menniskor. Af jordiska ting finnes intet, som kan göra dem så lyckliga. Det är rätt, hwad der står i wigselformuläret, att "genom denna förening främjas den högsta lycksalighet på jorden". Men just derför är också äktenskapet utsatt för mångahanda frestelser. Mannen och hustrun äro inga änglar utan bara menniskor, och det lider icke twifwel, att de efter någon tid skola hos hwarandra upptäcka saker, som sätta kärleken på prof. Djefwulen hittar på tusen förtretligheter. Aldrig hade hustrun tänkt, att mannen skulle hafwa det felet; och mannen ser nu, att hustrun wißt icke är den öfwernaturliga ängel, som han hade föreställt sig. Men derom få wi wäl tala mer, när wi engång hinna till hustaflan. Alltnog — till följd häraf äro många äfwen troende menniskors äktenskap olyckliga. Mannen känner, att han heldre wille hafwa en annan hustru, och hustrun känner likaså. Om mannen wore ledig nu, så skulle han icke fria till den qwinna, som nu är hans hustru. Ofta hade sådan olycka kunnat förekommas derigenom, att makarna från början, då det der tråkiga först wisade sig, hade warit litet långmodiga. Då skulle mannen hafwa tänkt: "Nuwäl, min hustru har det der felet; det har jag icke sett förr; men det är ju icke ohjelpligt, Jesus lefwer än. Min hustru är nog bra. Jag will med min långmodighet hjelpa henne att öfwerwinna detta fel. Min lilla kära hustru — djefwulen will slita mitt hjerta från henne, men det skall icke lyckas honom". Och hustrun skulle hafwa tänkt: "Min man har nu detta ledsamma fel. Hwad är att göra derät? Blir jag nu häftig och ond, så syndar äfwen jag, och så blir det onda dubbelt wärre. Då slipper djefwulen in i wårt äktenskap, och sedan wet ingen, hwar det slutar. Nuwäl. Jag wet ett annat sätt. Jag will wäpna mig med Jesu sinne emot detta onda och med långmodighet fördraga det, tills det är öfwerwunnet. Jag är icke utan fel jag heller, och dem måste min man fördraga." Si, det wore en rätt kärlekens seger, som skulle bringa Gud mycken ära och dig själf

outsäglig wälsignelse, för att icke tala om, hwad din make stulle hafwa för gagn deraf.

134. "Ja, säger du, det är ändå ett ganska ledsamt och tålamodspröfwande fel; det synes heller icke warda bättre; min man inser det icke sjelf, och han blir ledsen, när jag påpekar det." Nuwäl, allt det der är mycket bedröfligt. Men låt se. Du will ju **hjelpa** saken — eller hur? Ja wißt. Men tänk efter. Tror du, att du kan hjelpa den dermed, att du blir otålig och bitter? Nej, det är ju klart, att du dermed endast förwärrar den. Det gäller alltså, om du skall öfwerwinnas af det onda eller sjelf öfwerwinna det onda med det goda — med Jesu sinne, som är långmodig kärlek. Här är en seger för dig att winna, en seger till ära för Gud, till wälsignelse för dig sjelf och till frälsning för din man. Will du werkligen låta den segern gå dig ur händerna? Kan du wara så tokig? Bort det. Wäpna dig för hwarje dag på nytt med Jesu sinne och håll ut i långmodighet, om det ock wore intill den yttersta dagen. Tänk: blott en dag, ett ögonblick i sänder!

135. **War långmodig mot dina syskon.** Denna förmaning behöfwes både med afseende på troende syskon och i all synnerhet med afseende på otrogna. Att wara Guds barn midt i en hop af syskon, som äro ogudaktiga, är ingen lätt sak. Syskonen kunna wara otroligt retsamma och försmädliga. Och då går det lätt att blifwa hastig, att förtörnas och att låta sin wrede bryta lös. Men se, hwad skada som deraf följer. Nu taga dina syskon stöd af din häftighet till att blifwa qwar i sina synder. "Ser du", säger den ene till den andre, "wår bror går kantänka på bönehuset och skall wara kristen och bättre än wi, men det syns nog hemma, att han icke är det." Sålunda blir då du ett hinder för deras frälsning. Will du då en annan gång tala med dina syskon om Jesus, så har du sjelf på förhand tillbommat deras hjertan mot, hwad du har att säga. Och hwad tror du wäl, att Gud tycker derom?

136. Derför wäpna dig med Jesu sinne! Tag emot mycken kärlek af honom. Herren säger: Den som tror på mig, af hans qwed skola flyta strömmar af lefwande watten (Joh. 7: 38). Den som i tron mottager mycket af Jesus, i honom blir detta såsom en källa, hwars watten flödar ut till andra, till frälsning och wälsignelse för dem. Tag derför emot mycken kärlek af Jesus, kärlek af den sorten som är långmodig! Om dina syskon lura på dig för att föra dig i synd, så lura du på dem för att föra dem till Jesus. Om de smäda dig eller förfördela dig eller beljuga dig, så möt all-

ting med den kristliga kärlekens långmodighet. Det skall icke förfela att göra sin werkan. Synes det icke strax på dem, ja synas de ock i början blifwa wärre, så haf tålamod. Saliga de saktmodiga, säger Herren, ty de skola besitta jorden (Matth. 5: 5). Wäldet tillhör icke de wåldsamma mer än en liten tid. De saktmodiga äro de, som skola segra till sist. Derför tänk så här: "Mina syskon äro swåra. Stackars mina kära syskon! Djefwulen förblindar dem, så att de icke weta, hwad de göra. Men jag will genom Guds nåd öfwerwinna dem. Jag will se på Jesus och wara långmodig såsom han." Tänk så och handla så och war wiß, att den dag skall komma, då dina syskon skola blygas öfwer sig sjelfwa, ja då du kanske skall få upplefwa den outsägliga glädjen att genom din långmodiga kärlek hafwa dragit deras hjertan till den Jesus, som gjort dig sådan.

137. Är du troende på Jesus, så kom ihåg, att Jesus satt dig i kretsen af dina syskon, icke på det du må lefwa dig sjelf, utan att du må lefwa för honom. Han will då icke, att du skall se på, hwad **du sjelf får erfara**, utan hwad **du kan uträtta** till hans förherrligande och dina syskons frälsning. Han will hafwa dig såsom en lykta åt sig, en lykta i hwilken han will sätta in sitt ljus och lysa dina syskon i ögonen, tills de wakna. Har du icke sett, huru man kan få en sofwande menniska att wakna derigenom, att man länge lyser med ett ljus på hennes ögon? Nuwäl, detsamma kan äfwen ske i andlig mått. Och du — will du icke wara en sådan lykta åt Herren? Ja, lys då med den kristliga saktmodighetens stilla och ljufliga sken! Hwem wet? Den dag kan komma, då dina syskon skola, den ena efter den andra, såsom frälsta Guds barn tacka och prisa Gud och Jesus för din skull, och då det i himmelen skall till ewig åminnelse skrifwas upp, att det war på din långmodighet som deras bitterhet och fiendskap krossades, så att de måste gifwa sig åt Jesus. Och på den dagen skall du nog icke ångra, hwad du måst lida för att winna denna seger. Ack, broder och syster, huru är det med dig? Hwar lyser ditt ljus klarare och skönare: på bönehuset, i kyrkan, i sällskapen, i den kristliga brödrakretsen eller i ditt hem, der du **närmast** war satt till att lysa?

138. **War långmodig mot dina tjenare.** Goda tjenare äro en ofantligt stor nådegåfwa af Gud. Det är otroligt, hwad mycken trefnad och wälsignelse de kunna sprida omkring sig i ett hus. En willig, trogen, kärleksfull, wänlig, pålitlig, outtröttlig, kunnig tjenare hör till de owärderliga tingen här på jorden. Icke alla hafwa sådana tjenare, och det kan bero på många orsaker, bland annat

derpå att man så litet beder Gud derom. Men äfwen de bästa tjenare hafwa sina fel, som göra anspråk på långmodighet, och dåliga tjenare kunna blifwa goda. Många husbönder och husmödrar behandla icke sina tjenare rätt. De äro icke faderliga och moderliga mot dem. Tjenarena kunna aldrig känna sig riktigt hemma i deras hus. De ställa för höga fordringar på dem, de fordra, att de skola kunna, hwad de aldrig hafwa lärt, och de wilja, att de skola lära allt på en gång. Deraf komma nu ständiga kommenderingar, ofta upprepade uttryck af mißnöje och klander t. o. m. i barns och främmandes närwaro o. s. w. Sådant werkar icke godt. Äfwen tjenare, som kunde blifwa mycket goda, warda genom sådant bemötande förderfwade.

139. Derför, du troende husfader och husmoder, om du will efterfölja Jesus, så war långmodig mot dina tjenare. En tjenare är icke ett stycke jern, som man kan få bredare eller längre, allt efter som man will, allenast derigenom att man **hamrar** det. Han är en blomma, som icke kan wäxa, om den icke får ljus och luft. Derför war långmodig mot dina tjenare, såsom du är med dina blommor, hwilka du egnar kanske rätt mycken omsorg. Om din tjenare icke förstår allt, hwad du kunde önska, så underwisa honom. Och om han icke hinner lära sig allt på en gång, så haf tålamod och wänta. Du har icke kunnat lära allt på en gång du heller. Derför tänk så här: "Min snälla tjenare, han kan allt bli bra, hwad det lider; jag will hjelpa honom dertill och underwisa honom med tålamod och uthållighet, så går det nog".

140. Men din tjenare är icke blott okunnig. Han är kanske lat, liknöjd, uppstudsig, genswarig o. s. w. Detta pröfwar tålamodet ännu mer. Men war långmodig. Äfwen sådant der kan tagas bort. Din tjenare har kanske wuxit upp i ett hem, der ingenting godt warit att lära. Då är det ju icke underligt, att han är sådan. Sedan har han kanske warit i tjenst uti hus, der det dagligen wankats snäsor, bannor med mera sådant, der han aldrig sett en wänlig blick, aldrig rönt ett faderligt eller moderligt deltagande, der man warit mer öm om huskatten eller gårdshunden än om honom, der han, så att säga, aldrig haft en enda solskensdag utom de stunder, då han fått gå bort. Då är det ju icke underligt, att hans dåliga böjelser, som grott i hans föräldrahem, fått ytterligare näring och wuxit till. Och nu kommer han i din tjenst, och du tror på Jesus och will följa honom efter. Hwad skall du nu göra? Skall du göra såsom hans förra husbondfolk, då kommer det onda att wäxa

till ännu mer. Sålunda får du ett helwete i ditt hus ända till nästa flyttning, då din tjenare kommer i ett annat hus, sämre än han war, när han kom till dig.

141. O broder, o syster, låt ej sådant komma i fråga. Säg i stället: "Min gode Gud, det är ganska stor synd om min tjenare. Han kunde wara mycket bättre, om han såsom barn hade wuxit upp i ett annat hem och hade haft bättre husbondfolk, när han började tjena. Men nu är han, som han är. Gud, min käre fader, hjelp mig att wara en god, wänlig, öm husfader eller husmoder mot honom, att jag till äfwentyrs må göra honom bättre, innan han lemnar min tjenst". Detta wore rätt kristligt tänkt, och handlade du widare i öfwerensstämmelse dermed, så wore det kristligt handladt. När alltså din tjenares oarter framträda, så tillrättawisa honom. Säg honom, huru det bör wara, och gif dina förmaningar eftertryck derigenom, att du föregår honom med goda exempel, samt wisar dig öm och mån om hans wäl. Synes det icke hjelpa strax, ja icke på länge, så håll ändå ut. Låt dig icke öfwerwinnas af det onda utan öfwerwinn det onda med det goda. I Kristus Jesus är intet bewändt utom tron, som werkar genom kärlek, och kärleken är långmodig. Tänk ock derpå, att om du hade wuxit upp under samma förhållanden som din tjenare, så wore du kanske icke alls bättre, än han nu är, och tänk hwilken lycka det då wore för dig att komma i tjenst uti ett hus, der man bewisade dig en äkta kristlig långmodighet, der man faderligen toge hand om dig. Det kunde warda din frälsning. Nuwäl, låt din dålige tjenare finna denna lycka hos dig.

142. Detta är en mycket wigtig sak, som äfwen troende kristna wanligen allt för litet tänka på. Du erkänner inför Gud, att du sjelf är ganska dålig, och du will, att Gud skall wara långmodig mot dig. Men sjelf är du ganska träkig mot dina tjenare. Du skyller på det, att de äro dåliga tjenare; och så menar du, att det gifwer dig rättighet att sjelf wara en dålig husbonde eller husmoder. Sedan är du kanske i sällskapskretsen och på bönehuset så full af sol och lif och ande, att man kunde tro, att du wore älskligheten sjelf. Men låt icke bedraga dig. Guds dom är efter sanna förhållandet (Rom. 2: 2), och den egentliga gudstjenstlokalen för dig är icke kyrkan eller bönehuset utan ditt hem — ditt kök, din barnkammare, din sängkammare. På bönehuset är det Gud, som kommer och tjenar dig för att gifwa dig kraft att tjena honom, när du kommer hem. Och jemt så mycken sann uppbyggelse har du af ditt besök på bönehuset, som du derifrån för med dig af heligt sinne och kraft att

wandra till Herrens ära i ditt dagliga lif. O broder, o syster, se till, att du icke på dina dåliga tjenare försyndar dig så, att du sjelf till sist går förlorad! Här är ock en grop på den troendes wäg, i hwilken han kan stupa och förlora lifwet. Och huru är det, broder, huru är det, syster, med dig? Har du i förhållande till dina tjenare den kärlek, som är långmodig? Om du icke har den, så gå straz till Jesus, att du må få den. Och släpp honom icke, förrän han wälsignar dig. Ty han har det embetet fått af Gud, att han skall göra dig lik sig sjelf, och hans blod renar från alla synder.

143. **War långmodig mot ditt husbondfolk.** Händer det, att kristna husbönder få dåliga tjenare, så händer det ock, att kristna tjenare få dåliga husbönder. Nu är det wanligt, att när husbönder eller husmödrar komma i samtal om sina tjenare, så tala de aldrig om sina egna fel utan endast om tjenarenas. Derigenom uppegga de ytterligare hwarandra, så att de komma från samqwämet alls icke såsom bättre, ömmare, gudfruktigare husbönder och husmödrar. På samma sätt göra nu tjenare i sina samqwäm, när det blir tal om husbondfolket. De tala alls icke ett ord om sina egna fel, utan bara om husbondfolkets. Och sådant förekommer icke blott bland werldens barn, utan äfwen bland troende, och derför är det, som wi här tala derom. Såsom wi nyss bedit husbönder och husmödrar, så bedja wi nu ock tjenare: Wäpnen eder med Jesu sinne! Det kan ju hända, att din husbonde eller husmoder är tråkig, obillig, häftig o. s. w. Nu kan du hjelpa till att göra detta onda både wärre och bättre. Om du af det samma låter dig förledas att sjelf bli ond, så syndar äfwen du. Så blir det synd mot synd, och det tycker djefwulen om, allra helst om han nu lyckas föra dig derhän, att du börjar ursäkta din egen synd med det, att din husbonde eller husmoder syndat först. På det sättet blir alltså ställningen förwärrad: du får det swårare, och din husbonde får det swårare, hwarigenom icke blott detta lifwet förbittras utan äfwen både din och hans frälsning förhindras, för att icke tala derom, att all tillwäxt i nåden under sådana förhållanden blir omöjlig. Och så mycket förstår du wäl, att du icke bör förderfwa dig sjelf derför, att din husbonde eller husmoder icke är, hwad han eller hon borde wara.

144. Alltså gäller det att se till, att du till äfwentyrs må göra saken bättre. Och det sker genom den kärlek, som är långmodig. Möt ett surmulet och hårdt ansigte med ett, som är wänligt, ödmjukt, saktmodigt, kortteligen som är upplyst af Kristi kärlek, så att din tråkiga husbonde eller husmoder får se Kristus i dig, hwar gång

de rusa emot dig på något sätt. Det skall wara dem helsosamt. Gif ett ödmjukt, wänligt och mildt swar äfwen på ett hårdt och obilligt tilltal. Håll så ut med detta en månad eller twå eller ännu längre, om det behöfs. Och war wiß, att den dag skall komma, då Gud skall säga till din husbondes eller husmoders samwete: "Du har werkligen en owanlig tjenare; han är mycket mer gudfruktig och helgad än du; den bör du wara glad åt". Och då har du wunnit en seger, som skall antecknas i himmelen; och segerlönen i Guds rike, när det kommer, skall wisserligen blifwa sådan, att du skall med häpnad utropa: "Herre, är det möjligt? Så stor lön för så ringa seger?"

145. Och nu gäller det, att du pröfwar dig sjelf. Har du den kärlek, som är långmodig? Kom ihåg, att det ligger mycket större wigt på denna sak än derpå, att du i församlingen sjunger och är glad och treflig. Såsom wi sade till husbonden, så säga wi till dig: Det är icke bönehuset utan hemmet, som skall wara din egentliga gudstjenstlokal. På bönehuset är det Gud, som kommer för att tjena dig och gifwa dig kraft att i hemmet tjena honom med den kärlek, som är långmodig. Ja, ho wet: kanske när du kommer till himmelen, skall din f. d. tråkiga husmoder eller husbonde möta dig och säga dig: "Tack, tack! Det war din långmodighet, som först slog mitt samwete så, att jag måste wända mig till Jesus och gifwa mitt hjerta åt honom". Men äfwen här i tiden kan Gud löna dig alldeles öfwer höfwan. Den dag kan komma, då han kanske skall laga så, att du sjelf blir en lycklig husbonde eller husmoder, som behöfwer tjenare, och då skall han wälsigna dig med lika goda tjenare, som du sjelf engång warit. Aldrig skall du bli utan lön. Och alltid skall lönen blifwa många gånger utöfwer, hwad du har förtjenat. Alltid är den lön, som Herren gifwer, så rundligt tilltagen, att den, som får densamma, skall nödgas säga: "Herre, detta är ju icke lön, utan nåd omätelig".

146. Wi wilja här omtala en berättelse. Det war en ogudaktig godsegare, som hade en troende kusk. Mot honom war han mycket swår. Gång efter annan röt och swor han åt honom. Men kusken egde Kristi kärlek, och han war långmodig. Ett godt stöd för sin ogudaktighet hade godsegaren uti socknens prest, med hwilken han både drack och spelade. Men hwad hände? Godsegaren blef häftigt sjuk och trodde, att han skulle dö. Då blef han förfärad och sade till sin hustru: "Kalla in min kusk! Han måste komma och läsa och bedja för mig!" Hustrun sade: "Skola wi icke kalla pastorn?" —

"Nej", swarade mannen, "med pastorn har jag talat nog; med honom har jag druckit och spelat och swurit. Han har ingenting wid min dödsbädd att göra. Kalla hit min kusk; han är en bedjare och en gudfruktig man". Kusken kom in, godsegaren bekände för honom sina synder, och der wardt ett rörande uppträde till glädje för Gud och Jesus och alla änglar, som sågo derpå. Så hade denne troende tjenare genom långmodig kärlek wunnit en härlig seger. Och du, broder eller syster, tänk — du skulle kanske kunna winna en likadan!

147. **War långmodig mot din husbondes barn.** Det sker ofta i ett hus sammanstötningar mellan barnen och tjenarena. Barnen äro ju litet emellanåt i wägen. De röra, hwad de icke skulle röra; de klifwa, der de icke skulle klifwa; de spilla, der det skulle wara rent; de äro kinkiga, genswariga, retsamma och hafwa många oarter, som kunna pröfwa tjenarenas tålamod. Men wi bedja åter: Wäpna dig med Jesu sinne! Haf fördrag med barnen och hjelp föräldrarna att uppfostra dem. Om du i ditt förhållande till dem sätter ondt mot ondt, så gör du dem wärre mot dig, wärre mot föräldrarna, ja kanske hjelper djefwulen att förhindra deras frälsning, och det blir ju ett förskräckligt answar. Om du deremot genom din långmodighet hjelper till att göra din husbondes barn stilla, milda, wänliga, saktmodiga o. s. w., ja föra deras hjertan till Jesus, då skall du derigenom draga ned öfwer dig sjelf så mycken wälsignelse från himmelen, att du i ewighet skall prisa Gud derför. Kom ihåg, att hwarje yttring af långmodighet, som du bewisar, är en likhet med Jesus, som strax märkes i himmelen, äfwen om ingen på jorden ser den. Och i himmelen glömmes den aldrig i ewighet. Men huru är det med dig i detta fall? Se Gud och hans änglar ned på dig med wälbehag?

148. **War långmodig mot dina medtjenare.** Mellan tjenare i samma hus kunna mycket lätt hwarjehanda mißhälligheter uppstå. Äfwen om de äro troende, kan sådant hända. Den ena har det felet, den andra ett annat. Den ena är långsam, den andra är rask; den ena är ordentlig, den andra oordentlig till sin natur; den ena är förståndig, den andra är mer tanklös o. s. w. Men så kan den, som har de der förtjensterna, å andra sidan hafwa ganska tråkiga fel såsom sjelfbehag, klandersjuka o. s. w. Der gäller det då, att dessa tjenare gentemot hwarandra öfwa sig uti långmodig kärlek, att de erkänna hwarandras förtjenster, winnlägga sig om att tillegna sig dem samt outtröttligt hjelpa hwarandra att öfwerwinna felen. Och huru gör du, tjenare, som läser detta? Djefwu-

len will gerna, att du skall bliswa afwig och sur mot din medtjenare, ja att du skall börja nedsätta och förtala honom hos ditt husbondfolk o. s. w. Kanske följer du ock hans onda ingifwelser — eller huru? Säg inför Gud, huru det är! Tänk dig två tjenare, som tro på Herren! De älska hwarandra, de bekänna synderna inbördes, de bedja tillsammans, deras dagliga sträfwan är att hjelpa hwarandra ett stycke fram på himlawägen, att troget stödja hwarandra i kampen mot frestelserna o. s. w. Den enes seger är den andres glädje, den enes fall i någon synd är den andres sorg, och han gör allt, hwad han kan för att hjelpa honom upp. Der ser du Kristi kärlek. Och nu är frågan bara den, om dessa två tjenare äro du och din kamrat.

149. "Ja, säger du, det wet Gud, att jag gerna wille, att det skulle wara så mellan mig och min kamrat. Men det är icke möjligt. Min kamrat är icke sådan, att man kan komma öfwerens med honom." Detta är en wanlig klagan. Men tänk, om din kamrat klagar med samma ord öfwer dig! "Ja, då talar han icke sant", säger du. Och precis så säger han om dig. Så står du på din kant och han på sin, ingen af eder will taga någon skuld på sig, och derför will ingen af eder börja göra bättring. "Min kamrat skall börja, ty det är hos honom felet ligger", säger du. Och alldeles det samma säger din kamrat om dig. Så ären I mißlynta och häftiga mot hwarandra. På bönehuset och i kyrkan sen I glada ut och sjungen. Der hören I om Jesu kärlek och I sägen: "Ja tack, käre Jesus!" Der hören I, huru han will, att I skolen älska hwarandra, och I sägen: "Ja, ja, käre Jesus, huru skall det bli annorlunda med min kamrat?" Och så när I kommen hem, så ser du på din kamrat och undrar, om icke predikan gjort någon werkan på honom, och han ser sammalunda på dig, och så fortsätten I på samma wis. Men i himmelen är det ingen glädje öfwer eder. Och hwem wet? När du kommer en gång för att klappa på himmelrikets port, då skall du kanske finna den stängd samt utanpå den samma i eldskrift läsa de orden: I Kristus Jesus är intet bewändt utan tron, som är werksam i kärlek. Der skall du då kanske också träffa din kamrat, äfwen utestängd. O hwilket möte!

150. Men isynnerhet gäller det den troende tjenarens långmodighet, när tjenstekamraten är ogudaktig. Och detta händer ju ofta isynnerhet i hem, der husbondfolket också lefwer utan Gud och Jesus. Det will då en synnerlig Guds nåd till, om den tro-

ende tjenaren icke skall öfwerwinnas af det onda utan sjelf öfwerwinna. Men äfwen en så synnerlig nåd will Gud gifwa i Jesus. Gud är icke njugg. Will du bara taga emot, nog skall han gifwa och det så, att det t. o. m. rinner öfwer. Uti en stad i mellersta Swerige hände, att några arbetare, som tillhörde samma arbetslag, blefwo omwända. En deras kamrat förblef länge ogudaktig, och han gjorde allt för att förbittra deras lif. Han swor åt dem, han smädade dem, han förtalade dem. Men de fördrogo allt med långmodighet. Detta tycktes dock icke hjelpa. Twertom syntes kamraten bara blifwa wärre deraf. Emellertid — hwad hände? Jo, en dag bekände han inför dem sina synder, förkrossad och olycklig öfwer sig sjelf, och då lät han dem weta, att han under hela tiden hade känt sig olycklig i sin fiendskap, samt att det war just deras långmodighet som hade gjort, att han kände sig olycklig. Tänk hwilken seger för dem! Och du som läser detta, wäpna dig med samma sinne! Tänk om du på det sättet skulle winna din kamrat åt Jesus. Och lyckas det icke, så skall du dock med säkerhet winna lön hos Gud.

151. **War långmodig mot dina arbetare.** Det finnes många stora arbetsgifware, som sysselsätta mycket folk. Och det är allt för wanligt, att mellan arbetsgifwaren och hans arbetare råder ett förhållande, som icke gör Gud någon glädje. Den förre betraktar och har de senare ofta blott såsom maskiner eller werktyg, som han icke bryr sig om längre, än han har fördel deraf. Är arbetaren icke riktigt bra, så får han upphära ständiga bannor, och när han deraf icke blir bättre, så blir han afskedad. Detta förhållande, som är allmänt i werlden, har ock ganska mycket besmittat de troende. Eller säg, du troende arbetsgifware, se dina arbetare i dig en bild af den Kristi kärlek, som är långmodig? Är det din dagliga sträfwan och ditt hjertas dagliga bön till Gud, att du måtte genom en uthållig kärlek öfwerwinna dina arbetares oarter samt göra dem för hwarje dag bättre? Och det icke för din egen fördels skull utan för Herrens skull, att du må ära hans namn, och för dina arbetares skull, att de må warda wälsignade? Erkänn inför dig sjelf och inför Gud, huru det är! Och är du felaktig, så ändra ditt sinne och ditt förhållande!

152. "Ja, säger du, men man måste dock tillrättawisa sina arbetare; annars skulle de blifwa alltför swåra och sjelfswåldiga, så att en arbetsgifware icke skulle kunna reda sig med dem." Ja, det kan nog wara sant. Och att tillrättawisa dem är i och för sig intet fel. Frågan är blott den, om du gör det af godhet eller

af ondska, om det är Guds helige Ande, som med Kristi kärlek regerar dig i din tillrättawisning, eller om det är ditt kött. Låter du arbetaren känna, att den tillrättawisning, han får, är ett uttryck af din omsorg om hans sanna wäl och icke ett utbrott af ditt misshumör eller din elakhet? Om du pröfwar dig sjelf, skall du kanske finna, att du har mycket större anledning att klaga på dig sjelf än på din arbetare, samt att din arbetare har mycket större orsak att bedja Gud, att du må blifwa en annan arbetsgifware, än du har att bedja, att din arbetare må blifwa annorlunda.

153. "Ja, säger du igen, det är wäl godt att wara långmodig, men det finnes arbetare, hwilka man måste affeda. De inwerka icke blott skadligt på de andra arbetarne och förbittra lifwet på werkstaden, utan de förstöra genom sin tanklöshet och sitt slarf sjelfwa arbetet, så att man icke finge behålla sina kunder, om man behölle sådana arbetare." Nuwäl, wi förstå, att det kan wara rätt och nödwändigt ibland att affeda arbetare. Men frågan är, huru det sker, om det sker så, som Kristus skulle göra det, i fall han wore i dina kläder — om din arbetare blir affedad så, att han efteråt känner, att han genom eget förwållande måst lemna icke blott en werkstad, der han med swett och möda kunde tjena sitt bröd, utan en plats, der han hade en arbetsgifware, som war såsom en fader för honom, som hjertligen wårdade sig om honom och hade fördrag med honom o. s. w. Eller huru? Döm af dig sjelf, hwad som är rätt. Om du sjelf wore arbetare, skulle du icke måhända önska dig en arbetsgifware, som wore litet mer långmodig, än du sjelf nu är? "Jo", säger du. O broder, hwarför är du då icke nu sådan?

154. På samma sätt wilja wi ock bedja arbetaren: **War långmodig mot din arbetsgifware.** Arbetare förstå ofta icke de swårigheter, hwarmed deras arbetsgifware hafwa att kämpa, samt de frestelser, som deraf föranledas. Deraf följer, att de ofta kunna wara mycket tråkiga, sturska, genswariga o. s. w. Och detta sinne besmittar icke sällan äfwen troende arbetare samt förleder dem till saker, som de sedan få bittert ångra. Du arbetare, som läser detta, säg: är du den gudfruktige, trogne, kärleksfulle, långmodige arbetare, som du skulle önska dig sjelf, om du wore arbetsgifware?

Bröder i Herren, systrar i Herren, låtom oss bedja Gud om den kärlek, som är långmodig. Jesus, Jesus, gif oss din Ande, din egen helige Ande! Amen.